

DUBITANTIVS DE VERA CER-

TIAQVE PER CHRISTI IESV

Euangelium, Salutis æternæ via,
Libris III. instructus:

QVIBVS

Populariter docetur, ueram certamq; Salutis æternæ
uiam, nisi apud Catholicos, non inueniendam: Ver-
bumq; Dei Euangelicum per Lutherum, Caluinum,
aliosq; istos Euangelicos Sectis propè nonaginta mi-
serè dissectos non restitutum, aut instauratum: sed ue-
rè adulteratum, priscis hæresibus ferè omnibus Euan-
gelij titulo renouatis corruptum, atq; humanae
doctrinæ fermento, adeoq; Iudaismo & Ma-
hemetismo re ipsa depravatum ue-
rißimeq; prophanatum.

AD VNIVERSOS GERMANIARVM Galliarumq; Fratres Catholicos.

ECQVID HIS EX DIALOGIS PIO
Lectori nulloque anticipatae opinionis præjudi-
cio occupato, aut veri odio excæcato, frus-
tus capiendum veniet, versa
loquetur pagella.

Authore VVilhelmo Damasi Lindano, Epi-
scopo Ecclesiæ Ruræmundensis.

COLONIAE,
Apud Maternum Cholinum.

M. D. LXV.

Cum gratia & priuilegio Cæs. Maiest.

~~PIO ET CANDIDO~~
LECTORI.

Videas hic Candide Lector, non modò istius Tragedie contra Catholicam Dei Ecclesiam per Lutherum, ciusq; discipulos & coniuratos motæ Historiam, dissidiorum quoque Ecclesiam Christi perturbantium originem, & causas: Sed stratagemata etiam artesq; longe fraudulentissimas, quibus infestissimus Christiani nominis hostis Diabolus Draco ille Apocalypticus, solutis nunc ghenne uinculis in orbem regressus erecta per Euangelicos istos uarijs factionibus dissectos, atque Iudaicis, adeoque Mahometanis erroribus deprauatos impietatis scala, uiam suo illi Antichristo propediem aduentanti steruit, ut regnum Christi Ecclesiam Dei catholica Apostolica ueritate fundatam, pseudoapostolorum mendacijs ex priscarū suarū hereseon lervia renouatis labefactet, euerat, perdat.

AD VNIVERLOS GERMANIARVM, PRIMÆ

ATQVE POTISSIMVM SECVN-

*de, Galliarumq; Fratres Catholicos in Du-
bitantium III. Dialogis instructum,*

PRAEFATIO.

Roste aquam sanguissima in nos
Dei Opt. Patris nostri ira, cha-
rissimi in Domino fratres, pla-
cari haec tenus non potuit, ut dissidio an-
te annos propè quinquaginta, de Reli-
gionis dogmatibus in Saxonia quidē
exorto, sed toto in orbe Christiano di-
rum, cheu, in modum grassanti, atq; in-
dies incredibiliter inualescenti, ullum
adhiberetur remedium publicum, ad alia
quisque necesse est se conuertat con-
silia, quibus suā suorumq; fratum tu-
tissimè conseruandam tuendamq; adiu-
uet salutem æternam. Cùm enim opta-
tissimo vobis omnibus Concilio Tridentino,
tot iam annos parturienti pro vo-
ti succedere, nunc hac, nunc illa de cau-
sa nondum datur, non solùm publica

A 2 ista

PRÆFATIO.

ista aberrantium, adeoq; intereuntium
fratrum nostrorum pestis grassans non
sedatur, aut trucidans non cohibetur,
aut inualescens remedijs hactenus ad-
hibitis non sistitur: sed flammæ efferae
in modum insurgit acrius, vicina, pro-
xima, & quod posteris videbitur incre-
dibile, remotissima quæq; in sui pabu-
lum allestat, arripit, conuertit, adeovt
nec illi, quibus & vita contrario ex do-
gmate consistit salua, huius incēdij scin-
tillas effugiant.

Huic igitur malo ut nos hac pro vi-
rili occurreremus, nō satis duximus pri-
uatis precibus aduersus isthæc varia va-
lidaq; hostium Dei castra pugnare, aut
pro Concionibus declamare: sed lucu-
lento aliquo etiam scripto hostiū frau-
des insidiososque dolos detegere, qui-
bus Euangelij prætextu verbum Dei
Euangelicum verè deprauant, corrum-
punt, adulterant. In quo non iam exa-
ctam illam doctis gratissimā sequemur
methodum, in Panoplia pridē delineas-
tam: sed eorum, quibus labor hic desu-
dat

PRAEFATIO.

dat ratione habita, populariter illa perstringemus, vnde Christianorum qui-uis, cui vel extrema Christianismi vestigia sunt salua, neq; totus est illi cæci-tatis ac vertiginis spiritui traditus, ma-nifestò perspiciat, veram certamq; æter-næ salutis viam non alibi nec quæren-dam nec inueniēdam, quām in Catho-lica Christi Iesu Ecclesia, quæ verā Religiois Orthodoxæ proponit doctri-nam. Proinde vt ætate infirmioribus, aut iudicio tardioribus, ingenioue ru-diōribus aduersus fraudulentissimā ser-pentis illius antiqui internecino nos odio assiduè persequentis astutiam fra-tribus minus q̄ par est munitis atq; in-structis certam indubitatiāque huius rei tantoperè necessariæ præberemus demonstationem, hunc laborem totū Dubitatio placuit inscribere. Ut enim eius persona totū lucubrationis huius scopum suo præfert ac loquitur nomi-ne: Ita cum Constantius colloquutor suo itidem nomini congruenter in ve-ra Catholicæ fidei doctrina cōfirmare

A. 3 studet.

PRAEFATIO.

studet. Ille enim varijs peragratis regionibus (vti nunc magis quam solent, noctates adolescentuli, mercaturæ dediti ac phylargiri propemodum dixerâvendi) ex Catholico ad suos redijt, nouis imbutus istorum Euangelicorum opinionibus: qui toto insidiantur orbe, vt vnum suæ Synagogæ Antichristianæ faciant proselytum ac secum gehennæ filium. Nam istorum fraudibus, falsus de Catholicæ fidei dogmatum dubitatve ritate, ambigitque penes quos tandem vera sit Dei Ecclesia, veraque salutis æternæ per Christum querenda via? Unde ei & discipuli de Catholicorum doctrina ritib[us]que dubitantis partes tribuimus. Alter verò suo pro nomine magistri partes sustinens, veram salutis per Christum viam in vna Catholicæ Christi Ecclesia, quæ hodie totum per orbem habet, agnoscit & suspicit Episcopos Christi vicarios, & Apostolorum successores, inueniri posse ostendit. Quòd igitur commodius disputationes illæ explicentur, sic eas vobis fratres in Chri-

PRAEFATIO.

Christo charissimi exponam, quasi res agatur, non quasi narretur, ut solis luce clarius veritatem Euangelicæ doctrinæ penes solos Catholicos esse, quisque perspiciatis. Primus ergo Dialogus illas Euangelicorum complectitur corruptelas, quibus verbum Dei Euangelicum à Christo eiusque Apostolis toti orbi verum, incorruptum, purissimum est assignatum, & in manus traditum conantur falsare, corrumpere, adultere rare: vt fecisse illos demonstratur in Symbolo Apostolorum, in Scriptura Corruptæ noui Testamenti, in Sacramentis. Se- le Euange- cundus varias habet Euangelicorū se- licorum. etas propè nonaginta, quibus verum videre volentibus, suū illum dissensio- nis spiritum produnt, qui Antichristi est proprius. Tertius miracula cōtinet, quibus suū orbi probare volunt Euan- gelium nouum pro illo veteri suscipien dum. Itē seditiones ac calamitates per eos orbi ihue etas, decemq; plaga, qui- bus Deus Opt. Germaniam Galliamq; christia- à Lutheri, Caluini, aliorumq; pseudo- calamitas & plagues per Euangelicos. Apo- stle.

PRAEFATIO.

Apostolorum mēdacijs, impietibus,
sacrilegisq; dogmatibus piē studet ad
suam, vnde certa cum sua pernicie di-
scessere, Catholicam reuocare Ecclesi-
am. Hæc vt magis pio Lectori eluce-
scant, non abs re facturi videbimur, si
quæ inuolutius sunt nunc proposita,
enucleatius, ceu in tabella, per Catalo-
gum confacienda euoluantur. Valete
in Christo Iesu Fratres charissimi, qui
vos fide vnanimes, spe feruidos, chari-
tate fulgidos, corpore, anima & spiritu
semper seruet tueaturque incolumes.
Ex Haga Comitis Holland. V. Kalen.
Nouemb. Anno M. D. LXIII.

Vestræ ad unum omnium æterne salutis aman-
tiß. ac studiofiß.

VVilhelmus Damasi Lin-
danus, Dei Opt. dignatioe,
licet indignissimus, Eccle-
sie Rurmund. Episcopus.

LIBRI PRIMI CAPITA.

Dubitans longa ex peregrinatione nouis Euangelicorum imbutus opinionibus, ad suos reversus à Constantio ueram salutis æternæ per Christi Euangeliū uiam discere cupit; cui dissidiorū huius seculi fontem ostendit fuisse Lutherum, aliosq; nouatores aliquot.

2 Quod Symbolum Apostolorum per Lutherum aliosq; Euangelicos est adulteratum. Legunt enim, Credo Ecclesiam Sanctam Christianam.

3 Quod articuli Symboli undecim per Lutherum aliosque sunt aliud in sensum depravati, quam eos docuere Apostoli, uti olim per Arrium, Valentimum, Marcionem, aliosq; heresiarchas.

4 Quod Verbum Dei per Apostolos prædicatum magis est in sensu articulorum fidei, quam in uerbis Symboli: Rursus magis in doctrina Ecclesius tradita, quam in Scripturis.

5 Quod Ecclesia Dei Catholica, est columnæ et sedes ueritatis, ubi eius notæ Apostolicæ explicantur: quod una, & Catholica, & ubinam hodie certo certius reperiatur, ac quod cuique ad salutem hodie est necessarius cum Ecclesia Romana in fidei dogmatibus consensu, atq; Sacramentorum eius communio.

6 Quibus de causis Lutherus hac Dei Ecclesia egressus suis contentionibus, uti ait Joachimus Camerarius, Christianum perturbarit orbem. Vbi historia

LIBRI PRIMI CAPITA.

texitur Lutherane istius Tragœdie, cuius origo nō fuit alia, quam Lutheri auaritia, superbia, & rabi- dum in Rom. Pontificem odium, ipsius uerbis demon- stratum.

7 Quām eius dogmata in Christum & homi- nes libero spoliatos arbitrio fuerint iniuria & bla- sphema.

8 Quenam sue abominandæ doctrine iecrit principia, ut nouam induceret fidem, quam uocat specialem.

9 Hinc liquere quoniam fuerit actus spiritu, an illo Christi, qui est concordie: an dissensionis & di- scordie, qui est Antichristi: ubi disquiritur an Lu- therus fuerit dæmoniacus, an uti Cæsar Carolus V. A. ait edicto VVormat. anno. 22. malo obsecus spiritu.

10 Quomodo sua uerzione anno 21. Lutherus scri- pturas mutilarit, recijsiendo epistolæ D. Iacobi, secunda- dam Petri, D. Ioan. epistol. & Apocalypsim.

11 Quomodo sua uerzione anno 21. deprauarit, adulterarit, euerterit nouum Testamentum, catalogo locorum undeviginti liquidò demonstratur.

12 Quomodo eius discipuli Confessione Augusta- nam anno trigesimo oblatam deprauarint & adulte- rarint anno trigesimoprimo, anno trigesimosepti- mo, anno quadragesimo, &c. & quid alij Euangelici suis in editionibus præstiterint Seructus, Castalio, Beza, Brentius, Zwinglius.

Qyos

LIBRI II. CAPITA.

13 Quomodo Lutherus alia quoque Ecclesiæ do-
gmata uarie deprauarit.

LIBRI SECUNDI CAPITA.

1 Cvr sectæ tam uarie nunc graffentur, accus-
ratissimumq; diaboli studium ad dispergen-
dum Christi gregem depingitur.

2 Remedium contra sectas pijs facile capiunt extā
uariæ sectarum diuersitate, quarum quilibet alteram
hæreses condemnat.

3 Sectæ uarie quomodo ex Lutheri spiritu uario
et doctrine inconsistia exortæ.

4 Catalogus sectarum euangelicarum nonaginta,
et quam immaniter istæ Euangelicorum sectæ sese
mutuò persequantur, uerbis, linguis, scriptis, excom-
municationibus, et ipsis denique gladijs, adeoque
rogis.

5 Veteres omnes hæreses quomodo per Lutherū
aliósque Euangelicos renouatae, tam que Concilijs ge-
neralibus, quam prouincialibus fuere olim damnatae.
It: m Symonis Magi, Sabellij, Manichæi, Donati, Pe-
lagij, Aërij.

6 Iudaïsmus Euangelijs prætextu amplius uiginti
partibus apud Germanos inductus.

7 Mahumetismus (non tantum quo ad Religionis
Christianæ faciem, sed etiam Politicæ institutionis
usum) quomodo per Lutherum aliósque in Germa-
niam, Galliamq; inuctus.

Quod

LIBRI II. CAPITA.

8 Quod impietate Mahumetanum Alcoranum
vincunt Euangelici.

9 Cum Dominus Christus istis seductis Euangeli-
cis ouiculis sit factus non Christus, planeq; inutilis ac
ex uita mors, quonam modo Diabolus erecta per Lu-
therum impietatis scala in celum sit conatus ascende-
re, atque Christo Domino hominum mente, Sacramē-
tis, templo, ara, cælisq; adcō ipsis exturbato, ac in tar-
taru relegato & damnato, Deoq; uero per quosdam
abnegato, sese pro Deo coli impetrarint.

10 Quām miserabilis ac pijs omnibus deplorāda
sit Euangelicorum cæcitas, quodq; suis sectis innume-
ris uiam certissimam Antichristo præparant ex Era-
smi testimonio.

11 Quām ingens nunc inualecat uerorum Christi
osorum ac hostium numerus, quodq; Nicodemici fūt
plurimi, ac otiosi istius belli sacri spectatores ac dissi-
mulatores: quibus eadem cum Christi hostibus erit
sors in stagno illo ignis ac sulphuris.

12 Plurimos Catholicorum claudicare in utrāq;
partem, & quænam fides faciat Catholicos, ac uerè sit
salutaris.

13 De angustis admodum Ecclesiæ Catholicae li-
mitibus, intra quos oporteat se pios continere, si sal-
uari uelint.

14 Curtam immensus hodie à fide Catholica sit
errantium numerus. Vbi cauſe exponuntur istius ca-
lamitatis

LIBRI III. CAPITA.

Lamitatis Ecclesiastice, quod iudicium extremum per
risque in obliuionem abiit: quod ueram Dei charitatē
non habent, ut illicet ex improba sectariorum uita:
quod Clericorum scandalis offensi, Ecclesiasticā oce-
runt & deseruerunt doctrinam, unā cum uera Dei Ec-
clesia, Christiq; ouili: ad quod redire oportet, si salu-
tem sibi uolunt saluam. Admonitio de extinguendo
hoc disfidiorum in Religione incendio.

LIBRI TERTII CAPITA.

Post epilogum transitio est ad calamitates per Eu-
angelices Germaniae inuestigatas. Cum se Luthe-
rus Christi Euangelistam & tertium iactaret Heliā:
Osiander se alterum Enoch: Michael Seructus uero,
unicum se mundi Prophetam: David Georgij se ter-
tium Dauidem, uerumq; Christum, quibus nam id de-
monstrant miraculis.

Cap. 1.

2 Quād sanguinaria sequuta sit per Germaniam
calamitas, occisis Rusticis supra 13000. per sediti-
os Lutheri libellos, concionesq; in libertatem Euang-
elij pretextu concitatis, ac ut supra 300. Nobilium
castra & monasteria fuerint per solam Franconiam
direpta, exusta, euersa.

3 Seditiones quoq; in oppidis fuisse per Euange-
licos excitatas, ac quantum isti spem conceperint de
occupanda Republica.

4 Plagas Germaniae nō esse nisi mutatae uere Reli-
gionis paenas. Quod ad sexaginta millia ferè fue-
rint

LIBRI III. CAPITA.

rint à Turcis in captiuitatem ex Germania viciniaq;
abducta: Vbi & decem plagarum Germanie cata-
logus texitur, quibus ad resipiscientiam invitatur,
nisi in Turcarum manus tota uelit incurere, idq;
breui.

5 Quām Turcica p̄fīm facies occurrit Germi-
niam contemplanti, Abrogato Christianismū Sacri-
ficio, templis primum spoliatis, mox clausis, exustis
& demolitis: Imaginibus fractis, Dei uirginibus sua-
pratis, sacris semel omnibus profanatis, ac legi-
bus violatis.

6 Cūm horum malorum omnium author sit &
cauſa Lutherus, an igitur sit Antichristus?

7 Quōd nomen Martin Lauter exprimit quidem
numerum illum bestiæ Apocal. 13. numerus hominis
est 666: non tamen est ille Antichristus à Christo &
Prophetis prædictus, sed uerus Pseudopropheta &
ouis pelle tectus lupus.

8 Lutheranos impudentiſimē fingere D.D. Am-
broſium & Augustinum, de Sancti Lutheri aduentu
prophetasse.

9 Mors Lutheri qualis, & heresiarcharum mor-
tem non ſemper ſuis respondere sacrilegijs.

10 Quām uarius fuerit Prophetus Lutherus, qui
Romano Pontifici exitium prædicere perſepè fit
conatus.

11 Quōd Lutheri Pſudocuangelium p̄ane cor-
ruat

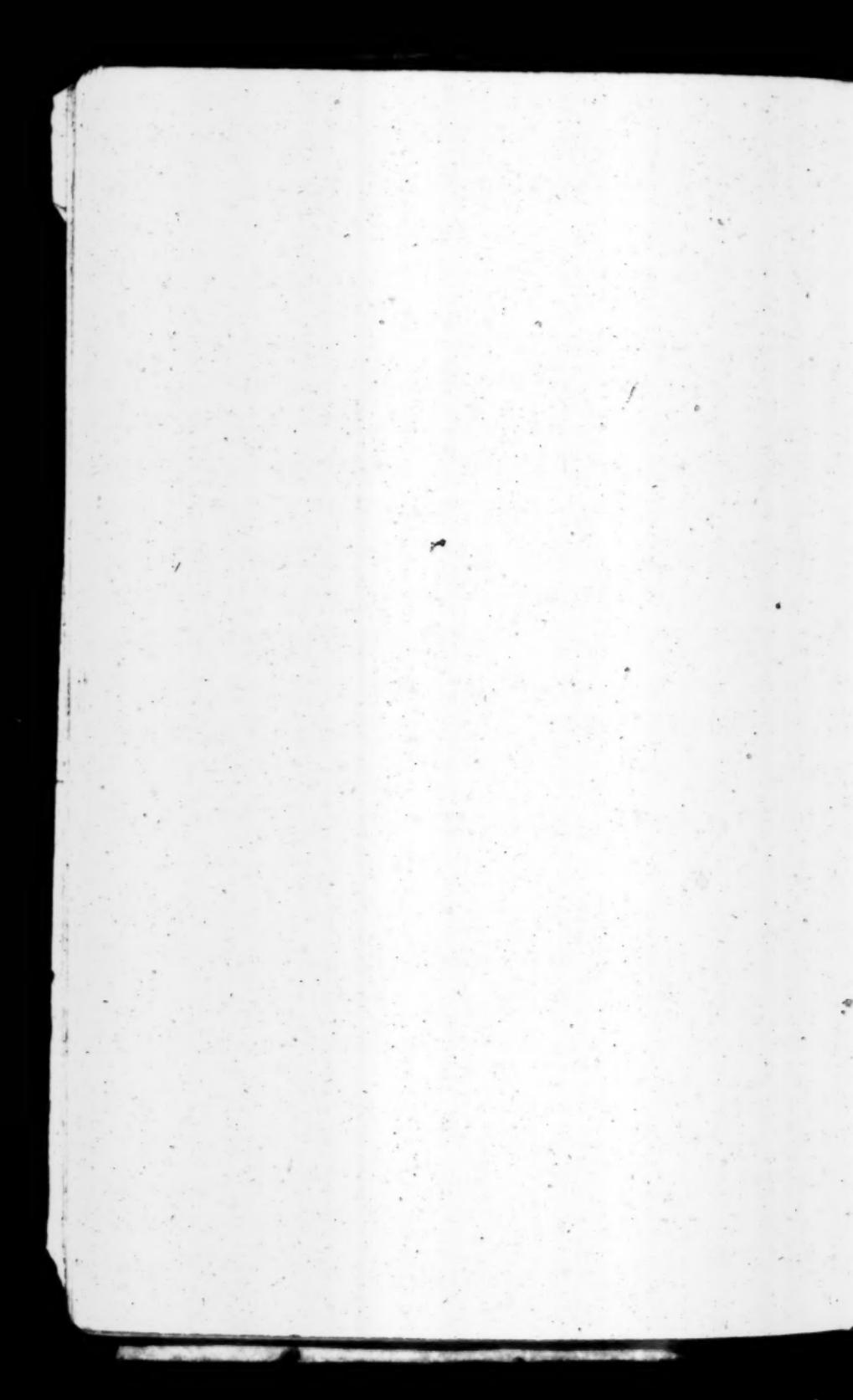
LIBRI III. CAPITA.

ruat & percat per Lutheri discipulorum discordiam in illius doctrina exortam, variisque dissidia de uero eius Euangelio, testibus Hegione, Illyrico, atque Eras. Sacercio suis cum manipularibus in Confessione Mansuelden. Quod Calvinistæ suos iactant libellis editis triumphos de ruina & euersione Papætus Saxonici.

12 Per Lutherum aliosque Euangelicos uerissime certissimam Antichristo & Turcarum tyrannidi uitam preparari. Quantum spei de occupando Germanię Imperio Solymannus Turca ex Lutheri doctrina tam seditiosa conceperit, ipsius ex uerbis demonstratur, quod Lutheru longiore optarit uitam, qui ipsum aliquando gratiosum habiturus esset Dominum.

Epilogus totius operis tribus dialogis comprehensi.

DIA.

INDEX RERVM MEMO-
RABILIVM HVIVS CE
OPVSCVL.

A Damei	162	Antimariani hæretici	156
Adamitæ	161	Antinomi qui & corum do-	
Adiaphorii anabaptistæ	163	Eritia	118
Adiaphoristæ	124	Antuerpiensis Prior Sutpha	
Aegidiani hæretici	164	nus Lutheri doctrinam am-	
Actij hæretici doctrinā pro plectitur			49
bant multi	197	Apocalypsis est Ioannis Apo-	
Alascani hæretici	151	stoli	15
Ambrosiani hæretici	164	Apocalypticæ bestia numer-	
Ambrosum & Augustinum		rus in Luthero express-	
de Lutherò prophetasse, a-		sus	302
iunt quidam	305	Apostolicæ uox cur Symbo-	
Amsterdamensis lex poli- tica	lo addita		32
	5	Apostolici qui	159
Anabaptistæ quidam demones			
saluandos docent	174	Apostolorum unumquemq;	
Anabaptistæ quidam legere		notat scommate Quintinus	
nouerunt quod nunquam			
didicerunt	270	Lutherus	
Anabaptistæ qui sint	156	Hetserus	
Anabaptistarum auctor an-	nismū	Campanus	
Lutherus uel alius	reno-	Seructus	178
Anglia rex de Lutherò	69	uant.	
Antichristiani hæretici	174	Illyricus	
Antilutherani qui	132	Suenckfeldius	
	Arrij mors	Caluin. & alij.	
		309	
		B Athei	

INDEX

A thei quidā hodie sunt	177	nisi est & Lutherο & Ma-
A theorum sectæ etiam nunc humeto		10
exoriuntur	233	Boquinij heretici
A theos Euangelicos fieri ait Brentiani		125
Hedio	315	Bucerani
A urrois blasphemiam in Buceri testimonium de L.		144
Christianos approbant E= therο		65
uangelici	220	Bucerus negabat Christum
Augustini heretici	164	uerū esse promissum & ali-
B Abylonica captiuitas tum uolebat cum Iudeis exo-		
Lutheri	45	pectandum
Baculares heretici	165	C Adij
Baptismū nō esse necessariū		Calamitates enumeram
pueris, docet Caluinus	140	ur quas Lutheranismus ab
Baptismū nō esse necessariū tulit		278
utriq; & Mahometani & E= Calicularij heretici nouib;		
uangelici quidā docent	216	dic
B asilidis doctrinam quis se= Calui.de Luth. testimo.		258
quatur	192	Caluinimors
Batenburgici heretici	168	Caluinistæ
Belliani heretici	127	Caluinistæ cōdicator noui
Berēg. errores renouati	190	Sacramentarij
Benza negat Dcūm omnipo= Caluinistæ Nestoriani		148
tentem	144	Caluinus arrianizat
Benzanite heretici	143	Caluin. docet pueris nō esse
Benza quā sit uir bonus	234	necessariū baptismū
Bibliorū corruptio commu= Caluinus homicida		265
		Cabo

INDEX

Caluin. sanguinarius iudex qui nullam scripturam docerant 266
Calimus uoluit mortuum ex Christum inuocare plerique citare 265 nolunt 229
Camerarius facit Luthe. om Christū passum ut interpretationem turbarū in Germania tentur Lutherani 21 causam 36. 116. Christum quidam aiunt dā
Campanistæ 152 mnatum 231
Carnis resurrectionem qui Christū sola opinione modum factum putant 24 tuum quidam docent 18
Carolstadij nuptiae fictitia Christus hæreticis ut ad infē Luth. missa celerante 100 ros descenderit 18
Carolstad. imagines & Mis- Christus in inferno quibusdam oppugnat 45 dā hæreticis passus est 19
Carol. V. de Luthero 71 Christus nec Iudeis, nec Euā Cathari hæretici 159 gelicis quibusdam uel Meso Cat. uocē quis & cur in Chri sias, uel alia persona à paſtianā uocem mutarit 11 tre, uel Deus 200. 207
Catholicæ uox uerissima est Circunciduntur & Iudei, et nota Ecclesie 11 hæretici quidam 207
Catholici quidam uideri uo: Circumcisionē quidā hæretiū lunt, qui tamen partem in ci iterū amplectuntur 186 regno Dei nō habebūt 239 Clācularij Anabaptistæ 165 Cerdon cum Caluino idem Cleinuitzius de dissensio olim docuit 192 ne Lutherorum 122 Cerinthū qui resuscitat 191 Cœns Domini quibusdā nil Christiani quidam fuerunt, nil aliud q̄ memoriale 147

INDEX

Confessionistæ qui 117 Donatistæ qui hoc tempore
Crucem Christi ut tractent sint 194
Euangelici 298 Dubium in fide quid efficiat
Crucis signum & Iudei & E Bionem quis ab orco re-
Euangelici execratur 206 uocet 191
DAcmoniaci heretici Ecclesia Christi cur inex-
177 pugnabilis 31
Demonicole heretici 177 Ecclesia cur catholica ab A=
Dauidgeorgiani uel Dauidi= postolis dicta 29
cibheretici 166 Ecclesia cur sancta dicatur
DauidGeorgius magus 268 28
Dauid Georgius quis & Ecclesia Dei uera quæ sit, u=
qualis 166 bisit, & quomodo discen
Dauidgeorgius se Messiam nends 28
dixit 263 Ecclesiæ certissimum est sig=
Dauidgeorgius tertium se num uox Catholica 11
iactabat Dauidem 175 Ecclesiæ plusne Lutherus
Deum Caluinus facit scel= an Caluinus mali attule=rum auctorem 141 rit 260
Deum filium quidam dicunt Ecclesiæ uere Apostolice
essentiatum 149 signa quæ 28
Deum omnipotentem negat Ecclesiam Catholicam dese=Beza. 144 rens salutem non conser=Deum patrem dicunt pleri= quitur 26
q; essentiatorum 144 Ecclesiam sanctam ut hære=Diabolus ab hereticis decies tici interpretentur 22
indies inuocatur. 232 Ecclesia non propter quo=runt

INDEX

rūndam scelera est des- Euangelici quidam miracu-
 renda 324 la facere frusta conati
 Ecclesia Romana est Apo- sunt 261. 264
 stolica ueritatis apothe- Euangelici renouarunt pris-
 ca 34 cas hæreses 177
 Ecclesia Romana uera Ec- Euangelici uincunt impietas-
 clesia 33 te Turcas 219
 Enthusiaste hæretici 160 Euangelicorum templa sunt
 Epicurei hæretici 177 sine aris & forum sine iu-
 Episcopatus 14 in Belgia in stitia 296
     stituti 311 Euangelicorū tres sunt claf-
 Episcopos occidendos Bren- ses 114
     tius uult, nō hæreticos 237 Euangelicos fieri atheos ait
 Erasmi de Lutheru testimo Hedio 315
     nium. 49 66 Euangelicos nouos Iudaï-
 Euangelici an uerum Chri- mun docere, fusè demo-
     stianorum obtineant no- stratur 200
     men 296 Euangelij naturam esse mo-
 Euangelici approbant Auer- uere seditiones uoluit Lu-
     rois in Christianos blas- therus 29. 272
     phemiam 220 Euangeliū nouū qua frau-
 Euangelici deprauarūt Sym de & quo ordine introdu-
     bolum Apostolicum 9 etum 225
 Euangelici qua ratione fa- Euangeliū uult sanguinem
     uore populi uenētur 256 Zuinglio 272
 Euangelici quibus gradibus Eucharistiae elcuationē reti-
     fiant athei 233 nent quidā hæretici 123

INDEX

Euchitæ heretici 160 Lutheranis apophthegma
Eunomius sanctorum mira= 113
culi reiccit 196 German. Apostolus fuit D.
Eustathius sanctorum mira= Thomas 30
cularidet 196 Gnostici novi 192
Euthychetis dogma qui se= H Aereses cur exorta
quantur 184 105

FArelistæ heretici 138 Hæreses priscaæ per Euange
Festa à Mahumeto & licos renouata 177
Euægelicis sunt mutata 213 Hæresiarcharum mors non
Festa sancte Crucis sunt Lu sc̄mper ipsorum sacrilegijs
thero anathema 206 respondet 309
Festi dies diuinis dedicâdi 5 Hæresium origo unde 8
Fidem Catholicam cur tam Heretici quidam r̄tus Te
multi deserant 247 stamentum planè reijcis
Fides quæ deo placeat, persi unt 174
mile explicatum 242 Heretiei quotquot hodie
Frontis perfictæ heretici, dissentient ex Luthero or
qui sic dicantur 129 ti sunt 112

GAllia unte in tantas Hereticorum discordia con
calamitates incide firmat in fide Chatoli
rit 251 cos 3

Geneue Consilium initum Hereticos non esse occiden
de Reg. Gallorum & alijs dos sed Episcopos, docet
quibusdam trucidandis Brentius 237
289 Hereticū facit, discedere à
Georgij Saxonici ducis de sensu symb. Apostolici 24
He-

INDEX

Hedio Euangelicos conque- gant Anabaptiste 28
 ritur fieri Atheos 315 Indulgentias clavigitur Leo
 Hamstedij hæretici 153 Decimus 37
 Heshusij hæretici 127 Indulgentias oppugnat Lu-
 Horas canonicas sustulit Lu therus 38
     therus 87 Intelligentia non scriptura
 Hugonistæ unde dicti 142 facit hæreticum 17
 Hungaria capta 284 Interimistæ 124
 Hutitæ hæretici 164 Iouiniani hæretici fautores
 Hyminei & Phileti hære- sunt Euangelici 197
 ses hodie qui approbèt 151 Iudaismū per Euægelicos esse
 Iacobi Epistolam admittit inuctū fuse docetur 200
     Calvinus 75 Ius canonicum à Lutherò
 Iacobi Epistolam reijcit Lu exustum 50
     therus 74 Iustificatorijs hæretici quid
 Iconoclastæ noui 185 doceant 121
 Lenenses hæretici 119 Iustitiam non dari per sacra-
 Lesu nomen execrantur Iu- menta docuit Lutherus
     dæcū nonnullis hæreticis 58
     205 Iustus Velsius 196
 Illyricani qui sint & quid L iberi hæretici 162
     doceant 117 L Libertini hæretici
 Imagines abolentur à Mahu- qui, & quid doceant
     meto & Euæglicis 214 170
 Imagines nec Iudæi nec Zain Liberum arbitrium minus
     glianiferunt 206 apud Euægelicos quam
 Incarnationem Christi ne- Mahumetum ualeat 221

INDEX

Lybris patrū fabula hære= Lutheri aliquot superba dicitis est 19. &c. 66
Lipstica disputatio 40 Lutheri cōvicia in Sanctos, Liuonice calamitatis causa Episcopos, & Reges 69 est defectio à fide Catho= Luth. corruptela nouo Testimonia 291 statamento insperse 79
Loistæ qui sīt 235 Lutheri doctrina de casu ita Louaniensis quedam mīcete & similibus 98 tricula Promissi mater à Lutheri exilium uoluntate quibusdā existimata 175 rium 46 Lutherana doctrina cur Illy Lutheri fides planè noua rīco & Sarcerio intercat 316 est 57 Lutherana doctrina interi= Lutheri inconstantiā in dotus 314 strina sua 109 Lutherani D. Ambrosiū & Lutheri libri exurūtur 43 Augustinū de Lutheri ad. Lutheri opinio de Baptismo uentu prophetasse con= confutata 55 fingunt 305 Lutheri oraculum de Papa Lutherani qui sīt 115 Romano 311 Lutherani se ipsi celo exclu Lutheri pena nondiam est dunt 61 definita 216. 307 Lutheranismi origo 35 Luth. pseudoprophetia de Lutheranismus imperitis q. Henrico Brunsuicēst 312 dem placet, sed tamen diu Lutheri secta in triginta probari non potest 4 quatuor sectas dissecta 122 Lutheranismus quas attule= Lutheri spiritus diabolicus rit calamitates 271 62

Luthe-

INDEX

Lutherisuperbia 210 cit Camerarius 36
Luth. fuit scopus ut Pape Lutherus an sanctus 307
incommodarat, non ut ue- Lutherus à Pontifice excom
ritatem annunciatet 51 mnicatus 43
Lutheru nato mox uarie ex Lutherus à puritate sibi fin
oriuntur secte 45 xit nomen 56
Lutheropapistæ 129 Lutherus de incarnatione
Lutheru que causam dederit Christi quid statuat 19
ad noua dogmata dissemi- Lutherus depravauit scrip
nanda 47 turas 77
Lutherosiādriani qui 125 Lutherus ex numero bestie
Lutherosuingiani qui sint iudicatur Antichristus 300
125 Lutherus fatetior non propri
Lutherū Centurionis nomi- ter Deum sese nouam in
ne celebrat Foxus 261 uexiſc doctrinam 41
Lutherū craſsum Rusticum Lutherus fit monachus 35
uocat Ioānes à Lasco 261 Lutherus hominibus carna
Lutherum docuit Diabolus libus accommodat suā do
64. 115 strinam 53
Lutherum male tranſtuliffe Lutherus miracula facere
Scripturas etiam Euange- frustamolitus 261
lici & ipſe Lutherus ag- Lutherus mulieribus sacer
noscunt 80. 92 dotum rauinus cōceſſit 89
Lutherum tertium eſſe Eliā Lutherus mutilauit Scriptu
negat Caluinus 259 r. 15 73
Lutherum turbarum omni- Lutherus odio Pape omnia
um in Germania causam fa- sua instituit 41

B 5 Luth-

INDEX

Lutherus omnium calamitatum aucto- Mahumeti de Eucharistia do-
 rum auctor, teste Camerae strina 219
 rio 299 Mahumetismus à Lutherò et
Lutherus ordines cōtulit 89 eius discipulus introductus
Lutherus potus mortuus est esse copiosè ostēditur 207
 63. 308 Maiorani qui, & quid docen-
Lutherus prius Ludder dian- 118
 etus 116 Maliapi qui dicantur heretici
Lutherus putatur incubona- tici 162
 tus 63 Manes Persa præceptor est
Lutherus qualē uxorem du- Lutheri & aliorum 193
 xerit 99 Manifestarij Anabaptiste
Lutherus quibus nominibus 165
 appelletur 302 Mannarij heretici 207
Lu- ad Hebrae. Mansfeldenses heretici qui
 the Epist. 3. D. Ioan. sint 119
 rus 2 D. Pe. 76 Marcion cur mis Ponitus
 reij Apocalypsin Ioan. dictus 96
 cit Libros Machabeo. Marcionem sequuntur Liber
Lutherus seditionis 271 tini 193
Lutherus se iactat Euangeli Marcioniste & Richerij qui
 stā & tertiu Eliā 78. 115 sint 146
Lutherus tēpore Rustici beli Mariz & Sanctorum cultum
 li ducit uxorem 281 raijcit sūm Euang. licis Ma-
MAcconianismus ab hum. tuis 214
 hereticis nostris re- Martyniani qui 136
 nouatus 181 Majiliiani noui 195
 Mar.

INDEX.

Matrimonij doctrina eadem Nestorij mors 309
Lutheranis & Mahume- Nouatiani sunt nostri Euana-
tanis 216 gelici 193
Matrimonij leges eadem a Nudipedes heretici qui di-
pudi Iudeos & Euangelicos cantur 159
202

Matthæus quando scripsit ○ Ecolampadiani 135
Euangelium suum 14 Oecolampadij mors

Melanchthon ex Manichæo 310
factus est Pelagianus 128 Ofhusius deprehendit nume-
rum Apocalypticæ bestie

Melchiorite 164 in Luthero 302
Menno iactat miracula 263 Ollarij heretici 166
Mennonite heretici 162 Omnipotentem Deum quis-
Miracula facere conati sunt dam negant 17. 144
quidam Euangelici 261. 264 Orantes heretici 106
Monasterienscs heretici 165 Ordinis Sacramentum LU-
Monothelite noui 185 therus planè reiecit, Mahu
Mundi finis quādo Iudeis et metus non omnino 220
hereticis sit futurus 207 Origenis dogmata quidam
Muntzerici heretici 158 sequuntur 184
Muphthij 221 Osiander alterum se esse Ex-

Musculani quid doceant 120 noch dicebat 218
Nestoriani noui 197 Osiandriani qui 119
Nestoriani sunt Luthe Osiandri mors 319
rus & Zwinglius & plus 182 Pacifici heretici 168
res alij Pascha festum immobile
esse

INDEX

esse oportere contendit Lu- tum sublata 213
 therus 223 Quintinistæ heretici 170
 Pastillarij qui sint 123 Quintinus quemq; Aposto-
 Pastoricide 169 lorum scommate notabat.
 Patrem omnipotentem ne- 171
 gant quidam 17 R Ichterij qui ex Marcio-
 Paulini heretici 166 nistæ quid doceat 146
 Peccatorum remissionem ut Rysuicani qui sint 236
 accipient Euāgelici 23 Rustici belli catalogus 277
 Pelagianismus à Lutheranis Rusticorum bellum in Ger-
 in lucem reuocatus 188 mania 273
 Pfeffingeri heretici 121 S Abbatum seruant quid
 Plagas nouem ex Lutheri heretici 206
 Euangelio uenisse docetur Sacramentarij qui 13
 273. 283. 284. 286. 286. Sacramentiorum septem
 288. 289. sectæ. 335
 Pneumatici heretici 164 Sacraenta ut tractentur
 Poenitentia Iudeis & Euan- Carolstadio & Iudeis 204
 gelicis est eadem 204 Samosateni error à quibus
 Porphyrium quidam hære- renouatus 186
 tici sequuntur in doctrina Sancti noui coluntur ab Euā-
 sua 169 gelicis 215
 Postellani 155 Sanctorū communione quā
 Premonstratensis Aposto- intelligent Libertini 24
 ta quis fucrit nescitur 174 Sanctorum & Mariæ cultū
 Q Vadragesima per Lu- reiciunt Euangelici cum
 therum & Mahume- Mahumeto 214
 Sangui-

INDEX

Sanguinarij hæretici 169 Seruictiani hæretici 150
Scripture aliquot loca à Lu- Seruetus se unicū bis Pro-
thero corrupta 81 p̄hetam iactitabat 263
Scriptura & uerbū Dei ut Simonis Magi discipuli qui
differant 12 hodie sint 190
Scripturarīj hæretici 166 Solymannus Turcarum Ima-
Scripturarum canon & sen- perator quid de Lutherō
sus idem Iudeis & Lutherō dixerit 322
ranis 203 Spirituales hæretici 159
Scripturas Lutherus deprā- Spirituales hæretici quidā se
uauit 77 appellant 171
Scripturas mutilauit Luther Stancianī qui sint 120
rus 73 Stebleri hæretici 165
Scripturas uertendo corrū- Sudor Anglicus 284
perunt Seruetus, Castilio, Suenckfeldiani 154
Beza & alij 93 Sutphanus Prior Antuerpi-
Scriptura uera que creden- ensis adhæret Lutherō 49
da 13 Symbolo cur addita uox A-
Scripturis auctoritatē ab apostolica 32
rogauit Theodorus Cori- Symbolum ab Apostolis est
rius 97 traditum 15
Secta totidē ex Lutherō na- Symbolum Apostolorum E-
te, quot ex Alcorano 211 uangelici deprauarunt 9
Sectarum catalogus ex Lu- Symbolum fidei an sit Apo-
theri doctrina natūrū 114 stolorum credendum 11
Semicatholici hæretici 132 T Alimeanni 221
Semilutherani qui sint 124 Templa non sunt fa-
bulis

INDEX

Bulis ex ambulationibus Vbi quietij heretici 126
consecrata 6 Verbum Dei ex Scriptura
Terrae motus horribilis per quomodo differant 12
Sabauidam 293 Verbum Dei uerum quomo-
Testamentum uetus quidam do cognoscendum 13
heretici planè recipiunt 174 Verbum Dei ut Mahumeto
Thomas fuit Apostolus Ger index cōtrouersiarum est,
manie 30 ita quoq; Lutherio 211
Tibbe qui heretici dicari Vigilantium sequuntur ho-
tur 162 die multi 196
Tilianum Haghense 6 Virgines sacras ut Lutherio
Transconditiatio à quibus= ni tractent 29
dam hereticis inducitur Usuram licitam & Euang-
eli 147 lici & Iudei tradunt 201
Transubstantiationem qui= Zwingiani qui 133
dam heretici suo sensu ad Zwingli mors 309
mittunt, quidā non. 147 Zwinglio arma suppeditat
Trinitati 156 Diabolus contra Eucharis
Turcarum Imperatori substiam 133
iūcere Christianos student Zwinglius dicit dogma suum
noui Euangelici 207 sibi à Genio confirmatum
Turcas uincunt impietate 262
Euangelici 218 Zwinglius Pelagi
Valentiniſtæ heretici errorem 134
149 reuocat Nestorij
Valentinus nouum Suencko
feldius 192 FINIS.

26
74
12
0
13
0
7,
11
2
6
-
3
9
1
-

DIALOGVS

PRIMVS

Dubitantij & Constantij.

DVBIT.

Nuper longa ex peregrina-
tione ad meos reuersus, Con-
stanti, cum mecum reuolu,
quam varia per Germanias &
Gallias audierim de fide Christiana E-
uangeliique dogmatā, vix mihi quic-
quam certi constat, quae nam omnium
Religionum tandem habenda sit veri-
ssima, omnes enim suam dicitant Euā-
gelicam, omnes sibi Christū aiunt suæ
doctrinæ auctorem, omnes suæ opinio-
nis alienos damnant hæreticos. Om-
nes denique ut sese verum Germanū
que iactant habere Euangelium: ita ve-
terē damnant adeoq; execrantur Chri-
sti Ecclesiam. Hic sanē mecum ambigo,
quā demū sequar verā doctrinæ reipsa contagia
Euangelicę viā: nū illā nostratē veterē
quę dicitur Catholica: an potius noua
rū aliquā, de qua ecquid tu sentias per-
cuperē cognoscere, cùm te varias quo-

a que

2 DVBIT ANTII

que perlustrasse regiones pridē norim.
C O N. Aliquā vitæ meæ partē peregrinationibus cōsumpsī, vnde & mihi hoc nomine vehementer gratulor, quod Deus Opt. ita meam dixerit viam, vt extra patriam haud exiguo tempore versatus, eiusdem tamen meis cum ciuibus sententiæ atq; de Euangelio doctrinæ redierim. Video enim plerosq;, qui extra Catholicæ Regis nostri Iesu crucias versati sunt, redire ut nec sanctiores, ita nec eiusdem cū suis ciuibus aut etiam inter se fidei atque opinionis.

Aliter enim sentiūt, de auitæ Religio-
nis doctrina & ritibus, quām aut ma-
iores nostri nobis per manus tradide-
rūt, quod ipsi à suis exceperant, aut no-
stri cōcionatores credendum docent.

A V B. Confido Constāti, de vera Euā-
gelicæ veritatis via, te nequaquam am-
bigere, à quo mihi polliceor certamre
cti ad veritatem itineris demonstratio-
nem, cuius te pristinum memini inue-
stigatorem.

C O N. Evidē huius ad veritatē Euā-
ge-

gelicē doctrinæ, itineris semper me stu-
diosum professus sum: cui vni rei & an-
nos plurimos cōspecto tanto iſtarū no-
uarū opinionū ab Ecclesiæ dogmatib.
dissidio, haud oscitāter exantlaui, quo
mihi semel cōstat, & certissimū, ecquid
ex omnib. inter tā varias de Christi E-
uāgeliō opiniones tuto eſſet ſequēdū:
quod mihi nunc, Deo Optimo gratia,
ſupra omnia quæ mundus habet ſpe-
ciosa gratulor contigisse. Nam ex de-
prehensa tanta Euangelicorū & inter
ſe & à ſeipſis quoq; (quod videatur in-
credibile) discordia adeò non ſum à fi-
dei Catholicæ constantia deiectus aut
deturbatus, vt magis me (Christo Deo
meo gratia immortalis) ſenferim con-
firmatum. Illud enim inter inuestigan-
dum ſemper tanquam indubia verita-
tis Cynosura verſabatur præ oculis,
V N V S D E V S , V N A F I D E S , V N A
E C C L E S I A ,cui certā indubitataque,
credebam ad eſſe veritatem. plura enim
vera diſcrepancia eſſe nō poſſunt. Hāc
vnam rerum omnium Reginam verita-

2 DVBIT ANTII

que perlustrasse regiones pridē norim.
C O N. Aliquā vitæ mēæ partē peregrinationibus cōsumpsī, vnde & mihi hoc nomine vehementer gratulor, quod Deus Opt. ita meam direxerit viam, vt extra patriam haud exiguo tempore versatus, eiusdem tamen meis cum ciuibus sententiæ atq; de Euangelio doctrinæ redierim. Vido enim plerosq;, qui extra Catholici Regis nostri Ipuinas versati sunt, redire vt nec sanctiores, ita nec eiusdem cū suis ciuibus etiam inter se fidei atque opinionis.

Aliter enim sentiūt, de autæ Religio-
 nis doctrina & ritibus, quām aut ma-
 jores nostri nobis per manus tradide-
 rūt, quod ipsi à suis exceperant, aut no-
 stri cōcionatores credendum docent.
D V B. Confido Constāti, de vera Euā
 gelice veritatis via, te nequaquam am-
 bigere, à quo mihi polliceor certam
 eti ad veritatem itineris demonstratio-
 nem, cuius te pristinum memini inue-
 stigatorem.

C O N. Evidē huius ad veritatē Euans-
 ge-

gelice doctrinæ, itineris semper me stu-
diosum professus sum: cui vni rei & an-
nos plurimos cōspecto tanto istarū no-
uarū opinionū ab Ecclesiæ dogmatib.
dissidio, haud oscitāter exantlaui, quo
mihi semel cōstat, & certissimū, ecquid
ex omnib. inter tā varias de Christi E-
uāgeliō opiniones tuto esset sequēdū:
quod mihi nunc, Deo Optimo gratia,
supra omnia quæ mundus habet spe-
ciosa gratulor contigisse. Nam ex de-
prehensa tanta Euangelicorū & inter
se & à seipsis quoq; (quod videatur in-
credible) discordia adeò non sum à fi-
dei Catholicæ constantia deiectus aut
deturbatus, vt magis me (Christo Deo
meo gratia immortalis) senserim con-
firmatum. Illud enim inter inuestigan-
dum semper tanquam indubia verita-
tis Cynosura versabatur præ oculis,
V N V S D E V S , V N A F I D E S , V N A
E C C L E S I A ,cui certā indubitataque,
credebam adesse veritatem. pluraenim
vera discepantia esse nō possunt. Hāc
vniam rerum omnium Reginam verita-

tem amasiæ loco mihi adamata à Christo Domino supplex assiduis expeti- uivotis, ut sua in Ecclesia ostensam dignaretur conseruare, tueri, perficere.

DVB. Gratissimū seceris mi Cōstanti, si pro veteri illa nostra amicitia, huius tui thezauri tāto, vti ais, studio conquisiti tanto annorum plurimorum spatio cōparati communione me beare non de-digneris.

C O N. Nihil fecerim libētius, modò tuæ salutis memor aures animumque præbere ecclis sedulò attentum.

Efficiā enim diuino fretus auxilio, ut luce meridiana agnoscas clariū Luthe-
ruthera. ranismū, siue nouū istud appellare ma-nismū, aut lis Euangeliū, imperitis quidē placere nouā Eu-
gelicorum posse, diu probari non posse, quod suo doctrinam ipsi quotidiano demonstrant exemplo
placere nō Euangelici, tam variè de fidei capitibus omnino sentientes, atq; adeo scribentes. Ani-stupidis posse, pba- maduertendum igitur sedulò. Rese-ri diu non nim maximi agitur momēti, vnde & sa-
posse. lutis sequatur periculū, ni toto animo aduertas ad ea quę nun tractabimus.

DVB.

D V. Ne diffidas, quin audiissimè quę dices excipiam. Non enim tam audiē vnquam aut in nauiculis nostratibus, aut curriculis, vbi vel in maximè garrire solent, istos nouatores audiui, quām te nunc audire gestio, vbi te tanto tempore hanc in rem certò deprehendendam incubuisse intelligo.

C O N. Agedū mihi dubitanti, locū quę ramus nobis huic rei idoneum. Grauis enim est, quę vti animum postulat à negotiorum turbellis vacuum, ita & locū ab interpellatoribus liberum.

D V B. Animus mihi certe nunc est ad quietē compositus: soleo enim dies festos diuinis dedicare occupatiōibus, vti profestos prophanis meis seculi negotijs. vnde si libet templum accedamus, vbi inter ambulandum rem hanc licebit pertractare.

C O N. Recte habet, qđ dies festos suis dasvib⁹, satis enim superqđ, otij nostri Politicalex angustias atterūt dies profesti, qui corpori curandē abundē (si saperemus) suf Amsterda- ficiunt. Sed quod me in templum inui in templis ut, nō am⁹ bulandum

tas obambulandi causa, demirortibi in
mentem non venire pulcherr. politicæ
legis Amsterdamensis Reipub. quæ ca
uet certa pœna, ne quis diuinorum tē
pore in templo obambulet. Sanè mihi
quouis tempore illic obambulare reli
gio est, quod domus Dei, orationis lo
cus est, non fabulis cōsecratus, sed dei
laudibus. Quo igitur tibi morē gerā,

Tilianū ha
ghense
quod vo
cent den
Viuerberg. age in Tilianum illud nos recipia
mus, vbi amœnissimū est ambulacrum,
spectaculum pulcherr. & secessus com
modissimus, vbi & interpellatores de
clinare licet & citra fatigationem advi
uarium illud limpidissimum, aut reside
re, aut procumbere suauissimè.

DVB. Placet sane locus tiliarū frequē
tia amœnissimus & opacitate tempera
tissimus, vicina quoque viuarij amœni
tate solis æstum refrigerante, iucundissi
mus. Videor mihi laqueato sub tecto
in ambulare, ita suis iucundissimæ ob
tensis ramis tiliæ in cameram accuratę
hanc semitam inumbrant, vt vix cre
dam nos vel densissima pluuiā mace
ran-

DIALOGVS I.

randoſ. Incipenunc, quæſo te mi Conſtantī, rectā illam, quam pollicebaris, inueniendę veritatis viam capescere, mihiq; demonstrare, quonam modo & ego eam certo demonstratam teneam.

c o n. Quod postulas, lōgi quidē eſt negotij, non minus quām ardui, quod que vno die & mihi difficile ſit perage-re, & tibi meniniflē. Ad hæc quia me-moria mihi non eſt fæliciſſima, pro eo atque in mentem veniunt candide, ci- tra fraudem tamen omnem, per luben-ter in medium adferam, huc facientia.

d v b. Non iā exactā requiro iſtorum dogmatum refutationem, & fidei veræ Catholicæ confirmationem, quæ alte-rius ſunt & loci & temporis: ſed popu-lariter tantum atque rudiſculè mihi delineatam optarem certam aliquam veritatis reipsa Euangelicæ viam certò cognoscendā, quam & tutò ingrediar, & ſecurus in mortem uſque obtineam.

c o n. Negotiū quod imponis eo fue-rit leuius, quod leuiore manu optes cō

a 4 ſectum.

fectū. Nos igitur diuino freti auxilio, quod pijs istis votis, sanctoque iuuandi proximos studio inuocatum nō deerit, perfunctoriē, vt ambulacro dignū est, rem capessamus. Tu verò hoc vnū exolueris queso, quod hac in re obediēti debes, vt obnixius Dominum orando mihi subuenire non desinas.

D V B. Æquissimū est quod postulas, neq; tantis de rebus nisi comitantibus semper precibus agendum arbitror.

Agedum igitur, Christo bene propitio atque iuuante, dic Constantivnde hoc seculo tantorum dissidiorum de vera Euangelij Christi doctrina origo.

C O N. Rectè nostri sermonis exordiū à dissidiorum tā variorum de vna vera que Euangelij doctrina origine capien-

De origine dum mones, quam tibi libenter expodissidiorū suero, vbi antè quisnā animitui status huius seculi infelicit. sit cognouero, quid videlicet mi Dubi fimi. tanti, inter tam varias de Christi Euangelio plurimāsque pugnantes opiniones, quas passim audisti, retineas firmū atque indubitatum.

Sym-

DIALOGVS I.

9

DVB. Symbolū fidei, quod puer didi Ex Symbo-
 ci obtineo, & illud indubius firmissimè lo aposto-
 credo esse veriss. quo saluo, mihi pro- de prauato
 bē videor Christianus. Disputent alij aut male
 alijs de rebus, ego symbolū obtinebo. intellecto
 cōn. De hoc postea vbi Symboli tui sectarum
 illā audiero partē, quę de Ecclesia est, nata tot
 quomodo eam quæso recitas? dissidia.

DVB. Sanctā Ecclesiam Christianam.

cō. Quid ita? an sic à maiorib. audisti?

DVB. Sic vulgò nūc recitatur, & cātica Cap. 2.
 vulgi sic passim sonant. Sic habent &
 imagunculę cū Lutheri effigie impressę
 per Alemaniam, sic etiam puerorū Al-
 phabeta & Cathechismi in vulgus noti
 Vtēhouij, Micronij, Iohan. à Lasco, &
 istius noui fermenti plurimorum.

Sic habere passim libellos & Cate- Symbolum
 chismos etiam Antwerpī cum priu- a postolo-
 legio editos, & in Gallijs scio, & pridē rū Luther
 metalem per Svveuiam vidisse imagi- alijq; Euā-
 nem cum Lutheri effigie impressam, gelici de
 memini. prauarūt.

Sed hanc fuisse Lutheri corruptelā
 in rudimētis sui nouati Euangelij cre-

**In refectione diderim, quod & Lutheranis V्वicelius
ne Lutherā iam pridem ante annos 30. exprobra-
nisi.**

An. 32.

uit. Iam sane & ipse, & Melanchthon
aliter scribunt. Sic enim alia etiam mul-
ta emendarunt, postquam reprehensa
fuere à Catholicis, ut in Apologia & lo-
cis communibus Melanchthon pluri-
ma interpolauit s̄epius.

D V B. Papē quid audio, Symbolōne A-
postolico corruptelam adferunt Euan-
gelici.

Articuli

Symboli

Apostolici

ab Euāgeli

cis adulte-

rati & de-

pauati.

co n. Quid mirū? quū & alios articu-
los initio adulterarunt non quidem, vt
hunc, verbis, omittētes Catholicā: sed
sentētia, vti illū, Descendit ad inferos.
Item, credo remissionem peccatorum,
aliosque alium in sensum credūt & do-
cent quām Apostoli tradiderunt Chri-
stianis: aut orbis hactenus credidit
Christianus.

Vides nunc opinor illum, Symbo-
li articulum hunc in modum retinen-
dum, vti tuis à maioribus accepisti, Cre-
do Ecclesiam sanctam Catholicam.

D V B. Quātum obsecro refert, an recite-
tur

tur Catholica an Christiana? cum eadē sit Ecclesia.

c o n. Vt sacrilegiū istud in pr̄sentiarū dissimulemus, quod Euangelici in pers-
mutando, adeoque adulterando Apo-
stolorum Symbolo committunt, vox Vocabulū
Symboli
Catholica
cur muta-
rint in aliā
vocem.
Catholica ab Apostolis **Symbolo** ad-
dita certissimum est signum, quo vera
Christi Ecclesia ab omnibus diaboli cō
uēticulis secernitur, imo & à schismati-
cis, qui salua per omnia Christi fide, so-
lam deserunt Ecclesiæ vnitatem. Quia Ecclesia
Christi cur
ab aposto-
lis dicta Ca-
tholica.
ergo Lutherus suām Synagogam non
potuit conscientia reclamante vnam
cum toto orbe dicere Catholicam, mu-
tauit in Christianam: quæ illic esse sim-
plicibus apparet, vbi Christus nomina-
tur & predicatur.

d v b. Temerariū videtur, Symbolum Symbolū
fidei an sit
apostolorū
credendū.
quod dicitur Apostolorū mutare. Dic
queso, est ne Apostolorum?

c o n. Certè est. Sic enim proponit ha-
ctenus ab ipsis sui incunabilis vera Chri-
sti Ecclesia.

d v b. Vbi hoc scriptum est?

Hoc

C O N. Hoc non legitur in scriptura sa-
cra, sed auditur in voce diuina, siue ver-
bo Dei, quod spiritus sanctus iam an-
nos 1530. Ecclesijs loquitur.

D V B. Sed huius rei testimonium ex
verbo Dei requiro.

C O N. Hoc ipsum est verbū Dei, quod
verbū Dei iam ab initio Spiritus Dei per Aposto-
quid, & que
cōpletat. los loquitur in Ecclesia. Non dubitas
opinor Euāgelium Matthēi & Marci,
epistolas Petri & Pauli, esse verbum
Dei

D V B. Nequaquam. hęc enim sunt sa-
cra scriptura.

C O N. At proptereā, quia scripta sunt,
nō sunt verbum Dei. Quę enim docue-
runt Apostoli, erant verbum Dei etiā
quum scripta nō essent calamo & atra-
mento, sed Spiritu Dei in cordibus, si-
ue posteā libris fuerint conscripta, siue

Quod Dei non. Quemadmodum ergo verē erat
Spirit⁹ lo- verbum Dei, quod per Apostolos Spi-
ritū Eccl⁹ quis, verbum
Dei est, ritus docebat in Ecclesia nō scriptum,
sic & Symbolum Apostolorum indubi-
tanter habendū est verum Dei verbū.

Sed

D V B. Sed cuius testimonio?

C O N. Eiusdem spiritus sancti.

D V B. Vbi eum audiam?

C O N. Vbi eundē verbum Deiscriptū audis sonantem. Nam sicuti eiustesti - monio Ecclesia Dei adfirmat Euange- liū Matthēi & Ioannis esse verbū Dei: ita eodem magistro docente, affirmat Symbolum esse verbum Dei, aliāque, initio ab Apostolis tradita. Sicuti enim nusquam legis in verbo Dei scripto, E- uangelium hoc esse Matthēi, illud Ioan- nis: hanc epistolam esse Petri, aut Pau- li, sed sola Ecclesiæ adfirmatis authori- tate id creditur: ita & de alijs, quæ cre- denda adfirmat, sentiendum est.

D V B. Atqui existimabam id solū no- mine verbi Dei intelligendū, quod scri- ptura sacra est comprehensum.

C O N. Falleris Dubitanti, falleris.

Vt enim verbum Regis est, quod Rex loquitur, sine sit sigillatum & scri- ptum, siue non: ita verbū Dei est, quod Deus loquitur Ecclesiæ suæ per Spir- tū sanctū, eiusq; per ministros Aposto- los,

los, et eorum succesores . vides igitur,
Scripturam nihil ad verbum dei facere,

Scriptura est verbo aut scriptum aut impressum, sine quo
Dei Acci- accidente reuerà tamen est verbū Re-
dēs. vt i ver bo Regis gis. Vnde & non sine Spiritus sancti vo
impressura luntate tot annos toto orbe verum

Christi Euangeliū fuit prædicatum,
antequam esset vlla verbi Dei Euange-
lici notula vel literula.

Euāgeliū totū sere orbe fuit prædicatū anteq; vna ei extaret litera.
Nam Matthēus, qui omnium pri-
mus scripsit. anno 15. aut vtī Eusebius
annotat nono post Christi mortem
scripsit. An interea verbo Dei Euange-
lico Ecclesiā caruisse dixeris? Quod er-
go Spiritui sancto Ecclesiæ dōctori &
doctori placuit, ex verbo Dei per Apo-
stolos prædicato tantum fuit, quantū
eidē Spiritui placuit, in literas relatū:
sed eadē auctoritate, qua fuit prius. Ni-
hil enim accessit amplius, sicuti nec reli-
quis apostolorum dogmatibus non

2. Thess. 2. scriptis aliquid decessit, aut detractum
est auctoratis, quod non fuerint atra-
mento libris inscripta. Vnde & D. Pau-
lus

Jus suos Thessalonicenses docet, vt te-
neant constanter traditiones siue do-
ctrinam quam accepissent siue per Epi-
stolas, siue viua voce per sermonem. Anno 160.
Sanè D. Irenæus testatur, quosdā Chri-
stianos anno, 160. nondum scripturā
villam noui testamenti accepisse, quos gelij scrip-
tamen verbum Dei accepisse indubi-
tatum est. Christiani
nullā Euā-
turā acce-
perunt.

D V B. Est ne igitur Symbolū inter hu-
iusmodi verbū Dei recēendum, quod
traditum est & non scriptum?

C O S. Certè est: quia et si omnia eo cō-
prehensa possint ex scripturis demon-
strari: tamen quod est Apostolorum,
non potest ex illis ostendi, non magis
quām quod Euangelium Ioannis, est
Ioannis Apostoli, aut quod Apoca-
lypsis sit eiusdem Ioannis Apostoli.

Sed vna eademque Christi Ecclesiæ
authoritas id docet adfirmatq; in hūc
vsque diem, dum in diuiuo ministe-
rio per Diaconos recitatur lectio Apo-
calypsis Beati Ioannis Apostoli. Item
initium sancti Euangeli secundum Io-

anneim

hannem. Hic audis Spiritus sancti testimoniū toto orbe notiss. descripturis, quæ populo recitantur. Sic & vera Christi Ecclesia, cùm baptizandis proponit Christianæ fidei rudimenta, & ad veteris Adæ expiationem, per scripturas & ritus sacros præparat, docet esse discendum Apostolorum Symbolum, quod vbi fide tenuerint, & recitarint, idonei erunt qui ad baptismi admittantur, Christoque inferantur, atque in veram eius familiam recipiuntur. Vides nunc opinor Symbolum esse fidei Christianæ & Scripturarū omnium fundamētū, quod ante scripturas traditur, & eidē fidei Christianæ ceudificij totius spiritualis basis præstruitur. Hæc ergo doctrina, quod symbolum est Apostolorum, siue ab Apostolis compositum, est ex traditionibus non scriptis: sicut & Euangeliū Mathei, esse Mathei: Apocalypsim esse locannis Theologi Apostoli. de illo enim nunquam fuit à maioribus dubitatū. Sed ita contestatur & D. Ambrosius & D. Au-

Symbolū
apostolo-
rū est fidei
atq; Scri-
pturarū
fundamē-
tum & ba-
sis.

& D. Augustinus sermone 115. de Tempore. Imo Argentinenses, & alij in suo catechismo suis proponunt tanquam Apostolorum Symbolum credēdum.

DVB. Satis nunc de verborū formula Symboli Apostolici, quod credo esse ^{In sentētia} Apostolorū. Sed de articulorū sensu variè docetur. Estne satis tenere verba Apostolorum, & de sensu dubitare? ^{articularū symboli est fides apostolica}

CON. Minimè sanè. Nā vti cū hæreti- ^{nō in ver-} ^{bis symboli}

cis quibusdā non disputamus de Scripturis, sed scripturarū sensu: Intelligē- ^{Caput. 3.}

tia enim, ait D. Hieronym. nō scriptura hereticū facit: ita & Articulorū Symboli sensus facit aut hæreticum, aut catholicum. Illud enim, Patrem omnipo- ^{symboli se}

tentem, summa cum diuinæ maiestatis blasphemia aliter accipiūt Zwingiani prauatorū quidā, nominatim Theodorus Beza &

Petrus martyr, quām reiveritas, aut doctrina habet Apostolica. Negant enim ^{Patrē omnipotētē.}

Deum omnipotentē, qui non omnia potest, vt factū inquiunt fiat infectum, vt meretrix fiat virgo, vt bis tria sint septem, vti illos scribere affirmat Hes-

b
husius

² huius libro contra Calui. & Bezam.

Crucifix^o Sic & illū fidei articulū, Crucifixus
& mortu^o & mortuus, Libertinorū quidā cū Ma-
 humetanis accipiūt, quòd non verè sit
 mortuus Christus, sed sola opinione,
 ait Caluinus libro contra Libert.

³ **Descendit** Ceterum illud, Descēdit ad inferos,
dit inferos. Caluinistæ & Zwingiani quod ad ver-
 bum attinet credunt cum Catholicis,
 sed si sensum intuearis, quē illi sibi fin-
 gunt ab Ecclesiæ dogmate alienum, a-
 gnoscet plus toto cælo nos distare. **D**o
Ire. li. 5. **Augu. ad** cet enim Ecclesia, Christum mortuum
Dardia. ad inferos verè descendisse, ibique nō
Hilari^o in solum diuinitatis potentia, sed etiam
I'gal 53. animæ suæ præsentia fuisse apud Pa-
Basil. Ho. in latitudine tres, quos ipsa Christi anima eduxit vi-
 etrix limbo Inferni, & apud dæmones,
 quos captiuua illa præda ante suam re-
Zwingli^o. surrectionē expoliauit. At Zwinglius
 lib. 3. Ep. st. Christi descensum ad inferos non sic intelligendum dicit, quasi
 circumscriptiuē, sed potentialiter.

Oecolāpa. Oecolampadius illud Descēdit ad
 inferos ait esse ad declarationem eius,
 quod

quod dicitur, Sepultus est, additum,^{Bucerus.}
 lib. epist. i. Bucerus in Matthēum ca. 27.
 apertè dicit somnium esse, quæ dicuntur de limbo Patrum, & reali descensu Christi ad inferos. Caluinus verò Institutio. cap. 8. Hæc fabula, inquit, de limbo patrum, ad quos liberandos Christum descendisse narrant, tametsi magis habeat Authores, nihil tamen a liud quām fabula est. Descensum ergo Christi ad inferos, somniat fuisse luctā est fabula eius cum æternæ mortis horrore. Et paulò post, Eò videmus Christum fuisse deiectum, ut coactus fuerit urgente angustia exclamare, Deus Deus meus ut quid me dereliquisti? Ab his omnibus dissentient Iacobus Smidelinus & Nicolaus Gallus, qui Christum assuerant in Inferno passum, atque sensisse æterni ignis cruciatum, teste Frederico Staphilo in sua defensione. Rursus, quod ad Incarnationem Christi attitione à Lunet, videant Lutherani, an Lutherus Nestorij dogma effugiat, qui in Epistola ad Hebreos Bucero interprete, do-

Smideli-
nus.

Nicol. Gal.

Articulus
de Christi
Incarna-
tione à Lu-
thero ad
Nestorij
dogma de-
prauatus.

cet Christi humanitatem non esse omnipotētem, nec animaduertisse, ne cogitasse omnia: nechominem esse omni potentem, cūm Petrus verè dixerit ei,

Ioh. vlt. Domine tu omnia nosti. Sanè si in Christo duarum naturarū vna est persona, Christus homo omnia nouit, omnia animaduertit, omnia potest. Hunc tamē errorem postea Lutherus anno 35.lib.de Concilijs videtur castigasse, cūm vetera Concilia Ecclesiæ (vti profiteatur ibidem) legere cœpisset. Cū enim contra Zwinglium disputare, qui legendum volebat, verbum canfacta est, non factum est, fatetur ingenuè senesciuisse hunc esse Nestorij errorem, vt qui Concilium inquit etiam nōdum intelligebam, quia scilicet nōdum legerat.

Simili impietate Melanchthon causas exponēs pauoris Christi Domini, dicit factam esse charitatis despoliationem, quod, subtrahente se diuinitate, non flagravit charitas. Quibus ex fundamentis fuere qui adstruerent, Christum

stum blasphemasse, & desperasse, ideo-
 que damnatum esse: quod quidā Pre-
 monstratenſium apostata euomere nō
 dubitauit. O inauditam blasphemiam
 Euangelico spiritu dignam. Sed hunc
 de incarnatione Christi articulum cor-
 rumpunt manifestissimè Anabaptistæ, Christi ve-
 qui Christum negant ex Maria, siue ex re negant
 eius substantia corpus assumpsisse, sed
 ex cœlo, siue vt alij, de Patris substantia
 attulisse. Quòd verò credimus Chri- Articulū
 stum passum & mortuum, longe alio de passio-
 sensu accipit Andreas Musculus, quām ne Christi
 haetenus Catholici omnes, puta Chri- vere deprā-
 stum esse passum & mortuum iuxta uant Euā.
 tranque naturam, tam diuinam, quām
 humanam: quod & publicè docuit, &
 libello Lutheri nomine ædito in orbē
 diuulgauit, vti recitat Staphylus in De-
 fensiōe. Huiusverò doctrinę tam bla-
 phemę Lutherum fuisse auctorem, suis
 ipse fateri videtur verbis lib. de Conci-
 lijs, ait sibi fuisse negotium cum Nesto-
 rianis, qui pertinacissimè contra me
 (inquit) disputabant, quod diuinitas

7
Articulus
 de iudicio
 depraua-
 tus.

Christi nō poterat pati. Afferuerat igitur Lutherus, diuinitatem potuisse pati. Ad hęc Christū aliter nos iudicatum docent Euangelici, quām fides habet Orthodoxa atque Catholica, quæ quod ab Apostolis traditum accepit, inuiolabiliter custodit, nimirum unicuique secundum sui operis meritum mercedem relaturum: quam vti malis operibus concedunt Euangelici, itabonis prorsus detrahūt. Imò per Svveuiā vidimus olim iudicij extremi effigiem Augustæ impressam, vbi disertis verbis appressum fuit, vnicuique pro sua fide remunerandum fore in illa die. Sic & de illo fidei articulo sententiæ hæreticorum variant, Sanctam Ecclesiā. Cū

8
Articulus
 de Ecclesiæ
 sanctitate
 per Luthe-
 rum adul-
 teratus.

enim vniuersus populus Christianus semper crediderit verè sanctam, hoc est peccatis verè purgatam & mundatam Christi sanguine, eiusque spiritu sancto verè sanctificatam & ornatam, nūc in fine seculorum noui isti Euangelistæ inauditum hactenus huius articuli adferunt sensum. Vult enim Lutherus & Calvis

Caluinus, Dei populum semper manere immundum, & peccatis vere contaminatum, nec nisi imputatione sanctificatum. Sed hic error ex alterius articuli depravatione oritur, Credo remissionem peccatorum: quem Ecclesia docet interpretandum hoc sensu: Esse veram peccatorum omnium remissionē atque abolitionem veram, ita ut non per hunc sensu amplius, neque reos detineant, qui Ecclesiæ Sacramentis utuntur. Deinde contingere in Ecclesia Christi ve-

Articulus de remissione peccatorum rūa tensu Apostoli co de ipsa

ram hanc remissionem peccatorum vere credētibus, legitimè pœnitentibus, & Sacramēta ritè suscipientibus, atq;, uti Paulus ait, Christo obtemperantibus. Aduersarij autem volunt sensum esse, quod quisque fidelium tenetur credere, sibi per fidem Christi solam, sine operibus, sine sacramentis contingere indubitanter remissionem peccatorū, modò credat Christum sibi mortuum, esse se reconciliatum Patri, se esse filium Dei & hæredem Regni cœlestis indu- bium. Hanc deinde peccatorum remis-

b 4 sionem

sionem non esse veram, sed fictitiam siue imputatiuam, hoc est verè imaginariam atque fantasticam siue nullam, quum peccata verè manentia volunt non aboleri aut tolli, sed tantum non imputari. Hunc verò Symboli articulum, bis falso sensu adulteratū, immo ter deprauatum, sui noui Euangelij

^{io.}
Articulū
de Sācto-
rū cōmu-
nione Li-
bertini de
torquent

^{ii.}
Resurre-
ctionē sā
docent fa-
ctā Liber-
tini.

Cap 4.

iaciunt fundamentum. Iam quòd articulum de Sanctorum Cominunione Libertini ad bonorum temporalium communicationem tantū detorquēt, vti & Carnis resurrectionem, quamā dicunt ijdem esse factam, ad suam quā iactitant spiritualem innouationem, teste Caluino cōtra libert. stultiora sunt vti & nouorum Arrianorum & Macedonianorum deliria, quām quæ fusore opus habeant confutatione. Ceterum sicuti Valentianos & Simonianos veteres, & nouos Mennonitas, atque Libertinos facit hereticos, quòd articulis Symboli de filij Dei Incarnatio ne ex virgine, & vera eius morte non credunt: ita & Lutheranos & Caluini

stas

itas, qui illos articulos de Christi ad Inferos descensu, & de vera Ecclesiæ sanctimonia ac remissione peccatorum a littere intelligunt, quam hactenus Catholica docet Ecclesia. Vides nunc, opinor, non solius Symboli Apostolici, aut alius cuius articulorum eius negationem facere impium & haereticum: sed vel solus negare sensum articuli, quem Ecclesia Christi Catholica proponit ut verbum Dei. Quemadmodum etiam haeretici omnes illa Christi verba indubitanter suscipiunt, hoc est corpus meum, sed solum de sensu vero est controv ersia, quem tam varios facit haereticos, ut Lutherus ipse ante annos plurimos testatus fuerit, esse plura quam septem Sacramentiorum genera: ita & in articulorum Symboli Apostolici sensu tota vis est fidei Catholicæ, à quo si eum retineas, dicaris Catholicus: aut si reijcias, vere sis haereticus: quod sensum tibi fingas alium quam Spiritus Christi sanctus loquitur Ecclesie Dei veræ, Catholicæ, Christianæ & Apostolicæ.

b 5 A qua

Euāgelico
rū doctri-
nā vbi à olim illi qui extra Arcam Noē diluio
Catholicis interierunt. **Vt enim sine fide impossib-**
dissentit.
merā esse
hominū Iam fides quæ verbo Dei non nititur,
doctrinā. non est habenda fides, sed humana do-
 ctrina & stulta præsumptio, siue super-
 ba ingenij arrogantia. Manifestū enim
 est, non esse nisi meram hominum do-
 ctrinam, quę aliud de rebus diuinis do-
 cet aut tenet, quām Catholica Christi
 Ecclesia docet aut probatum recipit.
 Cūm enim sensu iudicioq; nitatur hu-
 manæ prudentiæ aut ingenij naturalis,
 nō potest non esse hominū doctrina. Si
 enim esset Spiritus Christi doctrina,
 haud dubium eam vera Christi Eccle-
 sia agnosceret, reciperet, probaret.
 Huic enim soli est promissum, quod ea
 Spiritus Christi regeret, doceret, atque
 in omnem deduceret veritatem. Vnde
 & Apostolus eam meritò dicit esse co-
 lumnam veritatis & firmamentum. Nā
 in

in ecclesia sua Christus Dominus omnis mendacij nescius, per Spiritum suū tāquam in columnā omnem inscripsit veritatem. Imo si D. Pauli vocem con-est Thro-templari libet, in Ecclesia, cœu quodam Regali throno collocauit atque sedere fecit Christus suam veritatem, quam mundo cœlitus attulit. Nam Paulus ecclesiam facit ἐδράμωμα, sedem & Rez gale soliū. Ad hæc sūλον columnā verita-
 Cap. 5.
 Ecclesia
 nus verita
 tis Euang
 elicæ at
 q; immota
 cœlestis
 doctrinæ
 columnæ
 Paulo di-
 tis, quæ doctrinam Christi, digito Dei &c.
 Spiritu sancto insculptam, toti orbi in finem usque seculi proponit & exhibet legendam. Ab hac Christi doctrina, quæ uti & ipse veritas est, qui declinat aut aberrat, à Christo aberrat. Hæc Christi veritas, quæ in vna reperitur Christi Ecclesia, omnes iudicat impios errantes, & hæreticos, qui illā nō recipiūt, aut retinēt. Cū igitur Christi veritas non nisi in Christi Ecclesia reperiatur, neceſſe est omnes à vera Christi doctrina aberrare, qui vnam illam Christi Ecclesiam veritatis sedē & columnam nō sequuntur aut retinent magistrum.

Vera Dei
Ecclesia
quæ sit, &
vbisit, &
quomo
do discer-
nenda.

D V B. Sed quum tam varij dicant se ve-
ram Christi habere Ecclesiam, vndē nā
vera Christi Ecclesia à falsa discernatur?
c o n. Omnes quidem se iactitant es-
se Christi Ecclesiam, sed si penitus in-
trospectias, verissimas agnoris esse Ante
christi Synagogas. Certa enim veræ
Christi Ecclesiæ signa Apostoli nobis
Signa Apo præscripsere suo in Symbolo: Credo
stolica ve
ræ Christi (inquiunt) Ecclesiam, Sanctam, Catho-
licam. primum aiunt per Christum &
eius Spiritum esse collectam Ecclesiæ,
id est, Dei populum Christi fide imbu-
tum, & Sacramentis insignitum.

Vides ergo vnam esse, non multas
hominum congregations, vti Regnū
Hispanię est, quod vni Regi Catholico
paret. Certissima ergo est nota, eas non
esse Christi Ecclesias, quæ multæ sunt
inter se, & doctrinâ non consentientes.
Sancta cur Iam sanctam addunt, vt in ea demon-
dicta Eccle stretur veram inueniri sanctificationē,
quæ omnem verè tollit & abolet ini-
quitatē. Non igitur Lutheri aut Calui-
ni, aut aliorum synagoga est Christi Ec-
clesia:

clesia: quum illa contra Christum do-
 cet peccatum non verè tolli, aut abole-
 ri, sed remanere post baptismum: tegi, ^{Catholica}
 non imputari. Est ergo immunda & ^{cur ab Apo-}
 non sancta, adeoque prophana. ^{stolis dicta}
 Ceterum illud omniū est signū certissimum, ^{vera Chri-}
 quod addūt Apostoli Catholica. Hoc
 enim ab omni indubitatissimè iuxta ac
 manifestissimè distinguitur, adeoque
 dignoscitur congregatione, quæ vlla
 recti specie aut pietatis prætextu falle-
 re, aut à vero Christi populo seducere
 queat. Significant enim Apostoli hac
 voce Catholica, Ecclesiam Christi vbi
 que locorum sua opera plantatam, at-
 que Christi iussu secundum prophe-
 tias toto orbe disseminatam, Ite in or-
 bem (inquit) vniuersum & prædicate
 vniuersę creature. Quod eos fecisse D.
 Paulus ex Dauidis Oraculo demon-
 strat. In omnem (inquit) terram exiuit
 sonus eorum, & in fines Orbis terræ
 verba eorum. Prædicatione ergo Apo-
 stolorum vera Christi fides, cœlestisque
 eius doctrina verbo Dei compræhen-
fa

sa per Apostolos est initio omnibus omnino hominibus annuntiata, qui pro magistri sui Spiritus sancti ducatu alij

Germaniaꝝ magnitudo spiritus sancti ducatur aliò sunt delati. Ex quibus ut Italia Petrus & Paulus D. Thomas. ita Germania D. Thomas. mam ubi gratulatur fidei Christianæ

mam ubi gratulatur fidei Christianæ
magistrum: Quemadmodum D. Hiero-
nimus in catalogo disertè ait, atque
Sophronius, & ante eum ex Patrum
traditione vetustissimus martyr D. Do-
rothæus Tyrius ante concilium Nicæ-
num clarissimus, in Synopsi. Cui suffra-
gatur, quod vetustissimas omniū Ger-
maniæ Ecclesias videre fuit D. Thomæ

Oudtraie- dedicatas, yti Oudtraiecti ad Rhenū ve
etū q.d.ve- terem à D. Vwillibrordo nostro Anglo
tus Traie- saxone, ita & Argentinę audio, & alibi.
etū, vvlgo vrechт. se Hunc igitur ad modum vera Christi do
des iterum cтrina per Apostolos toto Orbe fuit
Archiepi- plantata, atque in fidelium hominum
scopalis ad Batauiā. cordibus disseminata, quæ nullo vn-

quam aut hominum studio euelletur,
aut sanguinaria Tyrannorum persequu-
tione delebitur, aut callidis Sophistarū
argutijs obscurabitur, aut fraudulentis
hæreti-

hæreticorum corruptelis deturbabitur, aut impotentissimo rabidoque dia-
 bolorum denique molimine suo à fun-
 damēto quod est Christus Iesus ab A-
 postolis prædicatus totique mundorabilis
 Euāgelizatus, euertetur. Aduersus has omni ho-
 omnes enim & vniuersas Inferorū por-
 tas semper stabit inuicta atq; immota,
 illo infallibili Sponsi & Dei sui innixa
 promisso, Super hanc petrām, quæ est,
 inquit, ô Petre tuę fidei cōfessio, quod
 sum filius Deiviui, AEdificabo Ecclesiam meā,
 & portae infcri, vt ut cōtra te insurgant, tu-
 multuentur, perniciem moliantur, nō
 præualebunt tamē vnquam. Nam hoc
 fœdus meum ait Dominus apud Esaiā Euāgelicū
 cap. 59. cum eis, qui redeunt ab iniqui-
 tate, cum venerit ad Syon redemptor, sti Ecclesię
 Spiritus meus qui est in te (Christe) & alligatam,
 verba mea, quæ posui in ore tuo, non quia diui-
 recendent de ore tuo, & de ore seminis
 tui, & de ore seminis seminis tui dicit
 Dominus amodo vsq, in sempiternū. nūquā de-
 Hoc igitur Dei verbum à Deo Patre
 per Christum in Orbem terrarum mis-
 sum

Ecclesia
Christi
cur inexpu
gnabilis

& insu pe-
omni ho-
stium licet
infestissi-
morū ge-
neri.

Verbū Dei
Euāgelicū
est Catho-
licę Chri-
sti Ecclesię
alligatam,
nitus ei p-
missū est,
quod eo
nūquā de-
stituetur.

sum ab Apostolis exceptum, atque cæteris omnino omnibus prædicatū initiò fuit purum putum, incontaminatū Ecclesiæ Christi Catholicæ assignatū, depositum atque velut in manus traditum, Posteris porrò in finem usque seculi tradendum atque sartum tectū cōseruādum. Quod vt fieret, nihil pretermisere Apostoli, eorumque discipuli, quod huc facere vlo modo posset. Verum Serpentis illius inuidi hominūque salutem perosi fraude factum, ut purum hoc Dei verbum vel Apostolorum ætatem hominum versipellium menteque corruptorum astutia deprauatur, atque adulterino humanæ doctrinæ fermento inficeretur & corrumperetur. Vnde in Concilio Niceno patribus Spiritu sancto plenis vili est, Symbolo illi Apostolorum indubiam addere notam, qua ab omnibus omnium hetereticorum hominum cōuenticulis certè dignosceretur. Addiderunt enim Apostolicam. Quæ vox illam demonstrat veram Christi Ecclesiam, quæ inter omnes

2. Pet. 2.
2. Cor. 2.
2. Cor. 9.

Cur PP.
Cōcilij Ni-
ceni addi-
derint
Symbolo,
Apostoli-
eam.

mnes hominum congregatiōnes Chri-
sti nomen præferētes, suam dicit &
deriuat ab Apostolis originem. Qui er-
go nunc temporis errare nolit, eū ne-
cessē est sequatur fidei Christianæ do-
ctrinam, quam Ecclesia tenet atq; pro-
fitetur Catholica & Apostolica, id est,
quæ à Christi Apostolis toto Orbe fū
data, suam habet ab Apostolis Christi Errores
originem, plantationem & propaga-
tionem. Quæ omnia nulla omnino Eccl_{eu}s versos se-
ciliarum alia, præter Romanā, in hūc mel certo-
vsque diem potest demōstrare clarius. que effu-
gias.
Cum hac ergo in fidei dogmatibus cō-
fentiat, atque Sacramentorum com-
muniōe vniatur necesse est, qui salutē Cur ho-
suā saluā sibi constare velit. Cūm hac die ad sa-
enim totus non modò consensit pridē lutē neces-
oriens, totus item occidens, sed omnes fariū cū
planè toto semel orbe Christi Ecclesię, Ecclesia
propter Petri, Apostolorum principis in fidei do-
atque omnium Christi ouium Pastoris gmatibus
curam atq; præposituram, primamq; atq; Sacra-
de omnibus solitudinem, agnouerūt cōsensus
magistram, atque vti D. Ireneus lib. 3. cōmunio
ne.

Eccl. a cap.4. opulentissimam veritatis Apo-
 Ro. D. Ire- stolicę Apothecā, vitæq; portā: Ex qua
 nō est A. ceu vitæ cœlestis fonte diuinitus ad-
 postolicae perto, omnes qui velint sumant potum
 veritatis vitæ, nimirum salutaris doctrinæ Chri-
 apotheca sti salientis in vitâ æternâ. Imo ad hâc
 & vitæ Ro. ait idem cap. præced. ab Apostolis
 porta. Petro & Paulo fundatam atque consti-
 tutam, necesse est omnem conuenire
 Ecclesiam, propter potentiorem prin-
 cipalitatem. Ab hac igitur ut reliquæ
 per Occidentem, ita Germanicæ om-
 nes Gallicanęque Ecclesiæ cùm suar-
 ducant originem, illamque vitæ æter-
 næ aquam potarint multa per secula
 salutariter, citraque dissensionem ullâ,
 verâ illam toto cum Orbe Christiano
 consentientes atque concordes colue-
 rint Christi doctrinam ab Apostolis
 initio traditam, nunc quæso animad-
 uerte, quibus ex causis, & per quos nat
 homines isthæc funesta, feralia, exitia-
 lia in occidentem sunt excitata, inue-
 cta, propagata, & hunc in Tragicum
 statum prouecta, in vera Christi docta
 in

na, quæ nisi vna esse nequit, dissidia.

D V B. Nihil sanè mihi contigerit gra- Cap. 6.
tius, hinc enim futurum præfagis anis-
mus, vt causis dissidiij cognitis, vera se se
offerat ratio, qua veram Christi Eccle-
siam germanamque Euangelicam do-
ctrinam liceat deprehendere.

C O N. Attentus audi. Cōtinget enim, ^{Origo Lu-}
Deo optimo fauente atque aspirante, ^{theranis- mi.}
quod optas. Cūm tranquillus multos An. 1500
annos ferè septingentos totus ageret
orbis Christianus, vnoque Christi no-
mine censeretur Christiani omnes, qui
vt vnius fidei consensu, ita Sacramento
rum atque rituum doctrina vnum erat
corpus, quod nihil præter Bohemię dis-
sidium vexabat atque perturbabat, sub
annum Domini 1515. Martinus Luthe-
rus Islebiensis Saxo post iuris studiū
vbifuisset iētu fulminis in agro prostra Lutherus
tus, adeoque sodalis interitu perterresa ^{fit mona-}
ctus, D. Augustin. Regulam annos ^{chus ex su-}
iam decem professus, recens Roma ^{rista An-}
te bienniū reuersus, Doctorq; S. Theo-
logix Erfordiæ creatus, magnas sanè

1510. omitti
 ia catholica Christi ecclesia per Saxo-
 tur Romā niam dedit turbas. Nouas enim varia-
 cauſarum que per illud tempus quæſtiones non
 1512. fit do tam ingenij confidentia, aut doctrinæ
 etor s. præſtantia, quām contentionis studio
 Theol. rixandi que libidine iam annos aliquot
 1514 nouas serit in Aristotele, & illius ætatis sophisinati
 dogmatū bus haud infeliciter exercitatus, sparge
 quæſtio- re aggrediebatur non ſolum Vitten-
 nos. berge, vbi S. Theologiam proſitebatur,
 ſed Heidelbergam quoque curſitabat
 vaniſſimum gloriæ quæritandæ mani
 piū diſputaturians, atque themata val-
 uis figens de libero arbitrio, de operū
 meritis, de Indulgentijs, de Pœnitētia
 & Iuſtificatione, ac de illo in primis ar-
 ticulo Symboli, Credo remiſſionem peccatorū.
 Quem ut ſenſu nouo atque alijs inau-
 dito, veteribusque ignoto: ita à deliro
 quodā ſene Auguſtinani Ordinis hau-
 ſto vbi deprauaſſet, magnam iſtam ex-
 tialemq; Germanijs mouit Tragoediā,
 quæ vti Rei Ecclesiasticæ peruersio-
 nem, ita Imperij etiam labefactationē
 complexa videri queat. Vnde Lutherū
 tur-

turbarum omniū Germaniæ cauſſam Ioachi-
mū Camerarius, ſi fidem mere-
tur Ioan. Stoltzius, culpamq; omniū Lutherum
ærumnarū quibus adhuc conflictatur facit oīm
Respabl. transfert in illius contentio-
nes. Ita enim eſt in Lutheri defenſione turbarū au-
aduersus Querelam. Illud ergo nouæ An. 1516.
doctrinæ genus cùm magna ingenioli conſtricti-
onē, maximaq; iactaret ver- dudū à ſe
borum contentione Lutherus, conti- laudatas
git Leonē Ro. Pontificē, templi Romę Lutherus
D. Petro à Julio II. inchoati tādem ab- inuehitur
ſoluendi, aut vti ait Tilius, Turcici bel-
li cauſa, Indulgentias atque peccatorū
condonationes ſiue poenarum relaxa-
tiones elargiri: quas Archiepiscopo
Moguntino per Germaniam credidit
distribuendas. Has Augustiniani com- Occasio
mendas ſolent populo proponere. cur Luthe-
rū, à Catho
Verum Maguntinus hoc tempore illas lica exi-
ad Dominicanos tranſtulit inuulgandas, vnde ſimultas inter illorum men- rit Ecclesia
dicantium ordines haud ſane leuis ex-
orta fuit. Lutherus vt ingenio erat acri,
vbi quæſtum ad ſe ſuofque redire ſoli-

tum aliò cum animi dolore, reéque Cu
jinariæ detimento videret trāslatum,
cùm non valeret eripere, studuit saltē
impedire, alijſque optatam illam præ-
dam imminuere, vt si totam non excu-
teret, saltem maiori ex parte auerteret.
Publicè igitur in Indulgenciarum vim
atque efficaciam est inter concionan-
dum magna cum animi contentione
inuectus. Huic turbæ frigidam suam
Ita in Lu-
theri vita
Melanch-
thon. debat Stauputius Augustinianorū Pro
uincialis, vehementer illis obtrectans,
earumque vim extenuans: contrà Teu-
zelius Dominicanus sua pro authori-
te illas propugnabat. Mutuis ergo cō-
trarijſque assertionibus populo Saxo-
niæ dubitandi ansam prebuêre, opinio-
nibus per contentionū Itudia in peius
declinantibus, cùm Lutherus initiò In-
dulgenciarum potius abusum, quām le-
gitimum earum usum, quem antè lau-
darat, fuerit infectatus, qui & ipse cum
suis earum promulgationem maximo-
pere ob speratum soliti iam quæstus lu-
crum multò sanè maximum captarat,

Hac

Hac inter ipsos igitur oborta cū infirmorum scandalō contentionē de Indulgentiarum viribus atq; efficacia, ecclesiæ pax atq; fidei vnitatis dolendū in modum cum certa plurimorum Christianorum pernicie fuit has in factiōes diuulsa atque interturbata.

Cæterum ea lucri pristini spe totus nunc frustratus Lutherus, rem alio ex-pugnandi modo aggreditur. Pridie enim Omnim sanctorum, assertiones aliquot paradoxas valuis Tem-pli in aula Vvittenbergæ affixit: quibus Indulgentias non modo ut antea fraudis, licet pię, accusabat, sed prorsus dā-nabat, nouamque de peccatorū remis-sione doctrinam inuehebat. Quo etiā die anni eiusdem 17. ad Moguntinum literas dedit non minus in cum falsas quam calumniosas, quòd Indulgentiarum prædicatores populū per falsas veniarum (inquit) fabulas & promissio-nes securum (suę salutis) faciūt & sine timore. fuit & Heidelbergæ disputatū An. 1518. de Indulgentijs, & operum meritis.

Lössius in
Calendario
publice di-
putat con-
tra Indul-
gentias du-
dū à se lau-
datas.

An. 1519. Sed anno 1519. post illas quasi in-
 Disputatio tra parietes velitationes, ad publicā dis-
 Lipsica. putationem Lipsiæ R. D. Ioannes Ec-
 cius propugnatorē Lutheri Carolsta-
 diū prouocat. Quò cùm hic suo Luthe-
 rerus sese Carol ro non euocato, sed vltro procurrente
 stadio vi- succenturiatus aduenisset, Eccius in ha-
 trò adiun git collu- testate atq; inter Christianorū episco-
 tatorē cō tra Ecciu. pos primatu siue excellentia, de Purga-
 torio, de Indulgentijs, alijsq; cū eis dis-
 putaturus. Exhausto atque fatigato igi-
 tur per dies septem Carolstadio succe-
 dit Lutherus, Eccium nunc nō leuiter
 exagitatum quasi confecturus. Porrò
 egre ad tandem Lutherus longā post discepta-
 mittit iu- tionem cū Principis Georgij Cōfilia-
 ces præter plebeculā, rijs, qui moderandæ disputationi fue-
 rant adhibiti, in Iudices Theologos Pa-
 risienses & Erfordien. consensit, cùm
 maluisset vulgi iudicio rem transfigi.

Itaque ante disputationem cum Lu-
 theri vultu in viderent iracundum, illi
 admonuerunt, vt nihil per iram, sed o-
 mnia modestè ageret, ne scandalo fie-
 ret

ret auditoribus. Cum ille ira vietus latitans animi sui secretum prodidit, Nō propter Deum (inquiens) hæc res cœpta est, neque propter Deum finietur.

Hæc illius ætatis viri fide dignissimi, Non propter Deum
qui & pars magnafuere, testesque ocu- Lutherus
lati, vt D. Emserus, alijq; scripto no- fate sese
bis reliquere. Vnde te Dubitanti iam orbi nouā
agnoscere existimo, quām pius fuerit inuexisse
Lutherus scopus: nimirum vēter Deus,
dum quæstionum grauissimarum tur-
bas non propter Deū, vt iipſe ait, apud
populum mouit: qui disertè in publica
professus est disputatione, sese hanc rē
nō propter Deū coepisse, nec propter
Deum finiendam esse. Imo Lutherus
ipſe epistola ad Argentinenses claris Extat hæc
verbis profitetur, se nō Christi amore, theriepiſt.
sed Papæ odio inflammatum, quod ex apud R.
dolore ob interceptum ex indulgentijs D. Ruardū
speratum quæustum exarferat, hasce Or & Hosium,
& Impres-
bi mouisse Tragoedias. Probè enim se- fa Haga-
se perspicere ait, Papatui se valde incō- noꝝ, anno
modare posse, si Carolstadius, aut aliis 25.
quispiam ante quinquenium, id est,

Ex rabido Lutheri in Ro. ponti. anno 20. persuadere potuisset, in Sacra mento Eucharistiae præter panem esse siccæ odio nihil. Rursus libro contra regem Annatas es se has in orbe tra- gliæ, Viuës ait, Papatus hostis ero: exustus, bis hostis ero, facite porci Thomi-gædias.

Orat. fune bri in exe- quijs Lu- theri. tæ quod potestis, Lutherum habebitis vrsum in via, leænam in semita. Por-rò quàm fuerit istud Lutheri in Ro. Pô-tificé odiū planè internecinū, testatur eius Epitaphiū, quod sibi viuo, ait Pô-meranus, composuit, Pestis eram vi-uus, moriēs tua mors ero Papa. Quod adeò verum esse Pomeranus affirmat, vt Prophetiæ elogio exornare non du-bitarit. At de Prophetiæ istius euentu infrà dicetur aptiūs.

Certè vel ex solo lucri ad alios translati, quod ex Indulgentiarum euulgatione cum suis captabat, dolore, satis liquet non propter Deum hoc agitatū fuisse à Luthero negotium. Et quemadmodum ex nouarum illarum quæstionum tumultu illum apparet iactabundo fuisse animo ingenio que acri, glorię que captandę studio tumido: Ita & ex illa

illa cum Tetzelio, alijsque Dominica-
nis, quos sui fundi calamitatem acer-
bissimè cum suis oderat, contentione,
zelo eum fuisse amaro liquet. qui vti
Paulus ait, sursum germinans plures
(proh dolor) coinquinavit. Hæc dum
per Saxoniam geruntur, Louanienses,
deinde Colonienses Theologi libellos
Lutheri publicè damnatos exurūt, ius-
suq; Caroli A. per Belgium, Coloniæ,
ac Maguntiæ Lictores publico igni ins-
ijciunt concremandos. Ad hæc allata
fuit in Germaniam Leonis X. Bulla,
qua anno 1520. 17 calend. Iulij fuerāt
Romæ illius errores librique damnati,
ac ipse nisi statis illic diebus resipi-
ret, erroresque reuocaret excommuni-
catus, ac Sathanæ Apostolorum pote-
state, vt spiritus saluus esset in die Do-
mini traditus, quū de erroribus per lite-
ras admonitus, & post citationē toto
anno, fide publica oblata, sumptibus
que itineris, contumax nollet resipi-
re. Sathanæ igitur vti dixi, traditus cœ-
pit de errore in errorem prouolui atq;

An 1520
Libri Lu-
theri exu-
sti.

Lutherus
admonit'
& citatus
cū nollet
resipi-
re, excom-
municat.

vt D. Paulus ait, in deterius proficiens errore errorem cumulare. Etsi vero aliquando resipiscientiam simularet errorum, si qui deprehenderentur, palindram pollicens Apostolicæ sedis iudicio se suaque submittere: nouis tamen hæresibus alias affingere indies nō desistebat. Quibus quum non decessent, suffragatores, nō solū de plebe, Poetæ Rhetorculi atq; Grāmatici, Literiones non ignobiles: verum etiam Principes atque nobiles plurimi, cœpit hoc incium tantula ex scintillula natum, totum ferè orbem Christianum sua flamma si non accēdere certe amburete, atque omni propè ex parte adustulare. Porrò vt hoc negotium verè, quod dixit Lutherus, agnoscas, nō propter nū inchoatum, vide mihi quām varij mox emerserunt dogmatistæ. Quod enim sua sibi aduersum illam veram Christi Ecclesiam hactenus vnam sumpserat audacia Lutherus, idem & aduersus Lutherum sui etiā sibi sumebat discipuli. Tanta enim erant authoritate, vt se

apud

apud suos æquo iure, quo ille, faceret
 hæresiarchas. Ut enim Lutherus prælu-
 dium captiuitatis Babylonicae in lucé
 ædificasset, quæ mundo palam fecit, quo
 spiritu afflatus hanc exorsus est Tragœ-
 diam (cum illic minatur, se multò te-
 triora cōtra monachos scripturū, si ea
 displicere senserit, Præcurram, inquit,
 vt dā de vnamea aliqua hæresi trium-
 phat, ego interim nouam moliar) mox
 ceu ex equo Troiano, sed Patris sui Lu-
 theri vtero non tam aperto, q̄ viperarū
 ad morē perrupto, in orbē prorumpē-
 re viperæ plurimè verè Euāgelicæ, quæ
 et si ad tempus quo adolesceret, sese Lu-
 theri consentire in speciem simulareret,
 tamen annis mox consequutis quam
 ex diametro cum Luthero pugnarent,
 declararunt vt in Carolstadio, Muns-
 zero siue Monetario, alijsq; liquebat.
 Carolstadius enim euocato Luthero
 Vvormatiā à Cæs. Carolo ad Comitia,
 Imagines & missam aggressus est oppu-
 gnare, templisque ejcere: cuius tamen
 furorem Lutherus postea reuersus ve-
 hemen-

Anno 1520

captiuitas

Babylonici-

ca in orbē

proiecta.

Anno 1521

Luthero

nato, mox

exoriūtur

variae Euā

gelicorū

scatæ.

Anno 1522

Euangeli-

corū rebel

lio contra

Lutherū.

hementer improbavit. Quod quanam acciderit Dei prouidentia operæ pretium arbitror, vt paululum contemple mur. Cùm in Comitijs Vvormatiæ à Cæsare admonitus Lutherus resipisce-re nollet, sed vti in itinere testudinis pulsu plèbeculam monachalis monstri prodigio confluentem rasus & cucula tus oblectarat, sui que artificij specimè sepiuscule popellis ostentarat: ita suos pertinaciter illic defensabat errores, iā non modo Romæ, sed per omnes pro-pe Academias damnatos. Remissus ita

Exiliū vi-
troneū fin-
git Luthe-
rus ad in-
uidiā Cæ-
scipibus Catholicis in uidiā conflaret,
sari & Ca-
tholicis
Imperij
principi-
bus con-
flandam.
populumque in seditionem cōcitaret,
fingit se captum atque in exilium mis-
sum, fidemque publicam à principibus
Catholicis nefariè violatam. Itaque in
oppidulum Turingiæ sui propugnato-
ris Saxoniam Ducis Alstadt, vbi Mon-
tarius postea seditionem concitauit,
ad menses sex reconditus latet. In-
terea emersit, quod diximus, Andreas
Carol.

Carolstadius, qui præter renouatum
à se Berengarij de sacra Eucharistia er-
rorem, etiam Missam & Imagines tem-
plis exturbare cœpit, ac deinde varia
sectarū agmina ex illis Lutheri concio-
nibus atq; libellis profilierunt, de qui-
bus pōst aptior dabitur fusiū dicendi
locus. Illas igitur Lutherus, quas mo-
dō dixi istius tam funestæ atque Occi-
dēti exitialis Tragœdiæ habuit causas.

Hęc fuerunt dissidiorum istorum i-
ta passim grassantiū exordia, animi tu-
mor, arrogantia, ambitio, atque vt vete-
rum hæreticorum (quos suis opinioni-
bus ab orco in lucem reuocauit) tandem
quoque radicem agnoscas, auaritia.

Cū enim non exiguis magna cū glo-
ria ad Augustinianorū ordinē rediret
quæstus ex inuulgandis Indulgentijs
illis nimis haud dubium vulgatis, & ad
quæstum hominum magis quam pieta-
tis aut disciplinæ Ecclesiasticæ tutelam
à quibusdā multiplicatis, egrè fuit Lu-
theri & suorum animo, tantum bolum
tā optimū & succulentū fuisse sibi suis-
quæ

Ausætitia
atque am-
bitio Lu-
thero caus-
sam dede-
runt hu-
ius Tragœ-
diax.

que ereptum, eumque esse Dominica-
nis nunc tributum: cum quibusferè
solet non optimè conuenire: huius
rei argumentum non obscurum ob-
seruare est in illo Augustinianorum In-
stituto. Nullo enim hominum in ordi-
ne (tametsi vndique in Lutheri sentinā
confluxerint) plus Lutherus inuenit
aut patrocinij, aut fauoris, aut ad orbē
Christianum hoc hominum fermento
corrumpendum auxiliū quāsi contu-
bernalis, quām qui sese B. Augustini
profiterentur imitatores. Quot enim
fuerint alibi huius ordinis quasi mani-
pulares hanc ad pestem promouendā,
hominumque pectoribus concionan-
do, confessionibusque audiendis in-
stillandam, hic non est dicendi locus:
Vvittenbergæ sanè iam dudum suo in
monasterio publicè missas abrog-
rant, aliaque suo & nomine & profes-
sione indignissima designarant. Alibi
optato isti incendio haud obscurè fo-
mēta ministrabant. Quid Antverpiæ
Lutheri negotiū promouerit Hēricus
Sutpha-

Quātopere
iuuerint
istud Lu-
theri bellū
monachi
Augusti-
nianieōdē
culinario
bolo ex In-
dulgentijs
sperato
spoliati.

Sutphanus August. Prior, Erasmus ille ^{Prior Ant-}
 nostras tanto studio literis ad Lutherū ^{vverpien.}
 de felicirei Lutheranæ successu an. 20. ^{Lutheri dicitur} cipulus, pe-
 Louanij datis in hunc usque diem lo- ^{nè solus}
 quitur. Est Antwerpiae, inquit, Prior ^{Christum}
 eius monasterij, vir pure Christianus, ^{prædicat,} ait Eras-
 qui te vnicè deamat, tuus olim discipu- ^{mus.}
 lus ut prædicat. Is omnium penè solus
 Christum prædicat. Cæteri verò aut
 hominum fabulas, aut suum quæstum
 prædicant. Quam hæc fuerint vera, sa- ^{Res ipsa dicitur}
 nè res ipsa paulò post declarauit. Nam ^{clarat Eras}
 eius monasterium et si fuerit in Paro- ^{mi præco-}
 chialem D. Andreæ Ecclesiam con- ^{nium illi}
 uersum, monachiique aliquot ignibus ^{Priori de-}
 Bruxellæ exusti: tamen pestis eius scin- ^{cantatum.}
 tillæ non modò totum per Belgium dis-
 persæ magnum auxerunt incendium,
 sed & in reliquis eiusdem ordinis ho-
 minibus minimè obscuris hæfere. Et ô
 vtinam vel nunc tandem essent extin-
 etæ. Hac igitur Lutherus via sibi pul-
 chrècum videbatur non tam priuatam
 quam publicam totius Ordinis vlcisci
 iniuriam, qua esset ut cum aduersario-

d. rum

**Ex dāni pē
cuniarij
vindicta
Lutherus
in Roma.
pontifice
insurgit.**
 rum gloria, sed quæstu multo vberiori,
 ita suorum contumelia damnōque cu-
 linario coniuncta adfectus, dogmata
 cœpit cōminisci noua, que in Ro. Pō-
 tificē huius damni tā irreparabilis au-
 thorem, non minori, atque ipse cū suis
 accepisset, iacturæ redundant, vti ex
 ipsius Epistola ad Argentinenses dudū
 recitata liqueat Nam probè perspicie-
 bat Papatui se valde (ait) incōmodare
 posse, si Carolstadius, aut aliis quippi
 persuadere potuisset, in Sacramēto Eu-
 charistie præter panem esse nihil. Ita-
 nim homo, scilicet, Christianus & pau-
 pertatem monasticam iam pridem sese
**Ex contu-
meliae li-
bris suis il-
latae vindic-
ta Luthe-
rus Ius Cā
nonicū
exuerit,
An. 1520.
Matth. Rit-
ter.**
 professum votoque confirmasse obli-
 tus, malum quod putabat, vlcisci est ag-
 gressus, sicuti & postea An. 20. die Lu-
 the nē post D. Nicolai suorum librorum
 Romę alibiique igne blasphemiarū eius
 vindice exustorum iniuriam vindicat
 stultissimus conabatur, cùm Ius cano-
 nicum, id est, sanctissimas seruandę gu-
 bernādæq; Ecclesiæ Apostolorum, Pa-
 trum, Conciliorum, adeoque Christi
 regu-

regulas, rogo iniecit exurendum. Cùm enim Pontifici rebus ipsis nocere non posset, maledicis verbis et conuicijs quod potuit, nocuit. hunc cnim verum fuisse Lutheroscopū ad Argentinenses testatur verbis, et libello de seditione cauenda, gloriatur hoc se consequutū. Inspice, inquit, facta mea, nonne ego Papæ, Episcopis, presbiteris & monachis solo ore absque omni iactu gladij lis annun- plus ademi, quàm illi omnes hac tenus ciaret.

Lutheroscopū
fuit sco-
pus, vt Pa-
pæ incom-
modaret,
nō vt veri-
tatem popu-
lis annun-
ciaret.

Imperatores, Reges & Principes cum tota potentia sua ademerunt? Cæterū Patrum adeoque Apostolorum iniuria à Lutheri ipsorum doctrinæ inficta, ut in Christi contumeliam haud dubiū redundauit, ita & dogmata ab illo aut conficta, aut vt verius dixerim de vetus stissimis iuxta ac damnatissimis hære- feon lacunis reuocata in manifestissimam Christi Domini blasphemiam erumpunt. Quæ dogmata ante Germaniæ calamitates per Lutherum allatas, paucis commemorare non grauabor, si modò tibi probabitur. Vereor enim ne

longa dissidiorum istorum exordij ab
ouo (quod dicitur) repetiti narratione
fuerim molestior.

DVB. Nequaquam ô bone. Animus e-
nim mihi excitatur alacrior ad dogma-
ta noui istius Eliæ, quem prædicant,
accuratius cognoscenda, quæ nunc quæ-
so paucis commemora, vt huius dissidij
fructus liceat contemplari planius.

Cap.7. **c o n.** Quia nouum sese Prophetam,
Lutherus imò sese Dei gratia Euangelistam Vvir
ab Eccle- tenbergensem Epist. ad Ducem Sax.
sia Dei e- Georgium iactitabat, nouam vt adser-
gressus, q blasphem- ret doctrinam fuit necesse. Cùm igitur
blasphe- ma iecerit Lutherus isthoc Ro. Pōtificis odio in-
ma fui noui E. flāmatus, neq; propter Christum hanc
uāgehj fū damenta. Tragœdiā aggressus, nouam, Christia-
nisq; inauditam fidei atque iustificatio-
nis rationem Orbi inuehere vellet, ido-
rieam suo isti figmento pr̄struxit viā
Illo enim Ecclesiasticorum hominū
odio ex auaritia, siue Indulgentiaro-
quæstu, vti demonstratum est, orto ex-
cæcatus, cùm Christianam religionem
illis quidem ad tuendum & prædican-
dum

dum creditam, sed aliud ferè agentibus ac luxui, otio, torporique incredibili deditis, atque altum omnibus prope dormientibus, imis à fundamentis ^{Lutheri} conuellere, quassare, labefactare esset quisnā fūs in animo, cœpit piām Christi fidem, Sa^{nt scop'i} nouāda Ec^{clesiæ do-} crosanctā Dei Sacra menta, bonamque Christianorum vitam exagitare, vexare, & trina, re, oppugnare: aut verius suo pro nomine, quod superbissimè sibi à puritate finxerat, impuri sui luti stercoribus cōtaminare, humanæque doctrinæ fermēto corrumpere.

Cæterūm ut hæc suo pro rabido ani-
mi furore aptè perficeret, homines sux^{Hominibus} ætatis suæ & tatis animaduertens passim vitijs car-^{carnalibus} nis, ebrietati, cōmessationi, luxui, adeo suam accō-^{modat do-} que præstigijs deditos, atque suis frau-^{ctrinam} dibus morum simplicitate, vitæ impu-^{Lutherus.} ritate, Religionis incuria, salutis æter-
næ negligētia quasi præparatos, eis suā A vita bo-
callidissimè concinnauit & adaptauit na & bono noui Euangelij doctrinam, à vita bo-^{ri operū si} na, bonorumque operum in primis fi-^{ducia de-} dutia deterrens. Omnia enim horum therus.

Lutheri pa
radoxā q
sint in
Christia
nas mētes
cōtumeli
osa

o padocebat esse peccata. Rursus quādo quod in se est faciunt, peccare mortaliter. Quod axioma vt solido quodā quasi fundamento stabiliret, fingebat homines non modò esse serui arbitrij, qui nihil protsus aliud agerent, quād lutū in manu figuli, aut gladius in manu furiosi: sed in iustificarione etiam, quæ est per Christum, nos non mundari verè, neque iustitiæ donum verè nobis communicari: sed tantum nos repatri iustos, tegique peccata in animo tentia, ob quæ verè essent Deo odibiles atque gehenna digni, imò propter inhærentē peccati Originalis somnit, Sanctos etiam hinc euocatos à Regno cælorum aliquandiù remorari atq; retardari. Quæ Lutheranæ doctrinæ, Euā gelij titulo palliatæ, principia si vera sūt (inquietabat illi simplices) quid nos frustrà Deo studemus vita Christiana p̄cere? Imò si non est nobis liberum arbitrium, iniustus erit Deus si puniat, quæ non possumus non facere. Mānducemus ergo & bibamus, coronemus nos

nos rofis, volutemur vnguentis & vnguentarijs. nihil enim peccabimus, qui voluntatem Dei facimus. Sed isthac vel Mahumetano Epicurao indigna, suos tamen repererunt sectatores innumerous. Cæterum Stoicam illam necessitatem, quæ & Deum facit scelerū authorem atque impulsorem, quoniam ore audebat os impudens sonare, qui Christum legit Ierosolymæ cum lachrymis exprobrantem. Quoties volui vos cōgregare & noluistis? Sed atrocius in Lutherus Christum sunt contumeliosa, quæ aduersus Sacrosanctæ Ecclesiæ Christianæ immundissimum euomuit Sacramenta. Oblitus enim, quod D. Petrus ait, mundatione sese veterū accepisse peccatorum, cùm in volutabro suo, cū sua sacrilega Christi adultera Catharina de Bore subare atque obuolutare statuisset, ausus est & Christi Baptismati veram derogare animi emundationem, cùm D. Paulus doceat Christum non modò liberare, sed emundare populū si bi peculiarem. Rursum Ecclesiam suā

quām sit
in Christū
iniurius.

purgare lauacro aquę in verbo vitę.
Rursus Christum ad Patris dextram
conscendisse, vbi peccatorum purgatio
nem perfecisset, suo illo crucis sacrificio
Deo Patri omnium gratissimo. At
si non verè in baptismo à peccatis pur-
gamer, aut non verè liberamur, qui are
manet ut inquit ille, sed non imputatur:
latet non abolentur, quomodo Christo
Domino suū aut officiū, aut nomē cō-

Christum stat saluum? Quomodo enim Iesus, qui
Lutherus non est Iesus? non enim saluat à peccatis
suo spo- populū suū, qui peccatis relinquit fodi-
hat & offi- datum & contaminatum. Quomodo
cio & no- populum suum mundat, qui immundum & peccato defædatum relinquit?
mine Iesu Quomodo purgationem fecit peccato-
rum, qui suis à peccatis non purgat, sed
permanentia tegit? non tollit, sed reli-
Luther à qua obuelat? non abolet, sed latēria in-
puritate dicitur, sed uoluit? Isthaec blasphema tuo, quod ti-
Germanis que p anti- bi ô Luthere impurissimus à puritate
phraein scilicet singis nomine, indigna sunt. Ist-
nouo isti haec Christi officium abolent. Isthaec
Epicuro nomen Iesu semel decent. Porro istius
conuenit modi

modi paradoxa, ut diximus, Lutherus fingere coactus est, ut ijs ceu quadam parasceue nouā, quā suo ē cerebro hauferat, non à Christi spiritū didicerat, fidem quam dicit specialem, Orbi redde ret plausibiliorem.

Cap. 8.

DVB. Etiāmne Lutherus nouā induxit fidem?

C O N. Certè nouam & haec tenus quidem orbi incognitam, licet aliquando eius semina à quibusdam nouatoribus, quā dixit vti infrà dicetur aptius, fuerint sparsa, quæ vt erant euāida, nihilque veritatis complexa, in ventos abiēre. Sed vt nouam hanc, quam Specialem vocant, suis persuaderet fidem, illis, quæ commemorauimus noui sui (si Christo placet) Euangelij cōfictis axiomatibus in Christum iniurijs, in Deum Patrem blasphemis, in Spiritum sanctum contumeliosis, nunc iactis quasi fundamētis, ad maiorem impietatem est progressus, aut verius prouolutus, atque à malo illo genio protractus. Cū enim an. 20. venenato illo suo libello Captiuitas

d 5 tem

Lutherus iactat se nouas monituru hære ses contra monachos Ita in Captiuuit. Babylo ex aedi- tione Vvit anno. 1551. tem Germaniae verè Babylonicā cogitasset inducere, ait sese præcursorum, nouasque hæreses moliturum, dum monachi illas priores contra Sacramento rum vim & numerum, aliasque refutarent. Docuit igitur nos iustificari non quando credentes Symbolo aut Elevatione Vvit gelio suscipimus salutaria Christi Sacra mента: sed quum firmiter statuimus & persuasissimum tanquam fide habemus, quod nos Deus Pater in gratiam recipit, peccata condonat, filiosque suos & hæredes per Christum instituit. Fidem itaque esse, non assensum articulorum Symboli, aut doctrinæ Euangeli, sed indubiam persuasionem, quod tibi Deus peccata remittit. Non ergo per sacramenta donari, sed per fidem apprehendi iustitiā. Porro hanc iustitiā siue charitatem, docebat necessario semper cum fratribus, furibus aut malis hominibus ut nulla fides ei sit mortua, immo adulteris & furibus ait non esse fidem. Hæc doctrina ut est simplici populo plausibilis, & carni suavis planeque to

ta delicatula, nullum ferens, nedū præscribens pœnitentię gemitum, nullum iejunium, nullam à delitijs voluptatisbusque abstinentiam: ita & Sacramenta Christi verè eneruat, euacuat, omni que salutari expoliat fructu. At si per fidem apprehēditur iustitia, peccatorūq; remissio donatur, quomodo Petrus Iudeos in Christum credentes iubet ut remissionem peccatorum expectent ex baptismo?

Sacramēta
Christisua
expoliat vi
& efficacia
Lutherus
A&t.3.

An igitur baptismus fuit, ut loquuntur, sigillum & certificatio remissionis peccatorum accepte? Sanè Petrus à creditibus accipiendam demonstrat, Bap^{tizetur}(inquit) vnusquisq; vestrum in remissionem peccatorum, & accipietis Spiritum sanctum. Sic & Christus docet per sacram Eucharistiam vitam hauriri, sed ab idoneè præparatis: non ad confirmandam remissionem peccatorum omnibus, prorsus accipientibus, institutam. Nam si Paulo credimus, plurimi etsi credētes ad iudiciū & condemnationem accipiunt. Nō igitur

tur potest Eucharistia esse indubiu ac-
cipientibus sigillum remissionis pecca-
torum, vt vellus Gedeonis, aut circun-
cisio Abrahæ fuit. Verūm vt hanc nouā
non fidem, sed præsumptionem huma-
ni cerebri suis magis cōfirmaret, itacū
fide etiam Sacramēta fidei adulterauit,

Christi san- quò dignum haberet sua patella toxicō
guinē nos à peccato- virulentissimo plenissimo perculū. Fin
rū sordib' xit enim, per Sacra menta Christi pec-
emūdantē **Lutherus** cata non tolli, sed relictā nō imputari:
ait ineffica permanentia velari, non ablui, nec
cem, quod guine Christi emundari, sed in animo
peccata nō tollat sed hærentia tegi & occultari. Rursum, vt
tegat. Dei misericordiam & Christi gratiam
verè exinanitam, reque ipsa abolitā, vi-
deretur valde prædicare, finxit hominē
esse serui arbitrij, opera eius omnia esse
contaminata, imò esse peccata, eaque
mortalia, propter quæ à regno Dei mo-
retur excludi: adeoq; propterea remo-
rari Sanctos ab ingressu Regni cælorū:
sed propter fidem in Christum, Deum
illa peccata verè peccata, dissimulare &
non imputare. Quòd si verum est, pec-
cata

cata illa quæ dicit verè manere, semper

in homine, esse verè peccata, an non se-

se bis miseri cælo excludūt? An falsum

esse potest, quod Scriptura ait, Nihil

coinquinatū intrabit in Regnū Dei?

An Spiritus S. in Davide falsum dice-

re putādus, Domine quis habitabit in

tabernaculo tuo? qui ingreditur sine

macula, qui operatur iustitiā, innocens

manibus & mundo corde. Isti cùm se

fateantur semper peccato verè conta-

minatos, non operari iustitiam, non es-

se mundo corde, quónam obsecro eos

aliò quām ad immūdos spiritus, quos

nūc sequūtur magistros, putes ablegā-

dos? Porrò si verū est quod D. Io. ait 1.

c.3. Qui facit peccatū, ex Diabolo est,

hi cùm se nisi peccare, omniaq; sua ope-

ra profiteātur peccata, vnde nisi ex Dia-

bolo, aut ista faciunt, aut docent? cùm

qui ex Deo sunt, non peccant, teste co-

dem Ioanne, sed semen Dei in ipsis ma-

net, & non possunt peccare, quia gene-

ratio Dei conseruat ipsos? Viderint er-

go Euangelici, quónam sint Patre pro-

gnati

Lutherani

ac Euāgeli

ci oēs sese

indubie cō-

lo exclu-

dūt miseri,

per docent

peccatibus

mortalib'

noxijsque

criminib.

contami-

natos.

Apoc.21.

gnati, & cuius tandem futuri sint hære
des? Sed hæc cogitantes errauerunt, &
excæcati à malitia sua nescierunt Sa-
Sapien. 2. cramenta Dei, neque mercedem, vt
ait scripture, sperauerunt Iustitiæ.

DVB. Sanè hæc Lutheri doctrina vt in
Christum est contumeliosa & blasphem-
a: ita & in homines, quos Stoicè fin-
git serui arbitrij, semper peccato conta-
minatos, semper corde immundo, sem-
per peccare, semper in peccato esse, ig-
nominiosa & iniuria. Istiusmodi dog-
mata aut sequi, aut cōminisci, non vi-
detur sani cerebri, neque spiritus me-
rè humani, nedum diuini: sed fanatici-
tius aut arrepticij, atque maniaci.

Cap. 9. **C O N.** De Authore argumenta nihilà
Quo magi vero abhorretia minimè desunt, quòd
stro Luthe isthæc suaque alia non spiritu huma-
rus tā blasphemā di- no, nedum diuino, sed diabolico effi-
dicerit do xerit, haud aliter atque Montanus ille
gmata. spiritu pythonico, aut Mahumetes illo
suo Gabriele, diabolo feso in Angelum-
lucis transformante.

DVB. Sunt qui Lutherum scribant
incu-

incubo natum, qui eius matrem balnei publici seruulam oppresserit, sed nescio cuius sit fidei.

C O N. Legitur in eius vita, à fide digno D. Cohlæo conscripta, quosdam ita literis mandasse: Verùm fides sit penes Lypsicā illam matronam, cui eius mater fuit notissima. Ad hanc Historiā alludere alicubi Erasmus, non est à vero alienum. Cùm ipsi Lutherus obsecrata quædam verba à se conficta, quod nusquam ita Erasmus scriperat, obiecis Purgatio-
set, notam istam fœdè aspersam diluēs, ne ad Epist. Lutheri mirum est (inquit) planè impio suo & non sobri blasphemō sermoni nō addidisse de incubonibus, qui dicūtur inire fœminas. Certè parum falsa in hostem blasphemum fuerit oratio, nisi per tapinosin homini Oreste insaniori atque Satani- ca maledicentia petulantissimo eminus velut olfaciendum ostētaret, quod impurū eius cohibeat sermonē. Cæterum fuisse Lutheru Diabolū magistrū familiaria colloquia, potissimum post excō- lutherus sapē consulit in col- municationem, eaqué frequentia, qui- loquijs bus

familiari- bus inter se se varia conferebant argu-
 bus cū co- menta, ad Catholicam Christi vexan-
 frequēter dam Ecclesiam, concinnata ex ipsius
 habitis.
 „ Lutheri varijs scriptis liquet. Libello
 „ de missa angulari Diabolum & se, ait
 Lutherū à „ inter se se mutuū familiariter nosse,
 somno ex- „ & quod plus vno salis modio simu-
 citat Dia- „ comederin. Hunc ipsum menda-
 bolus, ad- „ monetque cij magistrum suæ doctrinæ iactat au-
 scribendū „ thorē, qui nocte quadam, ait eodem
 contra „ lib. ipsum à somno excitarit, & tanq
 Missam. „ in corde alloquens admonuerit
 „ scribendum contra sacrosanctū
 „ ris sacrificium. Eundem quoque in-
 „ ducit secum disputantem ac fortiori
 „ contra Missam argumenta proferens
 „ tē, quām quæ refellere Lutherus pos-
 „ tuerit. Rursus libello de missa priuata
 vox dia- „ Diaboli magistri sui vocem depinxit
 boli à Lu- „ tam graue, robustam ac terribiliter
 thero ad „ nantem, vt post collationem nocti-
 viuū depi- „ nam cum eo habitam, homines qui
 sta, quia „ doque reperiantur mortui, animam
 sapius au- „ que ita redi anxiam, vt in vno mo-
 dita. „ mento cogatur è corpore migrare,
 quod

„ quòd sàpè sibi etiam propè accidisse
 „ scribit, & tandem sub vitæ finem, ait
 „ Hosius, reipsa euenit. Probè enim po-
 tus & hilaris, postridie mane in lecto
 reperiebatur mortuus.

His accedit, quòd fide digni, qui ho-
 minem viderunt, vultumque penitus
 sunt contemplati, narrant in eius ocu-
 lis nescio quid Dæmoniacum relucere
 solitum, quale in Maniacis & arreptis-
 tijs videre est, vbi seffore Dæmone agi-
 tantur. Eius sanè oratio ardentissima,
 acerrima, vehementissima fuit. Si enim Lutherum
 Lutheri maledicentiam cogites, quam ait Bucer^{o;}
 Bucerus ait Dialogo contra Melanch- maledicū
 thonem ab omnibus imperiosē & acer- imperiosū
 bæ dicacitatis accusari, nihil videbitur dicacem.
 mirum, quòd quidam ipsum aiunt Dæ-
 moniacum, cui tam familiaria cùm Dæ-
 mone colloquia fuère, vt non solum ar-
 gumēta contra Christum suggererit,
 sed cùm pro suo in Christum rabioso
 odio non essent quæ Lutherus scribe-
 bat fatis maledica, impia, blasphema, ip-
 semet Diabolus de charta sua deleue-

c rit

Erasmus rit manu, ut Lutherus suis ipse verbis
 Lutheri in narrat libello de Missa. Evidem Eras-
 geniu de- mus scribit Lutherum cōuitijs suau-
 pingit, „ter animū pascere, nulla maledicētia
 Purgatio- „saturabilem, cōuitia furiosa in hostes
 ne ad epi- „iacere, Oreste esse insaniorē, prēbibē-
 stolā non „dū esse Lutheru veratrum, vt saniora
 sobr. Luth. Furere Lus „scribat. Rursus philautię & odij temu-
 therū atq; „lētia quædam furiosa scribere, ideoq;
 Oreste in- „Lutherum habēdum non dicam (in-
 saniorem „quit) Diabolum incarnatū (quod E-
 ait Eras. „rasmo exprobrarat) furiētium istae v-
 Diabolum „ces sunt, sed hominem odio lymphati-
 incarnatū „appellat E. Sanè si quis cogitet Lutheri arrogan-
 rasfum tiam, iactantiamque, non nisi merē Sa-
 Lutherus. thanicam agnoscet in homine super-
 Quanta biam, atque philautiam verē Luciferia-
 Lutheri ar nam. Germanos usque ad suam prædi-
 rogātia. cationem iactat, nunquam antea verū
 Serm. de de germānumque audiisse Euangelium.
 structione Rursus. Ego verò (inquit) aduersus d-
 Ier. Luth. lib. etia Patrum, hominū, Angelorum, D-
 contra Re. monum, pono nō antiquum usum, sed
 gem Angl. ynius maiestatis æternæ verbum, Euan-
 gelion. Item, Diuina maiestas mecum
 facit

facit, ut nihil curem, si mille Augustini, Omnes Pa-
 mille Cypriani, mille Ecclesiæ Hen-
 cianæ cōtra me starent. Deus errare & Omnes Pa-
 fallere nō potest. Augustinus & Cypria tres vete-
 nus, sicut omnes electi, errare potue-
 runt, & errauerunt. Sic libro pro scho-
 lis erigendis: Sim ego qualiscunq;, sed
 ex corde fideliter intendo, & vestrum
 & totius Germaniæ bonū, in quod de-
 stinauit me Deus, idq; charitati vestræ lastat sese
 liberè ac confidēter dixerim, Quisquis à Deo Ger
 obedierit mihi, is proculdubio non mi m an iis
 hi sed Christo obedit: & qui mihi non missum.
 obedierit, is non me, sed Christum con
 temnit. Ego enim scio vtique & certus
 sum, quid & quorsum ego loquor & do
 ceo. Rursus. Neque vos impedire de- Spiritū &
 bet, quod aliqui gloriantur de Spiritu, reuelatio-
 & Scripturas parui faciunt, sed bone a nem iactat
 mice, spiritus huc, spiritus illuc, ego Lutherus,
 quoque fui in spiritu, atque etiam vidi cælo vti
 spiritus (si omnino de proprijs glorian olim Ma-
 dū est) fortè plus, quam illi ipsi adhuc hometus
 intra annum videbunt, quantumcun- & Ioan.
 que etiam glorientur. Et spiritus meus Hussius.

etiam in aliquo se ostendit, cùm tamē spiritus eorū in angulo sit tacitus. Run-
sus, Si non sum propheta, attamen cer-
tus sum, pro me ipso verbum Dei esse
apud me, & nō apud eos. Ego enim scri-
pturam pro me habeo, & ipsi solūmo-
do doctrinam suam propriam. Ita & in
Germanica defensione suorum Articu-
lorum, vbi præ se contemnit non solū
doctores omnes scholasticos: verume-
tiam Ecclesiasticis Patribus, Ro. Pon-
ficiis, & Conc. generalibus minus

lib. contra Regem Anglie. divolebat, quām vni sibi. Nam vti
Certus sum, dogmata mea habere m
de Christo, quæ etiam aduersus eum

Victoria Lutheri de Diabolo. triumphauit, qui in vngue nouissimo
plus habet virtutis & astutiaz, quāmo-
mnes Papæ, Reges & Doctores. Ista su-

Lutherus superbia excoecatus nullum vult agno. Scere errorem, nullumq; iudicem. perbia non tam inflatus q̄ excoecatus
in Comitijs VVorm. nullū suis in scri-
ptis errorem agnoscere, nedum reut-
care voluit: imò ne verbum quidem vi-
lum mutare, sc captum affirmans Ver-
bi Dei retibus, quibus conscientia (in-
quit) inuoluta abire non potest. Neq;
etiam

etiam Articulos suos Concilio futuro
submittere, qui Concilio Cōstantien.
fuisserent damnati, certus sum (inquit)
eius decretis damnatum fuisse verbum
Dei. Quod si quis scurrilia eius cōuitia Scurratur
Lutherus
cogitet in Reges, quos Antichristos, teste An-
Carnifices, scurras, nebulones: In Pon drea Cri-
tifices, quos etiam Antichristos, leno- tio
nes & idola: In Sanctos, quos latrones Lutheriim
& sanguinarios (vti D. Ben nonem E- puritatem
piscopū) socios Antichristi, quis eum arguunt
sanè estimet cerebri? Rursus, si quis fœ- impura
dum Lutheri os videat, quod nisi mer- ei' scēdaq;
das, stercora vomit, Satanas, Dēmones verba ora-
incarnatos crepat: Antichristos, idola tioq; mer-
sonat. An isthoc monstro quid fuerit incar-
vnquam arrogantius, impudentius, vi- corata.
rulentius? vt rectè Angliæ Rex Luthe- scurram
ro rescriperit pestilente lingua eū scur- esse Luthe.
ratum esse in R. Cardinalē Eborac. pri- rum ait
marium suum Consiliarium, cuius pru- Rex Aug.
dentiam singularem, vti ait, magis per-
spectam habebat, quàm vt quicquam
eius linguæ scurrilibus cōmoueri queat
conuijjs, quæ in totam scurratur Ec-
e 3 clesiam,

clefiam, quæ Sanctissimos proscindit
 patres, quæ nulos non lacerat diuos,
 Christi contemnit Apostolos, quæ Sæ-
 lenta et blasphemia quæ Deum ipsum velut scelerum fon-
 Lutheri. tem, authorem, impulsoremq; blasphe-
 mat. Ita ad Lutherū Rex Angliæ. Hæc
 an arrepti. omnia si cogites Dubitanti, dubium
 cius, vix fiet, quin Dæmonem passus fuerit
 si non sessorem, certè aduolitatem,
 qui subinde reuolitans eum arripuerit
 quod non solum mente ei contigit,
 sed etiam corpore, docet illud Luthe-
 ri exemplum paradoxum, quod de ipso
 in choro prosternitur, horri- narrat D. Cœchlæus, quod cum legere-
 tur Euangelium de surdo & muto Dæ-
 monio, repente in terram conciderit,
 biliter clau- horribiliter vociferans, non sum, non
 mitans. sum. Si non contigit ei ex morbo comi-
 triali ut olim Mahumeto, illi vero An-
 christo, viderint Discipuli cuinam cæ-
 sæ insanias hasce, aliásque Lutheri voces
 meritò ascribant. Nec defuere viri fide
 dignissimi, qui sibi visum fuisse Dæmo-
 nem corporaliter cum Luthero con-
 uersari

uersari adfirmarent. Sanè disertis verbis profitetur non modò familiaria cū Diabolo colloquia: sed tam frequenter illius accessum, vt vel dormientem à somno excitarit, ait lib. de Missa angulare, admonens aduersus missam esse scribendum. Sed vt hunc locum concludamus, narrabo qualénā fuerit non modò Caroli V. Cæsaris, aut omnium verius Statuum Imperij de illo iudiciū, sed totius ferè Germanię sanioris. Tam obstinatè in suis hæreticis opinionibus coram Carolo Cæfare omnibūsq; Imperij statibus persistebat, vt i est in eis Imperator dicto VVormat. impudentibus verbis, et Imperij orisque & corporis gestibus, quiduis status iudicant Lutherū aut potius quam religiosum, aut sanū hominem præ se ferens, vt ne verbum qui dem in suis libris se mutaturum affirmaret, vt ab omnibus ijs qui sapiūt partim demens, partim etiam malo aliquo obsessus spiritu iudicaretur. Talem cū Ex edito Lutherum haberet sanior Germaniæ VVormat. pars, quid refert an Dæmoniacus fuerit ac dæmonis mancipium, philautiæ,

clesiam, quæ Sanctissimos proscindit patres, quæ nulos non lacerat diuos, quam viru Christi contemnit Apostolos, quæ Sæcundissimam Christi matrem inhonorat, blasphemia Lutheri.

Lutherus anarreptius.

Lutherus in choro prosternitur, horribiliter clamans.

uersari adfirmarent. Sanè disertis verbis profitetur non modò familiaria cū Diabolo colloquia: sed tam frequenter illius accessum, vt vel dormientem à somno excitarit, ait lib. de Missa anguli, admonens aduersus missam eis scribendum. Sed vt hunc locum concludamus, narrabo qualénā fuerit non modò Caroli V. Cæsarî, aut omnium verius Statuum Imperij de illo iudiciū, sed totius ferè Germaniæ sanioris. Tam obstinatè in suis hæreticis opinionibus coram Carolo Cæfare omnibúsq; Imperij statibus persistebat, vti est in eis Imperator dicto VVormat. impudentibus verbis, et Imperij orisque & corporis gestibus, quiduis status iudicant Lutherū aut potius quam religiosum, aut sanū ho-minem præ se ferens, vt ne verbum qui dem in suis libris se mutaturum affirmaret, vt ab omnibus ijs qui sapiū partim demens, partim etiam malo aliquo obsessus spiritu iudicaretur. Talem cū Ex edicto Lutherum haberet sanior Germaniæ VVormat. pars, quid refert an Dæmoniacus fuerit ac dæmonis mancipium, philautiæ,

superbiæ, maledicentiaæ, odij æstro ex-
tra mentem raptus, qui dæmone argu-
mentorum suggestore, magistro, dicta-
tore vñs, cōtra Christū scripsit? Quod
suis ipse verbis iactitat Lutherus. Vn-
de mihi sanè minimè paradoxum videa-
tur, potuisse Catholicis exorcismis nō
minus à Luthero Dæmonem expelli,
quām olim à priscis illis hæresiarchis
Montano & Priscilla cundem menda-
cij magistrum eijcere pollicebatur B.
Sotas Anchialensis, teste D. Publi. Iu-
lio epistola Serapionis Antiocheni
hoc illius permisissent Hypocritæ, s-
ue vt Ruffinus reddidit, adulatores.

Cap. 10. D V B. His iactis nouis fundamentis il-
lo suo spiritu, minimè sancto, magistro
non indignis, quidnam Lutherus vñtrā
moliebatur?

c o n. Aliud sanè nihil, quām verbum
Dei adulterare, semel corrūpere, prof-
fus abolere.

D V B. Hoc mihi non persuasero facile, ni Solis luce demonstres clarius.

c o n. Id ni præstiterim, vanum me
ha-

habeas. Tu modò æquus attentusque
 animum ad posteriora Lutheri aduer-
 te stud'... Illis igitur quæ diximus, no-
 uæ suæ doctrinæ principijs iactis, qui-
 bus Lutherus & homini suum eripuit
 liberum arbitrium, & Christo non ino-
 dò suum officium, quo verè iustificat
 impios, & nomen Iesu quo verè suum
 populum à peccatis emundat, sancti-
 ficat & verè saluat: fidem denique ex
 Verbi Dei firmo assensu in humanam
 peruerisset arrogantiam, & in temera-
 riam deprauasset præsumptionē, Chri-
 sti etiam Sacra menta suo effectu atque
 vi verè sanctificante expoliasset: his in-
 quam, iactis nouæ suæ doctrinæ princi-
 pijs, Lutherus suum congruenter ædifi-
 care pergebat Euangelium. Sed vide
 obsecro, quanta cum pietate Euangeli-
 ca. Mox enim ipsum Dei verbum scri-
 ptum violare, mutilare, deprauare est
 aggressus.

D V B. Hui? itáne Verbum Dei scriptū
 Lutherus violavit, mutilavit, depraua-
 uit?

An. 1521. c o n. Videbis clarissimè. Cùm enim Repudiate suis somnijs illis, quæ dudum exposuit Eu.catho- licę doctrinę nouę suę doctrinę principijs nō na cum patribus et Concilijs nouū solū Patres vniuersos orthodoxos, Cō cilia vniuersalia, adeoque doctrinam Ecclesiæ Catholicæ sciret repugnare, suum Euā. sed ipsum quoque scriptum De verbū gelium Lu- therus co- natur sta- tuere ad- tueran do et peruer- tendo no- uum Testa- mentum. vide obsecro, quanam ratione quæ si- bi opinabatur obsistere, conatus fuerit abolere. -

Fideim suam quam dixit specialem, qua quisque sibi specialiter statuat ce- toqué persuasum habeat sibi conting- re remissionem peccatorum, sequē esse filiū Dei, nec à Regno excidere posse, modò fidē retineat, cùm videret in D.

Epiſtolā D.Iacobi cur Luthe- rus reiece- rit. Iacobi epistola esse à Spiritu sanctore futatam, & funditus subuersam, quod fideim sine operibus bonis doceat mor tuam, & ad salutem inutilem, eam noī modò reiecit epistolam ceu canone in dignam: sed contumeliosissimè quoq; appellauit pr̄ alijs verè stramineā, quod nihil, ipsius iudicio, heberet Euangeli- cæ, ait, indolis. Istam arrogantiam cū Calui-

Pr̄efat in Euang.ein rechten Stroern epistel gegen

Caluinus Euangelico spiritu indignā putaret, multis argumentis, præfatione in hanc epistolam, retundere agreditur. Sunt etiam hodie (inquit) qui hancauthoritate dignam non censeāt. Caluinus
Lutheri
censuram
de Iacobi
Epistola
refutat.

Ego tamen quia nullam eius repudian dæ satis iustum causam video, libenter cam sine controuersia amplector. Rurus paulò post. Quare mihi ad Epistolā recipiendam satis est, quòd nihil continet Christi Apostolo indignum. Sed hunc in modum Epistolam D. Iacobo, inscriptam è canone submouere est aggressus Lutherus.

D V B. Hoc sanè vnicum facile demon strat, quónam agitabatur spiritu, cuius magisterio integrum Iacobi Apostoli Epistolam studebat Christianis subri pere.

C O N. Hoc agnosces clarius, si reliqua Lutheri audias sacrilegia Verbo Dei scripto intentata.

D V B. Narra obsecro, percupidè audiām.

C O N.

c o n. Quia D. Iacobi epistolam semel
ceu stramineā reprobarat & proculca-
rat, quòd suo non saperet palato indo-
lem, vti aiebat, Euangelicam: cùm sa-
pientiam cælestem, quę Lutherum lon-
gissimè fugiebat, doceret pudicam, pa-
cificam, modestam, suadibilem, boni
consentientem, non iudicantem, ple-
nam misericordia, & fructibus, siue ope-
ribus bonis: Quæ omnia facit peccata
Lutherus, impudicus, seditionis, immo-
deratus, intractabilis, bonis repugnā;
omnes indicans, non tantum Patres
tutissimos, sed etiam Apostolos, om-
nis misericordiæ, bonorumq; expens
operū: hac inquā de causa cùm D. Iaco-
bi epistolam de canone scripturarum
submouisset, quod non esset ab Aposto-
lo scripta, simili planè autoritate, imò
rabie, etiam Pauli epistolā ad Hebreos,
tertiam D. Ioannis, & secundam D. P.
tri, & Apocalypsim D. Ioannis Apo-
stoli reprobare est ausus. Imò ne quid
Scrip. Pr̄, suo illo Euangelico scilicet spiritu in-
fat. in epist. D. Iac dignum omitteret, ad veteris quoque
testa-

**Alia Lu-
theri sacri-
legia in
Canonem
Scrip. Pr̄,
fat. in
epist. D. Iac**

testamenti Canonem inuolauit. Vnde & libros Machabæorum aboleuit, Iudæorum sic malens audire Synagogā, teste Angust. de ciuitate Dei libro 18. cap. 36. quam Christianam sequi Ecclesiam.

DVB. Narrasti copiosè sacrilega Lutheri ausa in violādo atque mutilando sacro Scripturarum Canone, tot ei libros amputando. Nunc animus mihi audire gestit, quod dudum de adulteris ac peruersis reliquis Scripturis promittebas.

C O N. Istud eius flagitium libellis iā pridem æditis Saxonie demonstrauit D. Hieronymus Emserus. Idem nuper V. Cl. Fred. Staphylus, qui istorum Evangelicorum fraudibus multos per annos à via veritatis seductus, Diuino tādem indulgentia ad Catholicam reuersus Ecclesiam, Orbi toti solis luce ostendit manifestius. Georgius VVicelius Lutheri à quoque hæc sacrilegia Luther exprobavit, & alij non pauci: vnde, si tibi nō fuerit iniucundum, loca aliquot mutuas

tuabimur, quibus si & ea accesserint,
quæ nos depræhendimus, hanc rem
demonstremus manifestissimam.

DVB. Nihil audierim iucūdius, quām
veram huius rei demonstrationem, ex
qua facillimum erit aduertere, qua fide
Scripturas interpretetur, qui tanto
sacrilegio eas peruerendo depraue-
rit.

C O N. Audi attentus. Ita enim fiet, vt
Spiritum Lutheri magistrum agnoscas
perspicuè illum eundem esse, qui ætate
Pauli plurimos extrusit pseudoaposto-
los, qui verbum Dei adulterabant, ope-
rarij subdoli siue fallaces, transfiguran-

**Euangeli-
stam Ger-
manic sese
Lutherus
iactitat.** tes sese in Apostolos Christi, vt sese Lu-
therus in Euangelistam Christi transfi-
gurare non erubuit. Hoc enim nomine
sese iactat Tomo operum suorū, 6. fol.
165. Item epist. ad Ducem Saxonie
Georgium.

Pauca igitur promemus ex plurimis
loca, quæ nouus hic Euāgelista (vti sese
venditat, à vero nimirum Euangilio à
se tandem in fine seculorum, si Christo
pla-

placet, reperto atque in lucem eruto) ^{An. 1521.}
 à vera Germanaque lectione detorsit, ^{Luther ag}
 aut deprauauit. Nā si corruptelas eius ^{gredit no}
 nōuo testamento suo, quod Germani- ^{uertēdo de}
 cēvertit, assutas & inspersas supputare ^{Prauare.}
 fuerit animus, centena aliqua multa ^{Corrupte}
 (inquit) Staphylus reperias, vbi textū ^{la Lutheri} innumeræ.
 ipsum miserandum in modum corrū-
 pit, alibi addens, alibi demens, Scriptu- ^{Apolo par}
 rasque diuinæ hunc in modum vel
 truncavit, vel assuendo quædam addi- ^{te 2.}
 dit, quæ abominandas suas hæreses in- ^{Centuriæ}
 ductis pulchris coloribus fucarēt. Imò ^{corruptela}
 profitetur disertè D. Hiero. Emserus ^{rum per}
 prefat. Annotationum in Nouū testa. ^{Lutherum}
 Lutheri, hunc pseudoprophetam om- ^{Scripturis}
 nibus ferè libris singulisque propè capi-
 tibus Biblia fallasse, ac ferè mille qua- ^{Bey Vier-}
 dringentos errores hereticos, menda- ^{zehn hun-}
 ciaque occultauisse atq; immiscuisse. ^{dert ketzer}
 Alij plures, alij pauciores annotarunt ^{licher ir-}
 Lutheri errores. Ex tanto igitur falsita- ^{thumb vñ}
 tum corruptelarum, adulteriorum, de-
 prauationumque aceruo hic pro tem-
 poris locisque ratione nonnulla com- ^{lughen.}
 memora-

memorabo. Quæ autem illi pij viri in Lutheri versionem scribunt, non de prima, secunda, aut tertia, accipiendū æstimo, sed de posteriorib. quoque ædi-

Erros
sux versio
nis Luthe
rus agno
scit sele ca
stigasse re
uera dete
xiores se
cisse.

tionibus, quibus agnoscit Lutherus se priores castigasse, erroresque suos emē dasse, hoc est, uti habet rei veritas, priores errores posterioribus versionibus deteriores fecisse, suamque priorem versionem plurimis locis variasse, quemad modum videre est tabella versioni novi testamenti D. Emsseri præfixa. Cartè Lutherum invertendo non Euangelistæ præstitisse officium, vel unus demonstret Bucerus, qui Dialogo contra

Bucerus Lu
theri ver
sionem re
prehendit.

Melanthonē, ait Lutheri lapsus in vertendis explanandisque scripturis manifestos esse, nec paucos. Quintiā Osiandrii Lutherō non verentur obijere loca Scripturarum ab ipso magna (inquiunt) falsitate & dolo interpretari. Imò si quam meretur Lutherus fidem, hic sanè suis de versionibus veritatem professus, meretur longè maximam. factetur ergo post annos propc 20. quam

Osiandria
ni Luthe
ro expro
brat falsi
tatē & do
lū vt ait
Confess.
Mäxeldt.

pri-

primam inuulgasset æditionem, non se Palino-
modò, sed etiam Sanctum Pagninum, dia Luthe-
atque Munsterum crebrò errasse in sua ri de sua
ex Hebræo translatione, quòd Rabbi- Bibliorū
norum glossis nimium (inquit) credi- versione,
derit. Verùm hæc alterius fuerint loci. qua sese
Nos nunc breuem colligamus catalo- frequen-
gum locorū ab isto nouo Euangelista Prefat. in
deprauatorum atque peruersorum. ter errasse
Biblia

Quum bonis operibus Lutherus bel- Cap. II.
lum indixisset, potissimū homo bono- Catalo-
rum operum expers, qui docebat om- gus loco-
nia bona opera esse peccata, vide mihi rum à Lu-
quàm suæ anticipatæ opinioni confor- thero de-
miter plurima verbi Dei loca deprauato-
rit & adulterarit. Illud enim D. Pauli
ad Philemonem:

In agnitione omnis operis boni, vo Locade
ce Operis expoliauit: quę tamen est in operibus
æditione Græca Complutensi, & alijs
castigatiss. Græcis, sicuti & plurimis ve-
tustissimis latinis Roberti.

Illud Iacobi, Ostende mihi fidē tuā
sine operibus, Lutherus deprauavit, Os-
tendem mihi fidem cum tuis operibus,

t Ruris

Rursus cùm operum bonorum necessitatē videret à D. Petro præscriptā.

Certam (inquit) vestram vocationē facite per opera bona,

Lutherus operum hostis totum illud, Per opera bona omisit. Ut suā porro fidem nouitiā, quam solam iactat sine operibus iustificare, statueret, cùm in verbo Dei nusquam legeret quod somniarat, Ausus est illi D. Pauli loco ad Ro. 3. de suo assuere: Solum arbitramur hominem iustificari solum per fidem sine opere legis.

^{14.}
Loca de
Sola fide
iustificati.

on des ge-
setzes
vverck al-
lein durch
den glau-
ven. Ita edi-
tio An. 34.

Cæterum quia omnia hominum mō-
pera somniarat peccata, coactus est &
huic somnui idonea quædam sibi fin-
gere Verbi Dei testimonia. Illud ergo
Rom. tertio.

Omnis enim peccauerunt.

^{5.}
Loca de
operibus
nostris an
peccata.
1Cor 6.

Lutherus peruertit, Omnes enim sunt peccatores, cùm lōgè aliud sit per casse omnes, aliud omnes esse peccatores, quia hæc ait Baptizatis Paulus, fuitis, sed abluti estis, sanctificati estis, iustificati estis.

Sic

Sic & Illud Iudæ.

Qui potest vos conseruare sine peccato, Lutherus peccati patronus, iustitiae osor, peccatum nolens homini abesse, sed semper dominari peruertit, red dēs *ohn anſtos*. i. sine oppugnatiōe. Cū Deus à peccato suos seruet, sed non à tētatione, cum qua facit salutis fructū. Hanc Christianorum perfectionem, quæ peccatum omne, quod regno excludit, vincat atque propulset, cùm suo dogmati ex diametro videret pugnantem, maluit vocem Paulinam suo detrahēc textui, quām Germanam lecto ribus exhibere Apostoli sententiam. Quod enim Paulus Ephesijs scribit.

Accipite armaturā Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfeci stare, Lutherus vocem Perfecti omis sit, que ut est in omnibus Latinis, ita in omnibus quoq; Græcis ἀπανταχατεργαστάμενοι σύνταξι. In omnibus perfecti, siue ut quedam Vet. Latina habent, omnibus perfectis stare, quod manifestius Luthe

ri dogm i de iustitiæ Christianæ imperfectione subuertit. Callidè ergo, imò si crilegè hāc suffuratur vocem, reddens,
Vt in omnibus, quę agitis possitis stare.

.8.

Sic cùm sese & suos omnes, quos cit peccato semper contaminatos, cxi lo videret excludendos, quia scriptum est Apoc. 21. Non intrabit in eā aliquid coinquinatū, Lutherus obscurissima populis voce deprauauit, Nihil cōmu ne, vt peccatorum maculas, quas sem per omnibus adesse fingit, simplicibus occultaret. Inexercitatis enim vox Cō mune, nunquam videatur peccatorum fordes occultare.

.9.

1.Pet. I.

Rursus vt nihil præter Scripturā co geretur pro Verbo Dei agnoscere, aut suscipere, illum D. Petri in Esaiae dictū, Verbum Domini manet in æternum, commentarium, hoc est autem Verbi Domini quod vobis est Euangelizati, non dubitauit Lutherus sua prima ver sione amputare, vti testes oculati nobis affirmant? Certè id disertè D. Emserus testatur.

Omissi

Omissa verò à Luthero ad suorum dogmatum confirmationem, quisnam paruo complectatur catalogo? Adulteria & scortationes animo voluens, illud ^{Omissa à} Luthero.

D. Pauli ad Thessalonicēses 4. Ut abstineatis vos à fornicatione, prorsus omisit. Cui enim hoc Paulinum mandatū ob oculos versatur, qui fiat ut istius pseudo apostoli legē nouā animo cōpleteatur, Sivxornolit, ancilla venito? Sic enim statuit iste Apostolus Tom. sexto fol. 77. concione ad populum habita.

Quia Iouinianista sacrilegis fau-
bat nuptijs illarum Dei adulterarum
(Sanctimoniales dico & Monachos &
clericos, voti continētię reos) illud Pau-
li. i. Timoth. 5. de voti violati reis viduis
quod primam fidem irritam fecissent,
non de voto cum Veteri & vera Chri-
sti Ecclesia, sed de fide in Christū viola-
ta & abnegata exponendum vult.

Rursus illud. i. Cor. 9. Nunquid nō potestatē habem⁹ sororē mulierē circū ducendi, detorquet subans iste aper in <sup>Ein svver-
ster Zum</sup> sororē cōiugalē, quę vsibus seruiat con ^{vveib}

cubit⁹. Ad hēc nequid superstit scrupuli
quin nouus hic Euangelista non aliud
sua isthac spectarit noua versione toties
recocta, toties variata, sed vix vnquam
in melius, quām verum purum putum
Dei verbum Euangelicum adulterare,
peruertere, deprauare, vnum aut alte-
rum promemus, locum ad ea quæ agū-
tur concludenda.

Locus ad - Cūm longē alium legis Mosaycæ
iectione sū inuehere statuisset, quām hactenus
depraua- vniuersa cognouisset Catholica Dei
tus Nur, id est Ecclesia, illud Apost. ad Rom. 3. Perk-
nisi, siue gem cognitio peccati, deprauauit adij-
tantum. ciendo Solum. Sic enim legis quendā
Legem Mosaycam agnouit vsum: sed suo commento sen-
Mosaycam totam Lu sum deprauauit Apostoli, qui hoc loco
therus non agit de hoc tantum legis vsu.
vna sua

vocula ad Ut legis illius Diuinæ per Moysen
iecta Vult Patribus datæ obligationem lese suo
abolere. adulterio atque corruptela persuasum
114. habuit pseidoapostolus Lutherus abo-
leuisse atq; Christianorum animis ex-
cussisse: ita illum Actorum 3. locum de-
prauans, Ad horam orationis nonam,

se omnes Ecclesiæ constitutiones se-
Cer-
meli sustulisse credidit. Quòd enim Spi-
orandi té-
ritus Sanctus Apostolos obseruasse te-
pus a Lu-
statur ad templum orationis causa ac-
thero
cessisse certa diei hora, puta hora oratio-
sublatum.
nis nona, ille peruerit eos ascendisse
sub horam nonam ad orandum.

Hac enim corruptela sua non mo-
dò omnes sustulit horas, quas prisco de
more dicimus & obseruamus Canonica-
cas à certo precandi & orandi tempo-
re: sed omnem prorsus abolere voluit
comprecandi stato tempore consuetu-
dinem, ut videlicet sublata certi tempo-
ris obligatione, carnalem quandam nū
quam orādi induceret libertatē, quòd
nunc, prō dolor, nimis inualescere vi-
demus. Si qui enim istius farinę ad tem-
plum adeunt, magis studendi quàm o-
randi animæ suos corruptissimos tantū
volunt libellos.

Iam sublato stato quoque orandi ^{Bonorum}
tempore, vti & Decalogi obligatione me ritum
per falsam libertatis speciem, prorsus se ^{operum} quomodo
melomne bonorum operum meritū ^{Lutherus} sustulerit.

Potestate
Lutherus
peruertit
in meritū
vt omne a
boleret os
peris boni
meritum . etiam pietate. Lutherus omne abolitu
rus meritum, loco potentiae aut pot
statis suffarcinauit meritum: Ut sicut
Petrus negat stupendum hoc miraculū
non sua Apostolica factum virtute ut
potestate, quæ non esset ex Christi do
no: ita quoque iuxta Lutherum, nul
lum Apostolorum fuisse meritum affir
met.

.16. Eiusdem corruptelæ clarissimū est
exemplum, quòd illud Pauli. 1. Tim.4.
Ordinati cùm impositione manuum presbyteri
onis sacra- in longè alium à vero sensum depraua
mentum mentum. Cùm enim ex Pauli verbo liqueat,
quaratio ne Luthe Ordinationis Sacramentum olim ex
rus ad Lai Apostolorum traditione non nisi pres
cos senio byterorum noui testamenti ministerio
res tran- scrips erit. collatum fuisse, nouus hic Eu angelista
suos

suos substituit nescio quos seniores,
quibus per Euangelicam scilicet adulatio-
nem in unus tribuit Apostolicum. Lutherus
audebat sacerdotes ordinare.
Sed quid mirum, cum & mulierculis
id ipsum concesserit, adeoque ipse ma-
nu presbyteris ordinandis imponere
non dubitauit, teste Iusto Iona, atque
Michaele Cælio de eius exitu?

Sicuti superiori loco planè ordinem
sustulit Ecclesiasticum, Sacerdotibus
eruptam ordinandi potestatem suis lai Leges om-
nes ciuiles Senioribus attribuens: ita alibi om-
nes subuertit Ciuiles leges. Cum enim quomodo Lutherus
seditionem Germaniae suæ moueret sustulerit,
sanguinariam, quam stantibus legibus
inuehere non potuit, nō alia id melius
videbatur faciendum via, quam si leges Nach der
Reipub. nerui, semel essent abolitæ. Isti zungenhen.
suo furioso dogmati seruire coëgit Pau-
lum, cum verba Secundum elementa Coloss. 20
mundi, peruerendo depravaret, Secun-
dū leges mundi. ¶ Quod illud Christi, Elementa
Caro non prodest quidquam. Lutherus per
rus reddidit, das fleisch ist kein nuss/
Zwinglius responsi. exagitans manife-
stum legibus

exueret, stum & publicum S. Scripturæ corru-
hoc est ptorem & adulteratorem clamat. Vide
euenteret. Confess. Tigurinorum.

18.

Articulū
Lutherus
facit demō
stratiū.

Inter omnes autem adulterorum atque corruptelarum species, quas nūc ex peruersa Lutheri versione recensuimus, illa sanè non est postremo loco habenda, qua veteres abolitāsque olim hæreses nunc resuscitare aggreditur. Quod enim veteres hæretici. Gal. 4 ad suum dogma statuendum deprauant, pro illo factum ex muliere, legatum vertentes natum ex muliere, etiam Lutherus sua isthac noua æditione renouare audebat, factum sub lege, natū ex muliere: planè priscis illis astipulatus: hæreticis, qui teste Bedahomil. 50, profactus adulterarunt natus, ut sic veram Christi ex Maria incarnationē abolerent. Agnoscisne tandem mihi Dubiti Spiritum illum Lutheri magistrum, qui violato Deiverbo, amputatis eius libris aliquot epistolisq;, post etiam reliquas Scripturas ausus est peruertero deprauare, corrumpere, adulterare?

DVB. Demiror ecquid ad isthac præ-

clara sui prophetæ tertij Eliæ facinora respodeant discipuli, an ipsos istorum non dispudeat? an eos talem sequi non pigeat sacrilegum, Verbi Dei expilatorem, adulterium, corruptorem?

C O N. Adeò non pudet, ut magistri flagitia imitari malint, quam effugere, ne dum emēdare. Cùm annis abhinc pauculis. Cl. V. Freder. Staphylus istiusmodi varia obiecisset crima, ea quidem libello in vulgus sparso refutare aggre diebatur Philipp. Melanthon: sed ad hæc scripturarum adulteria ab illo cōmemorata ne verbum quidem.

Verùm hoc flagitio, imò sacrilegio dissimulato, rhetoricitur de vtilitate versionis Luthericæ in linguam Germanicam, quam ait esse quibusdā thesaurum longè gratissimum.

Quam eandem versionem, inquit, testari possunt docti optima fide factā theri an esse, & tu ipse, ait ad Staphylum, nosti bona fide redditā quod ait Melāch. Sed hanc suam affirmationem mox excepit digressione ad eam quæstionem, thon.

an

an libri sacri sint omnibus legendi. Cæterum illud operæ preцium est obliterare Melanthonis mendacium, quod ait doctos testari posse, optima fide factam esse Lutheri versionem: cum ipse Lutherus præfat. in Bibl. agnoscat, se se vti & Munsterum & Pagninū, crebre errasse. Iam præter has Scripturarū manifestas corruptelas, depravationes, adulteria dudum adducta, vel vnu Bucerus arguat Melanthonis mendacium qui Lutheri lapsus in vertendis Scripturis affirmat esse manifestos, eosque nimè paucos. Imò deplorat Stoltzius in Defen. Lutheri, Sacramentarios qui bus possunt sannis versionem eius Biblicam & commentarios carpere. Ad hæc Osiandrici Lutheri interpretationem Bibliorum de magnainfamare nō dubitant falsitate, vt, inquiunt, & dolo Quid, quod VVicelium, aliosq; errant Luthericæ versionis collegisse ibidem adfirmat Melanthon. Quo ergo ore dixerit optima fide esse factam, quam dicit Bucerus? quam Sacramentarij &

Melanthonis va
nitatem
præter a-
lios vel ip-
sa Luthe-
rus redar-
guit.

Dialogo
contra Me
lanchtho.
nem.

Ita in con-
fess. Mans-
feld.

Osiand-

Osiandrici magnæ accusant falsitatis,
adeoque doli? quam tot docti viri re-
prehendunt? quam tot loca adulterata
infamant? quam ipse denique Luther-
us agnouit crebris erroribus non mi-
nus quam Munsteri aut Sanctis Pagni-
ni contaminatam, adeò ut Lutherus i- Cap. 12.
psè secundam æditionem ita variarit, Alios quo-
vt quidam velex solo Matthæo anno que Euangeli-
tarit loca. 33. à Luthero mutata? Quò deprauare
verò eundem agnoscas in Lutheri Dis- et peruer-
cipulis alijsque Euangelicis spiritum, tere scrip-
qui Lutherum erudiuit, mendacij ma- ta tam Di-
uina q̄ hu-
gistrum, præter varia veterum Patrū te mana.
stimonia detorta, deprauata, corrupta,
adulterata, vna Confessio Augustana, Istud falso
cùm Apologia solis luce declareret ma- crimen Il-
nifestius, quæ variam in faciem defor- liricus
mata iactitatur esse illa Carolo Im. Au- obijcit Me
gustæ An. 30 oblata, cùm ex diametro lanchtho-
a vera dissideat, quemadmodum aliàs si agno- ni: et diser
dicetur aptius. Nunc enim Verbū Dei scit flagi-
per Euangelicos esse adulteratum de- tium, lib.
monstramus. Quod dudum de Luthe- de præsen.
ro fuit ostensum, Caluinus Michaelem corpor. in
cœna.

Ser-

Seruetus
quonodo
Biblia de
prauarit.
Acta Ser
ueti folio
161.

et 222.
Sebast. Ca
stalonis
versionem
Beza gra
uiss. crimi
natur.

Bezz ver
sionem
accusat
Castellio
Anglicana
versio
quam fu
erit adul
terata.

Seruetum eiusdē insimulat sacrilegij;
quod quēdam Esaiæ testimonia delen
do corruperit. Rursus quod anno 42
Biblia Lugdunensia suis scholijs adulte
rari. Sebastianum verò Castalionem
Theodorus Beza atrocissimè sanè, et
suppresso nomine, criminatur quo
sua in versione quædam (inquit) sacri
lega audacia detrahit, additq;, Rursus
quædam deprauat, peruertit, corrup
quemadmodum in No. test. anno
tationibus videre est fol. 190. 689. 714
678. 700. Basileæ apud Barb. an. 59.

Quid his responderit Castellio, item
que quid Bezzæ talionis loco nō obiecc
rit modò, sed exemplis luculentis con
uicerit, alibi dicemus fusius. Iā Anglia
nam noui test. versionem quam fœde
corruerint illi duo Apostatae Angli
interpretes, olim R. Cuthebertus Ta
stallus Londinensis Episcopus, suis &
monstrauit pro concione, adfirmans
se suprà duo milia depravationum at
q; peruersiorum vno illo in opere de
prehendisse. Nostratum porrò versio
num

num vitia omitto, q̄ sint vt innumera,
 ita in dies varia magis ac varia. Ceterum
 ut res omnis extra controversiam
 sit, vnum promemus exemplum, quod
 meridiana luce clarius istud Euangeli-
 corum studium minimè Euangelicum
 Orbi demonstret. Cùm peccatis excæ-
 cati in reprobam sint traditi mentem,
 acceptæ peccatorum pristinorū veniæ
 obliti, maxima cum Christi Saluatoris
 iniuria simul & blasphemia, omnia
 Christianorum etiam opera quantum-
 uis bona, volunt esse peccata, quò sic
 vel proprio iudicio condemnati æter-
 nū pereant. Nouæ isti blasphemiae
 quia verbi Dei deest testimonium, au-
 di quoq; quānā arte suum statuere co-
 nentur figmentum. Ex Hebrœo enim se
 vertere mentiuntur: Tibi solum pec-
 co, hoc est, ait Brentius, quicquid ago,
 pecco. Sic & Melanthon locis Cō.an.
 52. Isti cùm hebraismi non omnino fue-
 rint rudes, contra artem omnem, con-
 tra cōscientiā vocē Soli peruerterūt in tā-
 tummodo. Est enim in Hebrœo clarius
 Germāica
 et Gallica
 noua
 Testamē-
 ta, quām
 sint cor-
 rupta.
 Nouis suis
 dogmati-
 bus nouas
 ex Hebrœo
 ac Græco
 singūlārē
 fiones cum
 fonte ipso
 pungnates
 Psalmos
 corrū-
 gelici.
 Tibi solum
 pecco.
 quām

quām vt vel rudimētarius ignoret. Tibi
 soli peccaui לְבַדָּךְ, Eiusdem perfidię
 Verbum caro facta est illud Zwinglij, Verbū caro facta est:
 est, vertit Qui scribens contra Lutherum nole-
 Zwingli- bat simpliciter (inquit Lutherus lib. de
 us. Concil.) legi, Verbum factum est, sed facta est. Ratio, quia Deus nō potest m-
 tari in corpus. Sed hoc de loco inferius.
 Tandémne Dubitanti conspici, Verbū
 Dei per Lutherum aliosque Euangeli-
 cos restitūm ne sit, an adulteratum?
 instauratū an corruptū et depravatū?

DVB. Si olim Marcion veteribus d-
 actus fuit Mus Ponticus , quod pau-
 ca Scripturarum arrosisset loca, suisque
 Dogmatibus dissentientia depravat;
 equidem non video quodnam istis Lu-
 theri aliorumque nefarijs flagitijs ab-
 ominandisque sacrilegijs dignum ir-
 ueniat vocabulum, quibus non m-
 dō Scripturas aliquot vocibus con-
 sunt corrūpere, peruertere, adulterare
 verumetiam epistolis totis, ad cōque li-
 bris compluribus accidere, decurtare,
 expilare.

CONS.

c o n. De nomine non est quod laboremus anxij. Viderint iudices an Stellionatus, an aliud sit crimen, Nobis aliud est in præsentiarum institutū, ut tu semel istis Dubitationum vndis erēptus atque erutus, perspicuè agnoscas, quām verè sit Verbum Dei per Lutherum Germanijs non restitutum, sed adulteratum, atque more priscorū hæreticorum corruptum. Vti enim olim Theodorus Coriarius Scripturis diuinis autoritatem abrogauit, & eas quas ipsemet recepit corrupit: sic & Lutherum fecisse vides, quò utrobique eundem agnoscas Spiritum illum homicidam, & adulterum magistrum.

D v b. Possetne hoc etiam aliunde cōmonstrari?

c o n. Certè, si alia quoque ab eo consideremus renouata dogmata.

D v b. Demiror num præter dicta nuper, alia quoque Lutherus innouando deprauarit?

c o n. Quòd de impio dixit Sp. Sanguis, quòd tanquam mare feruet, hoc

g in

Alia Reli. in Luthero videre est. Non enim con-
gionis do- tentus purissimum Christi lauacrū S.
gmata per Baptismum turbasse, Spiritum Christi
Lutherum depraua- verè mundantem & sanctificantē ne-
ta. gando atque exturbando, ad alia quo-
que Christi Sacra menta conuersus, im-
puro, imò rabido illa ore dilaniauit. V.
Matrimo- rūm hæc paucis exponemus. Postea-
nū Chri- quām Christo, eiūsque seruis, Præposi-
tianum tis, Episcopis, suisque superioribus iu-
per Luthe rum aliōs. ratam negare obstinato animo consi-
que Euan- tuisset obedientiā, totus Sathanæ m-
gelicos re ditus ex spirituali carnalis factus, m-
vera sub- trimonium ut sibi suisque similibus su-
latum et bantibus porcis conuenientius com-
abolitum. menadret, initio illi Sacramenti nomē
cum Armenis detraxit. Nam humanū
esse inuentum docet Capt. Babylonī-
ca. Mox cum Iouiniano benè curata-
te Gallo Virginitatī præposuit. Imò ē
in libidinē homo salacissimē mox ex-
sit, vt concubitum doceret non modō
æquè ac cibum potumque necessariū
sed etiam vtrunque à Deo esse præce-
ptum, Epistola ad Præpositum Lune-
burg.

burg. Imò adeò Mahumeticè coniugatis suis suibus ad subandū libidinis fr̄s na laxauit, vt impudentissimis verbis iste Christi, quem sese iactat, Euangeli sta & Elias tertius legem tulerit Sardanapalicam, Vxor si nolit, ancilla venito. Sic enim extat ad verbum in sermone Lutheri, Cæterum ne quis tam Euā gelicæ legi credat deesse causam, cur To. sexto non pari datur dedecori (ait epist. ad foli 77. Præpos. Luneburg) vxorem ducere, & cibum potumūe sumere, cum vtrunq; fieri cogat necessitas, & Deus vtrunq; ex æquo præcipiat. Istam beluinam concumbendi subandique animo suo carnali persuasam necessitatēm suo ut comprobaret exemplo, post varios cōtravota Deo facta libellos, quibus se a-
 liosque Apostatas sui voti reos legibus solueret, atque ad illegitimas pellice-
 ret nuptias, veraque, vti Canon appellat thag. 4.
 Christi adulteria, bellam illam Catheri-
 nam iam annos aliquot Vvittenbergæ
 varia per studiosorum osculavolutatam
 sibi vxorem duxit. Imò ante biennium

Conc. Cæ

thag. 4.

Cano. vii.

Lutheri

inceptio

nuptiæ

an. 25.

primo illi coniugato Sacerdoti Carol-

Carolsta *s*
dij inceste *nuptie* *fi.*
eticia *Lu-*
theri mis-
fa celebra-
tæ. An. 23.

stadio non solum epithalamium ceci-
nit Euangelicum: sed lasciuus veneris
cultor Missam quoq; si Superis placet,
nouam istis finxit nuptijs, ne res tam
abominanda, & apud Christianos om-
nes semper inaudita, immortali quo-
que apud Germanos careret testimo-
nio. Isthæc aliaq; id genus plurima ex

Lutherus
vnde sua
ex luxurit
venenata
dogmata .

Ioanne Hussio, alijsque hæreticis mu-
tuatus Lutherus in Orbé euomuit: que
si quis prudenter piéque, pro eo atque
Dei Opt. maiestas postulat, cōsideret,
dubitare nequit, quin nunc impletum
sit, quod olim Ecclesiæ Paulus Aposto-

Act. 20 Lu-
pos varios
in Christi
oues græ-
sari.

lus prophetauit, Intrabunt Lupi rapa-
ces in vos, nō parcentes gregi, & ex vo-
bis ipsiſis consurgent viri loquentes per-
uersa, vt abducāt discipulos post se. Sic
enim ex nobis, hoc est, ex nostris mona-
chis Deo quōdam deuotis, Lutherus,
Bucerus, Oecolampadius: ex Sacerdo-
tibus Carolstadius, Zwinglius, Bren-
tius: Ex foro etiam ne quid saltandæ
isti fabulæ decesset, Caluinus, Moli-
næus,

næus, Ottomannus, & ille tam nobilis
scelere Beza, vt nunc illam plebeculæ
aphyam silentio præteream Anabapti-
starum, Zvvencfeldianorum Libertini-
orum: ex nobis, inquam, isti omnes
Lupi rapaces egressi, iam miserrimè
Christi gregem diripiunt, dilaniant, de-
uorant, donec Deus Opt. sua tandem
pietate victus nostrique misertus, ido-
neos Ecclesiæ suæ spōsæ dilectiss. reddat
Pastores, nostris assiduè peccatis depul-
fos, qui erraticas illas reuocēt dissipatas
colligāt, semilaceras sanēt, semineces ac
propè deuoratas viuificant saluandas.

D V B. Optarim nunc Constanti, post
isthæc Lutheri nouata dogmata, in
Christum cūm iniuria, tum blasphema Epilogus
post eius in verbum Dei scriptum sacri lib. 1. cum
lega adulteria, post impias suppilatio- transitiō-
nes atque nefarias corruptelas, audire cundum.
tandem noui istius Euangeli fructus
pernicioſasque Germanijs per eum in
flictas calamitates.

C O N. Huc & ego propero, niſi videbi-
tur antè paucis commemorandū, quæ

§ 3 nam.

nam ex Lutheri spiritu: aut verius ex Apocalypticis istius Draconis ab Evangelista predicti veneno orbi prodierint secte, quæ item priscæ hæreses per eum eiusque discipulos sint renouatae.

DVB. De his breuiter audire nō fuerit ingratum, nisi te nimium isthæc diutina fatiget deambulatio.

CON. Si libet hic confideamus, aut si mauis ad limpidum hoc Viuarium statutes procumbamus. Nam cùm obambulare cum Peripateticis non licet, stat malo, quam desidere: quod valetudini studiosorum hominum hoc illo magis obesse tradant medici.

DVB. Evidem fatigatus sedere malo, quod sic suauius fatigatum quiescat corpus.

CON. Aliā tu vitæ rationē sequeris, quā nō ita facilè hoc vel illud offendat. Sed quia vtrumque nostrum plus satis video exercitatum: crastinum si videbitur diem ad animorum calamitates novo isthoc Euāgelio Germanijs Gallijsque per Sectarios inuectas, contemplandas deimus.

DVB.

D V B. Placet sanè quod suades. Nā & interiecta noctis quies nos rebus adeò tristibus tetricisque, ac, prō dolor, nimirū tragicis dabit alacriores. Vale igitur incolumis.

C O N. Et tu valebis in crastinum, fau-stam noctem tibi Christus concedat propitius. Cras si te hīc offendero, pro virili promissa præstabo.

D V B. Ita constitutum habeo, nec per me stabit, quin fiat quod diximus. Vale.

FINIS LIBRI PRIMI DIALOGO-
rum Dubitantij de uera per Christi Euangeliū
& Salutis uia.

L I B E R . S E C V N D U S
D I A L O G O R V M D E V E R B O

D E I P E R V A R I A S E V A N -

gelicorum sectas adulterato, per Iudaismum

atque Mahumetismum Germanijs

Gallijſque inuectum, conta-

minato ac deprauato.

D U B I T A N T .

Quod te iſthic ad limpidiſſimū
iuxta ac amoeniſſimū viuariū
vti addixeras offendam, gu-
deo. Cœptum heri perge, quæſo, pr-
ſtare promiſſum.

C O N . E quidem, meo non defuerim of-
ficio, ſi quid tuę ſaluti promouendę ad-
feram vñquam idonum.

D V B . I ſthoc ſeculo tot variarū opinio-
num vndis procelloſo atq; periculoſo,
nihil mihi peruaferim ſalutarius, q̄ in-
ter adeò varias Euangeliorum factio-
nes, rectam certamq̄ue ſcire ac tenere
ſalutis æternę per Christi Euangeliū
viam. Hanc mihi porrò demonstrare
obſecro perge.

C O N .

C O N. Hæc sese prodet ipsa facile, vbi
 istius noui Euangeli fructus, sectas va-
 rias, calamitates incredibiles, iam nūc
 Germanijs Gallijsq; inuectas perstrin-
 xerimus: quibus Deus opti. nostris
 Catholicorum, imprimis verò Ecclesia
 sticorū flagitijs iustissimè offensis, nūc Cur secte-
 temporis suam exagitari, ac tantum nō tam varie-
 dilacerari sinit Ecclesiam. Posteaquam nunc gra-
sentur.
 enim Sathan Dei opt. permisso, pecca-
 tis Christiani populi ita efflagitātibus,
 horribilem istum in Catholicam Chri-
 sti Ecclesiam impetū facere fuit aggref-
 sus, varijs eam modis oppugnare non
 definit. Si enim vna non succedit via,
 aliam tentat, mox deinde aliam & aliā,
 donec tandem aliqua miseros quām
 plurimos in suam pertrahat æternæ
 perditionis nassam. Sicuti enim vides
 hoc in viuario piscibus varios tendi la-
 queos, hic sagenam minitari periculū,
 illic pueros hamo insidiantes, alibi nas-
 fas tendiculāsque latitantes: rursus va-
 rios illis mergos, quos Scholuaros dici-
 mus, præsentissimam adferre incautis

g 5 perni-

perniciem, quòd sub aquas ingressi na-
titantes & discursantes imò de fundo
rapiunt, quos apprehensis rostro, an-
guillis emergentes vides tandem, licet
reluctantes & crispantes deglutire: Sic
ille humani generis hostis implacabilis
Sathan, non desinit omnes attentan-
rationes, quibus miseras à Catholico
Christi grege auulsas ouiculas rabidi

Quantum
Diaboli
studiū ad
dispergen-
dum Chri.
& gregein.

more lupi dispergat, rapiat, perdat.
 Ad hanc rem sibi quidem, quo est in
 Christianos infestissimo odio, utiliter,
 illis verò exitialiter conficiendam nub-
 lum nouit Veterator hoc tempore stra-
 tagema aptius, quam varia Euangelij
 titulo spargere doctrinarum genera mi-
 re in speciem plausibilia: quorum saltē
 aliquo incautos fallat, imperitisque fu-
 cum faciat. Ex tamvarijs enim errori-
 bus ad plebeculæ adulacionem & car-
 naliū hominum gratiam Euangeli
 Larua renouatis facile aut hic aut ille
 arrideat, & applausum e blandiatur.
 Si enim animus ab adulterio aut diuor-
 tio abhorret, non ita ab esuris: Si ab

Anabap-

Anabaptisino, non ita à Caluinismo. Si ab hoc quoque, non ita à puriore illo Lutheranismo, aut forte à Libertinismo, aut alio quopiam laquo Euanglico. Omnes enim Veterator ille pertet fallendi rationes. Sed quæ est Dei opt. benignissimique patris suos in filios inexhausta pietas, hoc ipsum diaboli commentum, quod in hos instituit machinatusque est multò callidissimum iuxta ac perniciosissimum, id ille suis electis vertit in bonum. Quòd C A P. IL enim obiter dudum diximus, hinc te lis quidò deprehensurū confidimus, Deū opt. et si populo suo iustissimè iratissimus hasce omnium sanè flagellorum suorum acerbissimas inflixerit plagas, sectas est quibus tot percunt animæ, quot nouis istis erroribus mōriuntur infectæ: tam varia sectarum diuersitas se remedij, vnde admonitæ illas pseudo quælibet heliax Lutheri, & aliorum pseudoeuan alterata heresios gelicorum ad vnum omnium abominationes facilè effugiant, quòd mutuo inter se d'īdio mox ab initio, & quo vltē-

Remediū
contra
sectas est
tam varia
sectarum
diuersitas
se remedij,
vnde admonitæ
illæ pseudo
quælibet
heliax
Lutheri, &
aliorum
pseudoeuan
alterata
heresios
condēnat

vlterius, hoc magis produnt manifestè
quo agitentur spiritu: num illo Chri-
sti, qui non dissensionis, sed pacis est
Deus: an illo verius Antichristi, qui
mnis discordiæ author contra Christi
suo Domino diabolo varias colligit
nagogas. Ut enim ille Christi spiritus
ræ Ecclesiæ Dei Catholicæ promissus
fideles omnes vnius facit cordis & ani-
mæ, hoc est, eiusdem fidei, atq; de Deo
rebūisque diuinis sententiæ, sic ut de eis
dē oēs semper dicāt sentiānt q; eadē: m
non potest nō esse Antichristi spiritus,
qui à fideivnitate ad varias adeò sectas,
ab vna Christi Ecclesia in diuersas adeò
Synagogas variè adeò dissectas inuitat,
seducit, instigat. hoc autem Antichristi
spiritu incōstātię omnis atq; contēti-
onis magistro ut certū est tā varias agita-
ri Euangelicorum factiones, cum ven-
multa dissonantia esse nequeant, sedū
vna est veritas, quām Deus est vnum: ita
& Euangelicorum omnium patrem
Lutherum imprimis fuisse eodem ex-
agitatum ac prope possessum est indubi-

tatissimum, hoc ipsum enim meridiana luce clarus varia Lutheri suo in euā gelio demonstrat inconstantia.

CAP. III.

D V B. Si hoc mihi luculenter demonstraris, magnam eius authoritati, qua passim Propheta, Euangelista, imò si Christo placet, tertius Elias habetur, detraxeris gloriæ portionē. Non enim non potest esse verissimum illud Iacobi Apostoli, Vir duplex animo, inconstans est in omnibus vijs suis.

C O N. Tibi perlibenter hanc nauabo operā, quo semel perspicias, quām iste Lutheri in spiritus fuerit varius atque sui cōstantia dissimilis. Cælestia Christi sacramenta, de Sacramentorū quibus salutem adfert credentibus semipiternam, cūm per Lutherum Satanā cōstituisset obscurare, defœdare atque An. 15. semel quatenus fieri posset, abolere, cū anteā Catholicis concorditer docuissent esse septem, in sua Capt. Babylonica Anno. 20. vnum esse ait sacramentum, si iuxta scripturas sit loquendum, mox an. 22. docuit esse duo, utri liquet²² ex locis Melanchth. Anno 22. & in Ca-

the-

An. 30.
30.

thechismo & ad Vvalden. Anno 30. id est
disertè Lutherus scribit. Rursus anno
eodem cum confessione Angustana,
quam Melanchthon Lutheri nomine
quoque obtulit, profitetur esse tria, vi
declarat Apologia in Confessionis &
plicationem conscripta.

.3.
Lutheri
inconstâ-
tia de s.
Euchari-
stia.

An 30.
An 35.
vide Con
fessio
nem Eu-
charistie.

.3
De Christ:
adoratio
ne in Eu-
charistie.

Sic & de S. Eucharistia diu admo-
dum Catholicè sensit & docuit, adeò
ut in Confessione Augustana professus
sit, esse corpus & sanguinē Christi sub
speciebus panis & vini, quod testes nō
modò oculati testantur, sed ipse quoq;
Svvenfeldius Protestantibus expre-
brat, & fatetur Heshusius. Verū annū
35. videtur à Bucero in Colloquio Ma-
seil Tigu spurgen. eò seductus, vt & panem esse
cum corpore affirmaret. Taceo quod
Oecolampadius & Zwinglius suam do-

ctrinam Lutheru acceptam referunt.
Similiter Christum esse in Eucharistia
adorandum, Lutherus libro de adora-
tione Eucharistie docuit: sed postea id
eum mutasse liquet ex locis Commu-
nibus Melanchthonis, & totius scholæ

Vvii

VVittenbergensis consensu, & Vuirtēs
bergensi Confess. Cōmunionē vtriusque
speciei non esse necessariam diser-
tē docet Lutherus libro ad Bohemos.
& de Capt. Babylo. & sermone de Eu-
charistia. Postea vero contentionis spi-
ritu abreptus, docuit sub vtraq; specie
omnibus esse communicandum.

4. Lutheri
inconstā-
tia, de cō-
munione
vtriusque
speciei.

Opera ad salutē esse necessaria mul-
tis Lutheri verbis ostendit Georgius De Operū
Maior libro de operibus: Sed ex com- necessita-
mentarijs eiusdem ad Galat. liquidissi- te.
mē Illiricus & Gallus demonstrant nō
esse necessaria. Sanctos esse inuocan-
dos Lutherus affirmat libro de prépara- 5.
tione ad mortem, & libro contra Tabo
ritas. Postea sanctis gloriam hanc inui-
dens, ac peccatorum lutocūm desœdas-
set omnes semel homines, hoc noluit
honore illos afficiendos. Porrò quām
fuerit sua in doctrina varius, tam varię
loquuntur per Germaniam factioṇes,
quæ ex discipulorum eius dissontia
sunt exortæ: qui suas et si quoque addi-
dere Magistri inuentis opiniones no- 6.
rum inuo-
catione.

nas, ne & ipsi viderentur magistrorum nomine indigni: tamen potissima diss

Ex varia Lutheri doctrina varias esse discipulo-
rū eius se-
tas exor-
tas. sionis capita à Luthero sunt mutuati, ut liquet de Antinonijs, Osiādrianis, Maioranis, Musculanis, qui suam Lutheri verbis doctrinam tuentur, quam aut concionibus, aut disputationibus, aut scriptis eius hauserant. Certè illud omnē de hac re tollat scrupulum, quod Lutheri scripta toties impressa, maximā prae se ferant doctrinæ varietatem, & indignam nouo Euangelista inconstiam. Qui enim primam contulerit editionem cum illa anno 52. Rursus cum illa Ienæ excusa, videbit magnam doctrinæ Lutheri non modò dissimilitudinem, sed manifestam inconstantiam atque adeò pugnam, quam pij viri, Episcopus Faber, Cohlæus, aliquique centurijs aliquot Antitheseon Lutherii apud notarunt, orbique cœcutienti (sed heu dolor frustra) demonstrarunt. Imò dux ipse Saxonæ Georgius nouissimus Euangelistæ ridens inconstantiam ac discipulorum eius subsannans stultiam

tiam

tiam levissimam, & leuitatem stolidissimā, lerido utebatur apophthegmate, Lutheranos hodie nescire quidnā die crastino essent credituri.

DVB. Si Lutherus tam fuit in doctrina varius atque inconstans, mirum est tantum fuisse Lutheri discipulorum numerum.

c o n s. Imò si vñus idemque fuisset in docendo, non tantum auræ popularis captare potuisset. Dum verò se in omnem placendi populo transformat speciem, ac nunc hoc, nunc illud aut in gratiam populi aut in Principum adulacionem nouaret, dignè est tanta Euangeli corum facta non secta, sed confusio versus Babylonica. Quod vt liqueat magis, non fuerit inutile Cathalogum tibi cōmemorare sectarum: non quidem omnium, quibus ne dies quidem sufficiat totus: sed nobiliorum, quæ ex uno illo Lutheri ceu Apocalyptic draconis habitu in orbem efflatæ Christianas passim depascuntur prouincias Euangelij prætextu: quod sibi quæque cum alterius

h con-

condemnatione superbissimè arrogat
 d v b. Age, ó bone, catalogum istarum
CAP. IIII. nobis cōtexe seṭtarum, vnde liqueat, q̄
 sint inter se concordes Euangelici isti
 c o n. Difficile fuerit, tamen dabo o-
 peram, vt ne quid frustrā desideres. Ci-
 captiuitatem quandam Babylonice

Catalo- Draco ille Apocalypticus nūc Dei pe-
 gus secta- missu solutus, per Lutherum, aliosque
 rum ex Euangelicos istos populo Dei molire-
 Lutheri tur inducere, varias paulatim inuexit
 pseudeuā. prætextu Euangelij seṭtas per quosdi
 gelio na- improbos, qui rem istam Reipublicæ
 tarum. Christianæ pernitiosam, ac Ro. Impe-
 rio exitialem, suo procurarent studio.

Tres Euā- Euangelicorum igitur, qui Euang-
 gelicorum i stiū noui, quod iactitant, doctrinæ
 classes. per Lutherum aliosue adulteratam se-
 ētantur, in tres distinguas commodiſſi-
 mè classes, tametsi tanta sit varietas, cō-
 fusio, & doctrinæ inconstantia, vt no-
 existant ferè factiones, quōt capita: tot
 propē hæresiarchæ, quot seṭtarij. Ali-
 namque sunt Lutherani, aliij semiluth-
 rani, aliij Antilutherani: de quorum no-
 bi-

bilioribus tatum dicemus factionibus.
 Nam si quis omnes huius fermentati se
 culi errores, ait Hedio epistola ad Me-
 lanchthon. numeret de fide Trinitatis,
 de Christo Deo, Sacramētis, & cæter.
 fere totidē inueniet, quot ætas habuit ^{Prima clas-}
 Augustini, id est centū viginti octo. ^{sis Euan-}
 Sed nos telam istam exordiamur Satha ^{gelicorū}
 nicā. ¶ Lutherani, qui impuram Luthe- ^{Lutheran-}
 ri pseudomonachi sectantur doctrinā. ^{norum.}
 Hic se Christi Euangelistam gloriaba- ^{Lutherus}
 tur, vti Manichæus se Christi Apostos- ^{Euagelista}
 lum, quòd Germania ante suam do- ^{et tertius}
 strinam, inquit, gloriosè suum commē-
 dans fictitium dogma, nunquam verū ^{Epiſt. ad}
 habuisset Euangelium. Item tertiu He ^{Ducem}
 liam, vti olim Noētus se Moysen, & fra- ^{Georgi-}
 um. ^{um.}
 trem suum Heliā iactabat. Post varia,
 eaq; familiaria cū diabolo habita collo
 quia, quibus ille argumenta suggere- ^{Lutherus}
 bat nouo suo pseudapostolo digna: ^{Diabolū}
 Imò visiones diaboli cùm alijs in scri- ^{ſuum iac-}
 ptis ſæpe iactet, ait Abbas Vet. Cellæ, ^{tat magif-}
 libro de Missa angulari manifestè fate- ^{trum li-}
 tur diabolum eſſe præceptorem ſuum, ^{bro de miſ-}
^{fe angu-}
^{lari.}

qui disputādo ipsū docuerit, missā nihil
esse boni. Ab hoc Euāgelista nouo, cū
nihil boni aut puri expectari posset, cū
anteā Ludder infausto fœdōque nomi
nevocatus, se posteā Lutherum quasi
purum dixit, quem tamen Erasmus ep
stola ad Goclenium, ex ipsius scriptu
se deprehendere affirmat virum esse
leratissimū. Seditionis verò illius Ger
maniæ authorem fuisse, quæ rusticorū
absumpsit centum quinquaginta milia
inficiari nequeant Euangelici. Imò filo
hannes Stoltzius in Lutheri defensio
ne meretur fidem, inducit Camerarius
Lutherum de suis sceleribus, adeóqu
in sancta (inquit) vocatione designatis
declamitatem. nā eum turbarū Germ
aniæ causam ausus est proclamare, cul
pamque omnium ærumnarum, quibus
adhuc conflictatur respublica, in illis
transfert contentiones. Istum ergo Eu
angelistam Lutherum, id est, purissi
mum Euangelij doctorem vocitant
Sed simili stoliditate olim Manichæum,
id est, insanientem, sui immutato etiam
non-

non nihil infausto magistri nomine dicebant Mannichæum, quasi mānafundentem. Horum variæ sunt factiones hodie per Saxoniam: vti confessionibus suis anno 61. declararunt Mansuelden ses & Vinarienses, qui septem ferè Lutheranorum damnat sectas ceu minus Euangelicas, aut Lutheri dogma non verè secutas. Sed qui corum volunt videri Lutheranissimi, sese Cōfessionistas à confessione Augustana iactitant, quā tamen nunc sectantur variatam & reuerā deprauatam atque adulteratam à doctrina anno 30. Carolo quinto exhibita. Quia verò Lutheri doctrinam Illyricus & Gallus à Melanchthonē alijsq; accusant depraustam, (si enim esset à Deo Patre, eradicari per homines, imò discipulos ipsius non potuisset) conati sunt pristinos ac propè obsoletos Lutheri renouare errores ab alijs condiscipulis ceu anathema damnatos.

Illyricani à Matthia Illyrico homine
Sclauo nunc dicuntur, qui eius doctrinam contra Melanchthonem & Vvit-

h 3 ten-

tenbergenses sectantur de Seruo arbitrio, quod opera bona non sint necessaria ad salutem secundum Lutherum. Hunc inter alia etiam renouasse Artij doctrinam, talemque eum esse ab Academia Vvittenbergensi damnatum, testatur Staphylus defensione sua. At huius classicum etiam Mansueldenses ecclesiæ suam edidere confessionem contra Vvittenbergenses & Lipsenses.

•3. Maiorani à Georgio Maiore, qui à Luthero è stercore erector, ait Stoltzius, horrendum in eius patria perpetravit monstrum, docens opera bona adiutare necessaria, etiam infantibus, vestis in Genealogia Lutheri. Hi alia Lutheri loca promulgi, quibus contra Illyricum pugnant. Iste Lipsiæ regnans, & Vvittenbergæ quibus sese opponunt Ienenses & Mansueldenses.

•4. Antinomi Ioanem Islebium Lutheri ciuem ac discipulum sectantur magistrum. Hi dogma sequuntur legibus diuinis contrarium, ait Querela Lutheri, legem operum reijcientes, finguntque homi-

homines contra conscientiam iustos esse. Aiunt enim, teste Luthero Fibro de Concil. Si es adulter, scortator, ysu rarius, auarus, aut alijs pollutus peccatis, si tantum credis, saluus es.

Mansfeldenses, qui confessionem ses tantur comitum Mansfeldensium Iuniorum, qua non paucas Lutheranorum damnarunt sectas. Inter alias verò Adiaphoristas, assertores bonorum operum, defensores liberi arbitrij, siue Melanchthonicos, Osiandricos, Stan carianos.

Ienenses, qui Ducum Vinariensium Confessionem professi, nouē Lutheranorum sectas damnant, inter quas recē sent Vittenbergenses & Lipsenses.

Osiandriani ab Andrea Osiandro, qui & sibi spiritum istum videbatur natus Euangelicum, id est dissensionis magistrum, vnde nec Lutheri vestigijs consistere potuit, tametsi plurima Lutheriloca ad suæ doctrinæ confirmatio nem adduxerit. Docet autem hominē iustificari non fidc, sed essentiali iusti

tia Christi in nobis habitante, ut non sit gratię in credentibus, sed naturę, ait, Querela Lutheri.

8. Stancariani à Francisco Stancaro Mi
tuano, qui Osiandro se opponens dum
Christi defendit humanitatem, pe
quam iustificamur, in contrariam inc
dit hęresim, ait Palladius, et Christidū
nitatem cum Arrio persequutus est,
cumq; ait Rabinorum contagijs inf
etum. Docet autem Christum esse iu
stificatorem, ait Staphylus, iuxta solm
naturam humanam exclusa diuina. Sed
isti in tertiam forte reiciendi sunt claf
fem Euangelicorum, quod cœnam de
mini volunt præberi tanquam corporis
arrabonem.

9. Musculanos dixeris, qui Andréę Mu
sculi dogma sequuntur. Is in duos suę
riores illos inuectus, docebat Christum
esse non modò secundum vtramq;
naturam iustificatorem, sed etiam di
uinam eius naturam in cruce et passam
et mortuam, in cuius blasphemię con
firmationem libellum edidit nomine

Lu-

Catalogo
hæreseon.

Lutheri idē affirmátis: quod & ex libro
Lutheri de Concilijs queat confirmari.

Iustificatorios haud immeritò ap-
pelles omnes, qui Lutherum sequuti
magistrum, de iustificationis modo dis-
fentiūt. Ex varijs enim sui hæresiarchæ
verbis & inconstantibus, varium quo-
que discipuli concipiebat sensum. Cū
enim Osiandro se opponerent, Dux
Prussiæ an. 14. Lutheranorū Prædican-
tibus (sic enim nunc gaudent illi appellari
pastores sectarum) iudicium petijt
super iustificationis modo, quæ omnes
ecclesiarum suarum nominē ita respon-
derunt, vt plus esset ipsis inter se, quam
cum Osiandro, mutuæ dissensionis. Pri-
uatam enim quisque iustitiæ definitio-
nem obtrudebat, omnes contrariam,
nullus Catholicam.

Pfeffingeri à Iohanne Pfeffingero,
qui pastor Lipsensis vna cum schola
Lipsensi Pelagi renouauit hæresim. Pu-
blica enim illum definiisse disputatiōe
ait Nicolaus Amsdorffius, hominē suis
naturalibus viribus assentiriverbo, pro-
mis-

missionē apprehendere, & spiritui sancto non repugnare posse. Heshusius docet defensione contra Caluinum, Lipsenses & VVittenbergenses Theologos palam adserere συνεργίαν, & cooperationem humanæ voluntatis in conversione, qua homini non renato tribuitur facultas sese applicandi ad gratiam, & verbo Dei ex sese assentiendi. Isti & suum edidere Interim, quo veterrimum Lutheranismum mirificè interpolarunt. Cæterum Lutheri sectam esse circiter in triginta quatuor sectas diuersam, ait Bredenbachius in psal. 67. quæ se mutuum editis libris oppugnant, præter eas, quæ in indocta plebe latent.

Lutheri se
æx 34.

Plura enim Lutheranorum deprehendes genera, si, vti ait Cleinvvitzius, supputes varias præsentis corporis domini in Eucharistia sententias. Alij enim adesse, ali j inesse, ali j subesse, ali j esse cum pane, ali j circa panem. Alij denique alter nouum Lutheri figmentum efferūt. His alias adde Lutheranorum sectas, quæ suam, quam dicunt, Missam Euangelicam

gelicam aliter atque aliter celebrant.

Alij semilatinam, alijs habitu laico, alijs ecclesiastico: Aliter dñique Vittenbergæ, aliter Norinbergæ, aliter per datum Wirtembergæ, aliter per Brandenburgæ, aliter per Bauariam superiorem.

Sunt & qui Eleuationem S. Eucharistiaæ retinent, ut testatur Cleinvitzius contra Heshusium: Sunt & qui aboleuerunt hunc ritum, ait Heshusius.

Pastillarij sunt, qui corpus quidem Domini præsens in S. Eucharistia fatetur, sed in pane aut sub pane, uti ferina in pastillo, aut pillulæ in ouo reconditæ. Sic quatuordecim illi Pastores Sueuici, quorū tūc Brentius fuit antesignanus, cùm Oecolampodium oppugnarent communis scripto.

Nunc ad secundam ueniamus Evangeliorum classem.

(. . .)

Semi-

**Secunda
classis Euā
gelicorū
Semiluthē
taborum.**

**1.
Interimi-
ta-**

**Catalogo
baret.**

**2.
Adiaphori-
ta-**

**Confessio
ne purę do-
grinę.**

Emilutheranos dicimus, qui Lutheri placitis sua quædam noua Euangelij prætextu assunt. Horum varia est natio, sed primas facilè ferunt Interimistæ, qui duplices sunt generis. Alij enim Interim Augustinum sectantur anno 48. confectum vbi post mortem Lutheri falti quidam fratres, ait Palladius (de suis loquens Euangelicis) iniquitatis mercede cōdūcti, cum aduersarijs (Catholicos dicit) conuenerunt & libellum Interim, compilarunt.

Alij dicuntur Adiaphoristæ siue Lipsenses, ab Interim Lipsensi, quod Adiaphora, id est indifferentia habeant ecclesiæ & conciliorum constitutiones que cærimonias, quas quivel obseruat vel violat, mutatve, nihil peccat. Horum disciplina plurimos naucta est discipulos, quos Amsdorffius scribit simulare & dissimulare omnia, atque se compare, quasi Imperatori obtemperent in eiusque gratiam Missam, & veterem religionem rursus amplexos fuisse, neque

que id tamen facere, ac nihilominus
in Lutheri disciplina permanere velle.

Lutherosiandriani, siue Brentiani, à
Ioanne Brentio dicti, qui Lutherum
Osiandro conciliare studet: is enim E-
pistola ad ducem Vvirtembergensem
anno 52. docet cum Luthero contra
Osiandrum, hominem hac in vita impu-
tatiuè haberi iustum, & post hanc vi-
tam cum Osiandro contra Luthe-
rum affirmat hominem oportere ea-
dem iustitia, qua Deus essentialiter
iustus est, iustum re ipsa fieri. Hunc
sectantur Theologi Tübinger, teste
Staphylo in defensione.

Lutherozvvingiani, qui Luthero cū
Zvvinglio, hoc est, albo cum nigro con-
uenire posse sibi persuadent. Huius sen-
tentiae accusatur passim Melanchthon,
recte Cothurnus germanicus ideo dis-
cetus: qui sub finem vitæ à suo Helia Lu-
thero tantopere veri Euangelij nomi-
ne tam diu prædicato ad Zvvinglium,
pridem licet hæreseos à se notatum, a-
deo quæ scriptis suis oppugnatum, desci-
uit,

uit, disertis verbis in iudicio suo dece
na Domini ad Comitem Palatinum,
Anno 58. Brentium quoque huius
Lutheri Euangeliō defectionis accusat
Amsdorffius, quod noluerit condem-
nare Zwinglium, sed cum Lutheroci
ciliare moliatur, præfatione in librum
Iaco. Andreæ, horum sectam.

Confessio
ne puræ
doctrinæ

• 50 •
Vbiquetij non immeritò appellen-
tur, qui vbiquitatem corporis Christi
fingūt. Cùmenim nec Caluinistis, nec
Catholicis consentire de Christi cor-
pore velint, nouum opinionis porten-
tum Germanijs inuechunt, adeò ut non
dubitent affirmare, Christum secundū
corpus etiam in inferno adesse præsen-
tem, si fidem meretur Micronius respo-
so ad VVestphalum. Iohannes Boede-

In funda-
mētis Cœ-
næ Domi-
ni.

ker Bremensis, docet Christi humanitu-
tem vnā cum diuinitate esse præsentem
in cœna sacra, in Baptismo, in verbo, in
omni denique cœtu, in nomine Dei
ritè cōgregato. An nō iste sub Lutheri
nomine Caluini ludit fabulam? Hanc
blasphemiam olim Zwinglius Catho-

li.

licis non erubuit mendacissimè affingere, qui asserant humanitatem Christi vbiique esse, sicut diuinitatem: quod nullus omnium sensit Catholicorum, sed Christi corpus docemus esse pluribus in locis simul, non sua quidem natura, vti est diuinitas vbiq; per naturā & maiestatem, sed sola Dei voluntate, cui non est impossibile omne verbum.

Bellianos à Bellio Montfortio dicit
Beza, sed errorem non attingit, nisi forte quòd hæreticos scriperit cōtra Caluini doctrinam non occidendos.

Heshusij, à Tilmāno Heshusio, quē Caluinus Seruetianum infamat, Boquinus Arrianum, V Vilhelmus Cleinvitzius verò præter peculatum plurimis de fidei capitibus accusat: quibus hoc anno sua respondit defensione, obiecta inficiatus, nisi quòd illud, Trinitas est vnitas, negat se meminisse, an dixerit in lectionibus: cùm ita disertè doceat, de præsentia Christi corporis in cœna, obiectione quinta.

Melachthonici, qui Lutheri doctrinam

nam professi, illam deserentes, Philippum Melanchthonem sectanturde libero arbitrio, alijsque dogmatibus Lutheri corruptela repurgatis. Hos insectantur acriter Illyricus cum Vianrien. Erasmus Sarcerius cum Man uelden. tanquam puri puti Saxonici uangelij deprauatores. Illum præter accusat Illyric⁹, quòd doceat hominē posse ad gratiam Dei recipiendam sese
Illyric⁹ in libello, Be preparare ex puris naturalibus viribus
richt. Sic ex olim Stoico & Manichæo, nunc Melanchthō factus est Pelagianus. Unde illum meritò Cothurnum appellat non modò quòd Pelagianismum reuet, aut oppugnatum pridem iam absrat cum Catholicis liberum arbitrium, sed quòd olim ex professo Zwingliorum hostis, nunc factis & scriptis pro Zwinglio pugnat, immò euertat Lutherum, adeoque Euangelicam illum Confessionem Augustanam sua manu descriptam, atque in Comitijs Augustanis Carolo V.A. exhibitā, & Apologia illa mendaciorum scaturigine tunc qui-

quidem propugnatā, sed postea varijs modis ab ipso immutatam atq; depravatam & adulteratam, quod falsi crimē suo magistro Melanchthoni Matthias Flaccus, vti & de alijs Lutheri libris adulteratis, nō dubitat impingere libellos Io supplicatorio pro Synodo in Saxonia congreganda.

Hanc in classem rectè reponantur & illi Euāgelici, quos Erasmus dicit per Fronto-
frictæ frontis, qui scalpro perficāt frō^{res.}
tem, donec eliciant sanguinem, ac mox locum inungunt oleo, itaqué Christo Purgat. ad
initiantur. Istos anno 34. scribit Eras- epūt. Lu-
mus exortos. His non fuere dissimiles thein non
pneumatici quidam, tametsi plerique sobriam.
anabaptismi spirent Enthusiasmos. ¹⁰ ¹¹

Lutheropapistas vocat Ioannes à Lasco VVestphalū & coniuratos, qui Lutherum sectati, videantur Ro. Pontificis excommunicationē, qua Sacramentarios suis ejiciunt synagogis, imitari. Alij enim Lutherani his sūt æquiores, qui nec Zwinglium damnare sustinēt, neque ab eius loquendi formulis abhorrent,

horrēt, reipsa liquido declarantes, quid monstri domi alant, si modo per principes, quibus adulatores aduersari non audēt, liceret. Certe si vera narrat Hes-
husius, hoc nomine recte censeantur
Vvittenbergenses & Lipsenses docto-
res, qui & libris editis docent, Licitu-
eille suscipere doctrinam Ro. Pontif-
cis, & omissa Confessione esse parendū
impiο magistratui. Quid, quod Illyri-
cus cum suis manipularibus præfatio-
ne, 5. Centuriæ Historiæ Ec. Magdeb-
ait Lutheranorum quosdam (notas
Vvittenbergen. & Lipsenses Theolo-
gos) suum peccatum sicut Sodoma p-
querela de dicare, corruptelas & lapsus atroce
Lutheranorum (doctrinæ Lutheranæ) palliare, immo-
apostasia. pro optimis operibus defensare. Mu-
tos præterea, inquit cessisse Ro. Ponti-
fici, eum esse Oecumenicum, ei que
rīsditionem Paradisi, hoc est Ecclesie
restituendam esse. Cessio facta est in
ticulo de Lib. arbitrio in gratiam Papi-
starum. Cessio facta est, quod principa-
liter fide iustificamur. Cessio facta est,
quod

quòd opera sunt ad salutem seu iustitiā necessaria. Cessio facta est, quòd ceremoniæ Ro. pontificis sunt recipiendæ, tantum ut crux auertatur.

Sic Illyricus de suis syneuangelicis Lutheri titulo gloriantibus. Ex quibus alijsque causis infrà commemorandis vide lib 3. cap. II. Lutheri Euangeliō repentinum ominatur diuinatque interitum, Tragicū exclamans, Perit, idque repente, veritas (per Lutherum) patefacta? Tales quidē habet Germania superior, qui syn euangelicorum censura vtrique parti placere student. Verùm sunt & per Belgium non obscuri nominis, qui sese, vel loquuntur, neutrales gerunt, qui in Catholica & Romana permanentes, quod verbis quidem aiunt, Ecclesia, de fœdis aliquot eam repurgare conantur erroribus. Si de hominum moribus fatagerent corrigendis, nos sanè ulroneos haberent suffragatores: Iam cùm erroris notent, quod erroris est vacuū: Rursus pro euangelio arripiant, quod Euangelio est contrarium, homines mi

seri frustrà sensu carnis suè inflati, aliud consequuntur nihil, quàm vt ab vtraq; parte audiant malè, ac à neutra pro suis agnoscantur: vtrinque reiecti, vtrinque damnati, ac ferè proscripti. Vnde verè Semicatholici appellantur, quòd isti professio ad salu:em nō plus ipsis profuerit, quàm Iudeis vnum eundémque Deum colétabus veri Dei cognitio atque cultus Iudaicus. Qui enim non est mecum (ait veritas Christus) cōtra me est: qui contra Christum est, Dei filius, nedum hæres Dei, aut cohæres Christi esse nequit.

Tertia
Euangelii
corum
classis,
quæ est
Antilu-
therano-
rum.

Sed iam ad tertiam descendamus Euangeliorum classem. Ea habet Antilutheranos, qui Lutheri occasione ab Ecclesiæ doctrina dissentiētes dogma-ta sēcantur Luthero contraria.

i.
Sacramen-tarij Ca-rolistadij. Cō.ad Co-liss.

Horum famosissima est factio sacra-mentariorum, qui ab Andrea Carollo dio Archidiacono Vrittenbergensi originem ducunt, quòd is teste Melanch-thone primùm disputatione non esse præ-sens in cœna corpus Domini, primum quæ

que de Eucharistia excitauit tumultū
anno 24. verba Christi in hunc detor- An. 24.
quens sensum, Corpus meū, quod pro
vobis datur, est hoc, quod hic affidet
mensæ. Verūm cùm insulsa eius inter-
pretatio verborum coenæ Domini non
placeret discipulo Hulrico Zwinglio
Canonico Constantiensi, nouam secta Zwinglia-
batur sententiam de Eucharistia, quam ni.
fese in Battauí cuiusdam epistola, teste Lib. con-
Heshusio, reperisse fatetur, vbi Est pro tra Calui-
num.
Significat accipiendum didicit: quod
prodigiosum commentum exemplis è
scriptura petitis cùm nec sibi, nec audi-
toribus persuadere posset, narrat sibi
in somno visum, adesse monitorem (a-
ter fuerit, an albus, inquit in subsidio Zwinglio
de Euchari. nihil memini) qui diceret,
Quin ignaue respondes quod Scribi- arma sup-
tur Exo. 12. Est enim phase, hoc est, trāsi pediat dia-
tus. Ita Tilmannus Heshusius contra bolus cō-
Cal. & Bezam. Huic errori & alios ad-
iunxit plurimos, quibus Catholicam S. Eucha-
turbauit Ecclesiam, vti de peccato ori- ristiam.
ginali, quòd sit tātum naturę morbus,
non peccatum,

i 3 Rurs

Rursus Christi gratiam cum Pelagio
 aboliturus hominem posse solis natu-
 ralibus virtutibus & meritis vitam æter-
 nā impetrare, ut Cato, & Scipio, quos
 saluatos docet libro contra Urbanum
 us, et Nestorij errorem reuocan-
 torianis.
 Pelagianis nouat Zwingli Regium. Sic Nestorij errorem reuocan-
 turus, volebat legendum esse Ioan.
 Verbum caro est facta, non factum, va-
 luerunt Lutheru ait libro de Concilijs. Hic rā-
 ta audacia in magistrum suum Lutherū
 insurrexit, ut ipsum hæreticum scribe-
 ret, quod sententiæ suæ de Eucharistia
 repugnaret: Contrà Lutherus Zwinglium cum suis habet hæreticum. Unde
 acerbissimum inter ipsos, suosque vni-
 que sectatores natum est bellum, quo
 etsi ter quater conati sint Syncretismo
 quodam componere, ut acrius Catholi-
 cam Christi oppugnarent Ecclesiam:
 tamen semper magis recruduit, vt
 quet ex maledicis scriptis Caluini
 VVestphali, Bezæ & Heshusij, Luthe-
 ri, & Zvnglij, cui sua Cōfessione sup-
 petias veniūt Tygurini illius maledicū-
 retundentes acerrimè.

Cate-

Cæterum hæc Sacramentariorū doctrina tam fuit vel à sui exordio variè dissecta, vt intrabiennium in sex aut se^z An. 26. prem sectas fuerit dissipata, inquit Lutherus sermone super Sacramēto Haganœ anno. 27. Imò infinita penè est quam va-
hac in parte aiunt Bremen. conciona-^{116.}
tores ad VVestphalum, Confess. De S.
Eucharistia, opinionum varietas apud
eos. Vnde fit, vt varia etiam sortiantur
nomina. Istorum quidā sunt dicti Oe-
colampadiani, à Ioan. Oecolampadio
Briggiano apostata, qui vt suum nomē
varijs de Græco translationibus auda-
cia planè sacrilega mutilatis & corrup-
tis contaminauit: ita cum à magistris
suis inter se discordibus dissentientem
alij sacramentariorum Duces facile ob-
scurarunt, tametsi affectatæ tyrannidis
Erasmus Roterod. eum, vti & Zvvin-
gium, accusarit epist. ad Goclenium.

Secte Sa-
cramenta-
riorum

Oecolam-
padiani.

Sanè qui illum Basileæ nouerunt, te-
stes sint, quantum imperij in magistra-
tum sibi usurparit: qui eius nutibus
non parebat, mox ordine mouebatur:

i 4 qui

qui eius auaritiam odisset, quod domum domui, agrum agro copularet, non impunè ferebat. Eius metaphoram siue tropum, quo corpus Domini esse voluit pro figura & signo corporis dudi explosam, nunc Petrus Martyr reconquerre molitur, à quo sūt Martyriani, quia Deum negat facere potuisse, ut unum corpus sit in pluribus locis. Sic Diabolus contra Brentium sui magistri blasphemiam vincit. Idem P. Martyr cum alijs Zwingiani Christum ad discipulos Octaua Paschæ ingredientem inducit per rimam, Caluinus vero illi integras fores aperuisset, ne videlicet pressuræ villam tenellum Christi corpus patiatu-
hic nouus Antichristi Martyr perfene-
stram introducit, ut verum sit quod ha-
bet Euangelium, Christum clausis ostiis
ad suos ingressum.

.4.
Martyri-
ani. Vide Hes-
holium
contra
Caluinum
.5.
Bucerani. Bucerani, à Martino Bucero quod dum Dominicano habent nomē, qui postea in Lutheri sectam iurarit, licet nec huic persistenter fidus, facile ab alijs fuit gloriæ studio superatus. Tanta au-

tem fuisse in Euangelio isto inconstans
tia illum scribit R.D. Stephanus VVinton.
vt hominem appellat plagosum,
quod insigniores sectas sectatus,vndiq;
vapulauit.Nam initio vbi Lutheri do-
ctrinam reieciisset,sese ad iurati hostis
Zwinglij castra proripuit: vnde & in
Marpurgensi disputatione contra Lu-
therum pro illis dimicabat: sicut & Au-
gustæ subscribere noluit Confessioni
Principum protestantium Lutherano-
rum, sed Argentinensi.mox mutata ve-
lificatione, vbi Zwinglius inter arma
paricidalia à se concitata corruisset tru-
cidatus, iterum Luthero sese coniunge-
re studuit, à quo pridem falsi & si publi-
cè notatus fuerat, nunquam tamen se
purgauit legitimè. Deinde cum VVice-
lio iam ad Ecclesiam Catholicam re-
uerso nouam contra Lutherum medi-
tabatur pacis & concordiae formulam.
Etsi autem tam esset varius, nunquam
tamen sibi dum esset sacramētarius pla-
cuisse scribit,Est,pro Significat: & cor-
pus,pro signo corporis: hoc est nun-

i 5   quam

quam sibi probatum aut Zwingli aut Oecolampadij inuentum, sed sui ingenij, quo erat sanè non omnium infelicissimo. Ut autē suis in erroribus erat inconstans, ita illius sententia inuentore videtur Michael Dillerus fecisse, quod qui fidem tantum habet historicam, in cœna nihil quam signum corporis accipiat. Alberus scribit Bucerum sic esse verba Domini interpretatum, hoc est protestatio & memoriale beneficiorū Dei. Sanè vt in Christianismo fuit inconstantissimus, ita in paterno Iudaismo constantissimus. Præter usuras enim defensas licitas, etiam Christi adventum sub mortem narrat oculatitentes reuocasse in dubium.

.6.
Farellistæ à VVilhel. Farello nuncupantur, qui Geneuam cum vicinia suo infecit toxicō. Hunc adeò seditionem metuebant Basilien. vt cū bis Monte Pellicardi profugisset, eum in exiliū abire iusterint. Hic præter Sacramenta rismumetiā Samosateri renouauit hæresim, Spiritum Sanctum affirmás motum

Eras epist.
ad Prin. In
fer. Germ.

tum in rebus creatum. Ita in Summa Gallicana scripturæ, teste Petro Carolo epist. ad Card. Lotharingum. Verū captata per illum gloria facile per discipulos Caluinum, Seruetum, Viretū, a losque illustres Antichristi martyres, disparuit.

Caluinistæ à Ioan. Caluino Picardo ^{7.} Caluini.
Nouiodunensi, nunc famosissimè cele-
brantur per Gallias, quem à patria sua
ob vitæ improbitatem exulare scribit
Anto. Demochares, de missæ sacrificio. Caluinus
c. 2. Eundem nouerunt nostri, inquit ^{ob vitæ im-}
Ioan. Vacquerius Lib. de Tentationi-
bus, inter dissolutos suæ vrbis viros dis- ^{probitate}
solutissimū, inter incōstātes & fœdifras-
gos incōstantissimū. Hic igitur Gallica-
ni ingenij fastu, vanæque eloquentiæ
cothurno, ac doctrinæ suæ opinione tu-
midus, primum Basileæ delitescens, tū
Argentorati exulans, ac profugorum
ibidem factus concionator, post Gene-
vensis ecclesiæ arrepta, contra Dei le-
gem pulso Vicecomite & Episcopo, gu-
bernatione, nō modò Sabaudiam, sed
totam adeò Galliam suis infecit, euer-

tit, perdidit blasphemis. Præter novum suæ cœnæ figmentum, quo Christum, si cet absentem, imaginatur sua tantum vi & efficacia præsentem per Metonymiam.

Caluinus. In quo neque suo cum patre Farello, aut Oecolampadio, neque suo cum gistros Zwingliū & Oecolā. quo reprehendit, quod Cœnam Domini non recte tractarint, unde & in cul-

Imperitia pa esse ait: quod magna animorum reprehen- offensione Tigurini accipiunt, tan-

dit, lib. de Cœna. quam in suum Apostolum vehemen-

Eras. Alber- ter iniurium: sed ijs palinodia est recō-
russ lib. cōtra Carol. ciliatus. Alios quoque errores ab omni

Errores alij reuocat, quos ex plurimis annotat

Caluini. decem Heshusius. lib. de Eucharisti, quod animo & factis declarat bapti-

mum pueris non esse necessarium. Nat-

Baptismū rat enim, noluisse Caluinum puerum nō esse puerum imbecillum, ac in templum delatum

ris necessa baptizare, sed ut postridie reportaretur
riū, vt Ma- mandasse, qui interea est mortuus. Ru-

michæus. sus quod testimonia ex Genesi pro sa-

crosancta Trinitate, & Christi diuinitate à Catholicis adducta, velut Rabbino

rum

rum patronum agens extenuat. Cæterum quid senserit de Trinitate, in synodo Lausanensi declarauit, vbi teste P. Caluinus. Catolo, qui interfuit disputator, profitebatur se Symbolo Athanasij nec crezat. Arrhianus. dere nec discredere, donec ad scriptura rum gnomen, (Sic enim græci sabbat) il lud examinasset: Imo illū versum, Alia est persona patris, alia filij, rei cebat, eò quod græcè est Hypostasis, quæ personam (inquiebat) non significat. Certè Christum Deum esse ex substantia patris ante secula genitum, nunquam extorqueri potuit, vt Caluinus confiteretur, sed quatenus Deus est Christus, à seipso esse affirmabat. Quod an nō reue ra Christum patris esse filium neget, ipse viderit. Sed de his infrà dicetur aptius in renouatis per Euangelicos priscis damnatissimorum hæreticorum opinionibus. Inter alias porro blasphemias, Caluinus vt hominem cum Manichæis facit brutum, quia non liberi arbitrij: Ita Deum quoque docet impiorum scelerum non tantum permitte. Caluino brutescunt homines. re

Deū peccare, sed operari etiam efficaciter. Rursus
 ei authorē Adæ peccatum occulto Dei decreto
 facit Calui n'cū Simo ne Mago. fuisse ordinatum. Imo diabolum Dei
 mandato esse mendacem. Itaq; Deū
 esse non tantum malorum, sed peccati
 quoque authorem. Hæc Caluini verbis
 blasphema recitat Heshusius in errori-
 bus Caluini, sub finem suæ confessionis
 de S. Eucharistia. Vbi inter cæteros pris-
 corum hæreticorum renouatos erro-
 res, obseruandum est, Caluinum doce-
 re Deum peccati authorem, quod lib.
 contra Libertinos sui oblitus affirmat
 à Simone Mago sumpsisse originem.
 Porrò Caluini nomen nonnihil sup-
 rioribus diebus obscurare cœperant,
 qui per Galliam vocantur Hugonistæ,
 incertum an ab Hugone quodam ludi-
 magistello Parisien, an ab Hugone illo
 Capeto ex Comite Parisien. Francorū
 rege, vti Caluinistæ per Galliam sedi-
 tiosi libellis in vulgus sparsis suo tumul-
 tui pijs Ec. Catholicæ filijs tātū nō exi-
 tium minitanti adeóq; intentanti præ-
 texebant, quo Catholicis principibus

Hugoni.
ftæ.

Guis

Guisianis, alijsque aulæ gubernatori-
bus inuidiam conflarent.

Cæterū Caluinistæ nunc passim no-
uivocitantur Sacramentarij, quod vti
ait Confessio Mansuelden. noua qua-
dā in strophā Sacramentiveritatem elu-
dere conantur, verbis enim præsentia
corporis & sanguinis Christi cōfirmat,
sed reipsa negant. Veterum enim sacra-
mentariorum, id est Zwinglij atq; Oe-
colampadij dogma rejiciunt, qui ocio-
sum atque vacuum, externūmque si-
gnūm dicebant esse sacramentum alta-
ris: sed isti nunc cum Lutheranis simu-
lant se consentire. Confitentur enim,
ait, Confessio Mansuelden. quod verū
corp^s & verus sanguis Christi in Cœna
verē & substancialiter adsit, sed tamen fi-
guratè & spiritualiter & sacramentali-
ter. Ita ut corpus Christi semper ma-
neat in cœlo. Dicunt enim corpus nō
posse esse simul pluribus in locis.

Caluinistarū aut noua aliquot emer-
gunt genera, quorum primas facilè fe-
runt Bezani, à Theodoro Beza Legum
Licens.

Licenciato nominati, qui ob flagitia, & mores illicitos, & suppicio dignoscō. cubitus, adeoque adulteria & infandas

Bezani ita libidines, suis etiam, inquit Heshusius, depingit Sathanicis Epigrammatis Martialis & Heshusius: quē etiam Catulli spurcītias superantibus, in pro Epicurēū stibulo decantatas, cùm magis supplidicit & blasphemium aufugerit ex Gallia, Loslanna etiā pulcherram, sus se Christi martyrem iactat. Certē mā scelera beneficia illa opima, quibus Parisijs ad te pecunie auriq; sa- septingentos amplius coronatos ancri suppu nuos impinguatus luxuriabatur, ac in tat Beza, vitam varijs libidinū cloacis diffuebat præter fratri benefici. dissolutissimā sese Simoniacē vēdidisse cia post tantum non disertē profitetur, Præfatu morte sibi in suam Confessionem. adiecta.

Hic vir Religiosus cùm Caluino lingua vendidisset, aduersarijs congregatus ubi eius mysteria non posset defendere, in eam prorupit blasphemiam, vt Deū neget Omnipotētē. Disertē enim scribit teste Heshusio, Deum nō posse efficere, ut corpus aliquod manēte sūstantia, sit absque loco, vel in pluribus locis

Defensio-
ne contra
Caluinū.

locis. Illud enim Angeliaxioma, apud Deum nihil esse impossibile, non sine exceptione accipiendum esse, quod factum fieri nequeat infectum, ut bis tria non sint sex. O argutos philosophos, qui Dei opt. max. maiestatem ad sua physicae vix praे insano poëtarum & bonarum literarum studio degustatae regulas non erubescunt reuocare.

An huic nouo Theodoro nouā quoque Diabolus debeat Atheorum colosniam, infrā de Epicurēs dicetur aptio. Negat & pro reprobris esse orandum, nulla peccata esse reprobis venialia, nulla electis mortalia. Comment. in 1. Ioann. i.

Inter Caluinistas Heshusius recitat esse, qui doceant Christum non esse pro omnibus aut omniū peccatis crucifixum et mortuum, sed tantum pro fide libus et ijs huius erroris in simulat Boquinum, Pincierum et Clebitium, Defensione contra Caluinum. volūt enim corpus Christi in cœna tantum ab ijs manducari, pro quibus aiunt mortuū.

k Itaque

Itaque & malos & impios ab utroque Christi excludunt beneficio.

Alij sunt inter Caluini discipulos,
10. Martioni stæ qui & Richerij. qui cum Martione carnis negant resur
 rectionem. Scribunt enim, ait Heshu
 sius, ministrum quendam Caluinian
 factionis hanc suæ Sacramentariæ d
 e trinæ attulisse causam, Ab esu diuina
 carnis arceri corpora, quod spes æter
 næ vitæ animas, non corpora specta
 ret. Hanc certè blasphemiam testatur
 Nicolaus Villagagno Eques Rhodius,
 Petrum Richerum Carmelitanum in
 Frâcia Antartica, quò se cum alijs apo
 statis receperat, scriptis euomuisse.

Hi & modo carnis Christi, quâ in E
 charistia se accipere fingunt, à Caluino
 dissentunt. Negat enim materialis car
 nis communionem in animas Spiritus
 irradiatione immitti posse, vnde & Cal
 uini illam Solis similitudinem rident
 realem tamen, non corporalem Christi
 substantiam in animas docent per
 meare. Esse autem hinc substanciali
 sibilem instar idæarum Platonicarum,

vt qui manducare se credat & cogitet,
manducet.

Alij transsubstantiationem quādam
admittūt, sed hac lege, vt ad panis sub-
stantiam addatur corporis Christi sub-
stantia, quibus trans significat præter,
qui ad Lutheranismum videntur trans-
fugere.

Alij transsubstantiationem negant,
admittentes transconditionem, vti
monstrosè loquuntur.

Alij negant vlo modo edi substan-
tiam corporis Christi, sed merum pa-
nem, qui veterem instaurant Zwinglia-
nismum, quem damnarat Caluinus li-
bro de Cœna.

Alij cōcedūt corpº & animā nutriti
corpore Domini, non quād verē man-
ducetur, sed hoc fieri imputatione per
fidem: atq; eo modo Cœnam aliud ni-
hil esse, quām memoriale.

Alij manductionem non esse ne-
cessariam, sed fidem, quād manducare
nihil aliud sit quām credere.

Alij cum spiritu nos & vi carnis, non

k 2   cum

cum ipsa carne participare aiunt.

16. Sunt & inter Caluinistas, qui publicas respuunt preces: qui occluso ostio se orare dicunt in occulto. Omnes fæ Nestoriani. rè isti Christum adorari debere negat, sed per hunc esse adeundum Patrem, ideoque Carni Christi negant diuinitatem, duas in eo naturas distinctas constituentes.

Vnde & Richerus Christum affirmat non in natura humana, sed in Deo Patre adorandum: Nec Christum viuos & mortuos iudicaturum, sed Dei Patrem in filij persona ad iudicium separitum.

17. Alij sunt, qui Caluini de Prædestinatione doctrinam abominantur, quod visa sit è Turcarū & Manichæorū schola profluxisse, cum afferat Iudá nō potuisse Christum non prodere, atque in eam rem fuisse prædestinatum.

Ex eadē Caluini schola, variè prodierunt impiorum sectæ, quæ Sacrosanctū oppugnarunt Trinitatem. Tales complures habuit Ecclesia Italica Geneus,

quos

quorum duces facit libellus Geneuæ editus De actis & impietate Valentini Gétillis, Ioānem Paulum Alciatum, Gribaldum, cuius histriōnem ait esse Valentīnum illum.

Valentinistæ igitur à Ioanne Valentino Gentili Neapolitano Pædagogo, qui ter quater periurus apostata, ait ille libellus Geneuēsium, falli docet eos, qui in vna Dei essentia, tres personas statuunt. Comminiscitur enim essentiam Dei in solo patre. Itaque illū prædicat solum esse verum Deū: filio dein de concedit Dei nomen, sed quasi præcarium, quia sit essentiatus à Patre, quē essentiatiorem fingit atque αὐτόθεον. D. Athanasij symbolum vocat sophisticū, quod quartum Deum inducat, cui & tripersonatum Deum exprobrat, eum appellās præstigiatorem, adeoq; sacrificium, quod soluat Christum. Patrem ergo solū dicit esse αὐτόθεον, id est, à nullo superiore numine essentiatum, sed à seipso Deum: qui vero filium dicit αὐτόθεον, is duo asserit principia. In summa

18.
Valentini
stæ.

Filius esse
tatus.

Pater esse-
tiator
αὐτόθεος.

filium Dei docet impius, à Patre differre numero substantiali, hoc est, substantialiter alium à Patre. Vnde duas facit esse substantias, sed filium non habere *duas*, ut Pater.

Ita per prophanas vocum nouitates & falso nominatæ scientiæ oppositiones, impij isti suum produnt spiritum, quo transuersum acti in suis consiliterne queunt vel erroribus constantes.

^{19.} **Seruetiani** Seruetiani à Michaële Serueto Hispano, quondam Caluini atque Farelli collega.

Hic nondum annos natus 25. se iatabat vnicum orbis totius Prophetæ teste Caluino in eius actis. In Aphream profectus Alcoranum cùm didicisset, libros scripsit, qui Ecclesiæ doctrinam in Mahumetismum transformant hærescon. (inquit Palladius) Deum esse vnicam personam. Negat in Christo ex virgine nato, duas esse Naturas.

De peccato & iustificatione tantum loquitur, ut Philosophi & Phæsi.

Sp.

Sp. Sāctum quoque negat esse tertiam personā, ait Eras. Alberus.

Porrò Caluinus cùm ministris Genueensibus, quando eum igni cremandum (licet supplex gladium flagitaret, Lib. 2. contra Carol.) ac misericordiam teste Caluino ingenti precaretur boatu) tradebant, propositiones impias 38. & in Deum blasphemas collegerunt. Confessio quoque Mansuelden. eius errores refutat, quos hic rememorare nō est locus, nisi quod puerorum baptisma docet plusquam Mā humeticē, imo diabolicē, esse detestādam abominationem, regni Christi cōculcationem, Spiritus sancti extincionem, ac Christi denique abnegationē. Vult tamen anno demum 30. Baptismum esse dandum.

Ioannes à Lasco plus suis priscis imaginibus à se turpiter defœdati, quam doctrina nobilis, suam quoque ducit cohortem, qui ne suis Magistris ingenio cedere videatur, præter alias duodecim, nouam etiam verborum cœnæ Dominifingit expositionem: Hoc, ins-

^{20.} k 4 quit,

quit, id est, non panis, sed tota hæc
ne actio, est corpus meum. Erasmus Al-
berus ait hunc duodecim modis verba
cœnæ detorquere, Baptismumque pla-
nè reiwcere: qui & affirmet Baptismum
esse in idolatriam conuersum. Is cùm
Baro esset Polonicus, superintende-
tem egit Ecclesiæ Peregrinorum in An-
glia.

21. Campanistas vocat confessio Mans-
uelden. à Ioan. Campano, qui aliā ad-
fert verborum cœnæ Domini exposi-
tionem, quam Carolstadiani, Zwinglia-
ni, Oecolampadiani, Svennfelliani, au-
Caluinistæ. Verū eius commentur
ob intolerabilem opinor blasphemii
non recitat. Inter alias eius abomina-
tiones ac ridiculos suæ vocationis ad
Propheticum officium Enthusiasmos,
peruersissimam de filio Dei, & Spiritu
sancto, quem personam negat distinc-
pertinacissimè tenet atque tuctur sen-
tentiam. Is iam annos plurimos resipi-
centiæ spe in Clivis detinetur frusti-
captiuus, cùm persæpe suis delirijs il-
lusus

Iesus prophetarit sese certos post dies
carcere liberatum iri, quod nisi fieret,
sancte pollicebatur suorum opinionum
detestationem atque palinodiam.

Hamstedij ab Adriano Hamstedio ^{Hästedij.}
habent originem, qui in Zelādia, & in-
de profugus in Anglia, vnde & senten-
ria Edmūdi Londonen. Epi. ab officio ^{22.}
^{Ex actis} pub. Lōdi.
suspensus, & ad publicē in Ecclesia die
Dominico reuocandum compulsus, ac
post contumaciam excommunicatus,
& in exilium deiectus, sentit cuique li-
berum esse infantes sine baptismo ser-
uare ad aliquot annos, nec ullius con-
scientiam hac in re ad certum tempus
astringi posse. Item affirmabat, credere
Christum Dominum ex semine mu-
lieris natum, ac humanæ carnis nostri-
que generis participem factum esse, nō
fundamentum esse religionis Christia-
næ, sed ipsius fundamenti circunstan-
tiæ quandam. Atq; idcirco, qui Chri-
stum ex mulieris semine esse negat, is
non fundamentum negat, sed vnam ex
fundamenti circunstantijs negat. Ha-
k 5 buit

buit & alia ad Anabaptistas inclinatio-
nia, quos suæ Ecclesiæ Londini stude-
bat conciliare.

23. Svēcfeldiani, Casparem Svencfel-
diū habent authorem, qui sacrosanctæ
Eucharistiæ veritatem vt nouo mo-
do euertat, verba cœnæ Domini pro-
fus adulterat, ex Prædicato faciens Sub-
iectum, vt sit sensus: Corpus meum est
hoc, scilicet panis vel cibus. Hic præter
sua somnia & Enthusiasmos varios, reij
Catalogo cit vocale verbum, ac totum, inquit Pal-
hærecon. Iadius, verbi ministerium, more An-
baptistarum, scripturarum auctoritatē
confringit & conculcat, eas negans ē
se verbum Dei, fidemque ex eis non p̄i-
dere, nec ad eas se accommodare, sed
eas ad fidem inflecti debere, vti Illyni-
cus ait præfat. in epistol. Postelli. Idem
& Christum è cælo corpus attulisse cū
Valētino docet, vt huic & Serueto im-
pingit Beza Comment. ad Ro. Cap. 1.

Errorum eius somnia, seu verius im-
pij animi portenta enumerat confe-
tatque ad 41. Confessio. Mansuelden-
sium.

Postellani à Vilhel. Postello Bur-
gundo ducunt originem, qui disciplina postellani
rum Linguarumque propè omnium
exoticarum ad miraculum usque do-
ctissimus, inanes ex Rabinorum & Tal-
mudistarum somnijs inuexit nænias,
quas adeò tetræ & abominandas cen-
set P. Palladius, ut pijs eas reuelare in-
dignum sit. Anno 50. de Trinitate mū-
di, corporis & animarum, de Veneta
virgine, de Christo intoxicato, de ma-
trice mundi, infanda in orbem euo-
muit. Hic clauē absconditorū à seculo
scripsit, ubi se profitetur declaraturū,
quæ nec Apostoli, nec ipsa, inquit, Ec-
clesia potuit ad hanc diem portare.

In Elia Pādochēo vniuersas oīs gene-
ris hominū sētas per Christū sōniat sal-
uandas.   Scripsit & de natiuitate
Mediatoris vltima nūc futura: cuius
operis authorem disertè in titulo libri
scribit Spiritum Christi. Imò in fine
præfationis, ait hæc scripta non esse
sua, sed Christi, inquit, sensibiliter in
nobis suum Euangelium exponentis.

Ia-

Catalogo
hæret.

Iactat quoque angelum Raziel variæ sibi mysteria reuelasse. Ita phanaticos dementat angelus ille se se in apostolum Christi mendaciter transformans. huius præcursorum fuisse Svec feldium, ait Petrus Palladius Catal. h[ab] reseon.

25. **Trinitarij.** Trinitarij, qui Sacrosanctā ore blasphemō violent Trinitatem (vti per Bohemiam ait Staphylus) infernale ē latrantes Cerberum, & per Silesiam Matthias Zarijensis Pastor.

26. **Antimariani.** Antimariani, qui Mariam non sustinet audire Dei genitricem, ait Hosius. Sed hi forte ad Anabaptistarum colluuiem sunt reiciendi, de quibus in Amæris, ab Adamo Pastoris sic dicitis, qui Christum ut vnius fingit personæ, vnius quoque naturæ. Verbi enim hypothesis siue personā in Christo nō ag-

27. **Anabaptistæ Mützeri.** Anabaptistæ noscit cū Samosateño & Photino, ait Cassander Com. de duabus in Christo naturis.

Eras. Alberi contra Carol. Bap- tismo nomen inuenere, quod baptiza-

tos

tos in pueritia retингant. Horum origi Anabaptis
nem Muntzero, Nicolai Storkij disci-
tarū origo
pulo, belli illius rustici Anno 25. aucto-
ri, quidam tribuūt. Alij Baltazari Pacis
an à Luthe
montano. Certè Melanchthon Com. potius à
ad Coloss. & Carolstadium, designat
puerorum Baptisma improbabile, vti &
Eras. Alberus cum facit Anabaptistarū
patrem, sed hi se se à Lutherò exortos
profitentur. Licet Antonius Coruinus
hos ex Zwingliana secta prodijisse, ceu
ex equo Troiano asserat, quò Zwingli
um sui Magistri Lutheri æmulum, ini-
qua scilicet liberet inuidia: cùm diser-
ta extent Lutheri ad Vvaldenses dog-
mata, quibus Anabaptizandi occasio-
nem pr̄ebuit: ait enim melius esse omit-
tere baptismum, quām pueros sine fide
id est, non credentes baptizare. Attra-
men & Zwinglius lib. de Baptis. docuit
melius esse, vt infantes tum primum
baptizarentur, cùm adulti essent: & cō-
clus. 18. pueros docendos, ac ita demū
baptizandos. Quinetiam anabaptista-
rum Pater Baltazar (teste Eccio contra
con-

confessionem Zwinglii) libello Multis purgi in Pannonia edito, se syngraphā habere ait Zwinglii, qua infatiū baptisma dissuasit. Hac fortè de causa, quidam Bullinge. Anabaptistarum Zwinglium in 3. dis. li. i. cōtra putatione Tigurina adiurauit, ut sibi anabapt. ritatem diceret, an paedobaptismus & fuit ex Deo nec ne, cùm tunc destrueret anno 25. quod anteā docuerat & scripserat.

Muntzeri
ci.

Horū sectæ sunt variæ, ac pro regioni varietate varia sortiūtūr vocabula. Per Germaniam superiorem vocabantur Muntzerici, à Muntzero siue Monasterio dicti, qui totum orbē gladio Gedonis sibi diuinitus tradito compellenā ad nouum regnum Christi instituendū iactabat spiritum sibi reuelasse: & caelestes prophetas atque Enthasiastas eos infectatus appellabat Lutherus. Docebant bonorum communione, thorum infidelium, id est, non sū factioñis, esse pollutum, & diaboli prostibulum. Baptisma infantum non esse ex Deo, Infideles omnes cum Principi bus

bus & Magistratibus esse occidendos,
Libertatem per Principes extinctā esse
armis vindicandam.

Huius furorem sectabantur illi sedi-
tiosi rustici per Germaniam, Alsatiā, sticanū ab
& Svveuiam, qui ad 130000. siue vt alij sūpsit Ger-
150000. anno 25. fuerint trucidati. Itē manorū
Monasterij in Vvestphalia, Amsterda-
mi & Naeltvici anno 35. in Hollandia ta Clemen-
plurimi interfecti. Fanaticus iste spiris tis. Ro. Iō.
tus non patiebatur miseros istos idē ses-
tire, sed mox in varias, imò si Bullinge-
rus fidem meretur, innumerās diuulsit
factiones, quarum celebriores aliquot
commemorabimus.

Apostolici, qui omnia relinquebāt, 28.
omnia alijs cōmunia facientes, domū, Apostolici
liberos & negotia dimittētes, per agros 29.
vagabantur. Tales habet Morauia. Nu-
di pedes & calceos abhorrebant & pe- 30.
cuniam non contrectabant. Separati spirituales
siue spirituales, qui vulgi cultū & vsum
ciborum armaque detestantur.

Sanctuli & puri, hoc est Cathari, qui
se se iactabant sine peccato esse. Ideoq;

(te-

31. (teste Bulling) omittebant illud oratio
Cathari o-**nis Dominicæ**, Dimitte nobis debita,
rationem Domiuicā qui nulla peccatorum venia opus ha-
mutilant. bebant. Hi aliorum quoque orationes

pro se non esse necessarias aiebant, in-
fantes absque peccato esset: Ideo que nō
egere baptismo. Tacentes, qui Pytha-
goricum tenouant silentium, non est
concionandum amplius, non respon-
dent de religione etiam rogati. Oran-

32.
Euchitæ. tes, qui & Euchitæ, toti erant precibus
dediti, quibus mala omnia putabant
posse auertere. Vnde & omnia medi-
tollebant, vt soli Deo relicti, in ipso, n
aiebant, toti consisterent, seque tom-
illi permitterent.

33.
**Enthusia-
stæ.** Enthusiastæ siue ecstatici, quorum
initiò ingens fuit numerus. His
quam verè fanatici suo afflati spiritu fa-
ciem mutabant, gestus habebant horri-
biles, ac more comitiali morbo labora-
tium in terram prolapsi diu iacebant
quam mortui, vnde & corpore horri-
biliter tremiscebant, ac tanquam tru-
cio brigescabant. In ecstasis rapti, min-
effu-

effutiebant somnia: sese Zwinglium apud inferos vidisse, & cæt. Patrem hæc aut illa infanda iussisse, Patrē dixisse, diem Domini instare, cuius tempus certum designabat, vnde tanquam furiosi cursitabant clamitantes, dies Domini, dies Domini. Eò insanię quosdā iste homicida spiritu abripuit, vt vel nefaria fratris, adeoq; infâda matris paricidia instigatis persuaserit ex patris Dei iusu fieri. Narrat Bull. lib. 2. An. 26. febr. septima, Thomam Schykerum suum vterium fratrem Muleggi in conspectu parentum, ac plurimorum factiosorū in genua procumbentem capite truncasse.

Tales fanaticos vidit Amsterdamus ³⁴⁻ nostra, vbis fuerunt Adamitæ, qui ab æmulata Adæ nuditate & ementita eius innocentia sibi nomen mutuatur. Hos loco honestissimo natos, & rebus lautis opulentissimos vidit nudos discursitare nostra Hollandia anno 35. Horum quidam tam fuere insani capitis, vt consensis arboribus nudi cælestem panem fru-

^{35.} fruстрà expectantes, in terram decide-
Adamæi. rent semineces. Alij verò sunt Adamæi,
Casia. Cō- ab Adamo Pastoris dicti, qui Christum
mēt de 2. verum hominem professus, eum cum
nati. Photino negat natura Deum.

^{36.} Mennonitæ per Belgium à Menno-
Ménonite. ne Simonis Frisio, qui in Vvitmarsū
Pastor, vbitumultum illum in Frisia, &
cupato à discipulis Oldeclooster, & mul-
torum sanguine recuperato, concita-
set, varios suæ perfidiæ reliquit admini-
nistros, qui Hollādiam, Frisiām, regiū-
culam Embdensem miserè contamina-
uere. Hic non contentus Baptisma vi-
lasse, etiam Christum negat ex virginis
carne, aut humana substantia natum,
sed ex Patris substātia cœlitus attulisse
cōrpus, vti ait Colloquio Vvismarieſ.
Isti varia sibi imponunt nomina. Per
Frisiam vocitātur Tibbæ, à Tibba quo-
dam illius cōjurato: Sicuti & per Hor-
nēsem tractatū stoliditatis nomine insi-
gniuntur, cum hos misellos Maliapos
vocitant. Liberos anabaptistas dicunt
qui libertatem docent ab obedientiis
Tibbæ.
Maliapi.
^{37.} Liberi.
Prin-

Principum, à decimis & censibus, atq;
redditibus. Itē coniugia esse inter fra-
tres spiritualia, vnde & vxores habent
communes, nec patiuntur eas suis ma-
ritis infidelibus debitum reddere. hæc
omnia esse Patris voluntatem aiunt.
Hi sese post anabaptismum negant pos-
se peccare, carnē tantū peccare. Quin
imò arrogatiꝝ typho tumidi, ac tantū
non crepantes eò perfectionis sese si-
mulant peruenire, vt non solum Deo
similes sese iactitent, sed scribant etiam
sese iam indigetatos, vti habet impius
N.libelli Titulus, *By eenen vergodische
mensche*: quod est, Authore N.viro dei-
ficato. Iste ex arte filatoria, vnde Am-
sterdami vicitabat, tatus repete Theo-
logus euaserat.

Huic generi illud simile est, licet ab Adiapho-
alijs damnatū, qui omnia faciunt adia-
phora & libera, Pædobaptismum, Ma-
gistratum, iuramentum, ceremonias, sa-
craque, quibus fideles possent vti, aut
non vti, pacis & tranquillitatis causa
posse singulos se conformes facere suis

ciuibus in causa religionis, rogatos posse fateri & diffiteri, sed nulla esse obeunda pericula nedum tormenta subeunda.

39. **Hutitæ.** Huitæ à quodā Ioan. Huto dicti, qui sese corporaliter populum Israëliticum iactitabat, Cananæorum omnium exercitorem, diem Domini breui instare, deoque omnia ante eius aduentum abligurienda: unde ad summam sunt inopiam redacti, frustrâ illum Domini die intempestiuè expectantes.

40. **Ambrosia ni.** Ambrosiani, qui & Pneumatici, à quodam Ambrosio dicti, qui tantoperè spiritus suggestiones & Dei reuelationes iactabat, ut vtrunque testamentum reiecerit, vt contra Confession. Zwingli habet R. D. Eccius.

41. **Augustiniani.** Augustiniani, à quodam Augustino Bohemo dicti, qui nugabatur cœlum nondum reseratum: sed hominibus occlusum fore usque ad extremam diem.

42. **Melchioriti.** Melchioritæ, à Melchiore Hofmanno dicti, qui tanta fuit confidentia, ut Argentinenses concionatores ad disputa-

tationē prouocarit anno 32. super his articulis, Christum non assumpsisse ex virgine carnem, quam immani affecit blasphemia: sed Deum carnem esse ex se factum, ita ut vna esset in Christo natura. Item qui accepta gratia voluntariè peccaret, nunquam in gratiam recipi, & salutem esse in nostris viribus collocatam. Sunt qui istis tribuunt corporale regnum Christi per annos mille cū Chiliaстis. ¶ Monasterienses, qui Io-

^{43.} Monaster.

annem Bockeldi sartorem Leiden. atque sordidum institorem regem Monasterij (quod oppidum est Vvestphaliæ) per seditionem factum sectati, in sua Cœna omittunt illa Christi Domini verba, hoc est corpus meum, quorū loco dicunt, accipe, ede, memēto Domini, vti Erasmus Alberus lib. 2. contra Carolstad.

Sunt & quidam Clancularij, à latendi studio, quidam occulti occultorum, quidam Manifestarij à varia suæ perfidij professione dicti. nec desunt qui dicunt, se Stebleros, quasi dicas Bacula-

^{44.} Verba Cœ
næ omissa

Clancularij

^{45.}

Manifesta

rij.

46. Baculares. res, quod gladiū, telum, aut arma præ
 ter baculum, portare nefas habent. His
 47. Scriptura. adde qui se Scripturarios vocant, à diui
 næ scilicet scripturæ professione: sicuti
 per Vvaterlandiam sese Paulinos dicti
 tant à D. Pauli studio. Fuerunt & Olla
 rii, quos Frisij appellabant ~~feetelgum~~
~~scen~~, quod suos coniuratos nō nisi mé
 sa bellè instruacta (quod illi ~~den vettu~~
~~zech~~ nuncupant) inuiserent, atque iti
 fratrum quos dicunt, bona abligurérēt,
 quos instituti scopus experientia no
 tus facile dissipauit. Sed hi magis inter
 deliros sunt deputandi. Iam ad sedicio
 fos & furiosos proficiscatur oratio.

48. Ollarij.
 49. Dauidici, qui etiam dicuntur Da
 Dauidgor uidgeorgiani, à Dauide Georgij nomé
 giani. gerunt. Hic vitriarius Gandaui in Flan
 dria anno 1501. matre Delphensi, patre
 verò Georgio Amersfordien. errone
 histrionicam agente natus (vti ex actis
 publicis Delphen. liquet) mulierculas
 aliquot peccatis onustas ubi reperisset,
 sese tertium Dauidem, verumque Ma
 siam illis persuasit, quę sese putabat bea
 tissimam

tissimas, si relictis maritis ex promisso
ipsius, quod nugabatur, semine conci-
perent. Hic præter Saduceismum, quo
negabat veram corporum oīm resurre-
ctionem, angelos & dæmones, abomis-
nanda suis tradidit mysteria, Matrimo-
niū suis discipulis spiritu renatis, neq;
liberum esse virū vni vxori astringi, sed
alias plures posse habere ad augendam
prolē. Ad hæc homo Sathanicā super-
bia arrogātissimus, docere audebat om-
nem doctrinam hactenus à Deo per
Moysen, Prophetas, Christum & Apo-
stolos traditam, fuisse imperfectam, &
ad cōsequendam salutem inutilem, ait
Bull. lib. 2. cap. 14. suam verò perfectā
esse, se enim esse dilectum Dei filiū nō
ex carne, sed spiritu natum, in quē spi-
ritus plenè effusus sit: Se esse, illū verè
cælestem Christum è Spiritu sancto na-
tum, qui peccata verè condonet, aut re-
seruet: qui denique iudicaturus sit no-
uissimo illo die. O blasphemias, diabo-
li mancipio dignissimas? quod ita huc
illuc raptabat atque rotabat, vt misero-

persuaderet Dei oracula cœlitus sese audire, quemadmodum ex eius autographo dudum nobis Delphi tradito videre est: vbi varias pingit visiōes, Dei spiritu ipsum affāte, sibi reuelatas, phanaticasque de suo Archipresbiteratu & filiatione promissiones.

50.
Batenbur
gici.

Batenburgici inter Anabaptistas quodam Ioanne Batenburgo errore, quondam gregario milite dicuntur appellari, qui ex professo magis sunt seditionis: cuius rei nuper admodum manifestum dedit indicium, libello in vulgus sparso, cui titulum fecit, Noua præ Etica gerendi belli, quo suos ad intestinum armat bellum. Sed hos tanquam veros paricidæ illius Spiritus discipulos alij execrātur, suæque negant esse Ecclesiæ, quod suos isti ad sacrilegia, tē plorumque hortentur prædationes.

51.
Pacifici.

Pacificos alij se iactant, vnde & sese apud imperitam plebeculam, nomine domus pacis venditant.

Hanc autem tam diu amplexātur, do nec impunè in omniū fortunas, adeoq; cor-

corpora grassari liceat, quemadmodū
suo exēplo docuere Amsterdami an. 35.
& sequenti Leydis: vti & varia per alia
Hollandię ac Frisię loca, vti in Poeldy-
ko, Hazerßson & Oudeclooster.

Pastoricidæ, qui in pastorum aut sa-
cerdotum Catholicorum necem con-^{52.}
iurant, quorū scelere plurimi per Ryns-^{Pastoricidæ.}
landiam periere, iniecto in collum la-
queo in fossam præcipitati & demersi.

Sanguinarij, qui sese humano poto^{53.}
sanguine more Catilinario ad sua sese ^{sanguina} rī.
sacrilegia & homicidia obstringunt. Ta-
lem Anabaptistarum sectam esse An-
tvverpiæ non ignotam, narrat quidam
fide dignissimi.

Ægidiani ab Ægidio quodā Aquen-
si nomen habent, qui spe quæstus mul-^{54.}
tò maximi, quem Anabaptistarum do-
ctores, quos vocant, ex retinctione ad
tres ferè coronatos capere vidit, ille-
ctus, audebat & ipse retingere, à qui-
bus post excommunicatus sui flagitij
Antvverpiæ capite plexus pœnam
luit, publicè suos licet reuocaret erro-

errores. Vnde & discipuli alijs se se trā
didere magistris execrandos.

55
Libertini. cant Euangelicam. P. Viretus facit Ca-
Viret'li. 2. tabaptistarum prolem. Fanaticum ait
de winiste hominū genus, in quo iure credas re-
uixisse Gnosticos & Valentinianos, n̄
hil eis æquè displicet, nihil magis im-
probatur atq; simplex, proprius & ger-
manus scripturæ sensus. Illis Christus
est Satanas, & contra: vitium virtus, &
virtus vitium: nihil enim ex corū sente-
tia peccatum, nisi eorum opinione, qui
se peccare putant. Verus Dei timor &
eo imbuta conscientia, pro inferno il-
lis habetur. Pro Paradiso autem con-
scientia diuini iudicij contemptrix, se-
cura, stupida & consopita. Hoc nomi-
nis varias sectas sibi usurpare in Brabā-
tia & Hollandia indicat Caluinus, sup-

Quintini-
stæ.

Lib. cōtra
Liberti-
nos.

pressa furoris huius origine: sed in Gal-
lia appellatos ait Quintinistas, à quodā
Quintino sartore Picardo, qui illic eas
sparserit, cum quodam Coppino Insu-
lano. Horum sententiam collectam an-

Cal

Caluinus ex Cerdonistarum, Manichę
orum, Martionistarum, & Gnosticorū
delirijs, atque abominandis voluptati-
bus, oīa simulare & dissimulare profū-
damento sui iaciunt Euangelij, quò fa-
cilius spirituales (sic enim se præ cœte-
ris admirātur quòd spiritum sequātur
viuificantem) decipient carnales, id est,
non suæ haræ porcos. Omnibus ergo sa-
cris tam Catholicorum quam Euange-
licorum sese intrepidè miscent, omniq;
impietati seistarum omnium cōsentiūt,
Scripturas rident, ac pro fabulis habēt.
Literæ enim se negant obnoxios, qui
iam spiritum sequantur viuificantem.
Quinimo ille Quintinus vnumquęq;
Apostolorū aliquo notabat scōmate,
Paulum vocans vas fractum, Petrum
Christi abnegatorem, Ioannem iuue-
nem stolidulum, Matthæum fōeneratoro-
rem. Ad hæc vnum statuunt tantū spiri-
tum esse immortalem Dei, qui sit & vi-
uat, opereturque omnia in omnibus.
angelos fingunt nihil esse, nihil pecca-
tum, nihil animas nostras, nihil etiā esse
ma-

Spirituales
cur appell-
lentur.

Blasphe-
mię Liber-
tinorū in
Apostolis.

Caluinii in malum, sed Deū esse peccati authōrē; Deū blasphemia quod ipsum, ait Caluinus, à Simone Seruetus. Mago sumpsit originē: quod opere pretium est aduertere, vt & seipsum agnoscat Caluinus Simonianū, vti Seruetus illi obiecit, cùm id ipsū doceat, vti supradictū est. Porrò Libertini afferunt Christum esse redemptorem nostrum, quia tanquam typus nobis est propositus, in quo contemplēmur ea, quae ad salutem nostram requirit scriptura. Itaq; Christū ne sti passione & morte fuisse tantum nōgant verēbis figuratum salutis nostræ mysteriū. p̄assum.

Vnde & quidam eorum negant Christū obiisse in cruce, sed opinione: a ius sententiæ duos fuisse Valētianę superplicio extremo affectos ibidē ait Caluinus. Cæterū suam Spiritualem regenerationem in eo collocant, nevlla bus licent, re, nec peccati remorsu, nec Dei timoqua libet. re, nec iudicij terrore tangantur, vnde docent omnia homini esse licita sine via exceptione, omneque genus vivendi probant. Lenonem suo voluntungi munere, fures audacter furari iubet,

Ma

Matrimonia dissoluunt, quæ appellat carnalia, vbi vxor mariti sui tedium cœperit. Vnde & promiscuos laudant concubitus, modò alter altero sit contentus, id spirituale vocant matrimonium. Communionem sanctorum interpretantur communionem bonorum temporaliū, ideoque quantum quisque possit ut rapiat suadent: Resurrectionem dicunt iam esse factam, neque aliud expectandum iudicium, iam Christianos resurrexisse, cùm animam humanā sciāt iam factam esse illam Dei spiritum immortalē, imò in Dei essentiam redire, vnde (inquiunt) exiit, eiisque ita iungi ut vnicus spiritus maneat. Hæc de Libertinis Caluinus.

Resurre
ctionē iā
esse factā.

Aliud Libertinorum genus recenset Bulling. lib. 2. contra Anab. qui Deo peccatum ascribunt, ac operatum esse peccatum Cain, Saul & Iudæ: à qua blasphemia quam dissentiat Caluinus, superadiximus. Resurrectionem carnis negant.

56.

Alij vero nimis spiritualem faciunt.

Alij

57.

58. Alij denique nimis carnalem, quæ
si ebrius poculum, epulo caponem assi-
manu tenens resurgeret.

59. Oes homi-nes etiā de mones sal- uandos. Et aliud genus anabaptistarū, quo-
Dei misericordiam omnibus omnī hominibus, adeoq; dæmonibus post
dicium pollicetur.

60. Postremum genus est, quod verū
testamentum planè reijcit, neque ei
testimonia ad fidem Christianam cōf
mandam recipiunt, solo contentio
uo testamento: sed ita tamen, suo vī
id sapit palato. Sed nūc post tot Anab
ptistarum factiones, paucis perstring-
mus quæ supersunt Antiluther-
rum sectæ.

Antichristiani deniq; varij sūt. quæ
Christū aiūt quod in cruce, vt blasphemant,
desperarit damnatū: Vti ille Pre
monstratenſis Apostata, qui hoc apud
mortales iam nunc ob atrocissimam in
Christū Dei filium blasphemiam meruit
præmij, vt sua cum impietate adeo
hominibus execrabilis, vt ne nome
quidem supcresse voluerint. nusqua
enim

enim me legcre memini.

Alij Christum nostrum negant verū illum promissum fuisse, sed aliū cum Iudæis expectandum, vti Bucerum moribundum testatum reliquisse narrant fide digni, adeoque quidā clarissimi viri se ab eius discipulis in Anglia accepisse.

Alij sui Antichristi matrē Louanien sem meretriculam adorant nudam, ex qua iam pridem iactabant nascitum, quem summis expectant votis.

Cæterum quām foeda, quām execrāda, quām abominanda Euangelicorū plurimi suis in mysteris designare nō rū aliquot erubescant, horror probis est vel cogitare. Immane quid suis neophytis & qualia Anabaptistæ prescribant edendum aut sit orgia. bibēdum, vt absolutissimam illā suam consequantur veteris Adæ mortificationem.

Dauidgecrgius verò istorum omniū Antichristorum maximus, sc̄e illum iactabat tertium Dauidem verumque Christum, dilectumque Dei filium Patri-

63.

63.

Patribus olim promisum. Cuius ins-
nia et si non paucos per Hollandiā, Fī-
siāmque compertum sit fuisse in furorē
plusquam fanaticum abreptos: tamen
post exultum eius à Basiliensibus cada-
uer sectatores eius se fuisse à verō sedū
atos agnoscere est consentaneum. Ce-
tē eorū aliquot audiuimus, qui multā
cum lachrymis ab illo se post triduum
ieiunia fuisse demētatos atq; uti aiebā
fascinatos deplorabant.

D V B. Prò fidem Christianam? an al-
quid Iudæi audiāt gratius, quām Chri-
stum aut non fuisse, aut nostrum, q̄e
pro Mago habent, datum esse?

C O N. Quām multis alijs doctrinā
pitibus Euangelici isti Iudaismum re-
nouent, mox dicendum veniet. Sel-
vna Colophonis loco attexenda est
factio, quæ suo declareret exemplo, quo
sum nam Lutherus & Syneuangelici
aut potius per ista lectissima sua orga-
na promouerit Diabolus. Quò igitur
tandem istarum abominationum ali-
quis recēsendarum fiat modus, nunc
dia-

diaboli scopum contéplare, quē istis
sectis adeò varijs sibi est (eheu nimium
feliciter) molitus. His enim omnibus
hæreticorum monstris & aliud excita-
uit genus multò prodigiosius, qui se ip-
sos Dæmoniacos dicunt: quorum alij
dæmones saluandos cum Originistis o-
pinātur, alij vero Cacodæmonē colūt: & ne quid diuini omittant cultus, vt
Catholici Deū inuocamus nonies, ita
ipſi, teste Hosio, Diabolum per diem in
inuocant decies. Sunt & Epicuræsiue
Athēi, de quibus posteà fusius. Cæterū
istum impietatis abominandæ Colo-
phonem, quónam gradu Satan per Lu-
therum suum, aliosque suos Euangeli-
cos Pseudoapostolos suo iſti ecclesiarū
perturbatarum operi imponere fit cō-
molitus, vt Deo Opt. Max. sua maiesta-
tis sede ciecto, Christo templis, ara, mē-
tibus, & ore, adeóque cælis exturbato,
ſeſe adorandum impetrarit, statim dice-
mus, vbi demōstrauerimus priscas hære-
ſes certissima diaboli inuenta, vnā cum
Iudaismo, adeóque Mahumetismo per

^{64.}
Dæmonia
cir.

^{65.}
Dæmoni-
colæ.

Epicurēsi
ue Athēi,

illoſ ſuos noui iſtius pſeudoeuangelij
ministros Christianis renouatas, Euangeliſ prætextu eſſe vēditatas, obtrufas,
persuafas. Sed nos breuitatis cauſſa no-
Cap. 5.
Catal. hæ.
reſeo priſ.
caiu p E.
uāgelicos
renouata-
rum.
biliores tantum hærefes nunc tēporis
Euangeliſ prætextu renouatas commorabimus. Hærefes enim ſuā ad origi-
nē reuocaffe, refutaffe eſt, ait D. Hiero-

Quod vt liqueat magis, illuſtrandæ vo-
ritatis gratia, nos eas primū recenſe-
bimus ab Euangelicis renouatas, quæ
magnis illis totius orbis Concilijs fu-
re damnatæ, mox quæ Synodis non ū
frequentibus quidem illis, confeſſu-
men totius Eccleſiæ olim refutatæ et
improbatæ: quibus damnatos omni-
piorum doctorum iudicio subtexemus
errores. Arrianismū Concilio Nicæo-

Arrianis-
mus.
An. 324.
à PP .318. damnatū per Lutheri Eu-
gelium fuifſe renouatum, eius teſtātu-
discipuli. Cūm enim modicū teneret ip-
ſe de homōuſio (inquit lib. cōtra Lan-
Hetzter' Ar mūm) & Trinitatis vox Germanicā
iūn' teſte placet, Ludovicus Hetzerus SS. T.
Seba. Frāc. in histor. nitatem abolere eſt aggressus, omnem
prorsus negās personarū distinctionē

Sed Arrium proprius imitati sunt Campanus & Seruetus atque etiam Matthias Illyricus, quem Arrianismi damnauit Academia Vvittenberg. Svenfeldius aperè profitetur Christū Dei filium vnigenitum esse creaturam, quē admodum ait Confessio Mansfelden sium. Caluinus et si suo in Catechismo verbis quidem de personarum Trinitate recte loqueretur fol. 110. tamē in Sy nodo sua Lausanensi An. 27. noluit cōfiteri (ait Petrus Carolus) Christum est Epi. ad Car. Lethar. se Deū de Deo, neque ex substantia Patris, sed de Patre, immò à se ipso semper habuisse vt esset. Illum igitur symboli versiculum, Deum de Deo, Lumen de lumine, Deum verum de Deo vero impudenti deridens cachinno, ridiculam appellabat battologiā. Trinitatis quoque vox Caluinum offendit, ait idē ille oculatus testis, eò quod Ciceroni est in sueta. Symbolum Nicœnum, quod dicitur, negabat esse Nicœnæ Synodi, eò quod nonnulla ex alijs Conc. adiecta sunt. Athanasiano aiebat se neque cre-

dere neque discredere: nō enim vnquam
fuisse à legitima ecclesia receptū. Idip-
sum & in Bernensi Consistorio profite-
batur Caluinus, se illi Athanasiano
Symbolo nec credere nec discredere,
donec ad Scripturarum gnomen (sī
enim græcisſabat) illud examinasset. vñ
de & illum versiculum rejcebat. Aliu-
est persona Patris, alia Filij, alij S. Sæcti,
eò quod græcè est hypostasis, quæ per-
sonam (inquietabat) non significat. Illud
verò, quod Christus est Deus ex substi-
tia Patris, nunquam extorqueride Cal-
uini ore potuit. Rursus in Confessione
Geneuatum, quam de sinu suo in ſ
nodo Laufanē. promebat Caluinus.
cet paulò antè à ſe dictatam, meminat
Christum eſſe æternæ eſſentiæ, ſed Tri-
nitatem personarum nusquam voluit
profiteri. Verbi enim nomine mon-
abant Farelliſtæ, quorum in ea Synodo
agebat patronum Caluinus, intelligi
perpetuam Sapientiam, apud Deum re-
ſidentem. quod ipsum diſertè ſenſiſ
Samosatenum, teſtatur D. Epiphanius
hæreti

hæresi 65. quem an sectentur inde colligas licet, quod cum sua in Confessione Farelliste execrentur Arrium, Macedonium atque Sabellium, soli Samosateni, inquit P. Carolus, parcebant, atque veluti ipsis confederatum tolerabant.

Sed hunc errorem et si Caluinus, tempore factus eruditior, videatur castigasse, in eo tamen plurimi suorum Farellistarum persistunt, quorum pridem haud in gloria portio erat Michaël Seruetus: quem postea ignibus tradidit Caluinus, quod Christum noluerit confiteri æternum Dei filium.

Imo Calesius N. Caluini Collega, in conuentu Bernensi publicè affirmabat, Christum nec aliud, nec esse alium à Patre: quam blasphemiam nec Bernates Theologi, nec Geneuates vel verbulo castigare, aut monere erroris voluerunt: tametsi illis audientibus vehementer illum reprehenderet Petrus Carolus.

Macedonianismum 2. Conc. Con*Macedōia.*
m 3 stanti-

nismus.
An. 383.

stantinopolitano à Patribus 180. dām
natum renouauit hoc seculo Farellus
Gallus Caluini magister. Hic enim Sp.
sanctum negans esse naturā Deum, do-
cuit esse motum in rebus creatum, vñ
liquet in Summa scripturæ Gallica, vñ
ste P. Carolo episto. ad Cardinalē Lo-
tharingum, hoc in Conc. locupletati
& explicatum, vbi & Caluinū affirma-
multa contra Symbolum deblaterat.
Verbis tamen postea audebant Farell
ste damnare Macedonium, hoc est sui
haud ita pridem magistrum.

III.
Nestoria-
nismus.
An. 433.

Lutherus
Nestori-
zat.

Nestorij errorem 3. Conc. Ephes
à PP. 200. refutatum manifestè qu^o
nūc renouare cœperat Marthinus Lü-
therus. Is enim Cōmenta. ad Hebræ
Bucero interprete, disertè negat Chri-
stum esse hominem omnipotentē, nō
omnia animaduertisse, nec cogitare
omnia.

Sanè vt Nestorianum est, Christum
negare hominem & Deum, aut homi-
nem esse Deum: ita & negare Christum
esse hominem omnipotētem. Sed lib.

de Concil. Zvviuglium cū suis de hoc Zvvingli-
 „ nefario infanat dogmate. Nā ait sibi us Nestori
 „ paulò antē fuisse negotium cum Ne- zat Lutho-
 „ storianis, qui pertinacissimè (inquit)
 „ contra me disputabant, quod Diuiní
 „ tas Christi non posslet pati. Liquet igi
 „ tur ex Antithesi, Lutherum tunc sen-
 „ sissee posse pati diuinitatē Christi. Imo
 „ Zvvinglius etiam addit Lutherus eo
 „ dē loco, cōtra me scribebat super hoc
 „ dicto, Verbum caro factū est, & sim-
 „ pliciter volebat legendum, Verbum
 „ caro facta est. Ratio, quia Deus non
 „ potest mutari in corpus. Verūm ego
 „ tunc temporis non sciebam (inquit
 „ Lutherus) hanc esse opinionem Ne-
 storij, vt qui Concilium etiam nōdum
 intelligebam. Benē habet, quod tantus
 Christi Euangelista tandem suam ag-
 noscat, fateaturque ignorantiam.

Cæterum Nestorij errorem planè re-
 uocant Antimariani, qui D. Virginem
 Mariam Christi matrem, ait Hosius, nō
 sustinent audire Dei genitricem. Istum
 errorem Zvvinglius disertè sua in cons-
 m 4 fel.

fes. anno 30. Imperatori Carolo Augu
stæ per ignotum nuncium obtrusa pro
fitebatur, Christum inquiens articulo
1. assumpsisse hominem, item Christum
profecisse sapientia: quia secundum hu
manam naturam finitus sit & mensu
Hunc sequitur Petrus Richerus Calu
nistæ, qui Christū negat in humana na
tura, sed in Deo Patre adorādum. Vi
liquet duas in Christo distinctas na
turas cum Nestorio induci.

1111.
Eutychian
nismus. 1
An. 455.

Eutychetis dogma 4. Conc. Chalc
donensi à PP. 636. conuictum erroris
ab orco in lucem reuocat Menno
Adam Pastoris, atque Caspar Svver
feldius teste Cassandro Com. de du
bus in Christo naturis, Christū in una
persona docens unius quoque essen
turæ. In Bernensi disput. an. 28. Zwing
liani mixtionem naturarum admis
re, ait Eccius contra Confess. Zwing

v. Origenis dogmata quinto Conc
Originiste Const. à PP. 289. damnata, nunc pa
tim renouant, vti damnatos omo
dæmonas esse saluandos, quod docui

se Ioan. Denkium Anab. ait Sebaſt. Frā VI.
cus Monothelitarum errorem 6. Cōc. Monotho-
Conſt. refutatū iterū reuocant Svēc-
feldiani & Mennonitæ: quia Mono-
thelite ramusculus erant Eutychetis.

Imagines Sanctorum 7. Synodus Ni
coena 2. PP. 350. aduersus Iconocla-
ſtas vindicauit: quas nūc cū illis cupiūt VII.
abolitas Caluinistæ & Sacramentarij
omnes. Ut finem faciā errores in Cōc.
generalibus pridem damnatos iam E-
uangelij prætextu per impios iſtos re-
uocatos demonſtrandi, notum eſt, com VIII.
munionis ſub vtraque ſpecie neceſſi- Calicula.
tatem à Petro Dredensi inuectam, fuiſ licis cōmu
ſe Conc. Conſtā. à PP. damnatam, ſed nionē ceu
nunc ſeditioſiſſimè Lutheri ſpiritu ab
orco reuocatam.

Nunc magnorum Conciliorum spa-
cio decurſo, antequam ad minora de-
ſcendamus, haud abs re crediderim &
illud obiter admonere, tantam nunc
tempeſtatis eſſe Christiani (prò nefas)
populi noua iſta dogmata ſectandi libi-
dinem, imò temeritatem, ut contemp-

Evangeli ta omnium Cōciliorum vel Apostoli
Cōcili um corum authoritate, in cēcos priscarum
Violat A- hæreſeon errores absurdissimos fere
postolicū. dent præcipites. Non enim defunt, qui
 contra Apostolicum illud Concilium
 Ierosolymitanum à D. Luca descriptū
 doceant se suosq; circūcidendos: quo-
 rum factionem per Saxoniam inferio-
 rem reperiri aiunt. Certè Hosius quo-
 dam narrat circumcisos.

Errores Iam post Apostolorū ætatem Cōci-
minorib. lio Ecclesiastico Antiocheno à P.P. 80.
Ec. Syno- teste D. Hilario, damnatus est Pauli Sa-
dis dāna- mosateni error: quem hoc seculo ren-
tos nūc re- uasse Seruetum, Farellū, atque Cal-
pullulasce reg Euan nū testatur. P. Carolus epist. ad Car-
gelicos. Lotharingum. Hos, similesque noctis
 Confessio Augustana art. 1. damnans
Samosate veteres & neotericos Samosatenos,
nismus. qui vnam tantum personam in Deo ei-
An. 270. se contendunt. Sic sensisse Farellū, ait
 P. Carolus in fidei summa Gallica. De
 Serueto disertè probat Caluinus &
 Beza.

Caluinum quoq; initio suæ aposto-
 fiz

siæ Farello magistro (Nā Serueto suo tūc fratri communicasse iam pudet, ne immeritò posteà eum ignibus ob hanc suam pristinam Euangelicam doctrinā tradidisse videatur) consensisse, plurimis ipse verbis declarauit in Disputatio ne Bernensi & Synodo Lausanen. Pr̄-
sidibus Caspare Megandro & P. Con-
zeno cum aliquot Bernatibus laicis cō
tra P. Carolum: Vbi reiecto Cōstanti-
nopolitano Symbolo, Athanasianum
sublato derisit cachinno, nūquam à le-
gitima fuisse (inquiens) receptum Ec-
clesia, illosque rejcebat Versus, alia per
sona Patris, alia filij &c. Item sicut ani-
ma rationalis & caro &c. Rursus falsi
arguebat huius symboli articulos pri-
mum & vltimum.

Iam & Trinitatis vox Caluinum of-
fendebat, quod Ciceroni, inquietabat, es-
set insueta. In Confessione quoque
Geneuatum, quam suo de sinu, priùs
à se dictatam, in Synodo Lausanen. of-
ferebat, astutè refugit personarum
Trinitatem dicere. Quin etiam illud cū
Athas

Athanasiō symbolo, Christus Deus est ex substantia Patris ante secula generatus, nūquā voluit cōfiteri, licet frequenter illic vrgeretur, tantum sic voluit amī sententiam exprimere, In una Dēssentia Patrem cum verbo ac Spiritu sancto agnoscimus, quod oratiōis schema verē Samosatenicum regit dogma.

Rursus cūm Verbum fateretur esse Patre & ex Patre, noluit tamen contesteri cum Catholicis, Christum Deum de Deo, aut Christum esse Deū ex substantia Patris: sed Christum dicit semper à seipso extitisse: quasi dum primi, quorum unus non sit ab altero. Quid hic aut Arrius aliud, aut Samtenus, quām illud, Risū teneatis amī.

Pelagius Christianæ gratiæ hoīs

^{11.} Pelagianis suum diu coxit monachali sub palīmus.

^{An. 415.} venenum, quod varijs Patrum Conolijs et si fuerit damnatum: tamen nun quoque à Lutheri discipulis in lucu reuocatum, Euāgelij titulo recrudecit in Saxonia.

Ioannes enim Pfeffingerus pasto

Lipsen. vñacum Schola Lipsen. docent hominem naturalibus liberi arbitrij viribus sese ad gratiam disponere ac præparare posse, vt ipsi sanctus infundatur Spiritus. Sic enim definiuisse publica disputatione de libero arbitrio ait Nicolaus Amsdorffius Confessione puræ doctrinæ. Homo suis (inquit) Naturalibus viribus Verbo assentiri, promissio nem apprehendere, & Spiritui sancto non repugnare potest. Illyricus Melách thonem quoque huius insimulat erroris libro, *Bericht.*

Sic quod Pelagius negabat esse peccatum originale in pueris, nunc Zwinglius Seruetusq; aiunt esse naturæ morbum. Item nasci bonos, & Dei heredes non renasci: sic nunc Bucerus. Rursus hominem posse solis naturalibus virtutibus & meritis vitam æternam imperare, vt Cato & Scipio, quos saluatos dicit Zwinglius lib. contra Urbanum Regium. Sacramentarios quoque damnat Confessio Mansuelden. quòd Aristidem & Pomponium Atticum docent

docet sine agnitione Christi per nos
ræ legem esse saluatos.

III.

Berégaria
nisinus.

An. 1050.

Berengarius verò, Sacramentarij
omnium Pater, ante annos 500. et si
rijs fuerit concilijs damnatus, atq; si
quoque ipsius iudicio erroris mani-
stiss. conuictus & ad suum dogma si
iugulandum stylo rei veritate coactu-
tamen nunc in Carolstadio, Zwingli
Caluino adeoque Melanchthoni
Germanorum Cothurno, imò tot
scenæ huius Dauo planè reuiuisca.
Quod si post hæreses cōcilijs Ecclesi-
sticis quidē damnatas, & ab istis Er-
gelicis in lucem reuocatas illos ag-
diamur commemorare errores, qui
dem omnium iudicio damnati

multorum cum indubia pernicie ren-
lulascūt, dies nos prius hic destituer-
stituti tamen ratio quia ita postulatū
tum nobiliores recēsebimus, vt in Eu-
gelicis istis verè agnoscas non Christi
Euangelium, sed illos Antichristi pse-
doapostolos renatos.

I.
Simō Ma-
gus.

An 50.

Simon ille Magus docuit nos pe-

op̄o

opera (teste D. Theodor. & Iren^{eo}) nō
saluari, sed per fidem. an nō hic reuiuis-
cere tibi videatur in Luthero, Illyrico,
& Antidiaphoristis, qui opera bona nō
solum docet non necessaria sed ad salu-
tem perniciosa. Idem Deum faciebat
peccati authorē sic & Lutherus, ait Rex
Angliæ sic Caluinus teste Heshusio, &
Libertini ut ait Caluinus.

Hymenæus, & Phyletus asserebant II.
carnis resurrectionem iam esse factam,
aliamque non esse corporum expectan-
dam. Sic sanè quōdam Antverpiæ sto-
lidus ille Loistarum paterculus. Itē Li-
bertini in Gallijs, docent teste Caluino
in Actis Serueti. III.

Ebionem ab orco reuocat Adam Ebion.
Pastoris Anabaptista, Christum negás An. 80.
naturā Deum, sed merum hominē de
Maria natum.

Cerinthum illum Iudaizantem Chi-
liaſtæ resuſcitant Anabaptistæ quidam III.
Cerinthus.
corporale Christi regnum post resur-
rectionem futurum ut ait, Sebast.
Francus. An. 70.

V.
Valentinus.
An. 20.   Valentinus Christum dixit corpus
attulisse è cælo. Sic etiam Caspar Sver-
feldius, teste Beza Com. ad Roman
cap. I.

VI.
Basilidis.
An. 140.   Basilides docuit Christum huma-
naturā ex virgine nō assumpſisse: sic
die Melchior Hoffman ait formula E
Angustanæ Anno 56. Sic & Méno C
loquio Vvismarien. contra Micronium
idem defendit. Rursus Christum sec-
dum animam habere substantiam æ-
nam. Sic Seruetus in dialogis & Polli
in Clave Absconditorum.

VII.
Gnostici.
An. 50.   Gnosti, à Nicolao diacono, gnō-
i. eximiā cælestium myſteriorum/
gnitionem iactante, dicti, animam
manam aiebant esse ex Dei sub-
tia. Sic hodie Libertini animam om̄i
moriētem ad Deum redire, illique-
duniri fabulātur. Caluinus in instru-
contra anabap.

VIII.
Cerdon.
An. 60.   Cerdon Apostolorum quoque
te Vetus Testa. spernebat, quasi in Pr̄
phetis non fuisset Christi Spiritus. Si
nunc Seruetus sensit, teste Caluinoi-

A*et*

Actis eius. ¶ Marcion Christum esse opinione & Phantasmate pafsum. Ita Libertini aliquot Valentianæ supplitio affecti, teste Caluino in Instruct.

IX.

Marcion.
An. 90.

Nouatiani teste Theodor. in fab. hæs Nouatus. ret. negant Confirmationē habere olei An. 250. sacri illitionem. Sic nunc Lutherus & Caluinus, & Bucerus, alijque ad vnū omnes Euangelici.

X.

Manes Persa ingenij sui acrimonia pro nominis etymo insanire visus, plurimos a veritate seduxit. Cuius error An. 280. res Lutherus, nouam nescio quam Euā gelij noui puritatem mentitus, potissimum reuocare aggrediebatur, ideōq; impurum fœdumque suum illud pristinum Ludderi nomē, in Lutherum quasi purum commutauit: haud aliter atque illum Manichæum, suo ex etymo insanum, discipuli appellabant Manichæum quasi mannafundentem. Ille se Christi Apostolū iactabat, hic se se Christi Euangelistam. Imò Davidgeorgius se verum illū promissum Messiam,

xi.

Manes.
An. 280.

siam. Porrò doctrina, vti & arrogantia,
conueniunt Euangelici cū Manichæis,

I. quia Lutherus Liberū negat arbitrii
quod errorum omnium fons est. Sic &

II. cum Manichæo Deum blasphemata
legis Dei implendæ impossibilitatæ

III. Item Baptismum in aqua nihil adse-
re salutis. Tamen Lutherus baptismum

vult suscipiendum, tanquam donatæd-
dum gratiæ sigillum. Verum his in do-

gmatibus Caluinus suo cū Zwinglio
Manichæum exprimit ad viuū magis

qui superiora oīa ab illius insanis
tuatus, etiam cum Manichæis affir-
mavit.

Baptismum aquæ non esse necessaria
vti & Svenfeldius. Sicut ille ne-

bat Christum habuisse verum cor-
pus humanum: ita Anabaptista, &

Caluinus in Instruct. Christi corpus
fuisse verum phantasma, non huma-

næ naturæ ex virgine, sed cœlestis e-
Deo. Sic sancte Menno.

XII. Donatistæ. Donatistæ sicutiebant Sacramenta ab in-
An. 300. puris aut malis Sacerdotib. adminis-
tra esse nulla, ideoque rebaptizabantur.

Sven-

Svēckfeldius ministros ineptos & nō
timentes Deum docet suum ministe-
rium in docendo, & Sacramentis por-
rigendis non posse expedire, vt habet
Confessio Mansuelden.

Donatistæ quoque apud D. Optatū
sacrum Chrisma docent conspuendum
& cōculcandum: Sic Caluinus nefarijs
illudit verbis, & Beza quanā per Gal-
lias tractarit religione calamitas loqui-
tur Gallica.

Massaliāi, teste Damasceno de Hēre
sibus, negabant baptismū homines per Massaliāi.
ficere i.elefī & sanctificare, atque Sa- An. 330.
cramenta fordes animi expiare. Planè I.
nunc ita Lutherus, Caluinus & Svēc-
feldius Baptismum adeò docent ineffis-
cacem, vt peccatum Originis verè ma-
neat, neque animus peccati labe expie-
tur, aut cor expurgetur.

Item sacrosanctā Eucharistiā aiebant
sub panis specie non habere sanguinē
Domini, sed tantū corpus, teste Theo-
odoreo: Sic & Lutherani in Polonia,
quod affirmat Confessio Polonica: &

Apolo.cō. Iustus Velsius ait plus esse sub utraque
tra Colon. spēcie, quām sub altera: quod fortassis
ad species potius quām ad res ipsas pe-
tinere interpretabitur, si in sua tamen
persistat nobis dudum corām exposū
sententia.

III. Rursus Ordinis Sacramentum non
esse Sacramentum, neque conferri Ch-
risticis Spiritum sanctum. Istud dogmā
Euangelici omnes renouant, dum
Sacramentorum numero tollunt orationem,
nisi quod Melanchthon si
pridem plagij pœnitēs, nunc optaret
suo restitutum loco. Velsius quoq;
Apolog. non arbitratur pugnaciter
iijcendum.

XI. Porphyrius, Eunomius, Eustathius
Vigilātius An. 360. Vigilātius, alijque Hagiomastiges,
ctorum miracula aiebant esse Dæmonum
præstigias, neque eorum reliquias
venerandas. Neque sanctos
ad auxilium inuocandos. Horum
insana dogmata nunc ab orco reuocant
Lutherus, Zwiglius Caluinus, ali-
que prope omnes Euangelici.

Aetis

Aëtius negabat ieunandum certis
diebus ab Ecclesia præscriptis, & offerē
dum pro defunctis. xv.
Aëtius.
An. 350.

Istius impia dogmata per Lutherū,
Caluinumque ita repullarūt, vt & plu-
rimos, qui corum reliquos execrantur
errores, hoc suo venenato afflant to-
xico.

Iouinianus Virginitatem negabat
præstare Matrimonio. Id Lutherus no-
nus Euangelista suo probat Epithala-
mio, quo plurimas deuotas Christo
sponsas in nefaria pellexit adulteria.
Eius quoque exemplum imitati plerique
que oinnes Euangelicorum Conciona-
tores, suorum rei votorū, carnales am-
plexantur nuptias, obliti certam ipsos
manere damnationem, quod primam
fidem Deo sancte promissam irritam fe-
cerunt, ac sacrilegè violarunt.

Nestoriani, teste D. Cyrillo epist. ad
Colobas, negabant S. Eucharistiam ha-
bere corpus Domini extra usum Sacra-
menti. Hanc impietatem & Lutherani
renouarunt, docentes tantisper esse

corpus Domini, dum sumitur.

Itaq; vides mi Dubitanti nullumē se errorem tam insanum, tam damnatum, tam abominandum, quem non Euangelici Christi suis discipulis nō audet Euangelij titulo obtrudere.

Proindē fusius hasce priscas Catholiceæ Dei Ecclesiæ pestes h̄ic tibi Dubitanti ceu in Tabella contemplanda volui depingere, vt semel liqueat, quā impudenter Diabolus nunc sua prisma mendacia, olim Ecclesiæ iudicio damnata, Euangelij titulo hominibus contendat vēditare. Hac enim ratione nūm illius Sathanismū, seu verius Antichristianismū agnoscas per Lumen eiusque in Ecclesiam Dei cōiunctos, et si factionibus diuulsos, socialistis belli studio & Syncretismo, quā illarum Sampsonis vulpecularum cōdis coniunctos, in Antichristi sui adūtum veluti præludio renouatum.

Quod vt Diabolus nunc impotiori studio, quam alias vñquam, contus est, nihil prætermittens occasio-

quò incautis atque salutis suæ æternæ negligentioribus Christianis imponat facilius: ita Deus Opt. suorum custos vigilantissimus vix alias vnquam tot suis electis ostendit argumenta sanè luculenta, quibus istas diaboli infestiss. hostis fraudes facillimè agnoscant, exegerentur, effugiant.

Hoc vti, ex tot sectorū inter se adeò variè dissectorum varia multitudine dum ostendimus, quæ maiorem multò populi Christiani gregē proculdubio suos in errorē laqueos pertraherēt, nisi tot essent & tam varij essent, adeoq; inter se, et si Euangelij titulo quisque insignti, ex diametro pugnātes: ita & nūc videre licet, veritatem videre volentib, non modò ex renouati s illis priscis hęresibus iudicio Ecclesiæ certò Catholiç atque Christianę damnatissimis sed ex putido quoque obfoletoque Iudaïsmo etiam Euangelij titulo, si Christo placet, Christianis obtrufo.

D V B. Papæ. eheu nostri temporis miseriā. Itane Christianos degenerare

in Iudeos? O miscrum Christigrem.
 c o n. Sanè miserrimum, si hanc longè miserrimam Christianarum animarum captiuitatem seriò cogites plusq; Tyrānicam, Babyloniam, Turcicam. Nam & Mahumetismum quot partibus nunc Euangelij etiam prætextu incautis obtrudant Euangelisti, animus meminisse horret. Sed prius de Judaïsmo Germanijs Gallijsq; inducto, mox de Mahumetismo Turcæ seruitutis (vereor equidem atque utinam vanus sim vates) Lucernior que Præambulone dicēdum venit. Tu animum attende serius.

Iudaismus per Euangelicos noscos inuectivis partibus esse prætextu Euangeliij inuectum, nunc paucis exponemus titulo.

Nō esse in S. Trinitate personas trę

I. **Trinitas.** sed ut Deum vnum, ita & personam unam illi blaterant: Idem Seruetus lib;

2. **Iesu Nazarenus an** **Messias.** de Trinitate Iesum Nazarenum non defverum illum Prophetam Messiam, & Emanuel promissum, Iudæi suæ in pietatis habent fundamentum: quo

&

& suis persuadere conatus est Dauids
georgius, vt aiunt Basilien. in eius vita.
Se enim esse verum illum 3. Dauidem,
promissum & alia blasphemata dudum
commemorata.

Christum non esse personam aliam ^{3.}
à Patre Iudæi credunt: sic & Illyricus ^{an alia g-}
& Seruetus ^{λόγον} Verbum apud Ioan- ^{sona.}
nem Euangelistam negant significare
personam à Patre aliam, vti Staphylus ^{Staphyl.}
ait, eaqué de caussa Matthiam Illyricū
fuisse cōdemnatum ab Academia Vvit
tenbergen. Similiter & Philippus Me-
lanchthon de eodem testatur Epist. ad
Superintendentes. Saxo. an. 57.

Christum non esse verum & natura ^{4.}
Deū Iudæi aiūt, vti & Seruetus, Svec ^{Christus}
feldius Adam pastoris & Euangelici alij
Sabbatarij, nō recte de Christi diuinita-
te sentientes, teste Staphylo de Sect.

Vsuras esse licitas Iudæi non solum ^{5.}
sentiunt, sed tota ipsorum vita, quæ ex tē Euango-
eis constat loquitur, quibus omnes fe- ^{licis.}
rè mundi totius nationes exhausti.
Has etiam Euangelij prætextu licitas

docet Bucerus in Matthæum Com.
mēt. & Molinēus de eo quod Interē.
Imō Lutheri mandato sese vſuras ex
cere dictitat ille N. Pastor ad Hyerē
dum, ait Quærela Lutheri pridem int
cem edita.

6. Matrimonium secundum Mosaicas
leges in affinitatibus colunt Iudæi: sic
nisi leges. Melanchthon locis commun. Annos
vult seruandas Moysi leges, non Eccles
iae Canones.

7. Matrimonium propter adulterium
dissoluunt Iudæi, ita ut liceat aliam
coniū an dis
solubile. cere: Sic & Euangelici eadem de
dissoluenda docent, ita ut persona
nocenti liceat alteri nubere. Melan
Loc. Communibus anno 52. & Ex
ne Ordinandorum. Vnde & factum
gimus, ut quidam intra semiānum
duxerit Genevæ vxores, quod secu
dum Euangelium duas probarat ad
teras Caluino iudice.

8. Iudicialea Leges Iudiciales & foienſes sec
secundum dum Moysen seruant Iudæi: sic &
Moysē ex
ercenda. Crolstadius leges Iudiciales Mosaicas

lebat seruandas, ait Melanch. Apologia Augustana in articulum 16. Rursus libro Chron. 3. non volebat videri prorsus abolere leges, sed contēdebat opere iudicia exerceri iuxta Forēses leges Moysi.

Scripturarum Canonem habēt suū Iudæi à Christianis diuersum. Itaque Euangelici Iudæos sequi malunt quām Christianos in reiiciendis à Canone, vti Machabæorum, & Ecclesiast. Hos enim reiiciunt cum Iudæis Euangelici. Sic & in suscipiendis libris sacris Iudæos imitantur, vti duos libros posteriores Esdræ Bullingerus contendit esse Canonicos contra catholicæ Christi Ecclesiæ decreta. Rursus loca scriptura rum malunt Euangelici cum Iudæis cōtra Christum aut sacrosanctam Trinitatem peruertere, vti Oecolampadius cum Aquila illud Esa. 7. Ecce iuuacula concipiet. Sic Caluinus testimonia de personarum Trinitate & Christi diuinitate ab omnibus Christianis interpretibus sic intellecta, veluti Iudæorū pa-

^{9.}
Canō Scri
pturarum

¹⁰
Sēsus Scri
pturarum

patronum agens extenuat, ait Heschi
sius de erroribus Caluini in fine sue Cis
fess. de Eucharist.

Iudei in Christi Dōi ludibriū Sacram
ta appellant Sekertminit, quasi falsi
gna: Sic & Carolstadius Sacramenta
altaris appellat Sekerment, cum
dēis nos illudens, neq; enim duo, ne
scitem Sacra menta nouit: vti eiusol
discipulus testatur Eras. Alberus lib.
contra Carolst.

^{12.}
Poenitentia Iudaica.

Cōcordia Euangeli-
corū cū Iu-
dæis in cæ-
remonijs.

Iudæi statim à resipiscientia atque
dolore de peccato aiunt remissum
catum, nullam agentes poenitentia
neque confitentes, ait Postellus: si
hodie passim omnes Euāngelici, pa-
tentia quæ est in ieiunio, fletu, & plu-
stu explosa, Confessione, quam Chri-
stus & Apostoli tradiderunt Ecclesie
irrisa atq; exturbata, nullis suis animo-
rum vulneribus adhibent remedium
salutare, quod verè sanet. Sed quæ nō
diximus, fidei capita cōtingunt. Qua-
si & cæremonias cogites, videoas Euā-
gelicos plusquam semi Iudæos.

Ad Christi mentionem non int̄

Hesb.
Tuc C
icram
fallat
entu
cum
o, ne
us oln
s liba
atque
sumpe
entur
s: si
, pa
& pla
a Ch
ccleis
animo
edium
ux ni
Qu
Eua
n infe

Etunt gēnua Iudæi, ait D. Hieronimus lib. 3. in Esaiam: sic & Euangelici pias tollunt venerationis & reuerentiæ cæ- remonias, nolentes ad Christi nomen genua inflexti, aut caput aperiri: Tamet si Lutherus laudet probetq; lib de Con cilijs.

Nomen Iesu execrantur Iudæi, fœ-
dis nominibus eum & S. Virginem ma-
trem blasphemantes: ita & per Frisiām
nomen Iesu quod Christiani vel admis-
rantes, vel imprecantes usurpare sole-
mus, illi præpostorè sua superstitione in
Ieni, quibusdam videntur corrupisse,
ne in vanum homines verè supersticio-
si tam sacrum nomen videantur sum-
pississe.

Eodem planè errore nec salutati in
Dei nomine resalutant, sed mutatis
Christianis salutandi & imprecandi
formulis, in Dei aut Iesu nomine vſitas-
tis, illi reddunt, Bona dies: pro, Deus
rependat, illi, habeo gratiam. Taceo ma-
ledicta, quæ plus quam Iudaica in Vir-
ginē matrem miseri euomunt Anabap-
tistæ.

¹⁴
Nomē Ie-
su execran-
tur et Ma-
ritæ.

Crus

¹⁵ Crucis signum vt maledictum & ~~ant~~
Crucis sig thema fugiunt Iudei, nec in fronte p^{iu}
 nū exhor- gere volū: Ita & Euāgelici Crucis fig-
 rent. **ram** multis in locis abolent, & tanq^{ue}
 maledictum in fronte ferre aut pingere
 horrent, adeò vt Lutherus ipse festu
 Crucis tanquam semiuidaxus anath-
Festum S. mate damnauerit. Festa S. Crucis, i-
Crucis Lu. quit lib. de Missādi formula an. 24.
 therō est **anathema** thema sunt. Brētius verò cuim alijs q^{ui}
 busdam impijs Catholicos ob pijs
 Crucis cæremorias sacrilegę Magia-
 cusare non veretur, atq^{ue} plus quā
 Iudaicē pijs Ecclesię cæremorias &
 secrationes, quā teſte D. Augusti
 fine cruce conficiuntur, exagitat, i-
 nat, exibilat.

¹⁶ Imagines Iudæi non ferunt, vniq^{ue}
Imagines Zwingiani, siue Caluiniani, quemad-
 modum Synagoga Genevæ loquitur
 nullam omnino habens Turcico mo-
 vilius rei imaginem.

¹⁷ Sabbatisa- **Sabbatizantes** etiam hodiè Iudei
 tes. videas, quos Euangelicorum quid
 imitati, cum Iudæis sabbata colunt;

Staphylus in Apolog. Docuit enim Carolstadius, nullum festum præter Sabbathum colendum, Eras. Alberus contra Carolst.

Messiam non venisse aiunt Iudei, su-
um Antichristum expectantes: sic & ¹⁸
Bucerus sub mortem Iesum Nazare-
num dixit non esse illum Saluatorem,
quem Deus promisit Patribus, ut superius
in Bucerianis diximus fusiūs. Da-
uidgeorgius quoque negabat Messiam
nostrum Iesum Nazarenūm esse illum
adē magnificè promissum, verumq[ue]
mundi Saluatorem.

Finē mūdi futurū aiūt Iudei secundū ¹⁹
Eliæ prophetā intra annos 500. id est
sesto millenario. Sic Lutherus & Mel-
ächthon suis in Chronicis, quę Cario-
nis nomine edidisse Melanchthonem
ait Lutherus præfat. sui Chronic. Ger.

Porrò ne quid Iudæis saluum relin-
quant Euangelici, inter eos etiam est ²⁰
reperire, qui circuncisionem carnis re-
uocent, vnde & circumcisos quosdam
narrat Hosiusr.

His

21. His non absimiles sunt, qui manu
Mannarij. in Cœna Dominica sese edere adf.
Cap.7. mant, ne quid à Iudeis varient.

Cōcordia Euāgelico Nunc ad Mahumetismum orationi
rū cū Ma- conuertamus, vnde perspicuum si
humetāis. quantum Germania per Euangelio
à Christianismo degenerarit, ac qui
ferè vicino, imò inhianti hosti Turc
rum Imperatori Mahumetis alumn

Quā Tur- iani nunc seruire cœperit. Quām enim
cis fauerit Lutherus fidelem huic seruituti omnium miseri
initiò pseu mæ quæ & captiuitatem Babylonice
deuagelij. Assert. talē plurimis vincat partibus, nauarit op

24. lib. cō- ram Lutherus, vel eo solo agnosca
tra duo e- in ortu sui Euagelij magna contum
dicta Cæsa- ne docebat Turcis non esse resistenda
ris. De po- non esse tributa pendenda, nec colla-
test. Secu- lari. Etas faciendas ad inferendum Turc
bellum. Hanc seruitutis Turcicæ origi-

Turcæ iu- nem, vide nunc quæ so quo pacto Eu
gopmūtur gelici in Christianos à vero Christi
etianunc uangelio seductos deriuant, ut qui
Turcarum alcorano nondum potuere Tyrannico Turcæ
seruunt do perio subiugare seruos, saltem Mah
lo malo Eu- umetis Alcorano fecere discipulos. Q
uāgelicorū

enim in Mahumetis Lege siue disciplina (quam Alcoran, quasi lectionem superbissimo appellauit nomine, haud sa nè humiliùs, quàm Euangelici suas nugas humanaque figmenta Euangeliū Deique verbum) sunt versati, te-
 stantur eodem planè exordio Mahu- Exordium
 metum Christianos ad defectionē in à quale Ma-
 Christi Religione solicitasse & induxis humetis:
 se, quo Lutherus nunc Germaniam, &
 Caluinistæ Galliam: vt eundem illum
 Impostorem utrobiisque agnoscas spiri-
 tum, quem Paulus recte depingit esse 1. Cor. 14.
 & dissensionis Deū, quòd
 hæreses primum, deinde ex concordi-
 bus facit discordes, dissentientes, tu-
 multuantes, rebelles, bello denique in-
 testino Ecclesiam Dei diuexantes, dila-
 cerantes, euertentes.

Verùm hīc prolixior foret catalogus,
 qui omnia exponat, quæ Luthero alijs-
 que Euangelicis Pseudopropheticum
 Mahumeto Pseudopropheta sunt cō-
 munia. Nos hīc breuitatis causa illa tā-
 tum narrabimus, quæ inter hos infestis

o finos

simos Christianæ Ecclesiæ hostes, sunt
aut in religionis nouatione, aut rituum
mutatione communia. Deinde quæ
Euāgelici adferunt magis impia, etiam
in Deum Christūm ue eius magis blas-
phemæ, quam quæ Mahumetus.

Vt enim Mahumetus sibi autorit-

Bibliorū
corruptio.

Arrogātia

Mahumeti

qui se sp̄i

ritū Sāctū.

iactabat, &

veteres Ec.

Catholicę

PP. contē

nebat.

Ser. de de.

stru& ieru

sol.

tem aliquam in ijs, quæ moliebatur, a-

ciliaret, sese vnum Legem & Euāgeliū

tenere aiebat, se primum vidisse quæ

etè docenda & emendanda in utroq;

Testamento viderentur. vnde & Novi

Test. mutilauit, quum sese Spiritum S-

̄tum exemplo Simonis, Menandri

Manis, ait Postellus de Concordia

rani & Euāgeliij, iactare non dubit-

An non & Lutherus Biblia corrump-

it sequē vnu iactauit Legē tenere & Eu-

āgeliū? qui Germaniam aiebat antet

nunquam verum audijisse Euāgeliū?

& nunc Euāgeliī illius superbiam

mitati? qui Patres omnes veteres argu-

unt inscitiae, affirmantes Lutherū

fuisse doctiorem omnibus Ecclesiæ D

ētoribus, quotquot post Apostolorū

tempora extitere. Scribit ipsemet Lutherus lib. de Concilijs, se in Commentarijs Ambrosij, Hieronimi, Augustini, aliorumque veterum Patrum, carbones pro thesauro reperisse. Item libro contra Regem Anglię, se nec Pa- trum, nec Conciliorum morari dicta. Rursus an non & simili modo, vti ante demonstrauimus, Lutherus suum corrupit 191. locis Nouū Testamētum? Es- se quoque se tertium Eliam atque Christi Euangelistam, Osiander se esse alterum Enoch, & illud Flandricū anathema verum Christum sese iactitabat.

Verūm vt illius Alcoranum mox perit sectas 70. ita & nos ad 70. & amplius Euangelicorum recensuimus se-ctas.

Cæterūm ne quem ferret iudicem suæ abominandæ doctrinæ Mahume-
tus, voluit secundum Legem diuinam es-
se iudicandum, hoc eit, secundum sua
scripta, quæ ex vtroqué Testamento cō-
farcinarat, & à genuino sēsu detorserat,
deprauata. Ideoq; vetat frequētissimè,

Eras. Albe-
rus lib. cō-
tra Carol-
stadium.

O Lutheri
arrogatiō.
Luth. & Pa-
tres oēs &
Concilia
oīa pīa se
cōtemnit.

Vide supi-

lib I.c.10.

& c.ii.

2.
Ex Luthe-
ro vti & ex
Alcorano
natæ sectæ
Septuagin-
ta.

3.
Index con-
trouersia-
rum Lex
Dei.

ne Iudices patientur Mahumetanis
dæos aut Christianos. An non etiā hoc
supercilium & in Euangelicis agnoscas
qui nullum ferunt suæ doctrinæ iudicium
alium, quām suę sectæ? Patres fuisse
mines, dogmata deprauasse, à verò
clinasse, Concilia errasse. Denique
Dei verbum, Scripturam Sacram se
dicem facere, imò à Patribus, quos
teri nequeunt Catholicis concorditer
sentire & docere, ad Christum iude
viorum & mortuorum appellare. Bré
tius in 2. Pericope. Iá si moder
res etiam Scripturam admittat iude
eam non nisi Lutheri, aut alterius
fione depravatam & adulteratam
mittunt. Et cùm tota de sensu Scrip
tæ sit controuersia, omnem alium
lunt admittere, quām eum, quem
tus hactenus obtinuit concorditer
coluit Orbis Christianus.

4.
Cōcordia
Euāgelico
rū cū Ma
hunieti
alcorano
in vitæ le
gibus.

Porrò ubi Mahumetus sensit lu
placere populo, quas fecisset fabulas
lis iactis ad omnem impietatem fu
damentis, progrereditur & ad piastivit
sticu

stituendę rationes peruerendas: quod longę omnium plebeū sciebat fore gratissimum.

Quadragesimam enim Apostolorū traditione toto orbe ante Pascha obseruatissimam abrogat, ac in Quadragesimam vnius Lunæ, que quovis anni tempore obueniret, transmutat. Lutherus verò suam Euangelicis prædicans libertatem, cùm seruus esset, ut D. Petrus de similibus Diaboli mancipijs ait, per ditionis libera voluit esse nō modò totius anni ieiuniā: sed & quadragesimā ipsam, omniumq; ciborum usum quovis tempore liberum, ne ullam ferret hic Apostolorum aut Conciliorum legem.

Dies festos Mahumetum nouasse fātis inde liquet quod & Dominicam au-

Festa mu-
tata.

sus est in diem Veneris commutare. Hunc quām imitentur Euangelici, docent festi SS. dies maxima ex parte ab eis abrogati. Narrat Erasmus Alberus Carolstadium festa omnia abrogasse, nec ullum festum præter Sab-

bathum docuisse colendum. Evidē
die Assumptionis D. Virginis memin
me per Germaniam videre populum
prophanis suis manuum operibus p
ublicē deditum, vt alibi Carolstadi
ni die Natali Domini. Ceterū quā
topere cupiat Diem Dominicū P
schæ immutatum Lutherus, Docet
de Concilijs.

6.
Imagines
abolitæ.
Eras. Albe.
contra Ca
rolst.

Sed à SS. festis ad SS. imagines sū
ti est facilis progressus, ita vti Mahum
etus sacras Imagines deleuit, quō lū
os sibi conciliaret, abolendo suum
Mechensium ciuium idola Allet &
got: Ita Euangelici, in primis Sacra
tarij, Carolstadius, Caluinus &c
nes omnium Diuorum etiam Chi
Domini Crucifixi abolent imagines
Lutherani verò vnam aut alterā seru
dam volunt, vti Vvittenberge Serpe
tis à Mose de furca suspensi, & Crucif
xi. Item baptismi & Cœnæ.

7.
Sanctorū
cultus & in
uocatio

Mahumetus vt omnia innouat
Dei vnius prætexebat cultum. Itaq
Mariam à Christianis pro Deo hab

calumniabatur, vnde & Marię, omniū-
que Sanctorum Christi Martyrum cul-
tum omnem abrogauit. An non & Lu-
therus alijque ad vnum omnes Euange-
lici, ideo Sanctos colendos, aut oraticos
ne inuocandos negant, quod hoc sit i-
dololatricū? quode eos facimus Deos?
quod noua colimus numina? Sanè sic
ad verbum Apologia Confess. Augu-
stanæ Catholicos disertè calumniatur,
sed imperitissimè.

8.

Rursus ut Mahumetani suos pro san-
ctis colunt: eorum enim habent me-
morias & loca religiosa, quæ peregrina-
tionis ergò frequentissimi visitant: ita
& Euangelici suorum Christi martygū
colligunt Martyrologia, Loffius, Calui-
nus, Adrianus, Hamstedius. atque Fo-
xus. Colitur Diario Sanctorum Luthe-
ri asscriptus Ioan. Hussius Pragensis &
Vviclefus, ait Postell. Imò & Lutheri cf
figiē nuper admodum vidi Sācti Mar-
tinī elogio decoratam. vnde & quidam
eum Diuum scribere nō dubitauit, quē
nunc Sathan sub Luciferi sella detinet

Noui San
cti p veris
antiquis
culti.

Luther. Sā
cti & Dui
Martini-
elogio ho-
noratur &
colitur.

Lutheripce catenatum, expectans quanam afficie
na nodum poena, quam non ante accipiet defini
tota defini tam (quod ipse de Arrio testatur Aug
ga.

Lib. de Co. stinum scribere) quam eius error, qu
cil.

orbem contaminauit, finem inuenen
Zwingliani suum colut martyre Zwi
gium, Anabaptiste Muntzerum & I

Eraf. Albe. an. sartorem Leiden.

rus. Lib. 2. Iam si Christi Sacraenta cogit
contra Ca. vide quam Euangelici plane faci
zolsta.

9. Mahumetani. Ille enim baptismum
Baptismu tempfit ceu inutilem: Caluinus, Sw
no esse ne
cessarium. feldius, alijque plurimi docent Bap
tum no esse necessarium. Porro qu
sit facilior rerum non necessariu
temptus, quam negligetia, res ipsa
loquitur: quod plurimi baptismo n

10. vtantur tanquam non necessario.

Vsus Sacra metorum. Mahumetani non circumcidunt
Vide Bar- si loquendi ac rationis vsu praeditos
thol. Hun- garum de septem aut octo annorum. Idem de
Turcarum ptismi tempore & Adrianus Haemil
titibus. dius suadere conabatur, & Anabapi

11. Matrimo. stae suis probant exemplis.
niu. Matrimonia ite cotrahunt sine iu
me

affici
defini
r Aug,
or, qu
uenen
ré Zw
m & I
cogim
acti fu
num
s, Svi
Bapt
rò qu
iaru
ipsa
mo
io.
dunt
editos
n deb
aemilt
habapt
ne iur
mo

mentis, Caluinus matrimonium negat esse clandestinum, cuius modò scriptæ sint Tabulæ, Epist. ad Petrum Danthes nū ex sententia Collegarum.

Ajud Mahumetanos diuortium faciunt improbi mores, infœcunditas, ait ^{In secedi} Bartholomæus Hungarus: An non & ^{tas dissol-} luit Matri- apud Euangelicos similia reperire est monium exempla minimè obscura? Oecolampa ^{apud Tur-} dium priore deserta duxisse alterā, illa cas. fruстрà licet publicè occlamāte suū illū esse maritum, oculati testes affirmant.

Nota est toto orbe illa memorabilis Anglii diuortij Historia, quæ infelicitissimam ut Ecclesiæ Christi peperit tragediā: ita regno perniciem deploratiss.

Polygamiā suis prædicasse Mahume- ^{13.}
tū extra controuersiā est, Eandē suis cō Polyga-
médasse Bucerum testatur Vvintoniē. ^{mia.}
& exempla Lutheranorum per Polonia extant plurima. De anabaptistarū polygamia nihil superest scrupuli: cū Hetzerus tredecim duxerit vxores.

Quid, nō eā Bucerus quoq; collaudaret, qui ignorare nō potuit orbi toti no- ^{Eras. Albe.} ^{contra Ca-} ^{rolstadiū.}

mam illam Lutheri, quam dicūt Dilō
fationē, qua suffragāte, vti ferunt, cū
alijs plurimis, tum magni cuidam nom
nis Iuriscōsulto Oldēdorpio permī
vt priore coniuge superstite, alterād
ceret vxorem?

Sanè extant hodie (inquit Stap
lus in Apologia) Lutheri & Melan
thonis epistolæ & consilia per liter
data, quibus illi apertè permittunt
fasque, iusq; esse pronunciat, mariti
vnum duas legitimas uxores habent.

Possent etiam exempla aliquot, q
cum horum Prophetarū doctrinā
chrē concinant, & ab ijsdem Prop
probata sunt, reipsa proferri, &
gitis demonstrari.

14.
Christi
mors ne
gata,
Libr. con-
tra Libe
tinos.

Porrò ne quid desideres in Euā
licis Mahumeticum, sūt inter eos, tñ
Caluino, qui Christū negāt in Cno
obijisse, sed tantūm opinatione, cū
sententiæ duos fuisse Valentianæ aff
ctos extremo suppicio, ait libro cor
Libertinos

Cap. 8.

Quòd si molestum non erit, pau
cū

commemorabimus ea, quibus longè Impietate
magis impios uideas Euāgelicos, quām dogmatū
Mahumetanos, quos Turcas dicimus. Euāgelici
Mahumetus quò suis piam in speciem vincunt
commendaret uitam, negabat aliena Mahume-
cuiquā prodeesse opera, ut sic à Sācto- tum.
rum & Chr̄sti meritis suos auocaret, Opera bo-
proprijs cū Pelagio et Zuuinglio nixos na laudat
operibus. Lutherus uerò non modò Sā
ctorum negat opera alijs utilia, sed no- Mahume-
stra propria omnia facit peccata, vt ut
fiant à Spiritu sancto, piorum corda in- tus.
habitante.

Eucharistiam Mahumetus nō abo- 2.
leuit, sed in Deum authorē retulit. et si s. Euchari
enim negaret esse in recordationē mor stiam reue-
tis domini, quē blasphemat nō cruci- renter ha-
fixum, nec mortuum: tamen tantā in metus.
ea esse vim, ait cap. 4. Alcorani, vt con-
firmentur in fide et bonis operibus, Quid effi-
quotquot de eo gustant, et sine reme- ciat Eucha-
dio quoq; esse damnatos, qui postquā ristia dig-
de eo comedenterunt impij sunt facti. nē accepera.
aut in-
Hic si cogites Euangelicorum doctri- dignē, iudi-
nā, agnosces hos illo multò magis im- meti.
pios

pios. An enim aliud, quam panem pilorum sese Caluinistæ accipere, aut Christum Apostolis dedisse credunt? As ifi cum Lutherò credunt se Christum pane accipere, non tamen adorant, illic præsentē uolunt: quasi Deus desinat, ubi in Eucharistia præsens datur, magis quam in Cœlo. Ann canibus S. Eucharistiā obiectā in Am lia Ioan. Foxus refert? An nō pedibus conculcatam meminimus Tornaciam?

Gottes morder. 56. et anno superiore Parisijs? Adhuc Auerrois Christianos dicebat impius Eras. Alberus. Lib. 2. quod Christū Deum suum ederet contra Car. Sed Carolstadius nos appellat Beatus solstad. Deicidas, quod Dei filium deum volumus, O cælum! ô terra!

3. Ordines sacros etsi Mahumetus
Sacros or- stulit, non tamen eò insaniæ blasphemie
dines quo- usq; seruamæ proruit, vt eos cum Lutherò dic
rit Mahu- ret è diabolo prodijisse, Captiuit. Bob
metus. lō. & alias xpè vt ait Postellus. Vt
initiationem reiecit: sed ille certigen
ris homines religiosos, qui concion
tur, aut de iure ex Alcorano respôde

Mupthios, Cadios & Talimeannos sa-
crorum curam habere voluit. Lutherus
verò nec fœminas ab Euangelij ministe-
rio: imò à peccatorum absolutiōe sub-
mouit, nedum vilissimos cerdones, pel-
liarios, vespillōes, lenōes. Quid, quòd
ne Carnifices quidem Caluinistæ suo
ministerio censem indignos.

Mupthij.
Cadij.
Talimeāni

Cæterū vt tandem finē faciam concor-
diz cum Mahumeto Lutheri & Euan-
gelicorum, illud postremò est conside-
randum, utrosque ex eodem impietatis
fonte suos eructasse, expuisse, euomuis
se errores, qui liberum hominibus tol-
leret arbitrium: quanquam Mahume-
tus hac in parte à Luthero & Euāgeli-
cis vincatur tā Lutheranis quām Zvvin-
gianis: quòd ille hac in doctrina repe-
riatur varius & inconstans: hi verò con-
ceptum semel venenum insana obtinēt
pertinacia. nullum enim liberi arbi-
trij usum esse docent puri puti Luthe-
rani & Caluinistæ: Sed qui vel maximè
saperè videri volūt, certè in diuinis re-
bus & religionis negotio pernegant.

Deni-

5.
 Baptismo quotidiā vtuntur plus Euā gelici quā Mahume-
 tani.

Deniq; ne quid desit Euāgelicis M_b humeticū, sūt inter eos qui, teste Postel lo, inter ipsos diu cōuersato, nō satishā bent duplo baptismate quotidie mor Mahumetico intingi. Collige nunc mi Dubitanti capita, quibus Lutheruse Euāngelici Mahumetum aut imitātū aut superant. agnoscis præter S. Euchsristiā, Ordines sacros, Bona opera, Lib arbitrium, quatuordecim adhuc ferē capita, cum Alcorano communia, quæ ad omnem semel impietatem iam ad peruisse videntur ostium.

D V B. Cūm Euāngelicorum quidam Sabbathum velint obseruandum, ne qui diem Veneris cupiunt loco minicē feriatam ?quod aliquando Caluino audire memini.

Cap. 9:

Dies domi nicē p Euā gelicos tē-
 tatus, quē Lut. conat abolere li.
 de Conc. Istud equidem non affirmari. Multa enim incerto feruntur rumores. Certè nihil illo posset istis verē Christi osoribus suo Euāngelio fingi con- gruentius: qui vt reipsa Christum le- sum Christianis tollunt, atque de me- tibus eum, adeoque de ore, vt i retinā

mos

mos est pro Iesu sonare Ieni, cripiunt:
 ita & Dominicæ diei triumphum, quo
 de Diabolo, inferno, peccato & morte
 triūphauit, mirūm cur cum Mahume-
 to non aboleant. Sunt tamen Sabbatharij,
 qui an cum Sabbatho & Dominicā
 colant incertum habeo. Sanè huic fa-
 bulæ præludium Diabolus studuit per
 Lutherum edere. Nam lib. de Cōcilijs, Luth. festū
 Principibus persuadere conatur, festū Paschē
 Paschæ esse inter immobilia festa cōpus vult referē
 tandem, ut in quemuis diem incidere dū inter f.
ta immo-
 queat, sicuti dies Natalis, Purificatiōis,
 & Apostolorum. Iudaizare enim, & ni-
 mis superstitionē agere, Ecclesiā & PP. PP. Cōc. Nī
 Nicōenos ait, quod post plenilunium ceni Luthe
 Martij, diem Paschatis in diem solis col ro Iudaī-
zant.
 locarunt. Quod si ex Lutheri sententia
 fiat, iā Apostolica perierit traditio, qua
 post Sabbathum Dominicā voluēre co-
 lēdam Resurrectionem. Ab hac Iudaī-
 ca prophanatione non abludit, quod
 Protestantium quidam carniū inopia
 adacti, aliquot dies cogūtur à carnibus
 abstinere, quod Catholicorū odio mal-
 le

leferuntur Die Dominico quām alia
quauis Hebdomadis feria.

Fortassis illius magni Antichristi opus futurum est, ut Dies Dominica semel aboleatur. Quid enim illi suo principio peculiariter relinquere molendum & innouandum Satan, si nunc de Dominicam ubique imutaret? Omnia

Christ. E. Dominicam vbiique imutaret? Omnia
uāgelicis p enim Christi Domini beneficia Diabo
falsa Lu- lus per electa sua isthac Euangelicorum
theri & Cal- organa Lutherum & Caluinum alios
uini dog. que non modò seductis illis Christi omni-
mata fa- culis fecit in utilia, immo venenato suo to-
& us est xico pestifera: sed ipsum adeo Christum
mors. (si fieri posset) Christianorum semel-
Quidnam Diabolus p Lutherū uulsit cordibus, ore nunc passim exi-
Diabolus aliosque sit, adeoque suo deturbauit cœlesti thro-
p Lutherū Syneuāge licose effec-
no.

rit, & quā Nam primum quidem Christum le
impietatē sum hominum mentibus, mox templo
in orbē E- & Sacramentis, dein cēlo ipso exturba-
uangelij ti tulo inue-re est aggressus: quod nunc summa cō-
zerit. tentione per Lutherū & Caluinum cō-
natus moliebatur: sed suum illum pe-
Antichristum, cui iam nunc strenuē mi-

litant Euangelici omnes, magna ex parte conficiet. Verum quonam id gradu fueris per Euangelicos commolitus, si libet contemplari accuratius, haud fuit fortè infrugiferum.

Scalá im-

Vbi per lectissimum suum illud organum Mart. Lutherum, cximum omnis Hypocriseos exemplar, monachali culto ceu sanctimoniac tessera velatum homines suo spoliasset libero arbitrio, ac eis iam seruitutem vtroneam callidè imposuisset plus quam Babylonicā, expugnata hominum Christianorū arce, Christi vacua, (mentem dico liberū que arbitrium, quod diaboli ille faciebat mancipiū, quia peccati assidui & in expiabilis seruum) ad Christum ipsum suorū pectoribus ejectum (quod is cū sū ipsū op peccato habitare nequeat, nec in corpore peccatis subdito) templis quoque exturbandum aggreditur, sed quonam gradu obsecro attende serius.

Pietatis p
Lutherū &
Syneuāge.licos ere-
xit Diabo
l', vt se se p
Deo colen
dū persua-
deat.An. 14.
An. 18.Captiuo p
Lutherū
homine,
Diabolus
ad Chri-pugnandū
transit.

An. 19.

Christi vi
cariū Dia-
bolus per

Cum suo conatui Diabolus ob sistet resentiret Vicarium Christi, cuius cura & imperio omnes suas Christus crevit eos sub-

p didit

moto aut didit pascendas ouiculas, illum suam
cōtēpto fa primis Cathedra exturbare contende-
cilius Chri bat: quem vbi impuro Lutheri ore cō-
sti oues dis tumelijs proscidisset, conuitijs lacera-
pergat. set, maledictis diuexasset, adeoque infra
An. 20. omnem hominum ordinem abiecisset,
 ut sublato quasi gubernatore faciliter
 circa Ecclesie naufragia grassaretur,
 mox ad Christum ipsum Sacramentis
 eiiciendum scalas admouet: sed quia id
 astutia, operæ pretium est animaduer-
 tere.

An. 21. Initio enim salutaria Christi benefi-
Bellū Lu- cia, quæ per Sacra menta nobis contin-
theri cōtra gunt conatur obscurare, docens impo-
Christi sa cramenta, ro sui verè impuriss. Lutheri ore, Chi-
 veramque peccatorū expiatio. stum baptismo non verè peccata pur-
 nem. gare, sed manentia tegere: non abolere
 & expiare, sed tecta velare & occulta-
 re. Mox Sacra menta non amplius esse
 Sacra menta, id est, quæ sacros sanctos
 que efficiant: sed mera signa esse, tesse-
 rasque accepte dudum fictitię illius sup-
 peccatorum remissionis: quæ re ipsa nō
 est remissio aut peccati abolitio, sed oculi.

cultatio, & manentis peccati dissimulatio, vera iustitiae simulatio, vera palliatione. Ex hac enim peccatorum permanētia indelebili atque perpetua docuit omnia omnium hominū opera esse peccata, non solum sua natura mortalia & quæ homines damnēt: sed quæ sanctos etiam hac vita defunctos à celi ingressu remorentur.

Vide Bul.
la Leonis
Luthericō
dénatricē.

Istis suæ impietatis tyrocinij Dialogus bellè succedētibus, arduū magis molitur bellū. Iam enim idoneū iece-
rat fundamentum, quo nixus Christū ipsum sua sacrosancta expelleret Eucha-
ristia. Cui bello gerēdo idoneos admo-
dum nactus cōmilitones seditionis. Bellū sa-
Carolstadium et Ulricum Svvinglium crāmetā-
pseudopresbyteros, rem mirifice est riorū con-
aggressus. Horum enim opera, vbi plu-
rimis persuasisset peccatum originale
non esse peccatum, sed naturæ mor-
bum: Christum ad inferos nunquam
descendisse, neque animam eius ex limbo Patres liberasse, mox ipsum totum
sua quoque S. Eucharistia excludere est

An. 24.

p 2 com-

commolitus, ac deinceps templis quo-

Bellū Euā que, arisque omnibus. Nam et Chri-
gelicorū sti domini venerandas illas imagines
cōtra Chri sita & passim eiecit, peruerit, confregit, exul-
imagines. sit, aboleuit. Hanc in rem quantoper

Vide. Cōf. promouerit Sathan, nunc miserrima-
Ec. Saxoni statur Gallia, ipsaq; Germania, quę p
carū de Eu res hodie habere affirmatur Sacramē-
cha rios, quā Lutheranos: quēadmodū
mensēs sua in Confessione Saxonica
per doléter quiritantur, et seriō triun-
phū canit VVilhelmus Clebitius libro

An. 25.

vbi Diabolus nūc Christū non modi
Sacramentis, adeoque S. Eucharii
sibi pulchrè exturbasse videbatur
templis quoque atque aris: en tibi
ud Veteratoris illius veterani stran-
gema. Ipsam enim S.S. Trinitatē perlu-
ss. Trini douicum Heizerū abolere conabatur
tatē oppu- qui omnem negans personarum disti-
gnāt Euā. ctionem, Deum vnum et solitariū or-
gelici. prophano euomuit. Quam impietati
vbi Diabolus animaduerteret absurdī
rem crassioremque, quam cui Euā geh.

titulum duranter posset prætexere (maxime cum lectissimum suum alterum organum illud Ioannes Caluinus Seruatum Farellistam suū haud ita pridē eadem in sententiā collegam iuratiss. et fratrē fideliss. ignibus tradiderit, quod secum nolle errorem illum reuocare) ad Christi gloriā semel contaminandā. An. 30.

euertēdam, abolendam totus conuertitur. Quod vt iam dudū feliciter cœptū perficeret felicius, en nouū astutus ex cogitat cuniculum, quo Christo suum et corpus et animā suffuretur: vt ita eū negat Euā. Christo suum corpus humanum terra simul et cœlo exturbaret. Suis enim aliquot mācipijs per Frisiā, et alibi opera Mennonis Parochi et suorū persuadet ex Valentini Philosophia Christum non ex Virgine corpus humanū assumpsisse: sed cælitus attrulisse. Hinc Christum Iesum filium Dauid, Anabaptistæ inuocat et nolunt. Vbi verò iā Christo verum detraxisset corpus, en tibi per Postellum animam quoque eidē euulsit humanā, quam philosophatur ante corpus omne vixisse. His extructis

Au. 35

An. 40.

Christianimā euēlīum humānū ab Euāgeliī cōditorū ateculo

miræ impietatis gradibus, Christum
Do. suo Messiaæ officio, expoliare vero
que promissi Patribus Christi nomine
expilare tentat. Vbi enim per Iudaizan

An. 45.

Christo su. tes sparsisset, quod Buceri moribund
um Messie ore posteà confirmauit, Christum ne
et nomen venisse, Dauidiorgius se esse illum pro
et officium detrahunt missum olim Christum, verissimumq;
Euangelici Dauidem ac Dei filium iactitabat, qm
in æterna illa Dauidis regia esset regn
turus.

An. 50

tetus Diabolus, ipsam quoque Christo
am Diuini æternam Deitatem fuffurari audaciss.
taté Euangeli conā
tur suffus. rari.

Cæterūm nec his Christi spolijs con
tetus Diabolus, ipsam quoque Christo
am Diuini æternam Deitatem fuffurari audaciss.
per Campanum & Seruetum commo
liebatur: vbi per Lutherum docuher
Christum in Eucharistia licet præsent
non esse adorandum: & per Anabapti
stas, in cælo licet regnantem, non est
tamen filium Dauid inuocandū. Quod
plurimis vbi persuasit, facilius Christi
sperabat sese Ecclesia, terra, cælo den
que ipso semel exturbaturum, vt sicut
dem aliquot idoneos sui naectus præ
nes Christum ad inferos relegatum d

Quidnam
infesto ist.
hoc Euan
gelicorum
in Dei Ec.
clesiā bello
sit molitus
Diabolus.

d

natumque, orbe hominumque animis & ore semel exploderet, Deumque verum suo deiectum throno aboleret, ac se ipse tandem Deum venditaret, atque suis se pro Deo colendum persuaderet.

DVB. Pro nefas! an tanta sit Dæmonis infania? an tanta hominum eius dolo perditionis amentia, ut suum hostē infestiss. pro Deo colant?

C O N. Sanè desideratam ambitiosissimè illam Dei opt. similitudinem, cuius præpostera superbissimaque cupiditate ex Paradiso cœlestibusque sedibus est eiectus, etiāmnū ambire nō definit im probus superbusque ille spiritus. Verū quid hanc in reī improbo suo apud istos suos cæcos clientulos promouerit studio, operæ pretium est animaduerte re. Non enim defuere qui Christum ob desperationem damnatum (O inaudita Apostata illius Premonst. blasphemiam) in tartara dicerent relegatum. A quibus quantum absint isti Protestantes, quos dicimus Vbi quietios siue Brés-

Christum
in tartara
relegatum
quidā Bla-
phemant.

tianos, qui Christum vbiique corporali
 Si capud ter, etiam in Inferno præsentem do-
 Vtēhouiu cent, viderint Euangelici: qui hoc affi-
 in histor. mare non ambigunt, si vera scribit V.
 Pastor Hā tenhouius in Erraticæ suæ Ecclesiæ
 burgen. Historia. Neque vero hic constat
 impietas Satanica. His enim p
 voto confectis Christo cælis extin-
 cto, ac in tartara misso, Deo opt. ab
 negato, sese Deum esse suis non mo-
 dò persuasit: sed coléendum etiam, idque

Diabolus accuratius quām Catholici Deum coli-
 ab Euāge mus, præscripsit. Vt enim Catholicipi
 licis p dié i sca de consuetudine Deum viuū & w
 uocatur decies sic rum per diem adoramus nonies: ita
 apud Ho Satanici suum Dæmonem Deum (o
 siūm. lum! ô terra!) inuocant atque colunt
 decies.

D V B. O bellum Colophonem ista E-
 uangelica tragœdia dignissimum. quo
 exturbato suis Sacramentis, Ecclesia,
 lis Christo, Deoque vero hominū me-
 tibus, facti sumus ex Christianis nō m
 dò Antichristiani, Iudæi & Turc
 Mahumetani: sed & Diaboli cultores
 atque adoratores!

con. Imò si verum inibi dicere licet,
veri Athei atque impij, qui nec Christū
nec Deum, nec denique Diabolū, nec
cælum, nec infernum esse profitentur. Epicurei et
Athei qui
nam ex Eu-
tatis quo habeat factiones Diabolus, angelicis.
Istius Atheismi abominandęque impie
difficillimum fuerit affirmare.

„ Testatur Hedio epist. ad Philip.

„ Melanchthonem Sathanam callidū Varię Ath.
„ huc multos agitare, vt dum summa in eorū secte
„ constantia iam hoc, iam illud cre-
„ dant, posthac nihil prorsus cre-
„ dant, & euadant in populum Asotio
„ ruin.

Conqueritur iste de suis Euangeli-
cis, quod & Catholicī passim per Ger- Quibus gra-
dibus Euā.
manias Galliasq; perdolēter in ipsis vi- gelici ad A-
demus, ex Catholicis fieri Lutheranos, Itheismum
ex Lutheranis Zwinglianos, quorum prolabātur
maxima est natio: Ex Zwingliāis Svecā postquam
feldianos, tum mox Atheos siue Epicu- Catholica
rēos. semerdest-
eruere Eca-
lesiam

Esse certè Atheorum plurimos, varij
scriptores fide digniss. commemorat.
Testatur P. Viretus lib. 2. de Minist. ver

bi esse quosdam Ludimagiſtros ex illo
Epicuri grege porcos, qui in ſcholis fo-
leant ſuis ſæpe ſcholasticis occinere i-
lum verè beatum, qui, vti eſt apud Vu-
giliū,

Metus omnes & inexorabile fatum.

Subiecit pedibus, ſtrepitūq; Acherōtis auari.

Hoc nomine quām malē apud ſu-
audierit Beza, teſtantur eius commi-
tones Parisien. & Aurelianen. quib⁹
iſtiuſ professionis haud obſcura nō in-
frēquēs edebat paradigmata. Hoc eis
cantillant epigrammata, hoc loqua-
tur facinora, quum & beneficia Ecd-

Vide Mich
nele Fabrit ſiaſtica, quib⁹ impinguatus, in cratiſſim⁹
iū pro fr. dilatatus derelicto Deo factore ſup
Bald.

blicē venderet, & alienas vxores pa-
moleret tam familiariter, vt publicis
matronarum haberetur maritus. unde
illi nouo Theodoro, cui merito
fuit cognomen, in Colloquio Poſſini-
co Christum tam longe à S Eucharift
abijcienti, quātum à cēlo abeſt terra,
teres quidam collegē exprobrabant,
mirum, inquiunt, eum à ſacra exturb-

re Christum Eucharistia, qui Deum nō
credite esse in cælo?

Illiūmodi complures esse Geneuæ Vide Acta
in Ecclesia quam dicunt Italica, vnum Valentini
illud satis superque arguat, cū isti Cal- Gentilis.
uinistæ de abolendo semel Pontificatu
Ro. Purgatorio extingendo, alijsque
Catholicæ Dei Ecclesiæ dogmatibus
delendis inter se consultarent, vnuſ pre
cateris eximiè sui magistri mendacio-
rum patris afflatu raptus, dicamus ani-
mam, inquit, vna cum corpore extin-
gui, sic Purgatorium cum Missa & Ro.
Pontifice semel aboleuerimus.

Loītas quoque Antwerpia nostra Loītas.
nouit, à quodam Eligio dictos, qui om-
nia simulans & dissimulans in templis
versabatur, Sacerdoti sacrificanti deser-
viens, tesseram calicis sacri vestibus in-
notatam in erroris pristini pœnitenti-
am circumferebat: sed habitum, non a-
nimum mutans Deum hominesque ri-
debat, impium illum Lucianum atque
Doletum Gallum multis superans pa-
rasangis.

Alij

Rysvvyca malunt nominari à quodam prestigia-
ni tore Hermanno Rijssvijck, quem ob in-
pietatem Hagha ignibus absumpsta-
no. 1510. Eius stolones nunc per Fris-
repullulant.

Cap. 10. Eò enim verò deploratissimæ cra-
quis (heu miseros Euāgelicos) lapsi su-
ploranda semel in sensum reprobrum, mentem
sit Euāgeli corū cæci que male sanam iusto Dei iudicio m-
tas, mani- diti, vt suam non modò negligant fab-
festū veri- tem æternam: sed alijs quoque eoden-
tatis odiū erroris deducendis omnem mouent/
testatur perspicue, pidem, quacunque tandem id faciā-
tione. Nihil enim pensi habent isti
gelici quid doceant faciatūc, modob
Deo Ventrī commodet, aut saltem
perfidiae hostibus incommodet: aut
ritatem in quam oppugnandam com-
rarunt si non aboleant, saltem aliqui
ex parte obscurent. odio enim veritatē
quam obfirmato abiurarunt animos
brij, eā quoq; suis in professorib. infi-
stissimè persequūtur, atq; odio plu-
Valentiniano veréque internecinoit

execratur, ut nulla suæ existimationis,
aut prudentiæ quoque Politicæ habi-
ta ratione, furiosorum more quidquid
in buccam venit euomant, Fanatico
isthoc spiritu sese afflatum inter cæ-
teros post Lutherum Berentius haud ^{Quantum}
obscure declarat, qui lib. de Hæreti- ^{Iohan Bré}
„cis, an puniédi, docet, si doctrinæ eau ^{tij odrū in}
„fa quis est occidendus, Episcopos po- ^{Ecclesiasti-}
gius, omnes Monachos citius trucidan ^{Ita Beilius}
dos esse atque extiuguendos, quam mi ^{recitat fol}
seros Anabaptistas, quos nullo iure oco⁹⁰
cidi posse defendit, nedum ullos alios
hæreticos: cum id Deiverbo velit pro-
hibitum.

Contra Caluinus, eodem licet Ca-
tholicorum odio rabidus, quos per fas,
per nefas clā, insidijs, aperto marte vult
abolitos, docet hæreticos esse occiden-
dos Deiverbo mandatum, unde & Ser-
uetum Farellistam suum pridem Colles-
gam, ybi suæ culinæ regnoque insidia-
ri sensit, rogo tradidit exurēdum, recla-
mantibus illis magnis Euangeliū noui
Apostolis Luthero, Brentio, alijsq;. Ve-
rum

rum hac de re alias, vbi spiritum hunc
Euangelicorum demonstrabimus ver
seditiosum, quod de Lutherò alijsque
infrà dicetur aptius, vt filij suo Patri
mucidæ illi originali Diabolo probe
tur simillimi. Sed in viâ vnde degred

Viam suo bamur, recurrat oratio.

Antichristo diabolū sterne. Ex numeroſo illo ſectarum Euangeliū titulo iuſtum catalogo, atque abominandū facillimā priſcarum hēreſeōn renouatione: ex p Euāgeliū ſa denique illa impietatis ſcala cōtrahētis in- clesiam, contra Christum, contra Déi ter ſeſe diſ per diabolum Lutheri, Caluini, aliorū ſectos. que Euangelicorum opera intra annū ferē viginti ercēta, qua ipſe Diabolum cælum ascendere, Christum Sacramen- tis, templo, cælis, ore, cordibus extun- re, in tartara damnatū præcipitare: Deum verum abolere, atque ſe deniq; p Deo colendum persuadere aggredie- tur: vides perspicuē, opinor Dubitan- quām facilis nunc ſit ſtrata per Diabolum ſuo Antichrifo via ad Religionem Deiveram ſemel abolendam. Ad pe- der

dendum enim Christianismū nulla res, Verissima
 quod prudenter Eras. admonuit, accō- Eras. Put.
 modatior, quām hæc sectarum admo.
 licen-
 tia, quæ sibi permittūt, quoties libuit,
 sua nouare dogmata, quando id faciunt
 impunè. Rursus ex abominationum i- Cap:II.
 starū amatoribꝫ & sectatoribꝫ liqueat,
 quam ingens nunc tēporis sit veritatis Quām imē
 verè Euangelicæ osorum & impiorum sus sit oso
 Christi hostium numerus. Quotquot rū Christi
 enim aliqua ex particula illi impietatis vereq; Dei
 scalæ erigendæ aut reipsa, aut animi stu Ec. hostiū
 dio atque fauore operam nauant, aut numerus.
 qualicunque ratione opitulantur, immo Qui hodie
 illi abolendæ atque deturbandæ pro- nō est cum
 sus se se totos non opponunt, haud du- Christo,
 bium partem in regno Dei & Christi eius appu-
 habere non poterunt. Clara enim est gnans Ec.
 hac de re Christi vox, Qui non est me- laboratē, &
 cū, cōtrame est, & qui mecum nō colli oppugna-
 git, dispergit. Prius illud in dissimulato tā, contra
 resistos Nicodemicos, quos nunc ha- Christum
 bet mundus & Clerus plurimos, dictū plurimi & elt.
 est, qui metu nosti quo, perstricti, profi Nicodemi
 teri non audent, quod animo sentiunt ci hodie
 & dissimula-
 tores socio
 si apud Ca

tholicos, & obtinere per mundum ferat potius
et quæ illo ruitors in regno Christi. quam aut verbo, nedum re aliqua publica ostensum dare. Alterum vero
eos dicitur, qui animo quidem Catholici sunt, cessatores tamen et otiosi, qui in Theatro sedent spectatores: quores quidem omnes cupiunt aboli quoniam Christi regnet veritas: sed murum siue Patronos pro domo Dei ponere, aut veritatis hostibus ulli parte aduersari non audent, veritis plebeiorum inuidiam, aut magnam odia, aut populi denique deliri clamores.

Apocal. 3. His sunt quos Christus suo decipiens euomere, quia de mundo pronunciat nec frigidos nec calidos clamitant nunc esse temporizandum, parcendum errantium multitudinem finitæ, esse hanc populi tanto numero errantis quasi pestem quandam generalem, cui indulgentia maximè contetur. Sed horum prudentiam fortè quando Galliarum castiget si non plumb certè periculum.

Cz

Cæterū cùm illi dissimulatores contra Christum esse, & hi cessatores Christi gregem, quem conseruare atq; tueri debebant contempta populi inuidia & magnatum gratia, dispergere sint cō*uieti*, procul dubio eadem istis omnibus erit mercedis illo iusto in iudicio portio, quæ manifestis atque ex professio*nem* sers quæ nam erit dissimula*toribus* Cæ*tholicis ac* factio*nis* Euangelicæ sectarijs : hoc est, pars istorum omnium tam dissimulato*ribus* atque cessatorum, quam hæretico*rum* in stagno ignis erit & sulphuris cū nunc non mendacibus & adulteris periuris, atq; hypocritis.

Hoc DEI in illos omnes, nī resipiscant, certum fixumq; iudicium quantopere & quam dolenter piorum perturbet animos Dubitanti, haud credas facile, cum animo perpendunt tot hominum Christi sanguine redemptorū sub Euangeliū prætextu perentium myriadas in tartara eternum ad cruciatum præcipitandas. vnde pro eis non modò assidue gemunt, orat, plorant: sed moe-

rore contabescunt, quod fratres charissimos tanto numero videt certò sese cuntes perditum.

Cap. XII.
Plurimos
Christianorum clau-
dicare in
utramque
partem.

DVBIT. Pròh calamitatem Christianorum incomparabilem! Itane omnes certò perire, Christumq; sibi facere inutilem, qui aliquo errorum istorum Evangelicorum nævo sunt cōtaminati? quousquisque est obsecro, qui non alicubi claudicet?

Quænam
fides Deo
placere fa-
ciat.

C O N. Sanè si impossibile est sine fide placere Deo, nimirū Apostolica & Catholicā, Deo displicere oportet quocumque fidē hanc Ecclesiae Catholicæ aut non retinent, aut plus minusve, aut alter credunt, quam illa credit, atque credendum publica certaque sua vocedocet. Quemadmodum enim Adam,

Fides Ca-
tholica si
sit integra &
per chari-
tatem ope
retur est sa-
lutaris,
alioqui
inutilis.

quod ait Nazianzenus, maximi est præcij si totus est lucidus, nusquam nævo contaminatus: ita fides illa demū Deo placere facit, quæ nullo erroris nævo contaminata id ipsum ita corde credit, ore profitetur, operibus exequitur, atque demonstrat, sicuti Catholicā Christi Ecclesia credendum proponit suis fi-

lijs. Vnde manifestum fiat, quām istorum Euangelicorū, qui se dicere quām esse malunt, ad vnum omnium salus in præcipiti æternæ damnationis periculo sit collocata, nisi dum hora est resipiscere, ad Catholicam redeant ex animo Ecclesiam, quam alienis Sathanicisq; opinionibus imbuti vtrò deseruēre. Exierunt enim ex nobis, vti de istorum proavis, quorum pari planè impie tate renouant doginata impia, dicebat Apostolus, quòd non essent ex nobis. Quām ergo diebus Noë fuit impossibile vnam illam extra arcam saluari à catastrofī inundatione: ita toto post Christi ad Patrē reditum tempore extra vnam illam à se suisq; Apostolis collectā constructamq; Dei domum, Catholicam dico Ecclesiam, nulli omnium sua salus constare salua poterit. Verissima est enim illa Catholicorū Patrum vox, ætate Cypriani, August. aliasque cum schismatis periculū aut hereseos procel la incumberet decantatissima atq; pro certissima salutis obtainēdæ tessera pro, Vide Cyprianum de Vnitate Ecclesiæ Catholice.

Ecclesiā posita, non potest Deum habere Pa-
Catholica
trem, qui Catholicam Christi Ecclesiā
oportet
nos omnes non habet matrem.

habere & D V B. An tam rigidi præfractiꝝ, existi
obtinere
matrem, si mandi sunt Ecclesiæ limites, vt extra eis
Deum spe cēsendi sint, quotquot aliqua in part
ramus no- Euangelicis istis cōsentient errorib
bis Patriꝝ.

C O N. Certè quotquot à notis Ecclesie
Cap.XIIII. Quàm an- siꝝ dogmatibus, quæ tanquam fidei do
gusti sint Cōtrinam suis proponit firmiter creden
Ecclesiæ Catholice
limites, ex- dam, dissentient, extra hanc salutis et
nē arcam naufragio æterno pereunt, n
tra quos erit sibi Euangelio suo blādiantur: cū
trans aut discedens veritatem DEI Ecclesiæ Catholicæ
pereat.

Christo eiusque Apostolis cœlitus nunciatam, aut reijciant, aut permittant in mendacium. Vnde ea deserta noui sibi querunt synagogas, quæ cūm ceterorum istorum Diaboli ministrorum opera colligantur, certum est esse Diabolicas: cuius & in posterum erunt ha redes, vt nūc sunt filij quia relicta: Christi Ecclesia sua matre, etiam Deum suum deserunt Patrem, vnde nec Christum filium habere possunt, neg-

hæc

hæreditate eius cælesti frui, nisi sponsæ
 fuerint reconciliati. Sicuti enim illis Quot Chri-
 Sabbatharijs alijsque Iudaïsmum aut Christianorum
 Mahumetismum ad Christianos, Euani
 gelij licet pretextu transferentib. Chri-
 stus planè est, ni resipiscant, inutilis, ne
 que proderit quidquā, nisi ad tormenta atrocius
 luenda, quod agnitam veritatis viam non obtinuerint: ita nec Lu-
 theranis, nec Calvinistis, quorum nūc, excludant.
 proh dolor, plena sunt ferè omnia, aut
 quo cunque tandem extra vnam illam
 CHRISTI Ecclesiam Catholicam
 dicuntur nomine, Christus ad eternam
 vel tantillum proderit salutem, quod
 Christi violent aut fidem, aut Sacra-
 menta.

Ut enī vñus Deus, vna fides: ita vna
 quoq; est Christi Ecclesia, quæ dicitur
 ad Sathanicarum synagogarū discrimē
 Catholica: quæ vt vna est, ita vna can-
 demque suis omnibus filijs & semper
 & vbiq; proponit fidei Apostolicæ dos-
 trinam: à qua qui pertinaciter, aut abs-
 errat, aut dubitat, aut dissentit, hic pro-

cul dubio est Antichristianus, neque partem in regno Dei, quod Christus Euangeli. veris suis re atque nomine Christiani corū dog- suo sanguine quæsiuit, precio parauit, mata certò verbis fallere nescijs promisit, haber pereundū. poterit: sed suo, cui nunc fidem habet cum Antichristo Luthero, aut Calno alijs ué Euangelicis in stagnum mittetur ignis & sulphuris cum alijs mendacibus & Euangelij adulteris. Cum enim fidem Christi ab Apostolis præcatam non habeat inuiolatā, Deo per cere non potest.

D V B I T. Horrendum profectò quod dicis. Quòd si omnes à fide hac Catholica pertinaciter aut aberrantes, autocillantes, aut dissentientes salutis æternæ procul dubio erūt expertes, propterea Deum immortalem, quótnam Christianorum hominum myriadas Evangelici isti in tartara præcipitatas demegunt!

C O N S T A. Istam incomparabilem scènè ouicularum Christi iacturam atque perniciem assiduis deplorare satis nos possit.

possimus lachrymis. Sed qui iam perire, frustra illis dolemus. O vtinam vel his saltem meo liceat sanguine consolere, qui nondum vitam cum morte commutantes seuerum illud Dei subiere iudicium! Sed dum viuunt, eos aſſiduis nostris non desinamus prosequi apud piſſimum Patrem precibus, vt illorum misertus in rectam salutis Euangelice viam tandem cum perditis Christi ouiculis reducat, quò agnita pſeude uangelij falsitate ad Catholicam, vnde aberrarunt, redeant cum ſui erroris dolore Eccleſiam, verū illud ouium Christi stabulum, vbi eas & à luporum tutatur incursibus, & ſalutariter paſtas ad cæleſte transfert ouile.

DVB. Horrendum ſanè eſt in manus Cap. 14. Dei viuentis incidere.

CONſT. Si iſtos æterni illius iudicij Cur tam metus tageret ullus, haud ita facile no- immensus vis iſtis ſeſe darent opinionibus. hodie à fi- de aberran-

DVBIT. An propterea tanto numerus tium nu- ro homines deferta Dei Eccleſia no- merus. ſeſe adiungunt ſectis, quod iudicij il-

Votum p- aberranti- bus Euangeliſcī fra- tribus.

Verum o- uicularum Christi ſta- bulum Ca- tholica eſt Eccleſia.

lius tremendi sint immemores?

Causa. cur iudi-
ciū Dei fu-
turū pleris aliae sunt plurimę, vt hic taceam libros
que in ob-
liuionem abire.

c o n. Certè hanc esse potissimum can-
sam non sit mihi dubium. sed præter hac
pestilentissimos quosque impunè adur-
hi, impunè lectitari: magnum esse hu-
stium fauorem ingentem dissimulatu-
nem, magnam dormitantiam.

DVB. Persępe animum meum demu-
ratio subiit, vnde nam fiat, vt numero
tam incredibili homines autam deser-
tes religionem, nouis istorum Euange-
licorum dogmatibus, tam absurdis,
impijs, tam blasphemis, aurem animi
que prebeant.

c o n. Hoc ipsum vbi mecum tacit
extabescensque illorum perentium in-
trum zelo considero, cuius mœstissimi
recordatio sepius, quam sol hic mihi
currit, facilius credo quæ in Antichristi
aduentum prædixit verus Dei Prophē-
ta & filius Christus Iesus, Putasne, in
quiens, filius hominis cum aduenient
iudicaturus, fidē inueniet in terra? Si
nī sine miraculis ullis, imo in perditissi-
ma Euangelicorum vita, moribusque

corruptissimis atque libero homine, ne
 dum Euāgelico indignissimis, tanta nūc
 est Sathanæ per suos noui istius Euan-
 gelij ministros efficacia, & persuadendi
 vis, vt tot hominum myriadas perpetua
 ad inferni supplicia abripiat, quanta fu-
 tura est, quælo te considera attentus,
 Ecclesiæ Catholicæ, quam semper solā
 ille sanguinarius homicida infestissimo
 persequitur odio, calamitas, ybi præter
 sermonis probabilitatem, persuadendi
 artificium, orationis phaleras, dictionis
 lenocinia, vitamque suorum quadam
 honesti specie laudatissimam probatissi-
 māq; non modò falsa, licet in speciem
 maxima, edet permittente Deo miracu-
 la: sed etiam diuersas Catholicis solis Quætus fo-
 intentabit persequitiones, immanissi- ret peñtiū
 maque omnium tormenta, quæ nisi tē numer' si
 poris breuitate tollerentur, nullus il- adessent Euāgelicis
 lius ætatis fieret saluus. Quia igitur il- miracula
 la calamitas ex refrigerata Christi cha- aut dirę in
 ritate plurimis eueniet, quodque vti cospsequu
 Paulus prædixit, charitatem veritatis tiōes, vti
 non receperunt, hinc & nostri seculi ca- ætate Anti-
 christi.

2^a Causa q^{uod} lamitatem perditis Christianorum mo
 verā chari
 tatem Det
 nō haben
 cuti enim Apostolorum ætate plurimi
 Christiāo quod ait D. Paulus, fidei naufragium
 sū plurimi fecerant, quod cōscientiam bonam &
 vt ex ipu-
 zita li.
 quet. corde puro & fide nō ficta repulissen-
 siue vitam Christianam pro fidei dei
 ro atque præscripto non duxissent. la
 & nunc plerosque omnes simili de cau-
 sa ad hereticorū castra deficere, est vide-
 re. Hoc meridiana luce clariū suo de-
 clarat exemplo illa reipublicæ fæxi-
 purorum nautarum, & auarorum me-
 catorum, spuma textorum, vitriariori-
 pictorum, Tapetiariorum & quotopq;
 artes ferè exercent sedentarias. Rūm
 si qui ditiorum sese his dedunt factioni-
 bus, plerumq; aliud quidē præ se fer-
 re videntur, quām reipsa noui Euang-
 lij titulo quærant: vti tot declarant
 crilegia, adulteria, templorum expila-
 tiones, deprædationes tam monasterio-
 rum quām Elæemosinarū pauperibus
 fame pereuntibus pridem relictarum,
 Istis hominum generibus quantulus
 ferè

ferè sit diuini iudicij metus, aut quam
eis fuerit serius Dei cultus, notius est
quām vt referre oporteat.

Ego quales populi nostratis mores Nostratiū
sint nūc persequi nolo, qui assiduæ c. mores pa-
brietati, adulterijs frequentiss. libidini tē Gallorū
b. vagis, incestibus, inauditæ superbie, plagiā.
merentur
pernicioſo luxui tantopere indulgent.
Sed Gallorum nunc propterea miseri-
morum vitia (quæ vti imitamur ita pa-
res meremur plagas, licet Deus miseri-
cors nos ad poenitentiam expectans
distulerit) perstringit R.P. Claudius Sā Causæ ea.
ctius, Deum Gallis inquiens iratum es- lamitatum
se, ac ita exitialiter afflixisse, quòd extre regni Gal-
ma iniquitas per Galliam abundauit, liæ anno
taliāque peccata inualuerunt, quæ extir-
pationem meretur, qualia sunt, inquit,
falsa doctrina blasphemia, ingratitudo
in Deum tam per Atheismum quām
per irreligiositatem, enormes fornicati-
ones, incestus, adulteria, usurpæ, auari-
tia, oppressio pauperum, perfidia, infi-
delitas, fraudulentia, detractio magna,
iniustitia grandis, malitia capitum, inso-
len-

Quatenam lentia intolerabilis omnium pompa
hominum rum & superfluitatū. Vide tu, quia Gal
gen' ad E liam vidisti florentissimam, an non eius
uāgelico. rū castra mores ad viuū agnoscas depictedos? Tā
rū deficiat.
Fex plebis, les fērē plebei qui nūc in Euangelicon
auari mer defluxerunt castra. His adde coluunt
catores cle omnem, quę ex monasterijs passim &
rici Simo clericorum collegijs in Lutheri senti
naci Mo aut Caluini cloacā defluxit. An nō ex
nachi Hy pocritę p̄s
biteri apo nis voluptate victi sunt, vti loquuntur,
statæ. quia vruntur, aut flagitijs insigniti, nos
Quā insi deseruere. Cogita mihi istorū duces La
gnes hypo therū Bernardinū, Caluinū, Viretū P
critę Euā. trum, Mart. Bezam ōnium libidinū, l
gelicorum dibrium et simonię omnis mancipiū
duces.
Qui ad E facile fuerit de gregarijs & manipuli
uangelico bus iudicium. Hos dum cogito, vides
rū cloacā reuera istorum hominum quasi pale
defluūt, ve suam Christum Dominum repurgat
rē fuisse a aream. Haud inferior esse scandala Ec
reç domi clesiasticorum grauissima quibus feri
nica pale as.
3. Causaq offensi rudes & rerum imperiti à Chri
clericoru sto Christique Ecclesia discedunt. Sec
scādalis of vti Christus terrible illud V Eest com
fēsiplurimi municatus, per quos scandalum venit
Ecclesiasti It

Ita & illis quoque, qui scandalizantur: ^{cā} oderūt
 Beatus (inquit) qui in me nō fuerit scā & deterue-
 dalizatus. Erant enim in ipsius quoque ^{rūt doctrī}
 Christi discipulis, imò in ^{nā vñā cū} ipsiis Christi
 verbis, ob quæ infirmiores, ipsiq; adeò ^{vera Chri-}
 selectiores discipuli offendeban-
 tur, & scandalizati vel Chrismum ip-
 sum quoque relinquebant. Quid ergo
 nūnc mirum, si in hac Ecclesiæ senecta ^{Cur alio-}
 vbi indies refrigescit non folum plebe- ^{rum scāda}
 iorum charitas, sed etiam Ecclesiastico ^{bis nemo}
 rum pietà scandalabοriantur, & inua- ^{pniciose}
 leſcant plurima, quibus infirmiores of- ^{nūc offen-}
 fensi à Christo ad Antichristum defici-
 unt? Quæ ō vtinam aliquando videre
 liceat si non omnino sublata (quis e-
 nim de insanabili inueterataq; & cal-
 losa ninium iſthac Ecclesiæ plaga iſtud
 speret?) ſaltem vtcunque moderata &
 tollerabiliter caſtigata. Verum de his
 alijsq; huius immanissimæ calamita-
 tis Ecclesiasticæ cauſis alibi aptius & di-
 cendi & conquerendi fuerit locus. Vti
 enim incendio flagrante atque graſſan-
 te non agitur de incendij authore aut
 cauſa

causa, sed de extinctione quocunq; mo
do procuranda: Ita nunc omnes no
uos pij vtriusque Reipublice viri inten

Pijs omni-
bus cur de
hoc Eccle-
się dissidio
concilian
do, & exti-
guēdo dis-
sidio
xū icendio
naturæ cō-
sultandū

dant necesse est, vt tandem aliquando
isti opinionum dissidio, alioqui imm
nius grassaturo, salutare aliquod tem
stiuē adhibetur remedium, nisi en
breui occurratur metuendum sanè
reor, ne villo nec consilio politico,
Ecclesiastico concilio rebus deplor
ratissimis succurri queat. Hæc in pr
sens Dubitanti sufficient. quæ superflue
in crastinū si videbitur differamus, quæ
& ego ad dicendum, tu verò ad
diendum huc redeamus alacriores.

D V B. Dies quoque inclinatio*nis*
abire monet. Vale igitur in crastini
c o n. Et tu vale incolumis, sed ca
vt cras te hic reperiam.

D V B. Faciā ne per me stet, quin quo
cœpisti perficias, Vale.

L

LIBERTER T I V S
 DVBITANTIVS DE VE
 RA P B R C H R I S T V M
Salutis uia.

CONSTANT.

Ehuc ex condicō Dubitanti,
 redijsse gaudeo. Salue mul-
 tūm.

DVB. Tu quoque salue. mihi profē-
 ctiō ex animo gratulor, per te non stare,
 quō minus optatam mihi illam salutis
 per Christum viam liceat indubitanter
 certōq; cognoscere. Demōstrato nūc
 tot argumentis, sanè animum meum à
 tam varijs pugnatibusq; que Euangelico-
 rum sectis reuocantibus, Verbum Dei Caput. 1.
Epilogus
 per Lutherum, Caluinum & alios ha- dictorū cū
ctenus non restitutum, sed adulteratū Trāsitione
ad calamī-
tates p Euā
gelicos or.
 atque reuerà Germanijs suffuratum, &
 uti Paulus loquitur, astutia hominum
 peruersum, Diaboli dolo aliam in faciē bi inue-
 et (siverum dicere licet) in mendacium etas.
 inuersum ac transformatum: Perge ob-
 fecro

secro post enumerata illa in Christum
bella, eiusque in Ecclesiam Catholicam
stratagemata (quibus Lutherus & in
Christum fuit blasphemus, & in homi-
nes, suam ilis eripiens mente & liberi
arbitrium, iniurias: post immunerat
eo propagatas sectas, mutuis non-
dò dissidijs odijsue capitalibus, sed
dijs quoque internecinis adeoque
nibus sese iugulantes: post renouatio-
nique priscorum hæreticorum absurd
dogmata, inuestigatumque non modo lo-
daïsimum, sed & Mahumetismum, ad
que Atheismum) perge inquam illa

Euāgelici
nullo mi-
raculo aut commemorare calamitates, qua
Dei voca- Lutheri eiusque contra domum Dei
tione: sed mera iactā Ecclesiam Christi Catholicam con-
titia, adulata ratione, schismate atque rebellione
tioē & arro pessa est nostra Germania.

gātia sibi apud cæcū C O N S T. Istud tibi lubens admodū
popellū cō licet perdolenter, fecero, vbi antè ex-
ciliarūt au suerim, quānam ratione Lutherus ei
choritatē, dū illi pla- que discipuli nouis suis opinionib
cētia lo- authoritatem conciliare apud plebej
quuntur. Iam studuerint. Cūm Lutherus su
do

doctrinā popello videret plausibilem,
quod viam ut spatiōsam & latam, ita ad
mortem & inferos decurrentem doce-
ret magno rusticorum applausu; E-
lix tertij & Euangelistæ nomen inue-
nit, neque suos, alioqui non indoctos, Lut. 3. Eli-
as & quīt^o
eum hoc titulo exornare puduit, neque Euāgelista
in hāc vsque diem pudet pigetūe, haud Epi. ad Du-
cē Saxo.
citra inuidiam sanè aliarum sectarum, Georgiū &
To. 6. fol.
Caluini in primis & quorūdā aliorum. 165.

Bremen. enim concionatores, ut suas In confess.
illas seductas Christi ouiculas in Lutherū
ranismo cōtineant, quas nūc ad Zvvin Saxo. de
gлиum, aut Svvenfeldium aut etiam A Eucharist.
nabaptistas quiritantur deficere, hortā Lutheran^s
tur ut primum fidei suæ Apostolum co ad alias se-
gitent Lutherum, qui ipsos ad veritatē stolidē D^s
Christi primus (inquiunt) perduxit, eō Paulocóp^a
que laudibus vehunt, vbi D. Paulo e- rant Bre-
um stolidē cōparassent, ut omnes alios men.
Euangelij istius noui socios nihil esse Caluinū
dicant ad illum suum Apostolū. Hunc aliosq; ni-
enim esse illum tertium Eliam à scrip- hil ad Lu-
turis predictum, ante diem illū magnū p^qseudo p^p
phetas.
Domini venturum, etc.

r Ad

Ad hanc laudandi Lutheri necessitatem sese adegit se aiunt illum Thraszonem conuenit Caluinum Gallum (Caluinum) qui proxime contemptis ebrijs (inquietant) Sanibus ingentes exercitus Doctorum sua officina iactanter polliceri, & præcare ausus est.

His Saxonum vocibus Caluinus p̄tæ sibi suoq; Apostolo Zwinglio dis dolore perstrictus, quod omnes Euangelici nihil sint ad illum verū scilicet Eliam Lutherum, sed p̄fessoræ & seductores, cùm & se imp̄misseriam admodum ac magno seductorū numero frugiferam Diaboli ditando nauasse sibi consciret open non potuit hanc istorum ebriam, quos dicit Saxonū ferre, aut sui Lutheri prædicandi licentiam, aut in se suue maledicentiam. Audi ergo quoniam pacto ipse Lutheri laudes eleuet, prorat, conculcer. Saxoncs illos igitur detans, quod Lutheri nomine abutant ad suum commodum, vel potius ad libidinem, si quid vitij (inquit) perm

xtum fuit summis Lutheri virtutibus, Vitia Lu-
 sepultum esse velim. Certè quæcunque theri dissimilat cal-
 fuerunt, ne ea exagitem, donorum, lidè Calui
 quibus preditus fuit, reuerentia & a- nus.
 mor me retinet. Vitia aut pro virtuti-
 bus exosculari, stultæ & præposteræ af-
 fectionis est. Minus etiam excusabilis
 inconsiderati Zeli feruor, quod Scrip-
 turam turpiter & pudendum in modū Lutherios
 corrupunt, ut D. Iohannis Baptiste spo Scripturas
 lijs Lutherum exornent. Quamuis e- turpiter
 nim non negent etiam in Ioanne Bap- corrūpere
 rista factum esse, quod de venturo Elia ait Calui
 predixerat Malachias, volunt tamen de
 Lutheri intelliġi hoc vaticinium, quia
 sit Elias ille, per quem restituenda fue-
 rint omnia. Et quod in Iohanne Bapti-
 sta semel factum est, non obscurè tam
 Prophetæ, quam Christi testimonio, in
 Lutheri fuisse iterandum.

Qua falsitate non minus foedarunt Lutheri nomen, quam Aegyptij Luterios
 Jeremiæ corpus, sepulchrumque eius falsi & Idolatrię ac
 adorando. cusat Cal-
 uinus.

Atq; ut Eliæ nomen Lutheri conces- uinus.

datur, sacrilegæ tamen est temeritatem
asserere ultimum Eliam, ac si præcisæ
set Deo manus ne quem præstantiori
parcere postea emitat. Agnoscis quid
Gallū hūc, quē Bremēses dixerāt Thru-
sonicum seductorem & Pseudoproph-

Cur idig
nè ferat
Calvinus
illas Luthe-
ri laudes.
tam, vrat. Per Lutheri laudes sibi sum
gloriosam istam Diabolici huius ba-
victoriam dolet frēdetque non esse
butam. Hinc enim illæ lachrimæ, C-
uini Epiphonemate expressæ, Ac si De-
eset præcisa manus, (inquit) ne quæ
præstantiorem vel parem post hac em-
tat. Sanè si Ecclesiæ Christi damnati-
censeas, quæ tam per Sacramentum

Sacramēta
rīos plus
cladis attu
liſſe Chri-
ſti Ecclesiæ
q Luthera
nos.
quam Lutheranos Diabolus iſte
Deus infixit, agnoscas non modo
quem Luthero parem, sed etiam pe-
lentiorem, peccatis nostris ita com-
rentibus, fuisse imm̄issum. Quotem
millibus Lutheranos Sacramētarij ve-
cant, facile id modò ipsa loquitur Ga-
lia, Anglia, Schotia, & ipsa quoq; Ge-
mania. Præterquam enim quod Luth-
ranorum pluriimi, adeoque non pau-

antesignani se ad Zwinglij, siue Cal-
uini castra transferunt, omnes etiam
Svencfeldiani, ipsaque Reipublicæ
sex copiosissima Anabaptistæ, tot sectis
numeroſiſſimi, ſunt Sacramentarij. Hi Lutherus
omnes, vt Luthero Eliæ nomen cum Zwinglio
Caluino detrahunt: ita cum Zwinglio hæreticus,
eum clamant hæreticum: vnde & fedu- Caluino
ſtorem eſſe ac Pseudoapostolum, vel Pseudohe-
illorum præiudicio, neceſſariò ſequi- lias, alijs
tur. Sanè Foxus Lutheri ſcripturus hi- pseudo p-
ſtoriam, non alio eum quām Centurio pheta &
nis nomine celebrauit. Iohannes à Laſ- pseudoa-
co ita Lutherum omni deiecit autho- postolus.
ritatis cathedra, vt craſſum cum Ioa. à Laſ-
rusticum paſſim diſtitaret, teſte Eral. co crassus
Albero.

Cæterū quod tandem nomen me- Lutherus
reatur nihil hic attinet dicere, cùm nc- miracula
tum ſit, qualem eum declarauerit, atq; facere fru-
habeat Catholica Christi Ecclesia. Sed ftra molis-
ut in viam recurrat oratio, quónam vn- quam miraculo Lutherus ſeſt suis aut tuſ.
Prophetam aut Eliam probauerit, nō-
dum liquet, niſi quod Vvilh. Neſenum

in Albi submersum vanis immurmurationibus spe miraculi in vitam reuocare frustrà tentauit, Quām vero egregium sese præstiterit exorcistam, vnum illud exēplū satis loquitur, Cū Dæmoniacā quandam liberare conaretur, ne se prorsus miraculorum gratia destitutum suis probaret, illam cum aliquot sui gregis homunculis in sacrarium facit adduci: quā vbi adiurare esset exor-

Staphyl^{o.} sus, tanto fuit Lutherus diaboli voce, **a. Apol.** terrore prorsus pauido perculsus, vt vi metus aluus dissoluta per posteriora tantum non quæreret remediū. Cū itaque Deus optimus nondum voluerit istos Antichristos miraculis effedatos, ne tentatio hęc electos quoq; si sic destituti sese iactat, ri posset seducat, illi quod possunt, sese quod vo. iactant Apostolos & Euangelistas. **L**utherus igitur se Heliam tertium, qui lunt, Lu- therus E- restituerat oīa, Osiander sese nomine lia & Osian der Enoch secūdi Enoch ornauit. Alij Lutheri discipuli sese cælestes Prophetas iactabāt, vt Muntzerus cū suis seditiosis. Zvvin glius, et si suū dogma sibi confirmatū diceret per somnium à genio quopiam

dubitat an albo vel atro, tamen sese pro Christi Apostolo non fuit ausus vē ditare. Sed eius Discipulus Seruetus Seruet. vni
cuis mudi Euangelij noui nouo quoque spiritu inflatus etiamnum adolescentius, annos 25 testē Caluino nondum natus, vnicum sese orbis Prophetam iactitabat.

Tandem Dauidgeorgij de vitriaria Dauidge-
orgij Chri
stus. fornace atque histronum scena in Evangelicorum cloacam delapsus, sese verū illum Messiam dilectumque Dei filium (O superbiam Luciferi dignā) profiteri non erubuit.

Sed quantūuis omnes sese iactitant Apostolorum, Helias, Enochos aut Evangelistas, nullo tamen adhuc miraculo Ecclesiæ Dei daclarare potuere, sese Diatreba
de lib. at-
bit. esse à Deo missos, adeò vt nullus eorū, ait Erasm. extiterit, qui velequum claudum sanare potuerit.

Vnum istorum omnium noui Men nonē Anabaptistarū ducē, qui nomina tim recitat aliquot Lutheranorū Cōci

Méno quę onatores subitanea morte abreptos: q
nā iactet suū dogma infestarūt. Vvisinarię ait an.
miracula,

55. Vincentium quendā cum in sugge-
stu profiteretur, sese Anabaptistas infi-
maturum, dum os sibi esset patulum,
èuestigio obmutuifse, & domum fuisse
deportatū. Alios in méfa narrat, cūmp
si mortē minitarētur, subito extintos,
sed fidem his habeant, qui perfidis im-
postoribus aures præbere solent.

Certè si hæc sui Euangelij vi fecit
Menno, mirū cur se tot per annos clau-
dicantem sanare nequierit.

Cæterum ne quid relinquerentur
Miraculis tentatum Euangelici, ad suas fabula-
conant E. uāgelici su orbi pro Euangelio venditandas, nā
am fictitiā defuisse ex eis adeò temerarios, quā
doctrinā statuere. vel miraculo fictitio fictitiam suam do-
Strinam conati sint confirmare, notius
est, q̄ vt inficiari queant. Cautè igitur
Beza, qui in Colloquio Possiaco anno
62. suam vocationem Ecclesiasticā ap-
pellabat extraordinariam.

D V B I T A N. Aiunt Caluinum voluisse
mortuum in vitam reuocare ad suę do-
Strinz

Et in confirmationem .Est ne ita?

c o n. Certi nihil mihi cōperire licu- De Calu-
it haec tenus, nisi quod fide digni quidā ^{ni miracu}_{lo}.
narrat sese ex Burgūdis, et nostratisbus
studiosis illinc reuersis audisse, certissi
mū esse Caluinū pro concione publica
quēdam stipendiolo vt sese mortuum
simularet conductum uoluisse quasi in
vitam reuocare: qui vbi sese feretro im-
poni fuisse passus, in templū perlatus
diuina vltione verè repertus est mor-
tuus: frustrà Caluino inclamante, Sur- Caluinū p
ge, Surge, in Christi nomine tibi dico bare vult
Surge. Hac de maritiiniuria vxorē fuis- Seruetus
se grauiter apud Magistratum Geneuē. homicidā
conquestā, collectaque informatione publ.
rem fuisse verā deprehensā, sed in gratiā
sui Euangelistæ suppressam.

Certè Caluino homicidij crimē obie-
cit Seruetus, quod cùm Symmiste Ge-
neuenses ceu probrum suo Apostolo in
dignun elusissent, ille suo in Responso
ad articulos à Geneuensibus sibi obie-
, , cōtos constāter affirmat. Homicidam
, ,(inquit) dixi Caluinū verè et Simo-

, nis Magis cētatem. Negate homi-
Caluinus , , cidā, et Actis publicis probabo. Ad
homicidiū , , hanc criminatō Caluinus sua in
sibi obie. , , refutatione ne gry quidē. An aliud ho-
&ū dissim-
mulat, qā micidij genus Caluino Seruetus obie-
pbari no-
luit. cerit, hic non ita permagni refert. Sanè
actis publicis sese probaturum offer-
Seruet. gestorum illic conscius, quod
probatum Caluinus noluit. Certè q̄ sit
animo sanguinario, vnū illud demon-
strat, quod Heshusius affirmat sua De-
fens. se à CL.V. fideq; digniss. audisse, q̄
viderit Caluinum publico iudicio de
rebus criminalibus assidentē atque su-
sentēia condemnantē reum supplicio

Caluinus Capitali. O Patrē Euāgelicū **Caluinū!**
sanguina- Verū vt sese habeat illud celebratū
rius Iudex toto orbe Caluini miraculum, hoc tibi
pro vero affirmo, haud ita pridē in Po-
lonia nō longē à Cracouia pago Biels-
zaze quiddam fuisse tentatum simile
vti doctissimus vir D. Franciscus Turni-
nus libro. 1. dogmat. Charact. Verbi
Dei recenset.

Concionator enim sui Euāgeliij grati-
confi-

confirmandi quendā Matthēum certo
conduxit stipendio, qui sese mortuum
simularet, atque ad clamitantis vocem
ceu mortuus resurgeret. Illum feretro
inclusum ad templū deducit vxor, arti-
ficij nefarij conscientia, funus fletu & ciu-
latu prosequitur. Ille vbi satis de suo
nouo Euangelio tonasset, Surge (in-
quit) Matthēe in nomine Christi, cuius
Euangelium prædico. Cūm Matthēus
non surgeret, ille inclamat altius, vt sō
nium fortè excuteret. Vbi nec ita exur-
geret Matthēus, itur ad feretrum, dete-
gitur velata facies, & reuerà deprehen-
ditur mortuus, qui sese tanto aliorum
periculo mortuum, atque à mortuis in
vitam reuocatum simulare voluerat.
Mox vxor, quæ lamenta & lachrymas
nuper finxerat, nūc verè lachrymis, vo-
cibus, ac tantum non pugnis in Con-
cionatorem illum, non pastorem, sed
impostorem inuecta, suo malo isti no-
uo fidem habuit Euangelio.

Sic per Hollandiam Anabaptista-
quem-

quendam simulasse mutatae in vinum aquae, captorum item piscium, quos paulo ante in puteum iniecerat, miraculnotius est, immo ut quidam aiunt ex Aetis Publicis demonstrari posse, quam ut sit verbosius referendum. Plurim quoque de Georgio Dauidis audiunt oculatis testibus, quae concepta passim de eo magiae opinionem mirificè confirmant.

DVBITAN. Memini & Dordracilli simili artificio elapsum audire. Cum in nauigio sua venenata dogmata aspergere non dubitasset, ubi solet ista pellit grassari haud infreenter, egredens tem de naui vectores quidam obierunt constituunt, quoniam diuerterunt hospitiij causa, vident quidem egredientem, sed cum paululum esset progressus evanuit. Ab ipsis non est alienum, quod quidam aiunt eò fuisse illum de mentia delapsum, ut subinde in aer ad pedes sex aut hominis staturam elevaretur. Argento enim viuo copiosos calceos aiunt replesse, eiusque

in aëra sublatum. Num & hæc tibi in-
cognita?

c o n s . Audiui quidem, sed citra cer-
tum testimonium. Verum vt vt hæc se-
se habeant, nostra in præsens parui re-
fert. Certè illum ob artes magicas ma-
lè passim audire, notissimum est. Noui
enim, qui vbi impiam eius doctrinam
abominati ad Catholicam redirent Ec-
clesiam, sese sibi persuasissimum habe-
re dicerent, fuisse præstigijs delusos: vti
nobiscum lachrymis minimè simula-
tis deplorabant. Cæterum de Mona-
steriensibus illis Anabaptistis certò cer-
tius est, conatos fuisse simulata sanguini-
nis pluia alijsque imposturis suū con-
firmare Pseudoeuangelium. Eò etiam
insanię, quosdam Tiguri fuisse redactos
testatur Bullinger. vt sibi dona lingua-
rum polliceri à Patre cælesti non dubi-
tarent, sed eos vanissima illusit spes, si-
cuti & per Hollandiā nouū manna de
cælo expectantes Adamitas. Illud ta-
men intactū præterire non possum, ex
fide dignis me audijſſe rā efficacē fuif-
ſe

Miracula
Monaste-
riensium.

Quām sit se Sathanæ in Anabaptistas impostur
efficax Sa- vt simulato quasi miraculo dum sekil
thā in A- li Fanaticæ factioni deuouerent, sacra
nabapti- fias suis: q possent legere, q anteā neq; Ignorant
dū in erro que didicerant. Sed si ab istis resipisci
re perseue etiam reullsi, præstigijs, vna cum anim
rant lege- pœnitentia perit & legendi scientia
re norut. Equidem istud diu pro fabuloso habu
donec apud Harlemen. vir Catholicus
N. minimè ignotus narrabatur suum
vxorem vbi vi ad cubiculum perrupi
set (in quo expanso capilitio interfa
tres sedebat Anabaptismum suscep
ram) vi extraxisse legentem nescio quæ
ipsorum mysteria: quam domi cùm mo
neret vt aliquid legeret, illa sesentie
ras quidem amplius nouisse respondit.
Simile & Louanij de iuuencula quā
ab Anabaptismo resipisciente iam pñct
ime frequenter audissse recolo.

Istiusmodi aliquot miraculis no
isto Euangelio dignis Prophetæ istuc
bi voluere illudere, atq; vtinam licet
set risu atque sannis illorum impo
ram eludere. Verūm quantam corp

rum, ut animorum hic taceamus, iacturam irrecuperabilem iuxta atq; incomparabilem Lutherus cum suis coniuratis attulerit Germaniæ, nunc tempus est ut commemoremus.

D V B. Verebar equidem ne post verbi Cap. 2.
De calamis
Dei depravationes atq; fidei in Chri- tati' Ger-
stum corruptelas, silentio præterires il maniæ per
las memorabiles calamitates, quas ini- Lutherū
tio nascentis sui Euangelij Lutherus inuectis.
cum suis attulit. Age igitur dudū pro-
missa nunc præsta.

C O N. Postquam Lutherus ann. 20.

libellum edidisset, cui titulū fecit: Præ- An. 20.
ludium Captiuitatis Babylonicae, plu- Lutherus
rimos sua doctrina ad rebellionem cōs falsa præ-
citare cœpit. Docebat enim Christia- dicādo E-
nis nullam legem, siue ab hominibus, bertatem
siue ab angelis vlo iure imponi posse, rusticos
nisi quantum ipsi velint. Liberi enim in sedicio-
sumus, inquit, ab omnibus. Rursus nul- nem con-
lum hominū habere ius vnius syllabæ citauit.
constituendæ super Christianum ho- Tuua Lu-
minem, nisi id sit eiusdem consensu, theri ad se
quicquid aliter fiat, tyrānico spiritu sie bylo.
Capt. Ba-

ri.

ri. Imò nullā, ait ibidē, esse remedij spē, nisi reuocato (inquit) libertatis Euangeliō, extintis semel omnium homini legibus, omnia iudicemus & regamus. Ad primum libellorum. Lutheri gusti Erasmus rectē diuinabat, Rem in sedi-

**Lut. regnū
affectat, A.
niabaptistę
captant,
Calvinus
possidet.**

An. 21.

**Edicto
Vvorma-
tien.**

**Seditiosū
Lutherū
pronun-
ciat Cesar
cū Stati-
bus Impē-
rij.**

tionem exituram: cuius testem, vt in
faciebat Capitonem, epist. ad ff. Inf. co.
Prudētissimē igitur Carolus A. Comi-
tijs Vvormatiensibus vnā cum Stati-
bus omnibus Imperij anno mox con-
quoto pronūciauit libros Lutheri
gnæ seditionis atque Schismatis in E-
clesia Dei esse fomites.

Obedientiam enim & regimen
ne tollere, vnde populi ad defec̄tiōnē
& rebellionē à suis tam spiritualibus
quām tēporalibus Dominis faciendī,
ad rapinas, cædes, incendia cum mani-
festo Reipubl. Christianæ discrimi-
nacē prouocentur.

Et quidem seditiosum suum istum
spiritum Lutherus apertissimē prob-
dit in ipso Imperatoris atque Stati-
Imperij confessu Vvormatiæ, cùm
lam

Iam Christi vocem, Non veni pacē mit
tere, sed gladium, detorquēs, omnium
sibi inquiebat iucundissimā faciem vi-
deri, ob verbum Dei studia & dissensio-
nes fieri.

Mox quod antea Lutherus iactita- Anno 22.
rat obscurius, Euangelij indolem esse
bella & seditiones mouere, sub bellum Seditiosa
Rusticū apertè verbis & scriptis profite Lutheri
batur. Inter Christianos nullū esse ma- scripta.
gistratum sine superioritatem': Rursus Lib. 2. de
Deum orandum esse, ait lib. contra edi seculari
cta Cæsarīs, ne rustici Principib⁹ obe potestate.
dientiam præbeant, vel in militiā eant,
vel dent aliquid contra Turcas : quòd
Turca decies probior prudentiorq; sit
quam nostri Principes, ideo nihil pro-
speritatis expectandum à nostris. nec
quicquam esse contribuendum con-
tra Turcas. Imò libr. de bello contrā
Turcas ait, Non licere Christianis bel-
lare, sed vim & iniurias pati debere.

Rursus in Assertion. artic. 34. Præliari
aduersus Turcas dicit esse repugnare
voluntati Dei, visitanti iniquitates no-
stras.

s Quid,

Epiſt. ad ff inter. Ger. Quid, quod Erasmus commemoſa
Oſaguina rias Luthe ri & Zvvin Lutherum ſcripſiſſe, eam eſſe peculiare
 Euāgeliū naturam, mouere ſeditiones,
 Celebratumq; fuifſe Zwingliū diū-
 glij voceſ. Euangelium vult ſanguinem.

Vipera ve- rē Euāgeli ca Luther. Ex hac Lutheri doctrina tam ſedi-
 fa atque ſanguinaria libellis & concu-
 nibus in vulgus contra Clerum & Pri-
 cipes ſparsis, mox ſenſit Germania qua-
 lemmam ſua in viſcera admifſiſet acz-
 quo diutius fouiſſet viperam ſanē E-
 uangelicam, ſuęque aduersus edictū
 Cæſareum, Statuumq; omniū Vor-
 matiæ in Comitijs ante biennium
 ſtrāl prouulgatū inobedientiæ pœ-
 dedit, quas & in hanc vſque horū
 miſerrimè, quas piij in Turcicam tan-
 barariem veramq; Babyloniam ap-
 tiuitatem abituras haud immerito v-
 rentur.

Eo enim edicto etſi palam ex iudici-
 & affenſu Electorum, Principum om-
 nium, Ordinum & Statuum Imperij
 tentiam Romani Pontificis & con-
 demnationem exequendam fuerit de-

claratum, Lutherum ab ipsis haberi ut membrum ab Ecclesia Dei alienatū, ut obstinatum, schismaticum, & Notorium hæreticum, atque talem ab omnibus habendum decretum & mandatum: tamen cum noui sui Euangeliæ Germanorum plurimi dulcia in speciem potitassent venena, illum liperit. Germaniam
cœcitas ve
manifestū
hæreticum
ac sedicio-
sum pro
Apostolo
& Euāgeli-
sta susce-
perit.

cet ab Ecclesiæ Iudicibus, Academijs & Imperij Ordinibus omnibus damnatum Hæreticum, pro D E I Apostolo, adeoque C H R I S T I Euangelista colere atq; suspicere pergebant.

Verūm non defuit vigilans illa super Dei domum virga Prophetica. Statim enim illa Saxonica cum vicinis prouincijs Euāgelicis mutatę suę fidei Apostolice acerbissimas luit pēnas. 1. Plaga.
Bellū. Ru-
sticū mu-
tatę Religi-
onis luit Cū pēnas Saxonica & vi- cinia, An. 25.

enim Rustici passim per Sveuiam Alsatiam, Thuringiam & Franconiam in seditionem Lutheri voce ceu Aleſtūs cornu acti, quos ceu Bellona quædam Mützerus, Carolstadius, Hetzerus aliqueliquot in rebellionem excitarāt, nō modò vti illi suaserat, Monasteria &

templa inuaserunt, expilarunt, euertentur: sed & Nobilium castra & arcis di-
ripuerunt, incenderunt, destruxerunt.

Tantus autem monasteriorum atq;
castrorum per illos vexatorum fuit in
merus, ut per solam Franconiam suam
Libr. cōtra ad trecenta numerarit Cl. V. Com.
Zwingliū dus VVimpingha. Eraf. Alberus arcis
Franconiæ ad 180. numerat oppugna-
tas.

Cæterum neque corporibus parce-
bāt latrones illi, adeò ut inter nobiles
istoc Euangelicorum latrocino truc-
dados numerentur Comites aliquor;
Illustres plurimi. Alberus scribit Carr
tem Helfensteinū in lanceas fuisse
actum.

Alber.
jagte sic
durch
die spieß
sc.

Iactabat enim Muntzerus, ait Me-
lanthon commentarior. ad Colosser-
ses diuina voce mandatum sese acco-
pissee, ut bellum inferret Principibus
Talem verò conspirationem ubi suo
tandem malo exuscitati sentirent
Principes viri, non Ecclesiasticos
modò, quibus illam calamitatem non
pauci

pauci gratulabantur (tantum erat Cle
ri odium!) sed sese suaq; omnia petere, Principes
prudenti admodum consilio Epime- Ger. à Rus-
thei, Equites, quos Svveuci vocant fœ sticis et ip-
deris, hinc illis obijcere, inuadere, dissis- si inuasi ex-
tur.

pare, dispergere, in Danubium detru-
dere, altissima de rupe depresso de-
mergere, trucidare: Illinc dux Lotha-
ringiæ Anthonius valido exercitu Ru-
sticorum cuneos subita irruptione di-
sturbare, sternere, necare.

Hoc in tumultu Rusticorum Ger- Quodnā
manorū cladē varij variè narrant, Gen perierint
nepæus centum millia commemorat, co.
Cochlæus certis ex literis supputat ad 100000.
centum triginta milia. In vita verò Cle 103000.
mentis scribitur occisa ad centū quin- 105000.
quaginta milia. O bellum sanguinari- Vnl Luthe
um! O Germaniam, omnium hactenus ro illā de-
orbis nationum victricem, suo nunc bet Germa-
Euangelicorū intestino dissidio cruen nia cladē
tatam, paricidali sanguine defœdatā, tot suorū
suis denique filiorum, manibus semi torum.
enecatam!

O Euangelicum Lutheri spiritum,

s 3 qui

qui istam suæ patriæ intulit cladem! Istam inauditā post Germanorum memoriam Domesticam calamitatem, ad quam memorabilis illa ne Iuliani quidem componenda est, cui obsecro alii acceptam referat, quam vni Martinū suo Luthero pseudoapostolo?

Lutherus   Hic enim initio Rusticos contra Dominos tam Ecclesiasticos quam Principes armavit. Mox & Nobiles contra Ecclesiasticos scriptis & venenatae linguis flagello concitauit.

Lutherus   Deinde ubi Rusticos vidit præter Ecclesiasticorum bona etiā Nobilem inuictum re castra, diripere, incendere, cuerter, citat.

Rusticos   quod oīm fuit illi primū, aliter euāt victoriam quam nō solū sperarat, sed disertè enī prophetarat nimirū de Rusticorum contra Nobilem Principes. Victoria illū detorquēs Philippi versiculum, Effusus est super Principes contemiptus, hos in illos miserrimi trucidandos alijs nouis scriptis sanctis in Rusticos guinarijsimo paricidalibus inflāmat. Couerfa itaque nauigij pro fortunę sicut d. inflāmat Luth. cessu prora iā seditiosos illos Lutherus nolle.

nolebat suos agnoscere: sed illi hūc nihilomin⁹ iactitabant atq; adeò cōuince bāt crudelissimę huius seditiōis authorem. Quod illi exprobrans Eras. Tu qui dem libello, inquit, in agricolas sequissimo suspicionem abs te depulisti: Nec ta men efficis, quò minus credant homines per tuos libellos præsertim Germanicè scriptos in oleatos et rassos, in Monachos, in Episcopos, pro libertate Euā gelica cōtra Tyrānidē humanā hisce tu multibus fuisse datam occasionem.

Cæterū quò magis perspecta isthęc Euāgelicorū calamitas tuū promoueat mi Dubitanti animū, paucis quæso accipias belli istius plusquā Catalinarij calamitates catalogo comprehensas. Catalogus
K.L.D. Ia rustici suo Abbatij Kampido. calamito-
rebelles mox Algoïci Episc. Augustano sissimi bel-
& Vlmēsib. vicini ad 4000. cōfluxerūt, li Rustici.
deinde 5. martij iuxta Vvalyee tanto An. 1525.
concurrebant numero, vt eodē mense Janua.
confectis octo cuneis oppida plurima Martius.
pagosque occuparint.

Ad Leypheim Vlmesinum à liga
f 4 Svveuica

Svveuica trucidati ad 4700. aut in Dianubium præcipiti de rupe depressi. In vicinia mactati 1500.

April.

Decima octaua Aprilis Rustici suum Comitem de Helffenstein cum 15 Nobilibus crudeliter interfecerunt VVinsperg: quem in lanceas adactum illos trucidasse narrat Alberus.

Reti quoq; suum Comitem Loddovicum vnà cum oppido Oetinghecum piunt atque monasterium diripiunt.

Casimirus Marchio adhæc occidit 2500.

Apud Elvvanghen occupatam cum 2. arcibus occisi 500.

In VVirtenbergen. Ducatu omni 6465.

In VVinsperg. 400.

Dux Lotharingiæ Anthonius p[ro] Alsatiam intra triduum occidit 26600. alij scribut 30000.

Maius.

Mense Maio per Turingiā Thom[as] Muntzerus occisis Fuldæ 1100. captus est in fuga iuxta Isenarum trucidatis suis coniuratis 6000. sed resipiscens

com-

confessus atque Catholicæ Christi Ecclæ reconcilatus decollatur.

Per Franconiam vbi tam arces Nobilium quām monasteria diripiuerint atque exuissent ad 300. passim cæsi sunt 11600.

Casimiro captiui remissi ex Heribpoli 1484. Palatinus internecione delectus 4000. Hessus cum Saxone ad Frankenhausen sex milia trucidarunt.

Alibi quoque incerto numero cedere plurimi rustici, quorū summa à sola Liga Svveuica creditur occisa supra centena agricolarum milia, desideratis equitibus tantum 25. & 200. peditibus.

His adde triginta illa milia per Antonium Lotharingum in agro delecta.

Neque verò huius Lutheranæ seditionis flamma sese ruri continuit, sed Tumultus & ciuitates plurimas cum occupasset, et seditiones in opere suorum quod Francfordia, Moguntia, Colonia. Euangeli-

Certè plurimi passim magistratus de Rerum publicar. salute meritò solliciti,

cū populo suo Euangelico istā viderint
minimē improbari fabulā, à suis magis
quām ab exteris sibi metuentes, nō
quō se verterent habuēre. Basiliens
vnum ex Euangeliū columnis in ext
abire iubebant, quem satellites nam
bant se nocte S. Parasceues dep
nam Euān hendisse non adorantem Crucis
gelicorū. CHRISTI, sed in Paphiaē Dēc̄ myth
rijs operantem. Vt Eras. testatur ep̄l
ad ff. Inf. Ger.

Farellum quoque (nisi ipſus ille sit
Lupanari tam sacro tēpore deprehēt
à satellitibus) quum ab ipso seditione
metuerēt, quippe qui sic in mōte
cardi (ait Erasmus vbi sacrā rem
rat, sed itiosus, acidæ linguæ & vī
mus, vt bis inde profugerit) cupiēt
Basilēam à seditione tutam, exulatū
ire iusserunt.

Sed quid interēt, inquias Luthen
quid alij Euangeliū noui columnæ?
pro misericordiā intercessere? num salutem
componendę atq; tranquillandę Re
publ. inuenēre consilia?

Planè quod incendiarij solent,
flagrante aut templo aut Capitolio.
Oeseni Principes & verbis & libellis
ad trucidādos agricolas instigabant.

Sanè Lutherus, quos disertis verbis
hoc in bellum paricidale inflamma-
rat, vbi contra suam Prophetiam de
Rusticorum aduersus Principes, vi-
ctoria, rem euenire cerneret, nunc
cum rei mutatione & ipse suo menda-
ciorum Patri fidelis Propheta suam
mutabat orationem, eos gladio atque
inferno per varios libellos deuouens:
tempus nunc esse quo Principes sibi
cælum mereantur facilius sangu-
inem fundendo, quam orando. A-
deò vero cum Ieremia populi D E I
non deplorabat interitum se autho-
re concitatum, ut flagrante isthuc Ger-
mania incendio, excucullatus iam no-
uus sponsus nouis deditus nuptijs,
suam suauiat monachus monacham
Catherinam, saltabat, potitabat, stre-
nuè cuticulam curabat, ventris & igui-
nis mancipium.

Quid Lu-
therus té-
pore Lanie
ne Rustico
rū a se ad
Bellum Pa-
ricidale ex
citatorū.

O vocē Lu-
theri Bar-
bara dig-
nissimam-
libello cō-
tra cohorr-
tes Rusti-
corum.

Cuculla
abiecta Lu-
ther' mo-
nialē ducit
vxorem.

An. 25.

Quid

Quid Euā. Quid alij Euangeliū columnæ tunc gelici con cionatores starint , vnus haud postremus suo de spei conce clarabat nutu. Cùm Erasmus etem perint de pestate cuidam ex præcipuis dicere, occupāda Rusticis metuere miserum exitum, tū Republica per Rusti. tūm arrisit ille indicans se sperare m canum bel liora. Porrò Euangelici alij Ecclesiātum.

omnes cùm nunquam non sequirentur vitam Ecclesiasticorum , iam in Rusticos tumultuantes ciuesque applauedes penè erant elingues. Imò non aduersus eos muti , quām linguis ammisque fabulæ illi motoriæ fauentes ac tātūm non manibus ac pedibus iuuantes. Quapropter quædam C̄tates suos Ecclesiastas exulatum iherunt, seditionis quam metuebantur non auctores, certè fautores atq; competitores.

Cap. 4.
Ira dei in Germanos
propter Religionis veræ mutationem.

Cæterūm terribilem istam Agricolarum lanienam fuisse manifestam ira Dei plagam , ea quæ sunt consecutæ quidò demonstrent. Non enim copioso isto tot suorum supra milia centum triginta aut quinquaginta ciuium fanguinot

guine Germania violatæ fidei Christia
næ scelus potuit expiare, sed lögè acer-
biora Deus op. ad eam in suum verum
Euangelium reuocandam immisit fla-
gella.

Si enim historię Germanorum me- 2. plaga.
rentur fidem, videbis ab anno 20. vsq; Alia flagel
30. partim ex Germania, partim ex vi- la Dei
cinia Saxonico istoc veneno infecta à immissa
latrocinantibus Turcarum cohortib. Germaniæ
in miserrimam vereque Babyloniam vt ad auitā
captiuitatem abducta esse supra sexa- veramq;
ginta milia, vt occisos & rogo traditos rediret si.
hic non suppitemus. Captiui in
Turciam
abrepti ex
Euāgelicis

Ad hæc ne quis indubiam Dei opt. in Germanos iram hasce fuisse opera-
tam calamitates ambigat, en tibi alia Alia iræ di
huius rei argumenta certissima hanc uinç flagel
Germaniæ à fide Christi Catholica & la in Gér-
Apostolica defectionem euestigiò con- manos à fi
secuta. de Catho-
licis defi-
cientes.

Vngariam Turcæ igne ferroque va- An. 1526.
stant, Budam diripiunt ac Rege Lodo-
vvico suis cum copijs cæso miserrime-
que trucidato, Viennam obsident, ac
totam

Hungaria capta. totā nobis Hungariā, hoc anno eripue
re, quæ per annos plus minus 200. Pro
pugnaculi Christianorū vicem contra
infestiss. hostes sustinuerat.

3 Plaga. Posteaquam verò terribili illo trecē
An. 1529. torum milium Turcarū exercitu iterū
Terribilis viennæ ob- Viennā obsidente Deus Opt. nō Ger-
sessio. maniā solā, sed Europam etiam totam
exterruisset, atq. ad resipiscientiam de-
menter inuitasset, ostendens quām fa-
cile, si voluisset illi donare victoriā, pen-
Fames sep- fidā Germanorū puniuisset mox famel-
tem anno- septennis Germaniā inuasit: quameu-
rum per stigio alia manus Domini plaga tru-
Germaniā culentissima insequebatur. Subitanæ
Chronic. enim illa pestilitatis species, quā Sudo-
Nuremb. rem appellabant Anglicum, vtiigno-
4 Plaga. ta, ita sanè horribilis quāmin numerab-
Sudor An- sumisit per Germaniam milia. Nam
glicus. cùm Lutheri per Germaniam in Occi-
num vñque proserperet contagium,
en tibi mox adfuit alia illa apud Pro-
phetam vigilans virga, quæ plurimos
ad sobrietatem rectumque animi iu-
di.

dicium, delitijs carnisque voluptatis ^{Aureætas}
 bus aurei illius seculi ætate deprauatū, ^{ante Lu-}
 de pernitiosa illa Saxonica peste admo ^{theri tox-}
 neret atque reuocaret. Exortus est ^{icum.}
 enim sub annum 29. supra modū homi
 nibus notū morbus nō minus cōtagio-
 sus q̄ subitaneus, qui validissimos quos
 que repēte apreptos, atque in soporē
 quēdā Lethalem demersos, plerūq; sē-
 per hac ex vita absumpsit. miro enim
 Dei consilio non adolescentes, nec ses-
 nes, sed virilem inuasit potissimum æ-
 tatem. Hanc manus D E I plagam Mc
 dicis ignotam vocitabant, vt diximus
 Sudorem Anglicum, cùm ex Reni
 fontibus vnā cum Reni fluxu, sed la-
 tissimè, Bruuxellam vsque expatiens,
 fuerit in Oceanum deuolutus. Certè
 toto ferè Belgio vehementer grassa-
 batur, cuius vehementia, seuitia, cre-
 britate factum, vt populus passim haud
 aliter sese ad mortem adeò subito irruē
 tem præpararet, quam die Paschatis ^{Timor sa.}
 ad S. Eucharistiæ commonionem. ^{Iutaris po-}
^{Pulo Dei}
^{ex Sudore}
^{Anglico}

Dies enim festus huic rei passim
 fuit datus, quo non minor ifrequentia,

Amsterda licet ardenter pœnitentia, Dei populi dies fe. Ius Sacramentis Confessionis & S. Eustus cōmu nionis pub licē fuit da tus.

Quantum verò hominum per Belgij solum illa acerbissima diuinæ manus plaga perierit, vel vna in hūc usq; diem annua supplicatione cōmemorat Annverpia, ubi die sancti Michaëlis Clero publicis precib. Deo opt. supplicante, prorsus inopinatè atq; subitò sistente plaga grauiss. auersa fuit ira furoris Domini illic vehementissimè effusa,

s. plaga. Aliæ plage Nunc ut captas à Turcis fidei hostiis Christia bus infestiss. silentio obruamus Alba norū post Lutheri Regiam an. 20. Rodum illam nobiliss. abomina- mam insulam an. 22. occisum Vngarie tiones in Regem cum felici illa Vngaria an. 26. orbem ef- Romani etiam anno 27. captam, ut & fusas. inrecuperabilē per Zelandiam & Hollandiam inundationem, quæ anno 3. tot hominum milia cum aliquot insi-

Bellum ci. lis, Cortenum aliaque oppidula nō uile Helue tiorum.

Anno 31. cogitam i Dubitanti, quot hominum milia

milia internecione deleuit illa seditio Conflictus
 Heluetiorum anno 31. à Zwinglio ex- Catonom
 citata, in qua cum istius Euagelici bel Heluetio-
 lia authore Zwinglio præter ciues plu- rūm 7. die
 rimos Tigurinos, etiam sexdecim Præs Septembr.
 dicantes, siue Pastores periére. Chronic.
German.

Porrò reliquas iræ furoris Domini 6. plaga.
 hic commemorare plagas, ob Lutheri Bella Gal-
 corruptelas populo Dei infictas, lon- lorum &
 giùs foret, quām vt sermoni nostro cō Belgarum.
 ueniat, potissimum cùm tibi nota sint
 bella, non tam à Turcis per Austriam,
 Galliam atque Corsicam, quam Fran-
 cis & Belgis mutuo sanguine multa
 per lustra in annum usque 49. & deins
 de ab anno 52. in annum usq; 59. pro-
 tracta. quibus quidnam aliud obsecro
 tam eximiè est confectum, quām quod
 animis Principum vtrinq; bello acri- Belli Galli
 ter cum fratrib. gerendo intentis con- ci tempore
 tagium illud Lutheranæ, Imò verius pestis hcre
 Zwinglianæ, adeoque Anabaptisticæ seon maxi
 pestis populi pectora passim incredibi mē serpsit
 liter infecti fuerit depasta? Dum enim dum Reges
 omnis consiliorum suorum prudentia toti bello
inuigila-
runt.

t CON-

contra publicos Reipub. hostes tot
inuigilat, malum illud intestinum in
dudum sparsum, dum nimis in popul
visceribus optato belli ocio alitur an
fouetur, magno Reipubl. periculo ade
lescit. Quot vti nūc per bienniū Galli
quōdam florentissima, iam suo misera
rima experitur malo, et Valentianus
quid Euangelici moliantur, si rerum
potirentur, suo docuere facto: ita p
rerumque communium haud impene
alijs quoque verentur, ni prudentissi
mo vigilantiorique occurratur con
lio.

7 Plaga.
**Bellū Ger
manicum.** Illud verò bellum, quod vox
Smalcaldicum, quorsum hic recenset
fuerit necessarium, quod à Lutherom

An. 47. Ie persuasi in Cæsarem Carolum V.
cepere quidam infeliciter, licet ijs
sent instructi armis & copijs, quibus
tiò Cæsar longè impar futurus vide
batur, nisi Deo protectore & adiuva
munitus fuisset. Pollicebatur Lutheru
certam victoriam, sed rei euentus Pki
doprophetæ illius coarguit vanitatem

No

Nuperam illam acerbissimam di- 8 Plaga.
 rissimæ famis plagam hic prætero, Fames in-
 quæ Belgium ac Germaniam secun- audita per
 dam tantum non enecauit, plurimis Belgium.
 fame intereuntibus, plurimis ventrem
 famelicum fabis, paneque paniceo,
 glandibus, adeoque siliquis salutare cu-
 pientibus.

Porrò bellum illud Italicum, quod 9 Plaga.
 sub Paulo. 4. adeò Romam affixit, cum Bellū Gal-
 sequuta mox illa Tiberina exundatio- licum.
 ne: Rursus hodiernos Galliæ tumul- An. 56.
 tuantis motus quid opus est comme- An. 60.
 morare; quos pij omnes collachryman Quidnam
 tibus intuemur oculis? Certè quorsum spectent
 ista Euangelicorum spectet Tragædia, Euāgelici.
 vel vnum illud loquatur, quod nuper
 priuilegio Regio est inuulgatum, puta
 nefandissimum Genevæ initum fuisse
 consiliū, de Rege Fráculo 2. Regina vx
 ore, Regina matre & eius liberis, Proce
 rib. bonis magistratib. ad certam diem Defensio
 commodo loco per insidias trucidādis. Regis & Re
 Cuius crudelissime cōspiratiōis author lig. fol. 16

defensionis primæ Bezam profitetur principem, Caluinū authorem, Orthomanū subsignatorem, Spifamium suā forem, omnes denique Galliæ prædones & lanistas fuisse consciens. Deinde quidnam sit expectādum ciuitatibus, licet opulentissimis, vna loquitur Rotomagus tam exhausta, quam bellowe xata, euersa, perdita.

Lugdunū:

Quid Lugdunū urbem referam tam afflictam, tam egenam, tam miserabilem? vt dudum opulentissima & pecuniosissima, nunc scribatur tam paupercula, quasi nunquā ibi fuerit pecunia?

Aurelias.

Quid denique Aurelias tam exiliatas? ac nunc suo à Rege mœnibus pœnataas.

Turones.

Quid Turones tam expilatos, tam subrutos, ac sacrī illis thesauris expiliatos? vnde scribunt Bezam cum suis manipularibus argenti marcas 200. auri veri 1000. suffuratum, preter gentias ac monilia, ornamentaq; eximiis tanto prædandi furore, vt nec ferrum, nec clauim fecerit reliquum.

Claudius
Sanctius

Porro

Porrò ne quid ambigant Germani
aut Galli, quin plagæ dudum comme-
moratæ certissima sint Dei Opt. Max.
iustissimè iratisimi flagella, vnum di-
uis addam, quod in primis ad ré præ-
sentem illustrandam faciat.

Liuonia Christianæ suæ pietatis at-
que auitæ Religionis per Lutheranis-
mi soporem oblita, quásnam dederit
anno 58. pœnas, notissimum est. Pacta
quidem violarat cum Moscouitarum
Principe pridem inita, aliaq; iustis of-
fensionibus dignissima designarat: sed
primaria tantæ calamitatis causa, fuit
Catholicæ Religionis depravatio atq,
apostasia, quemadmodum & ipse Mo-
schorum Imperator Basilius literis ad
Ferdinandum A. anno 60. datis mini-
mè dissimulat. Disertis enim verbis
declarat propterea sese illis iustissimū
bellum intulisse, quòd iuramentum
Christianum neglexissent, templo con-
tumelijs affecissent, ea in latrinas con-
uertentes, imagines Christi Domini,
Deiparæ, Apostolorum & Martyrum

t 3 partim

^{10. plaga.}
^{Bellum Li}
^{uonicum}
^{Anno 58.}

^{Calamita-}
^{tis Liuoni}
^{cæ causa}
^{est defe-}
^{ctio à fide}
^{Catholice}
^{Ecclesiæ}

partim exussisérunt, partí in loca abiectissima reciecerunt. Propter hęc aliaque in Deum opt. & Catholicā eius Religio nem abiectā scelera & sacrilegia, quā Tragicam vereque Turcicam sint per pessi ciues Torpatēses ac vicini calamitatem, ex libellis ab oculato teste D. Philippo Olmeno per Tilmannum Bredenbachium dudum scriptis nouus opinor, quam ut hīc repetendum frustiūs.

Quid enim illi Torpatensi nobis prouinciae post famē, pestem, bellūq; intestina, quibus ad resipiscētiā redinuitarat Pater cœlestis benignus pererat cladis funestę, preterq; extre calamitas, qua partim trucidati, partim in lōgē miserrimā sunt redacti seruitur.

Nūc superiorib. adde Gallorū cladi, quā ciuile bellū Caluino dictatore constitutū, à Beza Cēturione gestū attul. Vide consilium ad Gallorū milia, hyeme verò ad D. Th. Galliā de solata in quę estate illa an. 62. supra 50. absūp̄ supra 30. deuorauit milia: cūm Princeps Cōdēsus fuit quoq; cōprehēsus, postea

Clades Gallorum.
An. 62.

postea Hęros ille Guisianus prodiōne
trucidatus & Vendomius iētu bom-
bardæ perditus. Iam pestē illam cogi-
ta, quæ vii an. superiore Lōdini 40000
ab lumpsit, & hoc an. 64 Dantisci non
pauciores: hanc Lugduni ita grassari a-
iunt ut in solitudinē pp̄e videatur reda-
ctū. Quis verò tandem sit pestilitatis isti
passi p Gallias, passim p Germanias tā
atrociter grassatis finis aut modus, De-
us opt. nouit, qui nos tandem respice-
re dignetur benignus. Porrò quidnā
ille terremotus per Sabaudiā iuxta Ni-
zam præfigiat, qui 6. aut 7. ablumpsit
oppidula, quisq; secū prudēter reputet.

T. 63.

An. 63.

An. 64.

Has atrocissimas Dei op. max. plagas Cap. 5
in Germaniā, Galliāq; post abomināda Turcicæ
isthęc ipurissimi Lutheri & aliorū pseu- captiuitatē
do apostolorū fidei q; Apostatarū ac pdi tis faciem
torum contagia effusas, vbi mecum tacitū gelicos
tus reproto, non aliud per Lutherum per Euani
re vera effectum videre mihi videor,
q; captiuitatē verē Babilonicā, imo Tur- Germānijs
cicā eē pijs inducta. Si aīo lachrimabile
inducta.

sanè Christiani populi faciem contemnere
pleris per Germanias & Gallias, potius
simùm verò per Scotiam & Angliam.
Euāgelici
atrocious s̄e ecquid obsecro à Turcis impendeat;
uiunt in trocious, funestius, exitialius, quā
Sacra quā per istos noui Euangelij propolas pā-
Turcz. sim nunc videmus designatum? quidō
 nim non contra sacratas Deo Virginem
 contra Dei Sacerdotes, contra sacra
 nique omnia, ipsumque adeò contrā
 Christi Domini corpus sunt commoti
 ti Euāgelici? quos in Gallia liquefā-
 cra ignibus absumpsisse, imò in cinere
 Sanctorum sauijisse: S. Eucharistianis
 nibus obiecisse, pedibus conculatū
 in cloacas proiecisse, atque nequātū
 esset ludibrij genus, de arbore suspira
 bombardis ac sclopetis quasi scopulū
 tis. In Scotia monasteria vñā cum
 cris omnibus funditus euertisse.

Quòd si Geneuam cogites, planē
 deas in Dei templum illam à Danis
 prædictam obominationem desolati-
 nis loco Christianę Religionis inuenisti.
 Nullum enim illic vel Christianismi pā-

pareat vestigolum. Nulla enim imago, nulla Christi crux, nullum altare, nullū Christi sacrificium. Lutherani enim ali quam saltē Religionis veteris obtinent speciem, vti quod recitant Kyrie eleyson, Sanctus, & Agnus Dei, nostroq[ue] ritu vestiti missam quandam peragunt. Verū in hoc conueiunt Euangelici, quòd illud suis ē templis eiecēre, quod Christianum est proprium.

D V B. Annon Christianum obtinent nomen? an non Christi prēdicant Euangelium?

c o n s t . Ista quidem in speciem obtinent, sed non vera, neq[ue] salutaria, quia non integra, aut incorrupta: tum verò maximè, quòd vnam illam Christi familiam reliquerint, extra quam salus nulli constare queat. Cæterū quod Christianæ Religionis est proprium, omnes isti Euangelici suo Antichristo præcursor[es], idest sores iam dudum abolere cœperunt, quod ille summo nisu tollere connitur. Nam homo ille peccati ad omnem abominationem perpetrandam factus

propriè illud semel abolere studebit;
 Christi Domini est proprium Hoc a
 tem est sacrosanctum illud, venerand
 atque vel Angelis tremendum sacrificium
 à Christo. Do. Christianæ suæ Ecclesie
 in perpetuum incomparabilis in ipsam
 charitatis relictum mnemosynon.

Quod igitur Antichristus effero, nati
 doque perfundare, abolere, perden
 annitetur studio, id ipsum nunc
 tempora! ô mores! ô pectora caeca!
 Euangelici isti, si inferis placet, Euangeli
 ejus prætextu iam pridem templi
 non paucis sanè, neque obscuris
 cerunt, exibilarunt, concuicarunt
 leuerunt.

Templa
sine aris,
forū siue
iustitia a-
pud Euan-
gelicos.

Adhæc uti templa sunt sine aris & C H R I S T I sacrificio non
 legis proprio, à D E O per Prophets promisso ac diuinitus instituto, proinde sine vero D E I culta ita Respublica est sine iustitia. Nam iam de iudicijs Ecclesiasticis labo-ro, quæ vñà cum Censuris omnibus pro

pro ludibrio ducunt: sed de ciuili iudicio siue Camera Imperij. Hanc enim ita vexarunt, vastarunt & affixerunt Euangelici, veteres leges abrogando, nouas præscribendo, cauſtas spoliorum & Sacrilegiorum suspendingo, ut omnis iustitia teste C L. D. Bruno, in exilium videatur esse propulsa, eiusque vestigium in Imperio vix ap pareat ullum. Nam ferro geritur res.

Quid, quod per Gallias Regem suo in regno oppugnare, prouincias occupare, tributa eripere, oppida suis coniuratis, licet regni hostibus, tradere videmus.

An non & tribunalia etiam Parisijs iustitium agere coacta? An non mensū plurimorū feriæ propter sanguinarias Caluinistarū seditiones indictæ?

Talia cum per Germanias Gallias-
ue nō paucis locis ex Lutheri, Caluini, Turcic
Bezæ, aliorumque Euangelicorum do captiuitate
strinuant, an non viuā quandā capti- tis per Euā
uitatis Turcicę imaginem tibi plurimis gelicos in
videre ductę hy- potyposig

videre videris impositam? An aliud, gant hostes illi Christiano nomini instissimi, rerum aliquando (quod De Opt. semper auertat propitius) potius quām quod per istos Euangelij hostes Euangelicos faustissimo vident inchatum præludio?

In Christi
imagines
atrocissime
uiunt Cal
uinistæ
Mahume
tistæ.

Christi crucem Constantinopolia no 1453. ludibrijs infandis vexabat Turcæ. Euangelici nostri templis eieciunt. alicubi ceu captiuam recludunt, alij procultant, lacerant, illudunt, Angli quoque atque Nortmanni in Gallia exurunt. An non Christo Domino de cruce denti vtrinq; ex brachio vnum subderunt sacerdotem Caluinistæ? Santas Deo virginis Turcæ quidem multas quam possunt plurimas, etsi ad suæ patres per trahere nequeunt, affligunt plus quam captiuas, ita ut Cœnobia permanens esse commutata, vbi nec fabrator, nec consolator admittitur ullus nisi aliena fallat specie. Quod si sunt ad perfidiam pelliciūt, aut tandem per trahunt

Vide sa
britium.

In sacras
Deo Vir
gines im
manius fu
riunt Euā
gelici quā
Turcæ.

trahunt perpetuò incestandas, Christo
deuotas nefario polluunt adulterio,
quod Euangelicum dicunt matrimo-
nium.

Cæterū quantum juris apud Tur-
cas inueniat Archimandrita, suis de vio-
latis ædibus conquestus aut fundis eres-
ptis, tantūdem & per Germaniam, ma-
xime si Cameræ Imperialis iudicio res
veniat decidenda. Leges enim priscæ
Imperatorum, in quas Iudices illi iura-
re solent, nunc ferè videntur esse subla-
tæ, nouæ introductæ, ac sive verum dice-
re fas est, pervim extortæ. Immò iudi-
cia omnia Germaniæ quidam Euans
gelicorum conabantur mutare, aliaq,
suo pro nouo spiritu constituere: cuius
rei libellos fuisse repertos fide dignissi-
mi affirmant.

Brunus
de hæreti.
libr. 2.

Cap. 6.

Sed vt tandem tragicarum istarū ca-
lamitatum aliquis sit modus, nunc de
illarum authore, cùm alij ab alijs culpē-
tur, querendum. Certè Ioachimus Ca-
merarius Lutherum causam turbarum
omnium, quibus Germania tantoperè

Author
& causa
omnium

calamitas
tum no-
strarum
Lutherus.

Stolt-

**Ius Sônio
Lutheri &
in defen-
tione.**

affligitur, proclamare ausus est, vni
Stoltzius, culpâque omnium ærum
rū, quibus adhuc conflictatur. Respu
trâsfert in Lutheri cōtentiones. Hu
suffragatur & Galliæ Lugubris ista
longè miserrima, quæ vti Germaniæ
ipsa nouum sed alterius Pseudopoli
li sequuta Euangeliū, non potest no
profiteri sese hasce pernicioſas ænu
nas suo vni Caluino eiusque di
pulis Gallis Bezæ, Othomanno
Spifamio, acceptas ferre debere.

D U B I T . Annon igitur verè Luth
similes ob causas quidam audentē
re Antichristum fuisse? Hoc enim
prophetia Apocalypseos videtur
pulchrè demonstrare. Nam non
Lutheri, numerum illic designatū
iunt accommodatè exprimi: sed mihi
non satis notum est, qua arithmetica
C O N . Vt hæretici omnes Apostolis
erant & vocabantur Antichristi ita
resiarchas in primis non immerito
xeris ex Apostolorum more Am
christos. Certè vt Lutherus fallit
S.

**Lutherus
an Ante-
christus.**

Sigismundum Angustum, teste Caro-^{Edicō}
lo. V. & Ro. Pontificem per conuitum
dicitabat Antichristū: Ita verissimè in
eum id nominis quadrat, sed generali-
ter. Illud sanè admirandū sōmoperè, q.
nomē huius psaudomonachi adequate
illū numerū bestiæ à Spiritu Dei in A-
pocalypsi depictæ designatū exprimit. ^{Cap. 7.}

D. enim Ioannes Apostolus Apoc. cap ^{Numerū}
12, in Spiritu D E I prædicens res olim ^{bestiæ apō}
in C H R I S T I regno, quod est Ca-^{calipticæ}
tholica D E I Ecclesia, euenturas, de-^{in Lutherā}
scribit bestiam bicornem, cuius nume-^{nomine cō}
rum ait esse. 666. quem quia docti qui-
dam accuratè in nostri seculi Hæresiar-
cham obseruarunt quad are, non gra-
uabor & hic obiter tibi commemorare.
Si enim in vocib. M A R T I N L A U T E R
numerum literis significatū supputes,
agnolces ijs numerum à D. Ioanne ex-
pressū contineri. Sic autem non Arith-
meticè, sed Pythagoricè opinātur lite-
ras supputandas vt A. sit. 1. B. 2. C.
3. &cete. K. 10. L. 20. M. 30. &c.
T. 100. V. 200. &c, vt sicuti apud
He-

Hebræos & Græcos, per Alphabetum
crescat numerus primo monadū, mi-
decadum, dein centuriarum. Tu igno-
calculum subducito, ego bestię nome-

Luddervel quod initio usurpauit (Nam aliquando
Lodder ad Lutter, alias Luther, alias Lauter est
venereum scripsit, & Ludder vel Lodder impud-
amorem citiæ vocem, verum esse eius nomen
pertinet. Lauther ues honesti affirmant.)

vel Luther Nunc tibi ad abacum reuocabo. Si
puritatem igitur accipe harum
sonat, quā literarum numerū:
non nisi antono- quem si in summam
masticōs colligas, liquidò sur-
in re p̄stī tit Euange get Apocalypticæ
lica, eā ve- bestiæ numerus, ab
rē conta- minando. Apostolo expressus
nimirum 666. hoc
porrò quicquid est
mysterij variè varij
sentiunt, cuinam sit
tribuendum. Non
enim desunt, qui mira ingenij dexte-
tate Ioannem Ofhusium insignem
thematicū deprehendisse narrant. A
plus

M 30.

A 1.

R 80.

T 100.

I 9.

N 4.

L 2.

A 1.

V 200.

T 100.

E 5.

R 80.

plus hoc in mysterio annotarunt mira
culi, quòd cùm quidam sua perfidia nō
ignobilis hunc Apocalypseos numerū
in Rom. Pontificis cuiuspiam nomine
se posse eruere speraret, vt vt ea tracta-
ret, verteret, mutaret, non successit, nisi
tandem in isto perditionis filio.

DVB. Certè Martini Lutheri nomen
numero illi Prophetico aptissimè qua-
drat, nunquam aliud melius, aut respō
debit aptius.

C O N. Ne affirmes temerè nimiū præ-
ceps iudicas Aristarche. Aptissimè
namq; illi verò Antichristo conueniet,
qui rebus ipsis implebit, quod nūc Lu-
therus & Euangelici blandis promissis,
& temeraria salutis securitate quasi pre-
ludendo atq; præcurrendo præparant.
Quamuis enim Lutherus varijs de cau-
sis verè Antichristi nomen effugere nō
potest: non tamen arbitror illa Ioannis
Euangelistæ prophetia ipsum denota-
tum. Nam si eidem Ioanni Antichri-
stus est, qui Christum venisse negat in
carne, vti & nunc Menno, Seruetus a-

v lijque

alijque non pauci, an Lutherus negans
dus Antichristus, qui Christum nega-
deleuisse, & aboleuisse opera diaboli.
Quid enim magis Diaboli opus dicam
dum, quam peccatum? Hoc ille negat
per C H R I S T V M tolli, solu-
aboleri, quasi Diaboli vulnus & vi-
rus maius sit atque potentius, quam
C H R I S T I filij D E I medici-
na, curatio, sanatio? Si enim C H R I
S T V S in Baptismo peccatum verum
non tollit, & abolet, sed latens regit,
relictum non imputat, sanè non dissol-
uit opera diaboli, ad quæ soluenda eur-
venisse Deus Pater contra hos Diaboli
martyres testatur. Vnde nec iterè
est C H R I S T V S I E S V S, qua-
siuum populum à peccatis verè non sol-
uat aut verè redimit aut verè liberat.

Cap. 8.

Illud sine dubio tibi affirmarim, no-
merū bestiæ Apocalypticæ multo
tiùs in Lutherum quadrare, quam Pro-
phetiam Divinam. Ambrosij & Au-
gustini apud Saxones vulgo iacta-

DVBITAN. Etiámne deLuthero san
ctissimi illi Patres Prophetauerunt?

CONSTANTIVS Sic persuasum ha-
bent Lutherani. Prostat enim eius ima
go cum sancti Lutheri titulo impressa,
quæ in fontispicio hanc habet blasphe-
mia: diuinū atque mirabile vaticinium
D. Ambrosij & Augustini Patrum, de
, aduentu & tempore S. Lutheri, confingūt,
, quo contra Papæ Antichristi tradi-
, tiones à diabolo sancitas, eiusdemq;
, Tyrannidem scribere coepit, vt in lis
, teris numerum anni representanti-
, bus huius versiculi continetur, quod
, omni apud Christi fideles admira-
, tione & notatu dignum est.

TIBI CHERVIN ET SERA-

PHIN INCESSABILI VOCE

PROCLAMANT.

DVBITANT. Sanè quadrat anno.
rum numerus, 1517.

CONSTANT. Istud puerile est deliriū,
ex sentētia alicuius literulis prophetiā
captare, Quid enim facilius, quam rei
cuilibet aptum inuenire versiculum,

v 2 qui

Lutherani

D D Am-

broſiū &

August. de

Lutheri ad

uentu pro-

phetasse

confingūt,

uāgelicos

ad fabulas

cōuersos.

En tibi E-

rum numerus

meris aut

fillabis ἥ-

phetiam

captare.

qui annorum exprimat numerum? Si de Martini Rossemij obsidione Lou
nienſi varia circumferebantur psalmo
rum capitula, annum obsidionis deno
tantia: Rursus alia aliunde, rebus mu
to vanioribus.. Certè si quid fidei illa
coniecturis habendum volunt, suppo
tent illum psal. 57. versiculum, Supera
cedit ignis & non viderunt solem: vi
& annum & mensem & diem captiu
Ducis Saxoniæ exactissimè agnoscere
depictum. Syllabæ versiculi dies expri
munt, sed ultima (le)m) tertium mēs
Aprilem notet, id est, ann. 1547. die
Aprilis. Sed quis adeò insaniat, ut in
tum Sanetum illic de Rossemij obso
ne, aut hic de Saxoniæ ducis captiu
te dicat prophetasse? Immane est faci
legium verba diuorum Ambrosij & Au
gustini de Lutheri pseudoprophetem
uentu dicere oraculum: cùm non
gis de Luthero cogitarint Patres
quàm aut de Maximiliano Augusto,
Solymanno Turcarum Imperatore,
lo ipso tempore res orbis gubernan
bus

bus. Iam quòd sanctum faciunt Lutherus
 rum, nihil sanè alienum ab Hæretico-
 rum ingenio faciunt. Ita enim & alij
 cùm veros oboleuissent Dei Sanctos, qui sancta
 sese suosq; in illorum surrogarunt locū omnia suo
 apud suos : sed non apud Deum, nisi
 fortè suum Deum Diabolum, cui serui minauit.
 unt, à quo & æterna immortalium igni
 um suis pro erroribus receperunt præ-
 mia, aut potius tandem accipient defi-
 nita, vbi ille aduenerit finis. De omnib.
 enim Hæresiarchis est longè verissimū
 quod Lutherus de Arrio ex D. Augusti-
 no, libro de Concilijs demonstrat, quo
 „ tidiè ingrauescere, inquiēs, illius, pœ-
 „ nas apud inferos, quamdiu error ille
 „ maneat.

Quod si verè de Arrio vnius dogma-
 tis authore dixit, teste Luthero, Augus-
 tinus, quid eū suo de isto Angustiniano
 Apostata Luthero pronunciaturū exi-
 stimes, non vnius aut alterius erroris
 reo: sed cuius studio vniuersā propè ve-
 terum hæreticorum hæreses sunt in or-
 bem summa cū Christiani populi per-

nitie reuocatæ? vbi superius declarati
 est. Quibus in erroribus cùm sit noi
 tam mortuus quàm suffocatus, quid
 nam spci esse queat de eius salute. Ce
 tè nihil amplius, quàm de Arrio, Nesto
 Lib. de Cō
 Mors Lu
 theri.
 cilijs.
 rio, alijsque sua in hæresi pertinaciter
 mortuis. Nisi quòd de illis ambigit Lu
 therus, an suis in erroribus sint mor
 tui, de Luthero autem nullus. Quam
 quam enim belli illi commilitones ar
 que combibones, qui se morientias
 que postremum cœnanti adfuisse telli
 tur libello in vulgo sparso Iustus lo
 nas, Michaël Cælius, & Iohannes Au
 rifaber Viuariensis aiunt, quòd p̄t
 aliquot dies morbo conflictatus fuit
 modum moderatè in cœna gesseri, u
 que tota fere nocte fatigatus mor
 bo suauissimo citra omnem molesti
 amobdormierit, tamen haud temer
 R. P. Hosium literis prodiisse er
 das, Lutherum bene potum ac hil
 rem postridie mane in lecto reper
 tum fuisse mortuum. Sed licet Lu
 therus inter Nobiles illas Illustrum
 Co.

Comitum & Comitissarum, Dominorum Doctorum, & Magistrorum Chirurgorum manus emiserit spiritum: non plus istud tamen nouato eius Pseudoeuangelio conciliare debet aut gratiae aut admiratiois, quam quod Dionysio Tyranno post tot sacrilegia nauigaturo secundi spirabant venti, ^{Mors h̄ere} si archatū. aut quod Dauidi Georgij Hæresiar- ^{non sem-} chæ impijissimo, holosericato, purpu- ^{per ipsorū} rato, coronato, pomposa contigerint ^{sacrilegijs} funebria. Etsi enim plerosque Pseudo- ^{respondet} prophetas Deus Opt. iustissimis pœ- ^{ta.} nis hac ex vita excruciatos ad immorta- les æternorum ignium abripuit crucias- ^{tus:} quosdam tamen in speciem hone- stè mori honorificeque sepeliri permi- sit, quemadmodum & Luthero, ut aiūt sui, & Dauidigeorgio quoddā ad tēpus concessum videmus. Certè dira Zvvin- ^{Mors Zvvi} glij mors, suorum ciuium sanguine ac ^{glij.} bello fratum intestino cruenta, non ^{Arrij.} Nestorij. minus est memorabilis, q̄ aut Arrij, cui Luciani, viscera viuo euellebantur: aut Ne- storij, cui viuo linguam exedebant

vermes: aut Luciani, quem vinum
di discerpsere canes.

Nunc de Oecolampadij subitanæ morte quid attinet cōmemorare: qui aiunt ad vxoris latus in lectulo deprehensum mortuum, siue sub vitæ finem desperasse, & ignitis Sathanæ telis & hastis confossum, vti Lutherus ait lib. de Missa Priuat. subitò perijisse: alij sū ipsius suorumve manib. clām esse peremptum animamq; effudisse scribū: quos omnium execratione bonorum refutandos putauit Simon Gryne in eius vita, & Tigurini sua Confessione vanissimam illam (vti ait Lutheri calumniam. Rursus de homi aliorum exitio non est hic fusiūrandi locus: sicuti nec de Caluinimoto, an morbo illo Herodis, id est, peculiarī erosus miserrimē perierit.

Osiandri
mors.

Certè de Osiandro narrat Palladiu quod planè mutus vt bestia horribiliter extinctus est, Anno 25. die 17. Octobris.

Cap. 10.

Cæterūm quò liqueat, quām vanus fuerit

fuerit propheta Lutherus, vnum illud ^{Lutherus}
iactatum eius oraculum prodit, quod ^{vanissim}.
de Romano Episcopo vti narrat Buges,
hagius Pomeranus, composuit,

Pestis eram uiuus, moriens tua mors ero Papa.

Oratione
funebri
de Luther.

Cum enim iam annos plus minus 18.

sit mortuus, adeò pestis istius Lutheri ^{Lutheri}
morte Rom. Ecclesia non est euersa, vt ^{morte Sa-}
deficientibus turmatim ad Zwinglia- ^{xonica Ec-}
na castra Lutheri discipulis illius res ^{clesia debi}
sint longè confirmatores. Nostienim, ^{litata, &}
quantopere Christi Regnum in Belgio ^{Catholica}
iam sit confirmatum per 14. Episcopa- ^{cōfirmata.}
tuum institutionem: qui aduersus om-
nes Sathanæ insidias, atque inferorum
portas creditum Petro gregem sua pro
virili tueri atque saluare fatagent, quo-
rum opera collapsum Dauidis taberna-
culum quam sit erigendum, nunc per
Flandriam & Zelandiam inuidia tabe-
scentes vident dolentque Euangelici.
Certè vel vnu Martinus Rithouius Ec-
clesiæ Iren. præpositus suo exemplo
verè Apostolico solis luce clariùs de-
monstrat, ecquid Sathanismo isti siue

nouo Pseudeuangelio sit breui expedit
 Lutheri p dū. Cæterū si suos in discipulos Lu-
 phetia erit therus suam conuertat Prophetiam,
 verissima fide Saxo- hoc modo,
 nia accipia Pestis eram uiuus, moriens tua mors ero S. x.,
 tur.

Verissimè iam Balaam nouum pro-
 phetaſſe dixeris, maximumq; iſtū Pro-
 phetam iusto elogio exornaris. Nulli
 enim ille aut pestis atrocior, aut mons
 acerbior fuit, quām illis, quos à Catho-
 licæ Ecclesiæ vnitate abstractos, in suos
 errores & priuatas opiniōes pertraxit.

Illud etiam Pseudoprophetam Lu-
 therum omni ſolis luce clariū demon-
 strat, quòd prophetādi ſpiritū ſibi
 perbiſſimè arrogā in alios interpretari
 Alia Luthe ri pseudo- lè perſuafis. Cum enim an. 1545. ex Bel-
 prophetia. gio in Germaniam eſſet allatum numi-
 ma, nescio cuius arte aut aut iuſſu culū,
 vbi inter columnas, quas victor Car-
 lus V. Auguſt. pro Inſignib gestat, erū
 cōpedes, atque in orbiculo legebatur.
 Ad alligandos Reges eorum in com-
 pedibus: Ille tertius Helias de Du-

Hen-

Henrico Bruynsvicen. interpretari nō ambigebat: sed rei euentus post longè alium ac proprium docuit sensum: cùm tamē ex sui spiritus mēdaciis prophetia affirmasset suos neutiū captiuos fore.

Sed has istius pseudoprophetæ nugas diffuse non minūs quām eruditè refutat D.Fre. Staphylus in Apologia.

Rectè quidem fecissent illi, si nunquam Luthero alijsque pseudoprophetis habuissent fidem: quem tam manifeste Pseudoprophetam fuerant experti annis superioribus. Nam bello illo In Libello, Rustico Principibus Lutherus initiò de seditione fuit comminatus interitum, Rusticis ve ne rustico rò victoriam, quam à signis cæli & prouinciarum Sue digijs confirmarat certissimam, cùm tandem Principes in illos seditiosos armati, victores abierint, rustici temerarij temeritatis suæ pœnas dederint,

Cæterū quod in Repub. euenit de infesta illa victoria ab isto Saxonie Evangelista contra Cæsarem prædicta, id ipsum & de eiusdem Lutheri prophetijs contra Romanum Pontificem proiectis testantur eius Discipuli. Ans-

no enim 25. cùm Papæ omnia put^z
 Missam, Episcopos, Monachos, vigilis
 & cucullas prædixisset intra biennium
 Ebistol. ad omes Chri-
 stianos de cauenda se-
 ditione. peritura, suis ipse vidit Lutherus oculis
 sese pseudoprophetam. Tanquam fu-
 mus, inquietabat, euanescent. Sed calli-
 dior illa quidem fuit Lutheri proph-
 etia, quam etiam sibi epitaphij loco, at
 Bugenhagius Pomeranus composuit,

Pestis eram viuus, moriens ero mors tua Papa.

Cùm enim de præsentibus reb. per-
 sœpè mendaciter prophetasset, atque
 manifestæ etiam conuictus esset vani-
 tis, iam de futuris audet prophetare
 crilegus, quod tunc eum nemo fr̄i
 mendacij arguere queat.

Cap. II.
 De interi-
 tu Luthe-
 ranæ do-
 trinæ.

Cæterum quod ad Lutheri pertinet
 Euangelium, nunc paucis est demon-
 strandum, quām re vera post eius mor-
 tem, quod ipse viuus quadam animis suis
 maledici tyrannide sustentabat, nos
 modò est collapsum: sed planè nūc mi-
 netur interitum, rēq, ipsa verè tāquam
 fumus euanscat, atque in ipsa nunc a-
 dcō pereat Saxonia. Reliquas enim
 pro-

prouincias pridem Lutheranismo infe
ctas nunc aut Zwinglij Caluiniq; , aut
Svenfeldij atque Anabaptistarum sc̄
etari dogmata notiūs est ex ipsis Luthe
ranorū , ac in primis Bremensium qui- Confess.
ritatione , quām vt sit verbosius hic re- Saxonum.
ferendum. Iam pridem Hedio epistola
ad Melanchthonem data conqueritur
emergentibus tot erroribus , vt si quis Hedio Euā
(inquit) numeret, ferē 128. inueniat, gelicos cō.
istos suos syneuangelicos in Atheismū queritur
relabi. in Atheis-
mū relabi.

„ Certè oīnnia,inquit,plena sunt pe
„ riculis,& neglectus Religionis,vere
„ que honestarum disciplinarum in pri
„ mis Theologię.ex studiosis rarissimus
„ inuenitur,qui se parabilem præbeat,
„ vt didacticus euadat. Adeò omnes
„ horrēt hanc professionem,& causans
„ tur hoc dissidium (quod iam hic sub
„ ortum erat inter Euangelicos)vt ne
„ sciā quales posteritas sit habitura ver Videlicet
„ bi(per Lutherum depravati)præco- tales sunt
„ nes. Papatus reiicitur, Christo non fructus no
„ dantur nomina : iuuentus fere nihil gelij.
Dei

Dei habet. Sic ille quidem pr̄csagafan
mente Lutheri Euangelio pr̄sens vi
dit impendere ex tali discipulorum di
fidio exitium, quod verbis disertistan-

Causæ ab tum non agnoscit Illyricus, caussas v.
Illyrico rias enumerans, cur repente Lutheri
collectę, cur repen nunc pereat Euangelium. Postea
tē Lutheri quam enim varijs doctrinæ capitibus
Euāgeliū demonstrasset Lutheranos iam ad Pō
pereat.

tificis Roma. doctrinam inclinare, &
deoque in doctrina & cæremonijs se
illi conformare exclamat plus quam
tragice, Perit iam, inquit, idque repen
, te veritas (per Lutherum) patefacta
, Philosophia, Papismus & innumer
, sectæ in templo D E I (à Luthene
, recto) longe lateque primam Cath
, dram occupant. O Pastores mor
, tuos non mutos? O gregem Chri
sti miserum, qui à talibus (Lutheri disi
pulis) pascitur? Talem pernitiem cum
à Pastoribus suis & Doctoribus Lu
theranæ Ecclesiæ impendere ostendit
set Illyricus, quod Lutheri Euange
lium suo fermento corrumpant, alte
ram

ram quoque exponit causam, cur certum exitium Lutheri Euangelio immineat.

Ea autem est, quod magistratus Politici, qui Euangelio Christi (per Lutherum de scabellis eruto) nomen dedeunt, plurimis in locis præstigiatoribus & corruptelis locum, dignitatem, præmia præbent: quos ideo magis complectantur, quod eos sibi promptius seruire, cōniuere & adulari cernūt. Cōfessorib. veritatis (per Lutherū patefactæ) os obstruunt, pennas excutiūt, libros ne typis excudantur vetant.

Sed præsentiorē Lutheri Euangeliō adferat pernitiem, quod subtexuit, nimirū quod magistratus ciuiles audacissimè formas Religionum ex suo cerebro fūdūt, & formulas præscribūt, quas ministris verbi Dei (secūdū Lutherū) imperiodē obtrudūt. Deinde conquestus de Lutheri discipulis Germanorū pastori, quod dormitat, quod passim suum etiā ministeriū produnt, & sponte tradūt Politicis viris: qui illotis (inquit) mani-

3. Politici cōciōtōrīb. doctrinæ formulæ prescribūt in Germania.

4.

Politici v. manibus in gubernationem illam spū
trunq; sibi tualem verorum (Lutheri) ministri
gladium verbi Dei, legitimeque suo officio fun-
accingut. gentium irrumpunt, sese vtroque gla-
dio accingunt, cùm nec vnum quiden
suuim rectè administrare norint. His ei
causis tandem concludit Illyricus ille
purus putus Lutherici Euāgelij restau-
rator, Religionem (per Lutherum co-
fictam) passim dilui corruptelis Papisti-
cis, Sectarios omnia longè lateque oc-
cupare & vastare. Iuuentus neq; disci-
fundamenta religionis, neque alias ve-
ritatem curat, immò eam nunquam au-
ditam Cainico planè furore infest,
blasphemat, lacerat, & persequitur.

Extremam Quid igitur restat, nisi extrema abolis-
abolitio tio veræ (per Lutherum inductæ) Reli-
nem impe- „gionis & verbi diuini (per Lutherum
„in fine seculorū è tenebris tandem si-
dire Luthe- ranismo „licet eruti?) Sed ita Illyricus de Li-
„therani Euangelij interitu.

Erasmus Haud dissimiliter Erasmus Sarcerius
Sarcerius cum suis manipularibus in Confessio.
Lutheri Mansfeldensi suo Lutheri Euangeliō
Euangelio in-

infandum adeoque subitaneum simili^s præsent^e
bus ex causis ominatur exitium.

Cùm enim sectas crescere per Ger-
maniam ostendisset esse necesse, quia
omnes (inquit) fere Principes & Magis-
tratus officium in hac re negligūt, sed
petulantiam ingeniorum confirmant:
quòd cuilibet pro suo arbitratu quam-
libet falsam opinionem fingendi licen-
tiam permittūt. Rursus crescunt sectæ,
inquiunt, propter nouam tyrānidem,
quę suboritur in Ecclesia (Lutherana.)
Si quis non statim approbat alterius èr-
rorem, indignationem & offenditionem
Potentiorum incurrit, ac sæpe de vita
periclitatur. Itaq; in hoc vnum incum-
bunt, vt errores Tyranni vi obtrudant
alijs, quod tamen, Deo iuuante, non fa-
cient perpetuò. ¶ Sed nūc quid illinc Ex Confes.
„concludat accipe. Hactenus causas a- Mansfeldē
„liquot recensuimus, quamobrem (in Conclusio
„quiunt) florent Hæretici & sectæ, ex ad Luthe-
„quib. perspicuum esse potest quid tan- ranismi in
„dēseceturum sit, videlicet horribilis teritum &
„interitus purioris (Lutheri) doctrinæ,
abolutionē

„quām subitō præter omnem expeditiōnē amitteremus, ignorantes quo tam
modo amissa sit.

Hunc quidem in modum de Lutherani Euangelij ruina & interitu ipsi Lutheranis nisi purioris professores haud potestremi Illyricus cum Ienensibus, Sarci rius cū Mansfeldensibus. Quod si Calvinistis fidē habeas, iactitant libellis in vulgus editis Lutheranismū esse suo studio ac diligētia euersum: cūm innumeri quotidie ad Caluinū deficiant Lutherani. Studi seriorē triūphat ac præ cæteris impotentis, gloriatur ouatus Clebitius libro de Victoria Veritatis & ruina Papatus Saxonici.

Huic Sacramentariorū victorię (pro Deum immortalē) nimis gliscerit suffragantur publicē & priuatim non pauci Euāgelici professores, ad rauim usq; imò ad ignem & rogū usq; (sed exclusiū) Lutheranissimi: qui nōdū satis quietus aut gratiæ popularis vident, cur fidei suæ nomen mutent publicē. Sic miseri isti re ipsa expletant, quod D. Paulus Spir-

Lutheranis rui-
na & euer-
sio per Cal-
uinistas.

Spiri-
nun-
stuni-
rante-
res &
tem:
neq;
gesce-
nim i-
rit (ō)

C
etiam
Calu-
tibus
festū
rum i-
dō po-
ipsum
ri diffi-
des q
iactab-
Magni-
cerna-
DVB.
cuè, D

Spiritu Dei doctus de hæreticorū pronunciat iugenio: Corrupti mente resistunt veritati, reprobri circa fidem, errantes & in errorem trahētes, seductores & in peius proficiētes siue impietas tem augentes, sed non proficient vltrā neq; amplius (quām Deus patitur) augescet improbitas impia. Insipientia enim illorum ~~avocia~~ & amentia omnib. erit (ō vtinam citò) manifesta & euidēs.

Cūm igitur publicis his testimonijs ^{Cap. 12.} etiam in vulgus notissimis, non tam à Caluinistis, quām à præclaris & constātibus Lutheri discipulis profectis mani festū sit Pseudoeuangelium per Luthe-
rum in Germaniam inuectū, non mo-
dò populis plurimis attulisse exitiū, sed ^{Lutherus} verus Anti-
ipsum quoq; perire discipulorū Luthe-
ri dissidio, conniuentia, proditione, vi-
des quā verūs fuerit non Christi, quod
iactabat, Euangelista: sed verus illius
Magni Antichristi præcursor atque Lu-
cernarius quidam.

DVB. Evidē nunc agnosco perspi-
cuè, Deo Opt. gloria sit immortalis, ac

Quidnam tibi gratia nunquam peritura, Luthe
verè per Euāgelicos effecerit Diabolus.

Lutheranis mus Turcicæ seruituti Germanis inferendæ viam certissimam præparat. adulterato nouo testamēto verū Christi Euangelium deprauasse, peruertisse, suppilasse: Rursus Euangelij istius nominis prætextu excitatis sectariorum turbis fere 70. non nisi priscas hæreticorum damnatissimorum hæreses abominandas imperitis hominibus illos véditas se: Imò Euangelij titulo verum Iudæum inuexisse, ac si verū dicere fas est, verū Mahumetismū Germanię, vereor, Turcarum præambulonem induisse, quæ tot doctrinæ capitibus cum impia illa Turcarum religione consentanea indies magis ad illius imperium plus quam Tyrannicum sese componit, luctet à Deo Opt. Patre plurimis bellori, famis, ac pestis flagellis fuerit ad resipescientiam benignissimè (heu frustra) vocata.

c o n. Rectè istam Euangelicorum doctrinam ita ad viuum cum Mahumeni-

mo consentientem Turcarum præambulonem vocas, quod ego Germaniæ nostræ dulcissimæ patriæ admodū malè metuo. non sum Propheta, non Prophetæ filius, sed si cōiectare mihi licet, vehementer vereor, ne aut nos ipsi, qui vix dum octo expleuimus hoc in vitæ breuissimæ exilio lustra, aut saltem nostri posteri iam nunc editi, eandem videant Germaniæ, quæ nunc est (prōh dolor) Hungariæ & Græciæ multò miseritatem faciem. Cùm enim sua in perfidia persistat, immò in deteriora ac magis impia indies delabatur, atque in sua à Christi ouili, quod Catholica est Ecclesia, apostasia obduret ac fordescat fœdius, an ei Christum credas diutiùs fore propitiū, nisi certam melioris frugis, veræq; resipiscientiæ ac redditus cum illa in concordiam spem fecerit? Quatum autem his diuinī furoris plagis accelerādis, siue infelicissimæ Turcarum victoriæ conducat Lutheri doctrina, & c̄tus, ac inde nata Principum, Prouinciarum, & Ciuitatum in Imperatores quidem, etata.

Lutheranismo Imperiū Germanicum

concidit,
quia eo cōcordia dis-

soluta est,
obedientia
sublata, re-

fistendi
neruus fra-

pellendi

vis labefac-

etata.

Quantum inobedientia, resistentia, rebellio; ink
 spei de Ger mutuò verò dissidia, odiaq[ue] interne
 mania oc- ciua, quibus Turcarum viribus depel-
 cupanda Turca con lendis fiūt impares, ipse Turcarum Im-
 ceperit ex perator Solymannus non dissimulan-
 Lutherido ter audet profiteri. Nam Luthero nou-
 &rina pas- sim inuale ciari fecit, vti ex fide dignissimis refer-
 scente. Ioannes Manlius, per ciuem quendam
 Vide Loc. Haganensem illuc Legatum missum,
 Commu- bi de Lutheri ætate inquisisset, ac quin
 nes Manli; Tomo 3. quagenarium cognouisset, Vellem ip-
 fol. 195. cō sum (inquiebat Solymānus) iuniorem
 tra 2. man. esse, habiturus esset me beneficium Do-
 Libro de potestate seculari. minum. Quem Tyranni Turcian-
 mū erga se vbi audiisset Lutherus, p[er] me (inquit signo crucis facto) tueari
 tali benefico Domino. Neq[ue] est quod
 demireris Dubitanti, tantopere fauisse
 Solymannum Lutheri honori. Non
 enim, quam strenuam ipsi iampridēna-
 uaret operam, quamq[ue] partes suas egil-
 set præclarè, cùm Turcis docuerit non
 esse resistendum, Item non esse tribu-
 pendenda in bellum Turcicum, Non
 cere Christianis bellare, aliaq[ue] id genus
 Turcis

Turcis longè gratissima. Rursus assert. articulo 24. Præliari aduersus Turcas, esse repugnare voluntati Dei, visitanti iniquitates nostras. An aliquid optatus audiant Turcæ, an quid dicatur gratius, quam non licere ipsis resistere, nō repugnare, non belligerari? Imo peccatum tuum esse illis repugnare. An apertio semper Turcarum Tyranus sibi in Germanico Imperio, cui iamdiu inhiat, optet Proditorem? an veriorē reperire queat Simonē, cuius voce ceu dei oraculo (cum illum prophetam passim habeant) animos militum frangat, Principes examinet, Imperatorum metem effeminetur? An non tali suarum rerum agenti tam sedulo, tam indefesso, pro meritis se se haud iniuria beneficium polliceatur alii quando Dominum futurum? Verum de his in præsentiarum satis.

Habes nunc Dubitanti, vnde veram certaq; salutis æternæ per Christi Euangelium capias teneasq; viam, quam ut in solavides consistere ac verè esse Catholicæ Christi Ecclesia: ita in illa Christiana

*Epilogus
huius opus.*

*Vita certa-
que salutis
via p. Chri-
stianæ Euange-*

Ium est si- stiane sentire, credere, viuere oportet
 des Eccles. Catholicę, Qua cum si sentias ac eius doctrinę ca-
 bonam pi- re vera Euangelicę totus ac indubium
 amq; vitā adhæreas, vere fueris Catholicus: ac
 operans. ius etiam doctrina, sensu & iudicio, si
 Quisnam Catholicus aut pertinaciter dissentias, si aut irri-
 aut hæreti conciliabiliter discedas, & hic fueris
 cus verè sit rē Schismaticus siue Hæreticus, & potius
 Extra verā hanc vitam indubie regno excludens
 Christi Eccl. æterno, vni sanctæ Catholicæ Ecclesiz
 clesiā nul. ab origine mundi præparato. Extracō
 la salutis spes. trouersiam enim inter omnes constat
 Quenā ve- non posse Deum habere Patrem, qui
 rasit certò veram Christi Ecclesiam hic non habeat
 Catholica Ecclesia. matrem, quæ vna est hæc nostra Sa-
 Propter ho- ñta, Catholicæ, Apostolica Ecclesiæ
 minum vi- Petrum Apostolum ac eius successori
 tia & abusus sus non debet sapiēs agnoscit, reueretur, suspicit pastores &
 Roma. Episcopos totius ouilis Christi
 verā Chri- rectores. In qua si n̄xuos aliquot vi-
 sti Ecclesiā deserere, aut sperne- des, si vitiorum scandala, si quorūdam
 re. abusu carci- abusuum carcinomata, non te ita offen-
 dant, vt ab ea te separe, aut eam dele-
 ras, haud magis quam à tua ciuitate, in
 qua vides ciuium quædam vitia, yfura-
 rios,

Officiū Pij
viri hacte-
pestate.

rios, potores, adulteros, lenones.
DVBIT. Nequaquam mi Constanti.
Æquum enim existimo patienter ferre
tam vasto & senili in corpore nœuos
quosdam, ac morbos etiam spongiosos,^{Orandum}
cū id in familia vel mediocri non sit tholico
euitabile. Itaq; meæ solicitus vocatio-^{pio viro.}
nis æternæ, ac cælestis hæreditatis scan-
dalorum incuriosus, meam procurabo
salutem, Deum Opt. supplex obsecrās,
vt in me suam fidem seruet Catholicā,
ac Ecclesiæ suæ filium faciat & nume-
ro, & merito: hoc est, Christianum ve-
ra fide & vita Euangelica ornatum: a-
lijsque fratribus, pro sua cuique static-
ne, largiatur suum præstare officium,
quò tandem eodē perueniamus, ybivide
bimus facie ad facié, quod nūc in specu-
lo: vbi possidebim⁹ beati, qd' nūc firmi-
ter credimus & certò nobis speramus.
CON. Istud si feceris səpiùs, Christia-
na pietate dignum feceris. Sed te obse-
cro, vt dum tuæ salutis tam es solicitus,^{Pro erran-}
ne te pereuntium fratum, hoc est, ab ^{tibus ob-}
^{nixe ac per-}
Ecclesia hac vera Christi Catholica ab ^{sepe oran-}
dū pijs.

errantium capiat vñquam obliuio.
Deo Opt. Patri assiduis, quæso, com-
menda precibus, vt cæcorum oculos
lustret, vt afflitos & aberrates in viam
reuoget, saucios vexatosque immundis
errorum spiritibus sanet, à quorum
queis erutos in caulam illam vnicam
suam, salutis æternæ portum, reduca
naufragos ac propè demersos.

Hoc enim pietatis verè Christianæ
officio non solum illis resipiscientiam
Diaboli laqueis, ac redditum ad Ecclesi-
am DEO propitio impetrare poteris:
sed tuam ipsius etiam salutem reddes
confirmatiorem, ac coronam tibi pa-
bis longè illustriorem, quam Deus
det diligentibus se, atq; aduentum
vigilanter expectantibus, vt orthodoxa
fide ac bona vita ornati, accensisq; bo-
norum operum lumine lampadibus in-
structi venienti Domino occurrant
rati, cum eo ad æternas illas immorta-
lesque agni sponsi nuptias introitum:
quò nos omnes quotquot C H R I S T I
nomine censemur, sua pietate perdu-
cat

DIALOGVS III 327

cat DE VS Optimus Maximus, qui in
Trinitate perfecta viuit & regnat

Deus per omnia secula se-
culturum. Amen.

F I N I S.